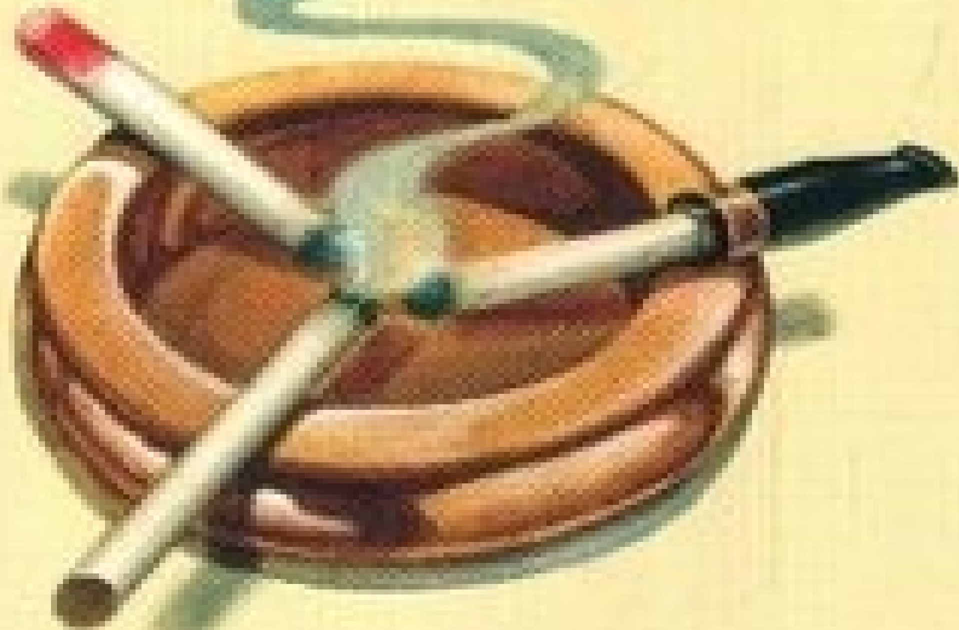
KEMAL TAHİR

HÜR ŞEHRİN İNSANLARI

ROMAN

4. basım

KEMAL TAHİR

Hür Şehrin İnsanları

II

İkinci Basım İSTANBUL

TEKİN YAYINEVİ

BİRİNCİ BÖLÜM «KÖR UÇUŞ»

I

Murat o gün İngiliz kumaşından kostümünü ilk defa giymişti... Perşembeye hazırlanan gezmeden evvel, birkaç kere kullanıp yabancılığını bertaraf etmek istiyordu.

Adliye'de diğer kâtipler kıyafetini pek şık buldular.

— Hayrola! Bir iş mi var Allasen?

— Bir iş mi var olur mu? İş olduğu belli birşey! Aman çocuklar peşini bırakmayalım...

— Ya, birer şerbet ısmarlarsın, yahut parmağımız içinde... Sonunu sen düşün! diye takıldılar.

Boşanmağa uğraşan, bu sebeple hiç değilse mahkeme bitene kadar erkeklerden nefret etmeleri icap eden hanımlar, bir kocakarının tabiriyle «Maşallah fidan gibi oğlan» dediği delikanlıyı göz hapsine almışlar, evlenmek için yaşlarını tashih etmekle meşgul nişanlı kızlar, beğendiklerini saklamamışlar, hele daktilolar, kumaşın fiyatını soracak kadar ileri gitmişlerdi.

Tesadüf te bir hayli fırsat verdi. Topu topu üç dâva vardı. Ücü de on dakika içinde talik olunmuş, belki de, o gün için dünyanın en şık avukat kâtibi,

akşama kadar serbest kalmıştı. Kibirli olmamağa çalışan ağır bir yürüyüşle Alemdar sinemasının önünden geçiyordu ki, yarı

manav, yarı tütüncü dükkânında birşey alan uzun boylu birisi, kendisine dikkatle baktı. Sonra da:

— Murat sen misin? diye ciddiyetle sordu.

— Vay Necip! Merhaba!

— Yahu anlaşılmaz bir adamsın. Bir bakıyorum, hamal gibisin, bir bakıyorum Prens dö Gal'e dönmüşsün! Beğendim! Ook beğendim.

Daima dalgın olan ve daima dünyaya ait olmayan şeyler düşünerek bizzat kendisi de dahil olduğu halde, insanlara asla dikkat etmeyen Necip'in bu iltifatı, kıyafetini yadırgayan Murat için pek kıymetliydi. Bu garip ta-biatli mektep arkadaşına bu alâkasından dolayı mutlaka birşey ısmarlamak ihtiyacı duyarak:

— Nereye? diye sordu.

Necip, kederli ve ümitsiz omuzlarını silkti:

— Bilmem ki...

— Ne demek?

— Bilmem... -Çenesiyle ileriyi gösterdi:- Bu baş belâlarına sormalı... -durdu. Müşkilâtla birşey hatırladı:- İyi tesadüf! Beni canımdan bezdiriyorlardı. Gel seni takdim edeyim de kurtulayım. -Hemen koluna girdi:- Rica ederim gel...

— Dur, kime takdim edeceksin?

Beyazlar giyinmiş üç kız, yokuştan aşağıya iniyordu.

— İşte... Buradalar!.. Başımın etini yiyorlar... Şu ktzı hayırlısıyla evlendirseler de, derdi üzerimden defol-sa...

— Kimi?

— Bizim hemşireyi! Ben usandım... Gel...

Kızlardan birisi, kavalyelerinin dalgınlığını, bu refakati pek gönülsüz kabul ettiğini biliyor olmalı ki kaybetmemek için dönüp baktı. Birisini kolundan çekerek gelmekte olduğunu görüp durdu.

Aralarında beş adım kalmıştı ki, Neoip, muzaffer bir sesle:

i — İşte buyrun hanımlar! dedi, o kadar istiyordunuz!.. Size Fakir'i pürtaksiri takdim ederim.

358

Necip'in kızkardeşi Muallâ:

— Yok canım! Ne saadet! diye eldivenli küçük elini kaldırdı.

Sarışındı. Kanarya kuşuna benziyordu.

Kumral olanı, -Anket defterine (İnci) diye imza atan hanım- inanmadığını saklamadı. (Fakir'i pürtaksir) in her zaman derbeder gezdiğini, kıyafetine itina etmediğini duymuştu.

Üçüncü kız, esmerdi. Bu esmerlik, geniş kenarlı hasır şapkasının altında tarif edilmez nüshalarla öyle tatlı bir hal almıştı ki, durup bir pastel portre seyreder gibi hayran hayran bakmamak elde değildi.

— İşte hanımlar! Buyrun! Size teslim. Kaçarsa mesuliyet kabul etmem!

Üçü de, gözleriyle delikanlıyı yokladılar. Bu yoklayış. elle temas kadar doğrudan doğruya olmuştu. Nihayet Muallâ:

— Sahi mi? diye Murat'a sordu, Necip ağabeyim dalgındır. Onu aldatmıyorsunuz ya...

— Hayır efendim! İnci:

— Pek tuhaf bir fıkarasınız! diye gülümseyerek elini uzattı, defterimi kıymetlendirdiğiniz için teşekkürler... Biraz geç kaldım ama, kabahat sizin!

— Akıllı sualler soran bir defterin ciddiyetini bozduğum için özür dilerim.

Ve esmer kıza gözlerini kırpıştırarak baktı. Sonra korkmuş gibi durdu:

— Fatma! Siz misiniz? diye sordu.

— Benim elbette... Muallâ:

— Demek sahiden tanışıyordunuz! dedi. Fatma o kadar söyledi de inanmadımdı.

— Artık tanışıyorduk, denemez! Şimdi yeniden tanıştık. Başka bir yerde görseydim mümkünü yok çıkaramazdım.

— O kadar mı büyümüş?

— Hiç ummadığım kadar... Ben onu her zaman o kü-

çük. huysuz, bir türlü memnun olmaz fakat gene de haşarı kız çocuğu kalacak sanırmışım! Görüşmeyeli ne kadar oldu?

— Beş sene...

— Siz beni tanır mıydınız?

— Bilmem ki... Bir bakıma tanırdım gibi geliyor... Yüzünüzde büyük değişiklik olmamış... Bıyık sizi fazla değiştirmemiş... Yürüyelim mi efendim!

— Fakir'i pürtaksiri de beraber sürükleyerek...

— Elbette!

— Biz, Saraybumu'na gidiyoruz!

Necip:

— Belki işi vardır hanımlar! demeği nasılsa akıl etti.

— Hiç bir mazeret dinlemiyorum! diye Muallâ ayağını yere vurdu.

İnci:

— Onu bir güzel imtihan edeceğiz! Buna çoktanberi karar verdik! diye güldü.

Beraber yürümeğe başladılar. Murat, Fatma'ya:

— Valdeniz hanımefendi, nasıldırlar? diye sordu.

— Şimdilik size dehşetli küsmüş bulunuyorlar... -Sonra Murat'ın annesi Canseza hanımın öldüğünü hatırlamış olmalı ki, yüzü kederlendi:- bizi dost saymadığınıza ayrıca üzüldük, dedi, insan büyük ızdıraplara rastladığı zaman, eski dostlarını ararmış. Belki bu söz hakikat değil, belki biz sizin böyle sıralarda arayacağınız dostlardan sayılmıyoruz.

— Beni ne kadar sevdiğinizi bilerek mi, sizi dost saymıyorum. Şimdi ceza olarak adınızı söyliyeyim de siz de

görün!

öteki kızlar, ısrar ettiler. Murat küçükken Fatma'yı (Kara Fatma) diyerek ağlatıncaya kadar kızdırırdı. Evvelâ bu (Kara Fatma) sözünü, Anadolu harbine iştirak etmiş bir kadından bahsedilirken duymuş, Fatma'yı üzeceğini aklına getirmeden söylemişti. Aynı yaştaki bütün çocuklarda olduğu gibi karşısındakinin kızdığını anlayınca, ısrar etti. Fatma darıldı. Annelerine şikâyet etti. Canseza oğlunu sahiden payladı. Murat hiç aldırmadı.

Şimdi Fatma, gene o zamanki gibi alt dudağını hafifçe ısırmıştı. Sanki ağlamağa hazırlanıyordu.

— Neymiş?

— Haydi!

— Bize böyle bir başka adı olduğunu hiç söylemedi...

— Öğünmek istememiştir de ondan... Fatma hanıma küçükken biz, (Hanım Sultan) derdik. O kadar nazlıydı.

— Kime naz ederdi?

— Herkese nazlanırdi ama, galiba nazını en çok ben çektiğim için bana bir etmediğini bırakmazdı.

— Meselâ?

— Meselâ, en gaddarcasını söyliyeyim: Fatma hanım gelince, ben hemen tavanarasına çıkardım. Oralarını canım çıkarak süpürür, temizlerdim. Minderler taşırdım. İğneyi ellerime batırarak sinemanın perdesini tamir eder, çekici parmaklarıma vurarak gererdim. Elektrik yerine kullandığım küçük lâmbaya gaz koyacağım derken bir kere, şişeyi kırmıştım. Hiç unutmam, çarşıya kadar koşarak gittim, hiç durmadan koşarak geldim. Nefes nefese... İşte bu kadar fedakârlıklardan sonra, (Fatma Sultan)! bin yalvarmayla sinema salonuna çıkarırdım. Mahallenin diğer çocukları da, bu eğlenceye kimin sayesinde nail olduklarını bildikleri için Hanım Sultan'a nasıl yaltaklanacaklarını şaşırırlardı. Fakat gene de kendilerini memnun edemezdik.

— Neyi beğenmiyor?

— Filmi? Benim boyalı filmimi... İneğin sahici inek gibi başını salladığı akıl almaz derecede harukulâde filmimi... Gala müsamerem için itina ile sakladığım harika-yr...

— İnek n'apıyordu bakalım?

— İnek n'apabilir ki efendim... Filmin boyu topu topu beş altı metre idi. İnekceğiz, başını ahırından çıkarıp ancak bir kere sallayabiliyordu. Şimdi düşünüyorum da, belki bu biricik sailayış bile tamamlanamıyordu.

Muallâ:

— Ben Hanım Sultan'a hak verdim! dedi.

361

İnci:

— Hayır! diye ciddiyetle itiraz etti, mesele ineğin

kısacık görünüşünde değil, bir misafiri memnun etmek için sarfedilen samimi gayrette... Fatma Sultan haksızmış.

— Sizin kalbiniz sahiden inci! Baksanıza, Fatma hanım, hâlâ eski kanaatlarında ısrar ediyorlar ki... Bir şey

söylemediler...

— Hayır! Bana Hanım Sultan demezdi. (Kara Fatma) derdi. Beni ağlatırdı. Şimdi ne zaman etraflarına keder veren gaddar erkeklerden bahsolunsa ben bu Murat'ı hatırlarım. Daha garibi nedir bilir misiniz? Buna benim harap olduğumu bir kere anladıktan sonra... Çekiştiğimiz zaman bir kere olsun yanılıp ta söylemedi.

— Daha ne istiyorsunuz?

— Dinlesene şekerim, benim kendisine en çok sokulduğum, onu en çok sevdiğim sırada söylerdi. Kendisini sevdirmesini bir bilirdi ki... Böyle arkadaş hiç görmedim. Yemişlerin en iyilerini seçip size verir. Hizmetinize koşar. İnsan küçükken bunlara çok seviniyor. Her şeyi unutur, tatlı tatlı gülmeğe başlardım ki: «Kara şey-ciğim, derdi, Fatmacığım! buyrun!» İki tane kirazı yanya-na getirmiş uzatıyor. Hani böyle bir çocuk falı vardır. Annemizle babamızı tutarız. Kalbim vurmağa başlar, yalvarırım: «Hani söylemeyecektiniz Murat? söz vermiştiniz!», «Ben mi Kara Fatma'cığım! Aldırma!.. İşte tuttum. Beğeniniz bakalım Kara Fatma hanım!», «İstemiyorum!», «İyi ama siz sahiden karasınız! Ben uydurmuyorum ki... Bir ayna getireyim mi? Hele şunlardan birisini beğeniniz de...», «İstemem! Canseza teyzeme söyleyeceğim! Bir daha evinize gelmeyeceğim!», «Ben

size gelirim Kara Fatma hanım! Hem siz giderek daha fazla kararıyorsunuz. Arap Bacı'ya dönerseniz hiç şaşmayacağız!»

— Peki sinema için söyledikleri?

— Onlar doğrudur. Beni eğlendirmek, güldürmek, sevindirmek için her fedakârlığı yapardı. Fakat sonunda (Kara Fatma) diye zıddıma basmak için. Zaten Süheylâ, -İnci'nin adı buydu:- müstear defterine verdiği cevaplar-

362

dan da ne kadar şey olduğu zaten belliydi.

— Ne olduğu?

— Merhametsiz olduğu... -Murat'a çocukluk günlerinde olduğu gibi kibirli bakışlarıyla baktı: Sonra güldü:-Ben de onu (Merhametsiz) diye kızdırırdım. Buna nedense pek kızardı. Sonra hatırladıkça şaşardım. O yaşta garip değil mi? Halâ kızıyor musunuz?

— Hâlâ!.. (Merhamet) insanın ayaklan üzerinde yürümesi kadar aslî maddelerden birisidir. Olmadı mı, o şahıs bir ucube sayılır. Reşat Nuri, Acımak'ta bunu ne güzel anlatmıştır...

— Evet! Ne güzel! diye Fatma tasdik etti. Gülhane Parkı'nın, şehrin kaldırımlarıyla içice duran

ve bu sebepten insana biraz suni gibi gelen büyük ağaçlarının arasında denize doğru gidiyorlardı.

Murat, çocukluk günlerine dalmış, adeta bu rabıtasız hayat parçaları arasında kaybolmuştu. Kendisini ne kadar kurtarmak istiyorsa o kadar çok maziye gidiyordu.

Fatma'yı kızdıran iki kelime daha vardı. Murat'ın ona (Nişanlım) demesi, bir de (Kız!) diye hitap etmesi...

Süheylâ:

— Sizi annem pek istiyor, dedi, bilir misiniz? Annem ressamdır.

— Ne iyi! İki misli annedir.

— Bilâkis, ben tersini düşünüyorum. Sanatkâriar hodgâm olurlar. (Yarım

Anne) desenize daha doğru!

— Sakın ha... Annenizi sahiden kederlendirirsiniz! Böyle

düşündüğünüzden hatta şüphe bile etmemeli. Sanat, hisleri inceltiyor. Annelik te öyle... İkisi bir arada ise, insan yaşamağa doyamaz. Valdeniz Hanımefendiye hürmetlerimi takdim etmek isterim. Ellerini öptüğümü lütfen söyler misiniz?

— Ne kadar sevinecek! Mersi! Muallâ:

— İşte (Deniz) diye ben buna derim! diye adeta sevindi.

Necip:

363

— Bunda yüzülmez, insanın ağzına su kaçar, diye» karşılık verdi.

— Yüzmek için değil... Yelken için...

Kızlar, Fakir'i pürtaksiri sahiden imtihana karar vermişlerdi. İnci yani Süheylâ:

— Siz ne fikirdesiniz? diye sordu.

— Ben de Muallâ hanımın kanaatindeyim, deniz çarşaf gibi olursa deniz bile değildir. Deniz denize benzemeli...

Avukat yazıhanesinin çıplak kâtip odasında «İşte deniz ve dağlar ve Martı kanatlan» mısraını nereden bulup çıkardığını düşünerek sustu.

Fatma, düşüncesini sezmiş gibi...

— Denizi en iyi anlatan şiir? diye sordu.

Muallâ, Yahya Kemal'in bir şiirini hatırlattı. İnci Fikret'ten Mavi Deniz'i söyledi. Murat, süratle düşündüğü? halde, içinde bulundukları halet-i ruhiyeyi ifade eden bir-şey hatırlayamıyordu. Aklına gelenler, hep kederli şeylerdi.

Halbuki şu anda, bütün boyaları, hatları ve hareketleriyle tabiat ve bu tabiatın

içinde beyaz elbiseleriyle şiirler düşünen kızlar insanı yoracak kadar ümitliydiler.

Fatma, biraz kalın, fakat çok ahenkli sesiyle, minidendi:

— «Ufuklardan ufuklara...

Ordu, Ordu!

Köpüklü mor, dalgalar koşuyordu. Hazer rüzgârlarının dilini konuşuyordu. Balâ'm Konuşup coşuyordu» Nasıl?

Murat, kaşlarını hafifçe çattı. Bu komünist şairi sevmemek için epi zamandır var kuvvetiyle kendisini zorlamaktaydı.

— Deniz, için değil, dedi, göl için yazmış!

— Bilmem ki... Bu göl için yazılmış, yoksa (Mehtabı sürükledin sularda) mısraı

mı?

; — Efendim?

— Öyle ya... Seslere bakın... Viktor Hügo'da ayn» seslere rasladım. Bir mısraı şöyle bitiyordu galiba...

«...Les flots vers naus» (*) Sonundaki kelimenin deniz *ie güzel. Nazım Hikmet

de bu sesin bize daha mükemmeli var: «Devrilen

bîr atın

sırtından

inip Şahlanan

bir ata

biniyor kayık!»

Bir kere dalgaların kıvraklığını veriyor. Sonra (Kayık) kelimesini (Kayıkhh!) diye okunacak ki... Türkmenistan'lı dümencinin yanındaymışsınız gibi suyun küpeşteye hışımla sürünmesini dinleyeceksiniz!

Murat, demin hatırladığı mısraa güvenerek bir başkasına aitmiş gibi kendi şiirini okumağa hazırlanmıştı. Fena halde utandı. Bu Nazım Hikmet ne zaman araya girse, vezinli şiirlerin hepsinde bir kifayetsizlik, tıknefeslik. İnsanı öfkelendiren bir aciz başlıyordu.

— «Denize dönmek istiyorum. Mavi aynasında suların

Boy verip görünmek istiyorum.» Burada ida (Boy verip) sözü var. Şairlerde bir ilâhî kuvvet olmalı. Bunu akıl bulup buraya koyamaz gibi... İyi şiirde kelimeler, artık her zaman kullandığımız aletler değil... Meselâ buradaki (Boy verip) bir başka varlık...

— Şiirin tamamını biliyor musunuz?

— Tabi...

— Haydi öyleyse... -Azkalsın Kara Fatma diyecekti. Sözü süratle değiştirdi:-Lütfen...

Fatma, delikanlının içinden geçenleri anlamış gibi güülmsedi:

— Boy verip görünmek istiyorum.

Gemiler gider engin ufuklara gemiler gider.

Gergin beyaz yelkenleri doldurmaz kader Elbet ömrüm bu gemilerde bir gün nöbete yeter!

(•) Dalgalar bize doğru geliyor.

365

Ve madem ki bir gün ölüm mukadder Ben sularda yanan bir ışık gibi Sularda sönmek istiyorum. Denize dönmek istiyorum, denize dönmek istiyorum!» Bizim şairler denizi şimdiye kadar bir başka şeye dekor olarak kullanmışlar. Ekseriya aşka... Hem de ümitsiz aşka... Nazım Hikmet'in denizi de elbet bir sembol... Fakat dekor değil... Madde-i asliye... Burada bilâkis bizzat şair kendisini dekor haline koymuş...

— İyi okuyorsunuz! Tıpkı böyle okuyor dediler.

— Siz dinlemediniz mi?

— Maalesef. Bir arkadaş pek meraklıdır. O hep okur.

— Neşredilmişlerden başka şiirlerini de okur mu?

— Evet!

— Hangisini... Bir (Karıma mektup) varmış.

— Var.

— Biliyor musunuz?

Fatma bunu heyecanla sormuştu. Murat sakin cevap verdi.

— O kadar çok tekrarlandı ki galiba ezberledim... Bunu lâf olsun diye söylemiyordu. Hakikatti.

— Rica ederim, okur musunuz?

— Ben sizin gibi duyarak okuyamam. Çünkü şairini hiç sevmiyorum.

— Ne diyorsunuz? Bu şair sevilmez mi? İnanmam!

— Kendisiyle hiç bir alışverişim yok. Fikirlerini sevmiyorum.

— Fikirleri beni de alâkadar etmiyor. Birşey anlamıyorum. Şiirleri güzel.

Haydi okuyun bakalım!

— Bir tanem!

Son mektubunda yüreğim sızlıyor, başım sersem diyorsun, Seni asarlarsa,

Seni kaybedersem diyorsun Yasayamam! Yaşarsın kancığım,

366

Dağılır bir duman gibi kederin rüzgârda Yaşarsın NazınVın kızıl saçlı bacısı Ancak bir yıl sürer,

Yirminci Asırlarda,

Ölüm acısı!..

Ölüm, bir ipte sallanan bir ölü! Bu ölüme bir türlü Razı olmuyor gönlüm Bir seher vakti

Bir çingenenin kıllı bir örümceğe benzeyen eli Takacaksa ilmeği boğazıma Mavi gözlerinde korkuyu görmek için Beyhude bakacaklar Nazım'a! Ben

alaca karanlığında son sabahımın Siz dostlarımı düşüneceğim Ve yarı kalmış bir türkünün azabını

Toprağa götüreceğim Karım benim,

İyi yürekli.

Gözleri baldan tatlı arım benim Neden yazdım istendiğini idamımın Daha dâva ilk adımında Ve henüz bir şalgam gibi koparmıyoriar

kafasını adamın Bunlara aldırma boşver Paran varsa eğer Bana bir fanile don al, Tuttu gene bacağımın siyatik ağrısı Unutma ki Daima iyi şeyler düşünmeli bir mahpusun karısı...

Ötekiler şaşkın bakakaldılar. Fatma yaşaran gözlerini saklamak için başını çevirdi. Neden sonra :

— Bunu bana lütfen yazınız! dedi. Siz çok güzel okuyorsunuz. Ne de olsa erkek sesi daha iyi gidiyor. Biliyorum; Çünkü erkekçe yazılmış.

Murat da Ertuğrul Hikmet'i tıpkı tıpkısına nasıl olup da taklit edebildiğine şaşmıştı. Önce bir kere bile böyle

yüksek sesle okumadığı halde, bu nasıl mümkün olabilmişti. Lâf olsun diye:

— Evet, bir acaiplik var, dedi, başka hiçbir tarza... benzemiyor. (Boşver) sözüyle (Siyatik ağrısı) ve (Fanile don) hiç değilse böyle bir şiire giremez sanılır. Bazan da bilâkis ne kadar sade yazar. Galiba asıl cesareti de buradadır. Meselâ:

Gece gelen telgraf

Dört heceden ibaretti. «Vefat etti.»

Bir şeyler öğrenmeğe mecburuz. Anlıyorum. Her yeni şey gibi, bu da eskinin hatalarını birdenbire önümüze çıkardı.

İnci hanım ihtiyatla konuştu:

— Hele bir de, o (Hatalı) dediğiniz eskilerden dinleyelim...

— Hayır! Onu hep ezber biliyoruz. Şu Fakir-i Pürtak-sir'den birşeyler olsa...

— Şu Fakir-i Pürtaksir diyorsunuz... Ve de (Birşey olsa...) Birşey olsa Fakir-i Pürtaksir olur mu?

Galiba pek yumuşak itiraz ettiği için, Fatma yüzüne korkuyla bakıyordu. (Karıma mektup) tan sonra hangi şairin eski tarz şiiri okunsa mahvolmağa mahkûmdu. Böyle birşeyin Murat'ın başına gelmesini istemediği anlaşılıyordu.

Murat, bu gizli himayeyi minnetle kabul etti. Fakat hiçbir şey belli etmeden :

— Başüstüne! dedi. Bu da bir mektup!

«Sana ne menekşe gönderdim,

ne gül!

Sana gönül verdim Birden,

İki çıplak ayakla bir göğüs pupa yelken yol aldı içimde.

Gece mehtaba bakıp sarması rdık, Kaçak mal kaçırır gibi İyi günler taşırdık

Sırtımızda. Sen benim ilk gözağrımsın Hani çocuk kalbimizin

yalnayak gezdiği zamanlardan... Ay derdin, Oy derdin Beni soy derdin A kızım!

Bak ben yine yalnızım! Sen sallandığın beşikte Şimdi ikinci yavrunu sallıyormuşsun Gitti gelmez o gönül

gitti diyormuşsun Gitti evet! Ve hepsi bitti evet!

Ötekilerin alkışları arasında Fatma gözlerinde daha büyük bir korkuyla yavaşça sordu:

— Bu sizin mi?

— Benim olur mu eski dost! İlhami Bekir'in... Ama, pek seviyorum. Pek...

— Okuyuşunuzdan belli!

— İşte Nazım Hikmet'te olmayan budur. O kocaman şeyler yazıyor. Şiir mi sahiden

büyük, yoksa, şiire o büyüklüğü v«ren kendisine göre mühim olan mevzular mı

insan kestiremiyor.

— Bunu görüp Nazım Hikmet'e söylemelisiniz?

— Ya Bursa'ya gitmeliyim! Yahut daha dörtbuçuk sene beklemeliyim. Malûm ya altı buçuk sene hapse mahkûm!

— İkisine de değer... Evvelce görmediniz mi?

— Hayır! Fırsat düşmedi.

— Yazık! Onunla aynı zamanda yaşamakta olmak insana gurur veriyor.

Murat, zıddına basılıyor gibi rahatsızlık hissetti. Boş

bulunarak «Peki Kara Fatma! Size öyle çarpuk çurpuk satırlarla şiirler yazacağım! Yanıldığınızı anlamak için...» diye düşündü.

— Rahmetli pederinizle benim babama bir mânada çatıyor ama, dedi.

— Dedim ya... O tarafları beni zerre kadar alâkadar etmiyor. Ben edebiyatçıyım. Yalnız edebiyatı bilirim.

— Pederinize söven bir edebiyat olsa bile mi?

— Beni korkutamazsınız! Evet...

— Sizi korkutmak imkânsız Fatma! Ben korktum.

— Bir de şöyle düşünüyorum. Böyle bir şair, bilmeden söylemez. Babam sahiden iyi adamsa Nazım Hikmet onu mutlaka sever. Buna sanatı bakımından mecburdur. Sanatta bir seviye var ki... Bundan hep şüphelenirdim... Şimdi daha sarih anladım. Size bu yardımınızdan dolayı teşekkür ederim. Evet... Bir seviye var ki, oradan sonra sanatkâr, fenalık edememek lâzım... İyilerle beraber olacak... Siz bu mevzuda peşin hükümlerle hareket ediyorsunuz... Birçokları da sizin gibi... Haksız olmanızdan hiç şüphelenmediniz mi?

— Bunu düşüneceğim... Düşünmeden evvel, iyi şair olduğunu kabul ettiğimi söylemeliyim.

Bugün Yordanidis'in kızların sürprizine ihanet etmesi, Murat'ın işine yaradı. Yoksa, Fatma'nın Perşembe akşamı yemek davetini, İnci'nin Cuma günü kendisini annesiyle tanıştırmak isteğini kabul ederek işi karmakarışık bir hale getirecekti.

Necip vasıtasıyle kararlaştırıp bir gün buluşmak üzere parkın kapısında ayrıldılar.

Perşembe günü yedi vapuruna nefes nefese yetişmişler, ancak kalabalık güvertede bir yere sıkışınca bi-ribirlerinin yüzlerine bakabilmişlerdi.

Safo, belli belirsiz tuvaletiyle bu akşam, bir başka türlü güzeldi. Çalışırken giydiği mektep önlüğüne benzeyen koyu renk entarileri ve boyasız yüzüyle pek ufak gös-

terdiği halde, şimdi, hafif pudra, hafif ruj, bir de omuzlarını olduğundan daha geniş, göğsünü daha kabarık gösteren tayyörü, bilhassa geniş kenarlı hasır şapkası ve eldivenleri onu yeni evlenmiş bir genç kadın haline getirmişti.

— Nasılım? diye yavaşça sordu.

— Bilmem ki...

— Neden?

— Gözlerim kamaşıyor sevgilim... Bir daha bu kadar güzel olma e mi?

— Yalancı! Ben hiç beceremem! Bunlar Şarlot'un marifetleri... Beğenmezsin diye korktum. Sen zaten böyle şeylere dikkat de etmezsin değil mi?

— Ben senin yüreğine dikkat ederim.

— Nasıl?

— Onu da bilmiyorum ama, sen yanımda olunea, içim rahatlıyor. Bir emniyet hissi...

— Ben de.. -Eldivenli elini kolunun üzerine koydu:-Sana birşey söyliyeceğim. Biraz gel! -Murat başını eğdi: -Bu gece beraber kalıyoruz haberin var mı?

— Bunu birdenbire söylemezler... Sen beni sevinçten öldürecek misin?

— Vallaha! Senden saklayacaktık. Vapuru kaçırmış gibi davranacaktık. Bir vasıta bulalım diye telâşlanacak-tık... Sus... Şarlot duymasın... Sevindin mi sahi!

— Çook... Ama ne fayda ruhum, gene de sana doyamam...

— Tabi... Bilmez miyim?

Murat, bir an, kolundaki eldivenin kendisini, bütün Safo'dan mahrum bıraktığını zannetti. Şöyle, (Ay) kadar tenha bir yerde bir namütenahi günler ve geceler, hiç kımıldamadan, bu kızla beraber bulunmağa hayal etti. Bu kalabalık dünyada, ne kadar bir arada hatta aynı yatakta yaşasalar şu anda arzu ettiği yakınlığı bulamayacağını anlıyordu. «Gözü arkada kalmak!», «Gözü açık gitmek» sözleriyle halkın neler anlatmak istediğini ancak, yeni seziyor gibiydi.

Şarlot'un (R) leri hafifçe peltekleştirip (ğ) haline ge-

371

tirdiği güzel Fransızcasını, kelimelerin manasını anlamadan ve anlamak istemeden bir şarkı gibi dinliyor, Safo'yu boylu boyunca ruhunda hissediyordu. Biletleri Yordani-dis aldığı için hangi iskelede ineceklerinden haberi yoktu. İçini çekti.

— Çok mu yoruluyorsun?

Murat, anlamadan baktı. Gülümsedi.

— Ben mi? Neden?

— Yazıhanede diyorum!

— Hayır! Ondan değil!.. Sana da öyle mi olur. Ben çok mesutsam, bir tatlı yorgunluk duyarım.

— Elbette... Herkes öyledir...

Vapurun süratiyle şapkasının önü sarsılıyor, saçlarından bir tutamı «Nazla» kımıldıyordu. Bir aralık, ellerini ustalıkla kullanarak bir şeyler anlatan Şarlot'a baktı. Onu Safo ile mukayese etti. Pek de farkına varmadan yaptığı bu mukayese pek hoştu. Birçok milletlerin hususiyetlerini almış olan güzel kızın cilveli hareketleriyle, eski bir milletin tek hatlı güzelliğini temsil eden Safo nasıl da biribirinin taban taban zıddıydılar.

Şarlot, Yordanidis'e söyleyeceklerini tamamıyle söyledikten sonra Murat'a döndü:

— Aynı vapurla döneriz enişte bey, -(Enişte bey) sözünü Türkçe söylüyordu:-Olur mu?

— Neden? Bir yere oturmalı da başka bir vapurla ' dönmeli...

— Geç kalırız diye çekiniyorum. Bu gece saza gideceğiz! Değil mi mösyö Yordanidis?

— Evet. Saza...

— Olur. Bakalım... Ben mehtabı düşünmüştüm. Ay erken doğuyor. Boğaz'da seyrine doyum olmaz.

— Başka bir gece... Sen hiç konuşmuyorsun Safo?

— Dinliyorum... Beni boyadın ama, bak Murat beğenmedi!

— Sahi mi? Bunu yüzüne karşı söylediyse, pek kabalık etmiş... Hem de sana karşı değil, bana karşı!

— Neden masör?

372

Murat, Şarlot'a şaka olsun diye böyle hitap ediyordu.

— Çünkü sevgiliniz kırk yılda bir kere boyandı. Biz her zaman boyalıyız! Demek yüzümüze az bakmanız bundan...

Murat, birdenbire meçhul telefon muhaverelerini hatırladı. Bir münasip sırada, kimseye belli etmeden bu sırrı öğrenmeğe karar verdi. Uzaktan konuşma imkânından bilistifade kendisine cömertçe ilânı aşk eden âşifte eğer Şarlot ise ona bu gece insanla alay etmesini öğretecekti. Hemen işe başlayarak doğruldu. Safo'ya:

— Üşüyor musun? diye şefkatle sordu.

— Hayır!

— Hava sert... Dur bakayım... -Kolunu beline do-layıp ince vücudu kendisine çekti:- Üşürsen ceketimi veririm.

— Hayır! Böyle iyiyim... -Ancak seven bir kızın becerebileceği iki mini mini hareketle delikanlının göğsüne yaslandı: - Böyle...

i— İşte gördün mü? Üşümüşsün. Sen ne bileceksin?

— Evet! Sen beni düşünürsün tabi... Sen bilirsin!

— Oigara vereyim mi?

— Sonra... Bir tane içerim... Şimdi rahatımı kaçırır.

— Bu gece şarkı söyliyeceğiz...

— Rica ederim. Ben hiç bilmem!

— Hâlâ... Şuna bakın! Ben duymadım mı? Sesin pek güzelmiş.

— Öyleyse görürsün. Söylediğine de pişman olursun. Horoz gibi bir ses... Mahalleli yalvarır... Söyliyeyim diye değil, (Aman susayım!) diye...

Şarlot eldivenlerini çıkardı. Ayak ayak üstüne attı. Bir cigara yaktı. Dumandan muhafaza etmek istiyormuş gibi gözlerini kısarak baktı. Sol bacağının diz kapağı eteğinden dışarıda kalmıştı. Balrengi çorabının içinde bu diz kapağı şeffaf gibi duruyordu. Murat, telefondaki ses için (Bal gibi) dediğini bu manzara karşısında hatırladı.

— Siz geçen gün bana telefon ettiniz mi Şarlot? diye birdenbire sordu.

373

— Ben mi? Hayır! N'olmuş?

— Hiç! Birisi telefon etmiş. Bana olduğunu da bilmiyorum ya... Onbaşı ortalığı temizliyormuş.

— Kadın sesi mi?

— Pek anlayamamış. (Gâvurca birşeyler söyledi. Bir «Murat» dediğini anladım.) dedi.

— Hayır!

Doğru söylüyordu. Murat'ın hiç şüphesi kalmadı. Hatta bir aralık telefonda konuşanın Şarlot olabileceğini zannettiği için kendisini ayıpladı. Kadriye olduğunu neden bir türlü kabul etmiyordu!.. Anlaşılmaz birşey...

Şarlot, dirseğiyle Yordanidis'in karnına dokunup Sa-fo'yu gösterdi:

— Baksana, yerini nasıl bulmuş! Bir de küçük dersin!

— Bizim milletin erkeği budala olur. Hangi millet sevişmesini bilmiyorsa budaladır. Hangi milletin hangi cinsi sevişmesini daha iyi biliyorsa o en akıllı sayılır. (Yunan medeniyeti! Yunan medeniyeti!) diye tarihleri dolduran marifetler bizim kadınların sevme kabiliyetlerinden doğmuşlardır. Bir kere sevmeyi akıllarına koysunlar... Yunanistan gibi küçücük bir toprak parçasını dünyanın mihveri yaparlar.

— Erkeklerinde bu marifet neden yok?

— Neden yok? Şuna baksana... Birşey bırakıyor

mu?

Safo, yarı mahcup, yarı mağrur güldü. Murat'ın yüzüne aşağıdan yukarıya doğru bakarak sordu:

— Siz ne dersiniz efendim?

— Operatör - Doktor mösyö Yordanidis haklıdırlar. Şarlot, ciddi bir sesle:

— Teklifinizi bir şartla kabul ederiz Murat bey! dedi.

— Hangi teklifi?

— Başka vapurla dönmek teklifini!

— Nedir?

— Şart mı? Gayet basit. Bu akşam, ikiniz de bizim misafirlerimiz olacaksınız.

— Nasıl misafir?

— Masraf bize ait. Yordanidis'le bana...

— Siz bir kere kendinizi araya katmayın. Almanya'da değiliz. Masraf işi erkeklere ait!

— Peki, öyleyse bu vapurla döneceğiz. Masraf işi erkeklere aitse istedikleri yerden, istedikleri zaman, istedikleri vasıtayla dönmek de kadınlara aittir. Sonra ben gene insaflıyım! Sizin bu küçük sevgilinize kalsaydı, yalnız ikimize verdiriyordu. Kendisiyle bana...

— Bu da yeni icat mı?

— Efendim? Davet bizim olduğu için... Bereket versin, benim Yordanidis'im kıyametleri kopardı. Ya, enişte bey, bu kız, böyle masum görünür ama, içinde ne şeytanlıklar vardır. Ben sizin yerinizde olsam ona hiç güvenmem.

— Güvensem onu böyle sımsıkı tutar mıyım!

— İyi ediyorsunuz! Pek iyi... Mektepte de böyleydi. Acaip fikirlerle bîçare sörleri şaşırttı. Hele bir ihtiyar sör Jeanne vardı. Biz ona kısacık boylu, tombul tombul olduğu için (Jandark) derdik. Aklında mı Safo, hani birisi

ağabeysine bir de resim yaptırmıştı. Resim değil, bir fotoğraf hiylesi... Şişman bir şövalye vücudüne sör Jan'ın başını yapıştırıp tekrar çektirmişti.

— Bırak şu pis kadını!

— Neden seni pek severdi. -Murat'a döndü:- Bunu yere bastırmak istemezdi.

— Bırak dedim ya... -Yüzünü Murat'ın omuzuna sürdü:- Ahlâksız bir kadındı sevgilim, bana sataşırdı.

— Nasıl?

— Bayağı... Şey gibi... Adalet hanımın huyundan...

— Hem de Sör öyle mi? Başında da o beyaz külahı var mıydı?

— Olmaz mı? Şarlot güldü:

— Bu Safo anlaşılmaz bir kız! Kadın seni seviyordu. Dikkat edin! Enişte, bunun küçüktenberi huyudur. Kendisini fazla sevenlerden hazmetmez!

375

— BHiyorum. Bunu mutlaka çok fazla sevmek lâzım. Benim gibi! Değil mi?

Sofa, gülerek Şarlot'a başını salladı:

— Ne cevap! Aferin Murat bey!.. İşte böyle... Tarabya'da vapurdan indikleri zaman ortalık kararmak üzereydi. (Yeniköy)e doğru yavaş yavaş yürüdüler.

Küçük bir otelin önüne geldikleri zaman Yordanidis:

— Bir dakika matmazeller! dedi, şurada bir işim var!

— Nedir? İstemiyorum!

— Bir mini mini iş... Rica ederimi...

— Hayır! -Şarlot mahsustan itiraz ediyordu:- Biz acıktık. Bir yer

bulup yemek yiyelim.

— Olur. Bir dakikada dönerim. Gayet mühimdir, gayet!

Kapıdan kayboldu. Biraz sonra, alt kat pencerelerinden birisinde göründü. Ceketini çıkarmıştı. Şapkasızdı:

— İmdat! diye bağırdı, beni soydular! Beni mahvettiler! İmdat! Şarlot telâşla bağırdı:

— Kim? Ne haddine? Murat bey... Silâhınız var mı?

— Veriniz... Çabuk...

— Eşkıya inini mi basacaksınız!

Hiç durur muyum? Damarlarımda Malta şövalyelerinin kanı var. Haydi... Beni seven arkamdan gelsin!

İhtiyar otelci tıpkı Yordanidis'lerin hadamesi Marko efendiye benziyor, Türkçeyi aynı surette konuşması bu benzerliği büsbütün arttırıyordu.

Çok eskiden kalmış bir reveransla müşterileri selâmladı.

— Buyurunuz efendim! Otelimize şeref verdiniz!

Şarlot:

— Anladım, diye fısıldadı, bunlar Sicilya'lı haydutlar. Hep böyle nazik olurlarmış. Hele kadınlara karşı... Ben şimdi n'apayim?

Murat:

— Beni dinlersen, dedi, kılıçlı muharipler basamakları tutmadan şu merdiveni çıkalım.

İkinci kat sofasında, kendilerini daha geniş bir reverans bekliyordu.

Yordanidis, İngiliz Kralı'na takdim edilen şakadan bir Lord karısı gibi iki büklüm olarak denize bakan bir odanın açık kapısını gösterdi:

— Prensler sofra hazırdır!

— Teşekkür ederiz! Pisi balığı var mı?

— En tazesi...

— Istakoz!

— Âlâsı! ..

— Bira!..

— Buzlu!

— Aşk!

— Ölüme kadar...

— İşte bu çeşidini pek severim. Bir de canım istiyordu ki... Mersi mösyö! - Safo ile Murat'a yol verdi:- Değil mi?

Safo cevap vermeden, büyük bir fedakârlık yapıyormuş gibi başını kahrama/ıca kaldırıp en öne geçti.

Oda, dışardan tahmin edildiğinden daha küçük görünüyor, bir otelden ziyade

zengince bir evin küçük salonuna benziyordu. Eşyalarda otel havası veren hiç

bir-şey yoktu.

Sofra geniş balkona kurulmuştu. Takımlar da ancak zevk ehli bir ailenin kullandığı cinstendi.

Sonra harikulade Boğaz akşamı... Harikulade bahar renkleri... Harikulade canlılığı ile deniz... Ve sessizlik vardı.

Murat, evvelâ ceketini çıkarmak arzusu duydu. Etrafı kendisiyle beraber gözden geçiren Sofa'ya gülerek sordu:

— Ceketi çıkarmama müsaade eder misiniz?

— Rica ederim! Evvelâ bana yardım etmeyecek misiniz?

Eldivenlerini, çantasını uzattı. Sonra, vücudu çıplakmış gibi arkasını dönerek tayyörünün üstünü çıkardı. Yakası işlemeli bir beyaz bluz giymişti. Şapkasını da kaldırınca gene o şirin kız çocuğu halini aldı.

Yordanidis, fıkır fıkır gülerek izahat veriyordu:

377

— Bazısı avcılığıyla öğünür. Ben av köpekliği ile öğü-nürüm. Daha yirmi adımdan yüreğim iki kere hopladı. Bu yakında hazır bir sofra bulunduğuna delâletti.

Böyle sıralarda, gözler adamın başına belâdırlar. İnsanı şaşırtırlar... Hemen onları sıkıca yumdum. Burun yordamıyla burasını buldum. Siz de aynı şeyi hissetmediniz mi? İnsan buraya girer girmez, evine girmiş gibi soyunmak arzusu duyar. İnanmazsanız. Şarlot'a sorunuz! İlk geldiğimiz gün... Bundan iki sene evvel... Etekliğini de.:.

— Susar mısınız? Başınıza sürahiyi fırlatayım mı?

— Ne diyordum. Evet! Bu arzuyu veren döşemelerdir. Ev gibi... Servisi de ev gibidir. Sükûnet de. Bazıları içeri girince (Yatak yok mu?) diye korkarlar. Lüzumsuz bir korku! Yatak! İşte! -Kalın bir perdeye doğru yürüdü. Bunun kordonunu çekerek iki tarafa açtı. Geniş bir karyola duvarın içine yerleştirilmişti. -Buyrun banyo! O da hazır... -Parmağıyle sol tarafta bir başka perde gösterdi: - Burası! Fevkalâde bir daire... Şaştığım şey, bunları kaç senedir, bir Karadağ'lı nasrl berbat etmeden kullanır? Herhalde, hesaplarını ve hükümetle olan muamelelerini mösyö Yordanidis isminde bir akıllı adam idare ettiği için olmalı.

— Nutuk bitti mi? Alkışlayacağız da!..

— Bitti. Alkışa lüzum yok! Bu nutuk alkış isteyen bir nutuk değil matmazel! Bunun mükâfatı... -Şarlot'u tutup dudaklarından sıkıca öptü. Oh! İşte budur!

— Alçak! Irz düşmanı! Zaafımdan istifade ediyorsun değil mi? Ver! geri

ver! Vallaha polis çağırırım! Şeyimi geri istiyorum.

Bir daha öpüştüler. Yordanidis:

— Acırım o insanlara ki hemcinslerinde iyi bir hareket görürler de onu derhal ve aynen taklit etmezler!

Murat gülerek sordu:

— Incil-i şeriften mi bu ayet?

— Bütün sevgi anıları İncil'dendir. İsa insanları severdi.

— Isa insanları severdi. Bizim Muhammed bilhassa kadınları sever...

— Öyleyse yaşasın! Otelci kapıyı vurup girdi:

— Gramofonu buraya mı getireyim? diye sordu.

— Buraya... Balık hazır mı?

— Hazır... Derhal!..

— Biz kendimize hizmet ederiz. Garson istemez. -Arkadaşlarına döndü:-

Sofra başına! Marş marş!

Kızlar daha birer şişe bira içmeden, bu içkinin hiç de yeri olmadığını anlayarak, evvelâ Murat'ın rakısına ortak çıktılar, sonra arpa suyunu, bin

türlü faydasından bahseden Yordanidis'e bırakarak rakıya başladılar.

Hava, kuyuda soğutulmuş bir desti suyu gibi serindi. İnsana rahatlık veren bir karanlık vardı. Canlı cansız herşey sanki bir hadise bekliyordu.

Derken, suyun ötesinde, tam karşılarına rastlayan tepenin üstü yavaş yavaş kızardı. Sonra keskin bir yaldız çizgisi toprakla gökyüzünü ayırdı ve nihayet erimiş altına benzeyen koskocaman bir Ay doğdu.

Bu, inanılmaz birşeymiş gibi ses çıkarmadan bakıyorlar, kanayan büyük bir yara karşısında duyulan çaresizliği hissediyorlardı.

— Orada olsam uzanıp tutarım gibi geliyor... Bunu, Murat'ın kulağına Safo yavaşça söylemişti.

Nefesi rakı kokuyor, sesinin ahengi yüreğe serhoşluk veriyordu.

Dünyamızın eski bir arkadaşı... Vefalı bir arkadaşı... Senin gibi sevgilim... Murat birşey daha söyleyecekti. Kız, manzaraya pek yaraşan ağır bir sesle, bir şarkıya başlamıştı. Evvelâ, yalnız kendisi için söylüyor sanılırdı. Sonra bunu Murat için söylediğini hepsi de anladılar.

— Gönlüm gözündeki mehtaba daldı. Sen mî Ay'dan, Ay mı senden nur aldı...

Üçüncü satırda Murat ona cesaret vermek istemiş gibi elini tuttu. Eli buz gibi... İnsan, bazan birisine, elini

tutarken bile hiçbir şey veremiyordu. «Sevmek bazıları için zor iş! Pek mi ciddiye alıyorlar ki... «

Murat da meyanın tekrarında beraber söylemeğe başlamıştı. Böyle seslerinin içice bulunuşu, bir çeşit öpüşmeğe benziyordu.

Şarkı bitinoe ikisi de aynı zamanda:

— Mersi! dediler. Gülüştüler. Murat:

— Fevkalâde söylüyorsun! diye kolunu omuzuna koydu, haydi bir tane daha..

— Yoruldum...

— Ben de yoruldum. Beraber söyleriz. Haydi...

«Yeter ey gözleri sevda dolu esmer güzeli!» diye biten bir ağır şarkı daha söylediler. Sonra Murat, piyasada pek tutmamış bir başka türküye geçti. Bu türkü ile:

— Bozmadım ettiğim büyük yemini, Kalbimin içine çizdim resmini. Dudağım anacak her an ismini

Ben seni bir türlü unutamadım! diyordu.

— Ben bunu duymadım... Bir daha söyle...

— Hele içelim de... Sonra bu işin bir nizamı vardır. Sırayla söylenir! Şimdi sıra arkadaşlarda...

— Sahi! Onlar ne iyi söylerler...

Şarlot, başını, Yordanidis'in göğsüne dayadı. İki sesle bir Rum tangosuna başladılar. Bir müddet sonra onlara Safo da iştirak etti. Murat da, parmaklarını masanın kenarına vurarak tempoyu tamamladı.

Ay'ın kızıllığı yavaş yavaş kayboluyor, denize düşen ışığı gittikçe açılıyordu. Bu renk değişmesi, manzaranın ve manzarayla yüreklere çöken manânın kederli taraflarını götürdü.

Yordanidis, zaten beyhude yere kederlenmeyi hiç sevmezdi. Güzel ve kuvvetli sesiyle oyun havalarına geçr ti. Murat Anadolu'da öğrendiği bir marifeti gösterirki iki boş bardağa kurşunkalemle vurup oynak zil sesleri çıkardı. Bu hal Yordanidis'in o kadar hoşuna gitti yerinden

kalktı. Elektrikleri yaktı. Gramofona Kasap havası plâğını koydu. Kızları da sürükledi.

Murat bu oyunu eskiden de seviyordu. Fakat Safo'yu seyrederken, sevmekte acele ettiğini, bu küçük ayakları, gülümseyen güzel yüzü, manalı mendil sallaysşları görmeden buna hakkı bile olmadığını anladı.

Yordandis plâğı bir Arjantin tangosıyle değiştirince Safo, Murat'ın önüne geldi.

— Kabul ederseniz beraber oynayalım! diye nazik bir kavalye gibi eğildi.

Bu tango, Murat için, ibâdete de benzeyen sahici bir dans oldu. Kız, tüy gibi

hafifti. Başını göğsüne sıkıca bastırmıştı. Bir leylâk bahçesi gibi kokuyordu. Yavaş yavaş başlayan serhoşluğa ve bir otel odasında bulunmalarına rağmen yaşamakta oldukları zamanın şehvetle hiçbir alâkası yoktu. Biribirlerinin hararetini bu kadar yakın hissettikleri halde, aşktan başka hiçbirşey istemiyorlardı.

— Ne diyor, bilir misin?

— Hayır ama, iyi ve doğru birşey diyor elbette!

— «Sevmek günah değil sevgilim! Sevmek kahramanlık!» diyor.

— Demedim mi?

Safo, mısraı, başını iki yanına hafif hafif sallayarak - bu hareketiyle yanağını Murat'ın omuzuna sürüyordu:-Dişlerini açmadan mısraı inler gibi tekrarladı. Yordanidis elektriği birdenbire söndürmüş, odaya yavaş yavaş Ay ışığı dolmuştu. Edvar dö Biyankö'nun Grup tangosu başladı.

Şarlot, bunu lezzetli birşey çiğner gibi söyledi. Sonra:

— Of! Usandım! diye bağırdı. İnsan deli oluyor.. Ner-de rakı?

Tekrar içmeğe başladılar.

Ay yükselmiş, gökyüzünde, seyredenlere yorucu gelen yolculuğunu tutturmuştu. Şimdi deniz, yalnız mehtapla dolu bir cam tekneye benziyordu. Peş peşine iki sandal geçti.

Güzel bir erkek sesi:

381

— Ne hole girdim bilsen, zehirmiş meğer busen çırpınarak ölürken bir zehir daha versen! diye yalvarmaktaydı.

Yordanidis:

— Dur! demelerine vakit bırakmadan, buna bir Rum tangosiyle cevap verdi. Sesi o kadar büyüktü ki, adeta karşı sahile vurup geri dönüyor zannedilirdi.

Sandallar evvelâ yavaşladılar, sonra küreklerini şıpırdatarak yaklaştılar. Yordanidis susunca, bir alkış koptu. İki kadın sesi bu hatırnaz müdahaleyi karşılıksız bırakmak istememişler gibi Moris Şövaiye'nin bir şarkısını söylediler.

Şarlot, Yordanidis'in yeniden davranmasına meydan bırakmadı:

— Rica ederim, diye çıkıştı, senin için mutlaka kalabalık mı olmalı?

Murat onlara Yahya Kemal'in ses şiirini okudu. Bazı

mısraları izah etti. Safo:

— Bir daha söyleyin! dedi.

Murat bu sefer, Faruk Nafiz'den (Kıskanç) a başladı. Bitirdikten sonra:

— Anladın mı? diye kızın saçlarını hınçla tuttu, ne diyor?

— Hayır! Ben şarkısına dikkat ettim.

— Diyor ki... Sevgilisine (Çirkin) demişler. Bütün güzellere düşman

olmuş... Sevgilisine (Dinsiz) demişler. Allah'a diş bilemiş... Sen kahbelik' bile etsen, ben sana değil, ahlâka kızarım. Diyor.

— Sen de böyle mi düşünüyorsun?

— Ben hiç düşünmeden seni seviyorum. Seni böyle sevdikçe anlıyorum ki sevgi üzerine söylenen sözler tekmil kuru kalabalık... -Sonra kızı yavaşça kendisine

çekip kulağının memesini öptü: - -Haberin var mı? dedi, senin için de böyle

şeyler yazmışlar.

— Kim? Hani?

— Birisi... Bak ne diyor:

Benim kadar sevemez seni bir başka kimse İnanmaz benim kadar sendeki aşka kimse Önümde kalbin açık bir penceredir kızım!

Anladın mı?

— Anladım. Bunlar senin sözlerin...

— Ne demişim?

— Beni sahiden seviyorsun! Zaten başka türlü olmaz... Haksızlık edersin... Yordanidis, Volga kayıkçılarının rumcasına başladı.

Kocaman sesi, manzaraya da, şarkıya da hepsinden daha iyi uymuştu. Murat, büyük bir nehrin bazan denizden daha heybetli olduğunu anladı. Yahut da her nehir böyle değildi ve Volgaya bu büyüklüğü veren biraz da Maksim Gorki idi.

Rus milleti bir azametli millet olduğu halde, bolşe-vikliği nasıl kabul etmişti? Sonra Gorki, o Rus milleti kadar büyük yüreğiyle, nasıl şaşırmıştı?

Bu biraz havaî, biraz dalgın, hâsılı pek saf Rum delikanlısına, bir koluyla sevgilisinin belini tutarken, Vol-gayı hatırlamak nereden geliyordu?

Şarkı, mahkûmların ayak sesleriyle beraber uzaklaştı. Hepsi de aynı yorgunluğu duymuş olmalılar ki Safo birdenbire, doğruldu. Arkasına dönüp kırmızı bir ışıkla dolu olan odaya baktı. Murat onun nedense korktuğunu anlamıştı. Bir müdafaa insiyakiyle kolunu tuttu.

Kız utanmış gibi dişlerini göstererek güldü:

— Biz nerede yatacağız, Panayot ağabey? diye sordu.

— Nerede mi? Yatmak zamanı geldi mi ki?

— Çoktaan... Ben yoruldum.

— Öyleyse... İsterseniz burada yatınız... Biz karşı odaya gideriz.

— Hayır! Karşı odaya biz gidelim. Hazır mı?

— Hazır...

— Peki! Haydi Murat!

Murat, şaşırarak, hemen ayağa kalkan kıza baktı.

383

Bu yatma işinin bu gece nasıi cereyan edeceğini arada sırada düşünmüştü.

Şarlot da, Murat kadar şaşırmış olmalı ki:

— N'oluyor? diye sordu, Safo?

— Ey!

Şarlot rumca birşeyler söylemeğe başlamıştı. Safo onu durdurdu.

— Kime numara yapıyoruz şekerim?

— İyi ama... Gelirken ne söylüyordun? Sen kız değil misin?

— Ben mi? Amma da iş... Galata'da, benim yaşımda kızı kim görmüş! Bilmez gibi... Dokuz yaşında baş!a: maz mıyız? Eğer üvey babamız, üvey ağabeyimiz, eriştemiz yoksa, bu işi bize sevaplarına komşular yapıver-mez mi?

— Bilmem... Kendin diyordun!.

— Hiçbir şey demedim halbuki... Değil mi Murat? Yüzüne dikkatle bakıyordu.

Murat, büyük bir sevine

duydu. Gülümsedi. Kız sordu:

— Söylesene...

— Ne söyliyeyim canım... Haydi. Herkes yerine... -Belinden tuttu.- Biz

gidiyoruz! diye muzafferane haykırdı.

Odanın ortasına geldikleri zaman Yordanidis'in sesini duydular:

— Tam karşıdaki kapı... Zaten bizden başka da müşteri yok. İyi

geceler!..

Koridoru, kolları birbirlerinin bellerinde geçtiler. Murat karşı odanın kapısını açtı. Safo'ya yol vermek için biraz çekildi. Kız bir an tereddüt etti. Sonra içeri gireceğine delikanlıya sarıldı. Dudaklarını âdeta öfkeyle öptü. Kollarını boynuna sımsıkı dolamış, sağ eliyle sol bileğini kavramıştı. Murat, ağzını kurtarmağa lüzum görmeden boynuna asılan bu incecik vücudu kucağına aldı. Kız ihtirastan titriyordu.

Oda, bahçe üzerindeydi. Ağaçlara vuran Ay ışığı buraya denizdekinden başka türlü aksettiği için ötekinden daha hoş görünüyordu.

384

Murat, bu sevgili yükü, nereye koyacağını bir an tasarladı. Sonra götürüp yavaşça kanepeye bıraktı.

— Kapıyı kapa! Hemen yatalım!

— Hemen!

Murat kapıyı örttü. Hışırtılardan Safo'nun soyunmakta olduğunu anlamıştı. Dönmeden sordu.

— Işığı yakayım mı?

— İstemez. Hayır!

Kızın içini çeker gibi soluduğunu duyuyor, «Ne ihtiraslı şeyler bu Rum kadınları!..» diye zevkle düşünüyordu.

Karyolanın somyası gıcırdadı. Dişleri biribirine vuran bir ses:

— Gel artık! dedi.

Murat, bir müddet sonra ancak aklı başına gelince, tamımıyle yalnızmış gibi bir hisse kapıldı. Bunu evvelâ şaka zannetti. Öylece dinledi. Ve derhal telâşlandı, sonra korktu.

— Safo! diye fısıldar gibi seslendi.

— Bitti mi?

Dehşet içinde cevap bekledi. Bir taraftan da (Bitti mi?) sözündeki garip ahengin hangi manâya gelebileceğini başının içinde süratle araştırıyordu.

Aynı zamanda öyle şaşırmıştı ki yapılacak biricik hareketin öpmek olabileceğini zannederek yüzüne uzandı.

Safo'nun yüzü ter içindeydi. Yumruğuyla ağzını kapatmış olduğunu sezer sezmez:

— Sen ne yaptın hayvan! diye adeta bağırdı.

— Kızdın mı? Ben şey olursun... demiştim.

— N'olurmuşum?

— Memnun olursun diye... Düşündüm ki... Sana bir hediye vermeyi kaç zamandır istiyordum. Bunu verebilirim eledim... İstemez miydin?

— Rezil seni... Bunu, namuslu bir erkek bir kızdan değil, anoak o kızın annesinden ister...

— İyi ama... Demin kız olmadığımı duyunca neden sevindin?

— Kim? Ne demek?..

Murat kıpkırmızı kesildiğini hissetti.

— Sevindin sevgilim! Sevinmeseydin belki de sonuna kadar cesaret edemezdim... Aldırma... Bir şey değişmedi... Nasıl olsa...

«Sen beni almazdın!» diyecekti. Murat sözü bitirmesine meydan bırakmadan, elini ağzına kapattı.

— Evet! dedi, sevindim. Bazan birdenbire ne dehşetli birer alçak oluyoruz. Bilmem ki beni affeder misin?

Kız, ovucunun içini öpüyordu. Murat onun yarı kalan sözünü tamamladı:

— Peki! Nasıl olsa olacaktı. Böyle olmasaydı belki daha iyiydi ama. Senin bu kadar budala olduğunu nasıl kestirebilirdim. -Okşar gibi yanaklarını, gözlerini, boynunu, omuzlarını, sonra da ellerini öpüyordu. Hayvan

sevgilim benim!.. Budala sevgilim... O kadar alçalmışım ki kabadayılık yaptığını bile anlayamadım... Nihayet elini ellerinin içinde sımsıkı tutarak meydan okur gibi:

— Lâkin ben, karımın benden daha kabadayı olmasına tahammül edemem! dedi. Cevap bekledi.

Safo, mesut bir sesle:

— Biliyorum! dedi.

Murat, icabedeni vaadetmekle her işin tamumıyle yoluna girdiğine yüzde yüz emin olmuştu.

Bu sefer kızı, başka türlü öpmeğe başladı. Safo'nun da, korkusu geçmiş olmalı ki, gerinir gibi kımıldadı. Artık iki kişi idiler... Gece ağzına kadar zevkle dolu geçti.

II

Murat, beş gün sonra, Safo'yu Galatasaray Lisesi binasında açılmış olan Yerlimallar Sergisi'ne götürüyordu. Tünele binmişlerdi.

Araba henüz hareket etmişti ki, Murat'ın arkasından bir ses :

— Bizi niçin ihmal ettiğini şimdi anladım, dedi.

Bir başkası da:

— Ama değer kardeşim, ben Murat beyi mazur görüyorum! diye cevap verdi.

Murat, dönüp baktı. Fatma ile Süheylâ'yı görünce ayağa kalktı.

— Buyrun hanımlar, diye güldü, hanginiz daha yaş-lıysanız... Onun için bir tek yerim var..

— İkisi de:

— Ben! dediler.

Fatma oturdu. Safo'yu bir bakışta tetkik edip gülümsedi:

— Affedersiniz!.. Murat bey benim nişanlımdır da... Onunla böyle şakalaşmağa hakkım var.

Murat, kızları biribirine tanıttı.

Fatma onların sergiye gittiklerini öğrenince,

— Ne iyi tesadüf, dedi, biz de bir dolaşalım demiştik! Rahatsız etmeyiz ya matmazel?

— Hayır efendim! Memnun oluruz!

— Sakın nişanlılık meselesini sahi zannetmeyin! Çok eskiden tanışırız. Kardeş gibi bir arada büyükdük. Ben küçükken, Murat'a (Nişanlım) derdim de onu kızdırırdım!

Murat:

— Hayır, tersi! dedi, bilâkis ben ona (Nişanlım) derdim de hüngür hüngür ağlardı.

Fatma, mahsustan içini çekti:

— Çocukluk budalalık... Öyle değil mi? -Birdenbire sustu:- Cuma günü Murat'la beraber olan hanım sizdiniz? Uzaktan gördüm.

— Evet! Nerede gördünüz?

Murat, böyle kurnazlıkları sevmezdi ama, suratını astığı halde Fatma'ya yardım etti:

— Vapurda görmüşsünüzdür... Boğaz'dan geliyorduk!

— Evet vapurda...

Murat, Süheylâ'nın şaşırdığına dikkat ederek: «Ne demek bu?» diye düşündü.

Safo:

387

— Keski yanımıza gelseydiniz, dedi, o zaman tanışmış olurduk. Murat'ın erkek arkadaşlarından bazısını tanıyorum ama, sizi hepsinden evvel tanımayı isterdim. Bana çocukluğundan, bilhassa annesinden hiç bahsetmiyor.

— Canseza teyzemden mi? Çok güzel kadındı. O kadar güzeldi ki...

— Adı ne dediniz?

— Canseza!

Safo, bu ismi iki kere tekrarladı. Murat, annesinin adını sevgilisinin ağzında birkaç misli daha beğendi.

— Murat'ı çok severdi elbette!

— Çook tabi...

— Küçükken de böyle miydi?

— Nasıl meselâ?

— Böyle... İşte bu halde... Baksanıza nasıl bakıyor...

Fatma, dimdik ve uzun uzun Murat'ın yüzüne baktı:

— Hayır! dedi, sizden sonra daha manâlı olmuş. Malûm ya aşk adamı hassas yapar, derler. Değil mi Sühey-

lâ?

— Bilmem! Ben Murat beyi daha evvel tanımıyordum. Tanıdığım zaman da matmazelle arkadaş idiler sanırım... -Safo'ya başını salladı:- Geçen Salı tanıştım. O kadar yalvardık da Cuma günü bize gelmedi. Şimdi sizi görünce hak verdim. Lâkin sizi de pekâlâ getirebilirdi. Yahut böyle güzel bir mazereti olduğunu söyleyebilirdi.

— Teşekkür ederim. Güzel olan sizsiniz. Ben hiç te güzel değilim. Murat da bu fikirdedir.

— Bunu başkası söylediyse iftira etmiş, kendisi söylüyorsa yalan... Siz güzel olmaz mısınız?

Fatma:

— Madem ki bizden gizledi, kendisine bir ceza tertip edelim! dedi.

— Nasıl?

— Cuma günü bize matmazeli getirsin. Biz de onları hiç yalnız bırakmamağa çalışırız. Beraber dans etmelerine fırsat vermeyiz. Olur mu?

388

Safo, gülümsedi:

— Murat öfkelense de, ben her zaman kendi cinsimden tarafım. Haberiniz olsun! Dans etmekten zaten hoşlanmıyor. Bir başka ceza bulmalıyız!

— Siz Cuma günü gelmeyi kabul edin. Cezayı bizde de tayin ederiz. Değil mi Süheylâ?

— Hem böyle tatlı bir gelinimiz olacak, hem de ceza mı düşüneceğiz? İnsana ne demezler... İstemiyorum.

— Doğrusu ben o kadar yufka yürekli değilim... Ceza lâzım.

Büyük Fransız kitaphanesine uğradılar. Murat hanımlara istedikleri mecmualardan veya kitaplardan almalarını rica etti.

Safo, yolda giderlerken daima Murat'ın koluna girip kendisine sokulurdu. Bu sefer, Süheylâ ile Fatma'nın arasında bulunmağa dikkat etti.

Mektebin bahçesine yan kapıdan girdiler. Murat, sabahları burada adlarını nasıl yazdırdıklarını anlattı. Aradan henüz üç dört sene geçtiği halde, talebelik hayatı, ne kadar uzakta kalmıştı.

— Hatırlaması bile insanı yoruyor! diye kederle güldü.

Bahriye Bandosunu görünce İbrahim Rıza ile Nuri'yi hatırlayarak sevindi.

Safo'ya:

— İşte merak ediyordun, dedi, Nuri ağabeyin sazını şimdi göreceksin.- Sonra diğerlerine anlattı:

— Bandonun davulcusu arkadaşımdır. Evinde kendisine her zaman takılırız.

(Ne olur, sazını bir gün getir de, şöyle tenhada biz bize çal. Dinleyelim.) deriz!

Sınıf bahçelerini biribirinden ayıran demirlere bir an hasretle baktı. Bir eliyle tutup vücudunu bunların üzerinden ne kolay aşırırdı. Eğer ortalık biraz tenha olsaydı.

— Böyle bir marifetimiz de vardır. En az pilâvımız kadar meşhur! diyerek kızlara bunu gösterecekti.

— Evvelâ bahçeyi gezelim, dedi, arkadaşlara da bir görünürüz. İşleri bitinoe bizi beklesinler. Safo Nuri ağa-

389

beysini pek sever. Ben de bu fırsattan istifade ederek size sahici bir şair takdim ederim.

— Sahi mi?

— Siz sahici şair değil misiniz?

— Ben mi? Bunu da nerden çıkardınız?

— Geçen gün Necip ağabey kahveye geldiği zaman arkadaşlarınıza şiir okuyormuşsunuz! Necip bey hiç anlamadığı halde, (Ben beğendim!) dedi. Eğer ilhamını matmazel Saf o veriyorsa iyi olduklarına şahit istemez... Sizin bu işten haberiniz var mı matmazel?

— Hayır! Ben anlamam, diye, haber vermiyor!

— Anlar, yalan! Şımarmasın diyerek söylemiyorum. Sonra bana etmediğini

bırakmaz, diye... Siz politikayı

nerden bileceksiniz?

Orkestra için yapılmış balkona yaklaştılar. Bereket versin, Bando küçük parçalar çalıyordu. Eğer bir opera icra etmekte olsaydı, Murat, kendisini arkadaşlarına zor

gösterirdi.

İki parça arasında, her zaman kalabalıkla alâkadar olan Nuri, kendilerini gördü. Hemen davulun arkasından. İbrahim Riza'ya işaret etti.

Süratle aşağı indiler. Evvelâ Safo'dan başka kimse yok zannetmişlerdi. Diğerleriyle beraber olduklarını anlayınca büsbütün kibarlaştılar. Nuri:

— Size yukarda yer buluruz, dedi, yarım saat sonra da serbestiz! Nesibe'nin

gelmemesi ne fena oldu: Hep seni söylüyor, cici gelin! Bir de

hakikatsızmışsınız ki...

— Efendim! Ben her gün gelmek istiyorum. Murat (Olmaz!) diye kaşlarını çatıp beni korkutuyor.

— Neden olmazmış?

— Bir kere de ben sizi davet etmeliymişim! (Türk usulünde pek ayıptır, pek!) diyor. Bilmem ki...

— Duydun mu İbrahim Riza? Şair her zamanki gibi dalgındı.

— Mühim birşey mi var? diye sevinçli bir merakla sordu.

— Bir insan, bir yere bir kere gitti mi, mukabilinde

390

gittiği yerin insanlarını davet etmeden bir daha oraya ayak basmayacakmış...

— Sebep?

— Türk usulü böyleymiş! Sen Türk değil misin ki, bizi bir defa bile davet etmeden her zaman evimize gelirsin?

— Bunu da kim uyduruyor? Nuri, muzafferane Safo'ya baktı:

— İşte cevabı, cici gelin! dedi, Siz Murat'ı öyle mi sandınız? Hem uydurur, hem de sahi gibi uydurur, tehlikeli adamdır... Serâpâ tehlikelidir. -İbrahim Riza'ya emretti:- Koşsana dört iskemle bul... Yoksa bunları bu mahşerde bir daha ele geçiremeyiz!

Murat:

— Bakınız. Ne yapalım? dedi, ben hanımlara bahçeyi gezdireyim. O zamana kadar da sizin işiniz biter. Kuleden inmezsiniz. Ben aynı zamanda kulağımı sizin gürültünüzden ayırmam! Ses kesilir de millet halâs olursa koşar geliriz!

İçersini de beraber dolaşırız.

— Otursaydınız! Bizde âdet böyle... Nesibe Ablan olsaydı, şimdi şurada otururdu.

— Zarar yok biz dolaşalım...

— Bak, sonra karışmam! -Safo'ya parmağını salladı:- Cici gelin sana güveniyorum. Bilmem bilir misin? İlerde bir yol bulur da, vallaha savuşur. Bizi iki gün iki gece kulede bekletir!

— Geliriz mutlaka...

— İşte o kadar...

En baştaki Diş macunu pavyonundan başladılar. Er-tuğrul Hikmet burayı ilk gezdikleri gün- «İşte! Yarı müs-temlekelikten kurtulmuş bir acemi burjuvazinin kanat alıştırmaları...» demişti. «Fransızlar bunu 1800 bilmem kaçta yapmışlar... Herhalde yüz küsur sene evvel... Diş macunu yapabiliyoruz diye ne kibir yarabbi!»

Bütün sergilerde olduğu gibi, pavyonlardan ziyade, insanlar, bizzat teşkil ettikleri kalabalıkla eğleniyorlardı.

Murat, aynı zamanda kısacık mektep hatıralarını da anlatmaktaydı:

— Şu ağacı gördünüz mü? Bir gün burada futbol oynuyorduk. Milli takım beki Ali, bir şüt çekti. Tam suratıma... Kendimi kaybetmiştim. Beni kucağına alıp eczaneye çıkarmış, eczacı Saffet bey vardı, Allah selâmet versin! Kim gitse... «Ver şu bizim arslana bir Kordiya!» der işin içinden çıkardı.

— İşte bu peronların altında küçük taşlardan Fut-bul toplarıyla dehşetli maçlar yapardık. Leblebi Mehmet, Muhlis, Rebii, Necdet hep buradan yetiştiler.

Nihayet bir nişan pavyonunun önüne geldiler.

Murat,

— Haydi hanımlar kendinizi gösterin! dedi.

Süheylâ:

— Ne güzel! diye ellerini çırptı.

Fatma:

— Ben beceremem! diye adeta çekindi. Safo'nun gördüğü işi gören sarı saçlı kız:

— Atacak mısınız? diye sordu. Murat:

— Tabi, dedi, doldurun bakalım!

Evvelâ Süheylâ denedi. Hiç vuramadı. Vuramayaçagı da, tüfeği tutuşundan belliydi. O kadar acemilik ediyordu ki nihayet üçüncüde Safo, tahammül edemedi, vücudunu elleriyle düzeltti.

Fatma iki defa attı, ikisinde de vuramadı.

Sıra Safo'ya gelince-.

— Hangisini vurayım? diye sordu.

Misafirler şaka ediyor sandılar. Ve onlar gösterdiler Safo vurdu. Onlar gösterdiler Safo vurdu. Nihayet Süheylâ dayanamadı:

— Şimdi anlaşıldı, dedi, Murat beyi avlamak için hiç değilse bu kadar iyi avcı olmak lâzım.

Safo, tüfeği, erkekçe tutup cevap verdi.

— Bilâkis efendim, o beni böyle avladı.

— Siz neredeydiniz?

— İşte şurada... -Hedeflerden birisini gösterdi:- Tam burada...

«Şaka ediyor» diye gülüştüler. Fakat Murat para ve-

receği sırada, kenarda oturan patron müdahale etth

— İstemez dedi, matmazel Safo, sanattandır. Güle güle...

— Olur mu canım?

— Pekâlâ olur! Yoksa Pandeli usta etmediğini D>-rakmazl Safo teşekkür etti ve Fatmaya dönerek:

— Gördünüz mü? dedi, yalan mıymış. Ben de böyle bir nişan dükkânında çalışırım. Bir geceydi... Ne hayırlı bir gece... Bu geldi... Ben ömrümde bu kadar oyuncu adam görmedim... Hem o kadar rol kestiğini görüp, hem insan bununla iddiaya girer mi? Bizi az kalsın bastırıyordu.

Vak'ayı kısaca anlattı ve kızlara rastladıklarından beri ilk defa Murat'ın koluna sımsıkı girdi.

— İşte o geceden sonra... O gece, çünki, beni kazandı. Bir güzel atıyor ki... Hani filmlerde vardır. Şapka-sibı ensesine eğer de kovboy... Yorgun bir gülümsemeyle... İşte öyle...

— Bu marifetini bilmiyordum.

— Kimbilir, daha ne marifetleri vardır. Lâkin meydana çıkarmaz. Sabırlı olup beklemeli...

Meselâ, ben sabrettim bir marifetini daha gördüm. •— Nedir o?

— Fransızcadan anlamaz gibi yaptı da, dünyanın en güzel kızını az kalsın kandırıyordu. Bereket versin, ben tam zamanında yetiştim. Ne çekiyorum kardeş! Ben bunun yüzünden neler çekiyorum. Kimbilir belki Ingiliz-ceyi de en az İngiliz Kralı kadar konuşur da, şimdilik meydana vurmaz... Çok fena...

Murat, arkadaki havuzlu bahçeden mutfağa yürüdü.

— Ekseriya imtihan günleri burası talebeye serbest olurdu, diye anlattı. Büyük talebeye tabi... Biz de burada sereserpe uzanır, hanımlardan konuşurduk.

Süheylâ birşey hatırladı:

— Necip daima öyle dalgın, öyle usanmış gibi miydi?

— Tıpkı... Hiç değişmedi. Artık bilmem, ya pek ça-

393

touk ihtiyarlayacak, yahut da Doryan Grey'in portresinde olduğu gibi asla ihtiyarlamadan yüz yaşına basacak...

— Evet! İhtiyarlamaz... Aklında hiç bir şey tutamıyor. Ne kadar ferah bir hal değil mi?

— Haklısınız! Belki de bizi hatıralar ihtiyarlatır! Dönerken bir yerde çivilere halkalar atıldığını gördüler.

— Bir denesek mi diye sordu. Murat Safo'ya:

Kız, gözlerine dikkatle bakarak:

— Bilir misin yoksa? dedi.

— Biraz beceririm. Unutmadımsa...

— Peki... -Halkaları attıran ihtiyarı görünce kolunu tuttu:- Hayır! Memet ağa'ya yazık!

— Kim Memet ağa?

— İşte Memet ağa! Beş tane çocuğu var. Hepsi de her gün açtırlar.

— Zarar yok şişeleri geri verirsin!

Murat, beş halka aldı. Beşini de eliyle koymuş gibi geçirdi. Demindenberi beyhude yere para verenler, intikamlarını alıveren bu delikanlıyı gayrete getirmek için:

— Hele gayret!

— Şunları da kardeşim!

— Bizi bitirdi yahu! Aferini bellesin! Memet ağa, şaşırmış, Halkaları uzatarak:

— Hele at... Aferin! Hele bir yol daha! diyordu. Safo:

— Bu sefer, birer defa da biz atacağız! diye araya girdi.

— Kız kara şeytan! Sen misin? Dur, atarsınız! Efendi oğlum cümlesini sınasın...

— Bırak efendi oğlunu... Bize ver onları bakalım!.. Seyirciler:

— Matmazel! Dur, aman... diyorlardı.

Kızlar sırayla beşer halka attılar. Hiçbirisini de hedefe geçiremediler. Nihayet Safo:

— İşte bu kadar Memet ağa, dedi, Hanife teyzeme

selâm söyle... Şişeleri sana bırakıyoruz. Bunu bilemedin mi? Nişancı Murat efendi... Hani bizim usta anlatıyordu.

— Hey Yarabbi! O mu bu? Bunun on parmağında on hüner var desene... Başka bir işin mi yoktu hay oğlum! Sen Mehmet'le Pandeli'ye belâ mı geldin? Bereket bizim kara şeytan'a... Ne demişler, «Dinsizin hakkından imansız gelir!» demişler. Bu da sana elverir! Eğer benim bildiğim Safo ise...

Döndükleri zaman orkestra dağılmış, kulede yalnız Nuri ile İbrahim Rıza kalmıştı. Müşterek pavyon haline getirilmiş yemekhaneleri, alt kat sınıfları dolaştılar. Sergi bir küçük Kapalıçarşı halindeydi. O kadar hüviyetsiz ufak-tefek vardı ki, hiçbirine ayrıca dikkat etmek mümkün değildi. Hele erkekler, ancak satıcı hanımlarla gezen hanımlara, o da, pek baştan savma, pek geçerayak bakabiliyorlardı.

Fatma bir ipek tezgâhının önünde durup eşarpları görmek istedi. Kırmızısı ve lâciverdi bol, gayet şık bir tanesini beğendi. Nasıl olacağını görmek için Safo'nun başında bakmağı rica etti.

Kız derhal beresini çıkardı. Saçlarının üzerine hafifçe ariyeten attı:

Fatma, böyle koymayı kâfi görmemiş gibi, eliyle düzeltti. Sonra çenesinin altından düğümledi. Bir adım geri çekilip baktı.

— Sahiden güzelmiş! dedi, çok güzelmiş bu cici gelin!

Sonra Safo'nun elini tutarak kibarca rica etti:

— Bir küçük hediye... Kabul etmezseniz çok üzülürüm!

Safo Murat'a baktı. Murat, bir an düşündü:

— Bir şartla kabul ederiz Fatma! dedi, aynından birer tane de siz alır, hem de

burada bağlarsanız... O da size Safo'nun hediyesi olur.

— Bula bula bunu mu buldunuz? Bir de size şair diyorlar. O zaman benimki hediye olmaz. Alış veriş olur. Hem de kârlı bir alışveriş. Bire iki... Beğenmedim Murat bey...

395

Süheylâ:

— Zaten bizim birer tane var. Geçen gün aldık. Tıpkısı!., dedi.

— Peki mahcup oldum. Şair! Birşey söylesene..

— Fatma hanıma bir şiir yazarız. Akrostişi!

— Yahu bir akrostiş bellemişsin! Şurada şiirin sırası mı?

Fatma:

— İki akrostiş isteriz! dedi, bir de Süheylâ için...

— İstediğiniz akrostiş olsun efendim!..

Nuri:

— Kıyamet alâmeti! diye içini çekti İbrahim Rıza'nın-şiiri işe yarasın! Birisi söylese kavga hazırdı birader!

Safo:

— Teşekkür ederim, dedi, hiç unutmayacağım... Ne kadar iyisiniz!

— Haydi yürüyün canım. O kadar güzelleştiniz ki, Murat nerdeyse küçük dilini yutacak...

Dışarda dondurma yemek için bir masa bulup oturdular.

Hanımların ısrarı üzerine İbrahim Riza büyük bir ciddiyetle defterini çekip çıkardı. Müsaade ederseniz Murat okusun, benden iyi okur! diyerek Murat'ın önüne sürdü.

Nuri:

— Şimdi anladım, diyordu, bu oğlan kendisini zorla şair sırasına geçirecek... Şiirin yeri mi şurası müslüman-lar!.. Kıyamet kopuyor...

Hakikaten Sergi'nin gramofonu, son boğumuna kadar açılmış oparlöründe Komparsita'yı haykırmaktaydı.

Fakat kızlar, Nuri'nin fikrinde olmadıklarını dikkatli dikkatli dinlemek ve yer yer beğenmekle ispat ettiler.

Cuma günü için şair ve Nuri de davet edildi. Nuri her zamanki gibi gene bir düğün işiyle meşguldü. Özür diledi. İbrahim Rıza:

— Cumaya Murat bey, beni de getirirse, akrostiş'ler hazır... diye kahramanca söz verdi.

İbrahim Riza, vadettiği okrostiş'leri, bıkıp usanmadan ve yüksek sesle okumakta ısrar ettiği için Murat, tramvayın tenha oluşuna şükrediyordu. Tramvay tenhaydı ama, ta ön sırada oturan iki kadınla, biletçi nihayet bu şarkının ne olabileceğini merak ederek cemiyete açıktan açığa iştirak ettiler.

Şair, hiçbirinin farkında değil:

— Hele bir daha dinleyin! diyerek başladı: Akrostiş:

faydasız diyorum şair gurbetin Asil bir güzellik sıfattan yüce! Tekmil varlığınla tekmil kudretin Mjazzam bir işin önünde cüce!

A|(ıl başka bir şey, his başka bir şey! Ferhad başka bir şey! Yiğitlik susmak! Artık yeni bir şey söylemiyor ney! Tamamdır bu fasıl yalnız dinle bak!

Mazî rüyalarla dolu bir âlem!

Ancak bu âlemde bahtiyar gölgem! - Nasıl?

— Cok güzel! Bu kadar olur bu!

— N'apalım? İşe doğrudan doğruya aşkı getiremiyoruz. Ayıp düşer! Benim

sevgilim olsaydılar, yüz kere daha ateşli yazardım.

— Tabi..

— Şimdi bir de ötekine bak! Akrostiş:

Sükûn gözlerinde bir bakış gibi derin Ümid bir gülüş gibi doğar dünyaya sizden

Her gün bize bir bakış ve bir tek gülüş verin!

Erisin bütün eski kederler kalbimizden!

Yepyeni bir dünyanın geçip bahçelerini Leylâ'yı bulan Mecnun gibi ölmek isterim. Aşkın sanat yolunda en büyük zaferini Rab'be giden bu yolda taşısın alın terimi!

— Kızın ismi yedi harfli olduğundan, kıt'ayı tamamlamak için sonuna kendi adımın ilk harfini koymağa mecbur kaldım. Bi-çimsiz olmadı ya...

— Fevkalâde! Ne yapabilirdin ki?.. Ben kızları merak ediyorum. Doğrusu ben onların yerinde olsam, zor tahammül ederim.

— Ne demek?

— Yani derhal aşık falan olurum!

— Rica ederim... Baksana Safo hemşire! Bu senin adamın hep böyle edepsizdir.

El birliğiyle şunu tashih etsek...

— Fena mı diyor?

— Şu sebepten fena diyor? Ben matemdeyim! Benim kadın kişi yüzüne bakacak

zamanım değil... Uğradığım felâket yüz sene aşka töbe ettirdi. Töbe! Hayır! Sen,

rica ederim, bir münasip sırada, hanımlara felâketimi an-latıver. Akıllarına böyle birşey gelmesin!..

— Ne diyeyim?

— Karısıyla boşanıyorlar. Şiir bile yazamıyordu ama, söz verdiği için mecbur kaldı, dersin!

— Peki, onlara yazdınız da bana neden yazmadınız?

İbrahim Riza, saf bakışlarıyla Safo'nun yüzüne baktı. Çok müşkül vaziyete düşürülmüş bir çocuk gibi boynunu büktü:

— Sen bu adamı daha bilmiyorsun? Neye kızar, neye kızmaz, belli değil!.. -İçini çekti: - sana da bu yazsın! İyi birşey yazıversin!

Safo, Murat'ın koluna sıkıca girdi.

— Birşey söyleyeceğim, diye şımardı, Fatma hanımdan seni öyle kıskandım ki... Bana eşarp hediye edinceye kadar.

— Eşarp hediye edince tehlike geçti mi?

— Geçti elbette... Aynada kendime baktım. Eşarp* bana pek yakışmış.

Müslüman kızına benzemişim. Aklında fenalık olsa bile beni güzelleştirir miydi. Değil mi?

— Benim budala sevgilim! Hani sen beni hiç kıs-kanmayacaktın?

— Gene de, Şarlot'tan, Reçina'dan kıskanmam! Onlar başka!

— Hangiler?

— Fatma hanımla Süheylâ hanım! Bizimkileri ben bilirim... Marifetlerini

falan hep bilirim. Onlarla boğuşurum. Kendime güveniyorum. Lâkin sizin kızlardan hiç haberim yok. Tünelde, nişanlım deyince az kalsın ölecektim. Senin ne haber olacak!

— Yavaş söyle... Bunları bu şair duyarsa bizi şiire koyar ki... Tefe koyulmaktan beterdir.

— Koysun! Böyle dedim ama ben gene de korkuyorum! Bir çok kız olursa... Güzel kızlar... Ben kara-kuru birisiyim! Beni artık beğenmezsen... Ne yapsak bilmem ki... Şurada inip geri mi dönsek...

Böyle boynunu bükme! Vallaha seni ailemin içinde öperim!

— Hani keski...

— Biri karakola götürürler...

— Orada bir araya mı hapsederler?

— Galiba!

— Haydi öp! Haydi rica ederim!.. Biliyorum, yafvar-dıkları zaman nazlanırsın... Ne katı kalpli insan! Ah şimdi Ertuğrul ağabeyim olmalı ki... Sana haddini o bildirir!

— Haltetmişsin... Ben Ertuğrul ağabeyinden korkar mıyım?

— Öyle korkarsın ki... Sana bir bakıyor! Kurt gibi... Ben bile korkuyorum. Halbuki Ertuğrul ağabeyim beni seviyor. Bana hep (Bacı) diyor! Ne güzel!

İbrahim Riza, ağır bir silâhmış gibi, ayrı kâatlara itina ile yazılmış akrostişleri tekrar kaldırdı.

— Hele bir dinle yahu diye yalvardı. Şurayı bir kere daha dinle de kafiyeye dikkat et...

— Bırak birader! (Olmadı) dersem geri dönüp tekrar makineden mi geçireceğiz! Pekâlâ!

— Sanat uğruna niçin dönmeyelim! Otomobille bir solukta gider geliriz!

— Sen artık çok oluyorsun. Benim canım sıkıldı. O hanımlara ben (Fakir'i pürtaksir) namına ne saçma sapan şeyler yutturdum...

— Sen yutturursun kardeşim, şanslı bir adamsın... Bakalım bizim tali nerelerde geziniyor! Şair bunu gayet ciddi söylüyordu ve böyle ciddi ciddi konuşurken gayrî tabii bir surette büyüyüvermiş beş yaşında bir çocuğa

benziyordu.

Fatma'nın annesi Aliye hanımefendi, bilhassa Safol-yu -Murat'ın sebebini çok sonraları anlayabildiği- umulmaz bir sevgiliyle karşıladı.

Murat'a elini öptürdükten sonra şahane gözlerini biraz kısarak bakmış:

— Pek değişmişsiniz! demişti. Mamafi, yüzünüzün hatları gene öyle kalmış... Değişen bu değil... İşte Çerkeş elmacık kemikleri... Türk çenesi... Melez gözler...

Sonra derhal Safro'ya geçti:

— Bu küçüğü nerede buldunuz. Kuzum, diye güldü, Fatma methede ede bitiremiyordu. Sahi güzel! Biraz daha toplamıyor mu?

— Bilmem ki...

— iyi yemelisiniz! Bilhassa kahvaltılarda kuvvetli şeyler alınız... Sonra da az dans ediniz...

Fatma söze karıştı:

— Anne! Murat ağabeyim onunla hiç dans etmezmiş!

— Sen de hemen inandın mı? -Artık şaire döndü:-Geliniz bakalım oğlum! Siz, bizim kızları uykusuz bıraktınız... Hani defteriniz?

— Yanımda efendim! Vadettiğim akrostişleri de getirdim!

— Bilmem ki bu yaşta bunlar böyle ciddi iltifatlara lâyık mıdırlar? Şımarırlarsa, size beddua edenler olur.

İbrahim Riza, her zamankinden daha beter bir cid-

diyetle defterini uzattı. Akrostişleri ayrıca öteki elinde tutuyordu.

Murat, manzarayı zihnine iyice nakşetmek için dikkat kesilmişti. Gayet pahalı döşenmiş bu salonda, -eskidenberi burada bu hissi duyardı: - gayet iyi giyinmiş Aliye hanımın karşısında, siyah elbiseli, dökük kravatlı şair, 18. asrın mutlaka bir salona yamanan meşhur sanatkârlarından acaba hangisini andırıyordu?

Murat, bir taraftan böyle düşünürken, bir taraftan Aliye hanımefendi teyzesinin ellerine dikkat etmekten kendini alamadı. Bu eller, yalnız bu eller değil, bu balık etinden biraz daha şişman, son derece beyaz, ve şahane denilen cinsten güzel kadın kendisine daima çok eskiden annesiyle beraber ziyarete gittikleri Naile sultanı hatırlatıyordu.

Yan gözle Fatma'ya baktı. Bu parıl parıl, kar gibi annenin yanında bu kız, nasıl olmuştu da bu kadar esmer kalmıştı. İkisini bir arada her görüşte, rahmetli Selim amcasının pek esmer mi olduğunu sormağa karar verirdi. İşte resmi!.. O kadar esmer görünmüyor ama, resme güvenilir mi? Rötuş falan...

Bir genç Rum hizmetçisi kahveleri getirdi.

Fatma:

— Bizim salon hazır mı Kalyopi? diye sordu.

— Hazır küçük hanım!

— Mersi!

— Murat, Safo'yu gizlice tetkik etti. Hiç te rahatsız, sıkılmış görünmüyordu.

Bu sakin görünüşüne rağmen çekindiğini ve bu hissi saklamak için ne büyük ceht sarfet-tiğini bildiği için «çok yaşa benim kahraman sevgilim!» diye gülümsedi.

Aliye hanım defteri, hareketleri daima ölçülü bir salon hanımefendisi gibi ne fazla merakla, ne de ehemmiyet vermemiş görünmeden biraz çevirdi.

— Meselâ, şunu şairden dinlesek! diye sayfaların üzerinden baktı!

— Başüstüne efendim! Muratm bey benden iyi okuyorlar. Müsaade ederseniz...

Aliye hanım, gülümsedi. Şairinden dinlemek istemişti. Yeni gençlerin şairleri bile sözlerin mânasına artık dikkat etmiyorlardı.

Defteri Murat'a verdi.

Gözlerini yere indirerek sonuna kadar öyle tuttu.

— Pek hoş, dedi, tebrik ederim. Şimdi birde bizim Fatma'ya yazdıklarınıza baksak!

Murat, onu da okudu. Aliye hanım, şairin bir genç kıza karşı azamî hürmet ve itinayla hareket ettiğini derhal anlayarak büsbütün memnun oldu.

Murat'a teşekkür eden bakışlarla baktı:

— Bu kadar iyi bir şairle... Bir de bu kadar güzel bir gelinle beraber gelmeseydiniz, sizi dünyada affetmezdim, dedi, insan böyle değişinceye kadar bekler mi? Sokakta görsem tanımazdım.

— Ben sizi tanırdım!

— Sahi mi? Halbuki Fatma beni çok ihtiyarlamış buluyor!

— Hayır! Babamla ilk geldiğim zamanki gibisiniz!

— işte şimdi inandım. Fatma sizin de şiirle uğraştığınızı söylemişti. Bu mübalağa anoak şairlerde bulunur. Sahi! Onu soracaktım. Neredesiniz? Darülfünun'a gidiyor musunuz?

— Hayır! Liseyi bitiremedim. Avukat kâtipliği yapıyorum.

— Avukat kâtipliği mi?.. -Bir an düşündü. Yüzünden bir memnuniyetsizlik geçti. Murat, Aliye hanımefendi teyzesinde bunu çok görmüştü: - Biraz daha rabıtalı bir iş bulabilirdiniz! Neden bana gelmediniz?

— Fena değil. Geçiniyorum.

— Geçinmek başka, istikbal başka... Fikrinizi değiştirince bir kere bana uğrayın!

— Olur...

— Haydi, artık, sizi daha fazla sıkmıyayım... Bir ihtiyar kadınla beraber bulunmak gençleri her zaman usandırır...

Kalktılar. Kapıdan çıkacakları vakit Aliye hanımefendi seslendi:

402

— Gelin hanım, sakın bu sözümden başka mana çıkarmayın! Bu ihtiyar kadın gürültünüzden rahatsız olmaz. Bilâkis hoşlanır!. Kabil olduğu kadar fazla gürültü etmeğe çalışınız!

Safo, dışarda, Fatma'ya bir daha sarıldı:

— Ne güzel anneniz var, dedi, insan seyrine doyamıyor...

— Evet! Ailemizdeki kadınların bütün güzelliğini annem almıştır. Bize hiç birşey kalmadı.

— Siz ne diyorsunuz? Eminim, anneniz de sizin için böyle konuşur! -Sonra uzanıp bir sır verir gibi kulağına:-Asıl güzel olan bizleriz, dedi, esmerler... Beyazlara kulak asmayın!

— Bunu Murat mı söyledi?

— Murat söyledi, evet! Murat hiç bir zaman yalan söylemez!

— Demek sizden sonra huyunu da değiştirmiş. Eskiden pek yalancıydı.

— Bunu Murat'a söyliyebilir miyim?

Halbuki artık yüksek sesle görüşüyorlardı. Murat:

— Gördüğünden başka şeye sakın inanma! Peygamber bile söylese!., diye kendi kendine söylendi. Fatma:

— Ben Fakir'i pürtaksir için söyledim, dedi. Safo, merakla sordu:

— Nedir o?

— Fakir'i pürtaksir mi? Hele sorun beyinize bakalım!

Murat durdu. Parmağını havaya kaldırdı.

— Günahı çok... Günaha batmış bir fakir! demektir.

— Sen misin bu fakir?

— Benim!

— Neymiş günahın?

— Canım Safo! Bir de Ertuğrul Hikmet ağabeyini sevdiğinden bahsedersin!

Ne diyordu, unuttun mu?

— Sahi! «Fakir adamın kudreti nedir ki günahı olsun!» demişti. Haklı benim

Ertuğrui ağabeyim!.. Sonra

Fatma'ya, suratı kurta benzediği halde gene de pek iyi adam olan Ertuğrul ağabeysini methe başladı.

Necip kızkardeşi Muallâ ile onun arkadaşı, Leylâ'yi getirmişti. Biraz sonra da son davetli göründü.

Bu, gayet sade giyinmiş, belki de gayet sade giyindiği için gayet güzel görünen kumral bir kızdı. Fatma:

— Doktor Lûtfi beyin kızı Ayşe! diye takdim etti. Ayşe, (Safo) isminde bir an duraklamadan başka bir

fevkalâdelik göstermedi. Hatta (Şair) sözüyle de pek alâkadar olmamıştı. Necip'i evvelden tanıyordu. Süheylâ:

— İşte bizim meşhur Fakir'i pürtaksirimiz! deyince akıllı gözleriyle Murat'a bir baktı, gülümsedi:

— Siz muhalefeti temsil ediyorsunuz, dedi, bizim bir riyaziye hocamız vardı. Derdi ki: «Bizde muhalefetin en yaman şekli şiir halindeki Hiciv yahut hümordur. Nasrettin Hoca bile işte bu tarafıyle yazar.» Öyle mi?

— Muhalefetin şekli hususu, hatta üzerinde hiç düşünmedim ama, Hoca'nın muhalifliği belki doğrudur; bana gelince, ben asla muhalif değilim. Ben Mustafa Kemal Paşa'ya taparım. Öyle ki, gözümün önünde bilerek hata yapsa da, (Bu hatadır.) dese, ben (Hayır! Senden hata sadir olmaz.) derim.

— Neden?

— İşte burası canımı sıkıyor! Neden olduğunu pek de bilmiyorum. Yahut pek eski bir tesir... Çocukluğumu alâkadar eden hatıralardan...

— Ne gibi?

— Ben babamı çok severdim efendim, her zaman da babamdan ayrı yaşadım. Son ayrılıkta, biraz daha aklım eriyor olmalı ki, babamın bana tekrar geri gelmesiyle bu Mustafa Kemal adı pek biribirine karıştı. Giderek mantıksızlığını anlamadım değil. Lâkin öyle düşünmek hâlâ hoşuma gider. Arkadaşlar... Hele bir tanesi, beni ayıplıyor. Diyor ki: «Bugün Mustafa Kemal Paşa'nın senin

yardakçılığına -Af buyrun kelime onun burada pek sevdiği bir kelimedir.- hiç ihtiyacı yok. Arabası maşallah güzelce gidiyor. Sen beyhude koşuluyorsun. Farkında bile olmadığını da biliyorsun. Eğer arabası bir sebepten do-iayı böyle güzelce gidemez olursa, o zaman sen ve senin gibiler o arabayı, Paşa'nın arzu ettiği gibi süremezsiniz. Bu muvafıklıktan bir kârın da yok! Anlamıyorum!» diyor.

— Kim bu?

— Bir arkadaş. Ertuğrul Hikmet... Şairdir.

— Bir kere son derece fena bir şair olmalıdır. Çünkü bu kadar kötü düşünen, ahlâksız bir adam iyi şair olamaz.

Safo, Murat'ı şaşırtan bir öfkeyle atıldı:

— Görseniz böyle demezsiniz... Öyle iyi bir adamdır ki... -Fatma'ya döndü:-Demin size anlattığım Ertuğrul ağabeyim...

Ayşe, evvelâ Rum kızının Türkçeyi bu kadar güzel söylemesine şaşmış gibi kaşlarını çattı. Delidolu fikirleriyle kendilerini güldüren Fakir'i pürtaksirin bir Rum kızını sevdiğini Süheylâ'dan haber almış, buraya sanki kavga etmeğe gelmişti. Mektepte tok sözlü olmasıyle ve Mustafa Kemal'i deli gibi sevmesiyle meşhurdu. Her şeye bir kulp takan Fakir'i pürtaksir ile ilk ağızda takışacağını beklerken, Murat'ın Mustafa Kemal sevgisinde, Ayşe'den bile ileri gitmesi keyiflerini tam kaçırıyordu ki, Safo imdada yetişmiş oldu.

Ayşe gayet dik bir sesle:

— Siz Rumsunuz değil mi? diye sordu.

— Evet!

— Biz Rumları yendik! Nasıl oluyor da bir Türk delikanlısı ile sevişiyorsunuz? Murat, böyle bir milliyet münakaşasının bilhassa Sa-fo'ya karşı açılacağını zerre kadar ummadığı için gafil avlanmıştı. Kendisini toplamağa çalıştı. Kıza fena fena baktı. Bereket versin, bir tesadüf olmuş, sual aynen bir başka yerde,

fakat tamamiyle şaka tarzında Safo'ya bir daha sorulmuştu. O zaman orada bulunan Ertuğrul Hik-

405

met'in verdiği cevabı kız aklında tutmuş olmalı ki, gayet sakin cevap verdi:

— Bir kere siz fena Rumları yendiniz! İki taraf dö-ğüşürken bir taraf haksız olur. Türkler yenilmişlerdi, silâhsızdılar. Bizim fena Rumlarımız bu fırsattan istifade etmek istediler. Size saldırdılar. Buna iyi, namuslu Rumlar razı olamazlardı. Haklı taraf kazandı. Her zaman haklı taraf kazanmaz ama, bu haklı olmadığını da göstermez! Ben iyi Rumlardanım!

— Anlayamadım! Sizin için (Millet) diye bir şey yok mu?

— Her milletin iyisi var, kötüsü var. Kötüler bir tek millet, iyiler de bir tek

millet... Başka türlü olur mu?

Süheylâ:

— Aferin cici gelin! diye ellerini çırptı, oh olsun Ayşe!..

Ayşe, dediği dedik bir inatla sakin sakin cevap verdi:

— Bir de Murat beyi dinlesek!

— Ben mi? Hiç birimiz, Rumları şu tarafa bırakalım, Yunanlılara Mustafa Kemal kadar kızamayız! Bugün Venizelos'la dosttur...

— O siyaset meselesi...

— Siyaset olur mu? Hakikat!

— Ben tek başına Mustafa Kemal sevgisini pek anlayamıyorum. Mustafa Kemal demek Kuvayı Milliye demek, Kuvayı Milliye demek, cephede ölenler demek...

Cephede ölenler demek, haksız bir taarruza kurban gidenler demek... İşte bir

tanesi bizim Fatma... Babası Sakarya muharebesinde şehit düşmüş... Ben onun yerinde olsam, Mustafa Kemal-Venizelos dostluğundan hiç bir şey anlayamam...

İbrahim Riza, ekseriya dalgın olur, şiirlerini düşünürdü. Bugün nasılsa vaziyeti birden iyi gördü. Ayşe'nin yalnızlığını hissederek, pek büyük tesir yapan bir sadelikle:

— İşte pek haklı bir söz! dedi.

Murat, nasıl olup ta bu kadar haklı olduğu halde,

406

kendisini ve kendisiyle beraber Safo'yu lâzım geldiği gibi müdafaa edemediğine, şaştı. Ayşe:

— Milletlerin biribirleriyle böyle sevişmeleri için çok zaman ister, diye aynı zamanda yeni bir şey düşünüyormuş gibi tane tane konuştu, bugün İngilizlerle meselâ Mustafa Kemal'le Venizelos'un dost oldukları gibi dost değiliz. Bir delikanlımız da karşımıza bir İngiliz yengeyle çıksa, yahut daha fecii var, meselâ ben size Londralı bir enişte getirmeğe kalksam...

Murat, yüreğine vurmuşlar gibi nefesini kesti. İlk defa Ertuğrul Hikmet'in yokluğunu hissetti. Yapmakta olduğu işle düşündüğü, inandığı şey biribirini tutmuyordu. Kendisine Safo'yu sevmek hakkını veren her ne ise, Ayşe'ye bir İngiliz delikanlısı sevmek hakkını nasıl vermez?

Bereket şair imdada yetişti. Mantıkla zerre kadar alâkası olmayan bir katiyetle:

— Olmaz! Ne münasebet! O başka bir hal... Razı gelmeyiz efendim! dedi.

— İşte bunu anlayamıyorum! -Safo'ya gülümsedi:-Sakın matmazel, sizi sevmedim, beğenmedim zannetmeyin. Murat beyin size galip gelmesi

gururumu bile okşuyor.   Biz umumiyetle konuşuruz. Bizim erkeklerimiz bir tuhaf... Rica ederim beni ayıplamayın!

— Hayır! Neden ayıplayacağım! Ben fena bir iş yapmıyorum. Murat'ı sevmeğe hakkım var. Bunu yaparken hiç kimseye zararımız dokunmuyor. Siz birşeyler düşünüyorsunuz! Belki de haklısınız! Doğrudur. Ama, ben severken düşünmeyi beceremem... Bu işte tecrübem var, zannetmeyin. Bunu öğünmek için de söylemiyorum. Severken düşünülmüyor. Yeni denedim! Siz de severseniz belki düşünmezsiniz! İngiliz delikanlısı severseniz demek istedim.

— Allah   göstermesin! Bana da düşünmeden sevmek olmaz gibi geliyor. Şuursuz hiç bir şey doğru gitmez. Doğru olup olmadığını nerden anlarız, değil mi efendim?

Murat yavaş yavaş kendisini topladı. Bu toplanışta

407

Ertuğrul Hikmet'le yaptıkları uçsuz bucaksız münakaşaların şimdi tesiri olduğunu anlıyordu. Bu «Ukalâ dünbe-leği» -bunu iki kere aklından geçirmiş hem beğenmemiş, hem de kendisini Ayşe'ye karşı da âciz, pek haksız bulmuştu- kıza karşı, kendi, fikirleriyle değil, her zaman kifayetsizliğini bile bile itiraz ettiği, Ertuğrul Hikmet'in fikirleriyle çıkmaktan başka çare yoktu. Öfkelendiği zaman kullandığı yorgun çocuk gülümsemesiyle, gülerek:

— Şuur buyurdunuz, dedi, şuur işe karışınca his kalmaz. His kalmayınca anlaşmak daha kolay olur. Çünkü ben böyle hissediyorum, n'apayım? denemez! Siz haklı gibi görünen bir milliyet ölçüsü ileri sürdünüz.

— Haklı gibi görünen değil... Haklı!

— Bakacağız!.. Misal olarak bir İngiliz delikanlısı ile evlenmiş bir Türk kızı var. Bu bizim şairi... -Yalnız şairi değil, şu anda münakaşaya karışamamak vaziyetinde olan beni- telâşlandırdı. Acaip bir hodgâmlıkla bunu asla kabul edemiyoruz. Siz bir İngiliz delikanlısından bahsedecek

yerde muselâ: Bir Arap, yahut Arnavut, yahut Çerkeş delikanlısından bahsetseydiniz!

— Anlayamadım. Ne münasebeti var?

— Niçin efendim? -Kızı sıkıştırmağa başladığını sezdiği halde, bu zaferinden bir kat daha utanıyordu. Çünkü getirdiği misal, Ertuğrul Hikmet'e aitti. Kaç zamandır buna karşı ikna edici bir cevap araştırıyordu:- Biz Türk mil-letindeniz! Bunlar başka milletten...

— Bir kere müslüman...

— Din ayrı şey! Ben hem Türk olurum. Hem de Hıristiyan olurum. Bu benim Türklüğüme zarar verir mi?

— Sonra biz bunları kendi kültürümüzle, ananelerimizle, harsımızla eritmişiz!..

— Bir İngiliz tüccarının oğlu da burada doğsa, bizim mekteplerimizde okusa... Hiç İngiliz'e benzemese sizin bütün facia gene bir anda ortadan kalkacak mı?

Ayşe, sahiden üzüldü. Bunu Murat anladı ve büyük bir vicdan azabı hissetti. Kız yavaşça:

— Benim ne demek istediğimi pekâlâ, anlıyorsunuz,

diye adeta yalvardı, olmayacağını biliyorsunuz! Bu kadar haklı gibi görünen bir başka haksız daha olamaz... Bizzat (Hak) buna tahammül edememeli... Cehaletimize şu anda üzüldüğüm kadar hiç bir zaman üzülmeyeceğim! Murat, bu açık yürekli kızın saçlarını okşamak; onu kızkardeşiymiş gibi şımartıp ferahlandırıncaya kadar teselli etmek arzuları duydu. Fakat bir kere açmaza düşmüştü. Kendisini ve bilhassa Safo'yu şiddetle müdafaa etmek mecburiyetindeydi. Kederli bir sesle:

— Bir Petkof amca tanıdım, dedi, Bulgardı. O zaman da ben galiba 8-9 yaşımdaydım. Bazı meseleler için dükkânına giderdim. Annem namazda bu

Petkof amcama da dua ederdi.

— Artık alay ediyorsunuz rica ederim!

— Hayır! Vallaha değil... Petkof amcam Kuvayı mil-liye'ye çalışırdı.

— Yoksa siz de, yedi yaşınızdayken bu işlere karıştığınızı mı iddia edeceksiniz?

— Bunu elbette ben bilerek yapmadım. Öyle icap etmiş. Babam, Adil amcam, Durmuş efendi amcam... Süleyman amcam... Daha bir sürü amcalar... Bazan bir küçük çocuğa da ihtiyaç oluyor.

Ayşe, güzel gözlerini var kuvvetiyle açarak, söylenen sözlerin hakikat mı, yalan mı olduğunu anlamak sanki kabil olurmuş gibi Murat'ın yüzüne baktı.

— Bulgar da mı Kuvayı Milliye'ye çalışıyordu? diye yavaşça sordu?

— Evet! Hint müslümanlarından Mustafa Sagir'in asıldığı, Çerkeş Ethem'in isyan ettiği, iki taraflı on göbek sülâlesinin bütün kanlan yüzdeyüz Türk olan Çapanoğul-ları ayaklandıkları, en asil Türk ailesi olması lâzım gelen Osmanoğullarının son Padişahı Vahdettin düşmanla beraberken, Afyon'da bazı Yunan tabyalarına. Yunan komünistleri, yarmanın en tehlikeli gününde Türk bayrakları çekmişler... Aynı gün Ali Kemal burada neler yazıyormuş... Neler -Elini uzatıp Ayşe'nin elini tutmamak için kendisini zorlukla zaptetti:
- Ama, birşey daha itiraf etmeliyim Ayşe Bacı, diye kederle gülümsedi, demindenbe-

ri size karşı değil, bizzat kendime karşı konuşuyorum. Safo'yu sevdiğim gündenberi, hakikatte hata ettiğimi anladığım halde, şimdi bile aynen sizin gibi düşünmekteyim? Beni affetmenizi rica ederim... Durunuz, Safo'yu sevdiğim için değil, haşa! Sizi, daha doğrusu ikimizi tatmin edecek hakikati henüz bulamadığım için... Amerikan'hükümetinin resmi niyeti Türkiye'yi bir manada parçalamak iken, burada Amerikan mandasından bahsolu-nurken, bazı Amerikalılar, iki Türk insanı vasıtasıyle, Anadolu hükümetine o zaman pek büyük bir para sayılan 50 bin Dolar iane vermişler. Tayfasının

yarısı ve kaptanı Rus olan ve bir Fransız kumpanyasına ait bulunan 6>yXbir Şilep... Bizzat Türklerin dolandırıcılık ithamlarına rağmen Anadolu'ya cephane götürmüş... Ben bu Şilep işine de bir aralık karışmıştım. Herhangi bir çarşaflı teyzeyle beraber. Bu işler bizim kesip attığımız kadar basit olmasa gerek... Kuvayı inzibatiye taburları Geyve üzerine yürürken benim Safo'm, iki, üç yaşındaydı. Büyük babam, öz büyük babam, öz dayımla aynı Geyve boğazında biribirlerine sahiden kurşun attılar! Ben bunu Reşat Nuri'nin piyesinden okumuyorum. Hakikat bu!

— Ama, bir kaide bulmağa mecburuz değil mi? Bu böyle olamaz ki...

— Şaştığım nokta bunu akıllı olanlar neden hâlâ bulamadılar? Bizi tatmin edecek şekilde demek istiyorum. Adil amcam söylerdi. Şahıs geçimsizliğinden dolayı en tehlikeli sırada Rafet Paşa, Mustafa Kemal'e küsmüş te, Aydın ormanlarında istirahata çekilmiş. Aynı günlerde Sovyet Generali Frunze yeni teşkil edilmekte olan Kuvayı Milliye Ordusunun en küçük birliklerini teftiş, teşci etmekten bıkıp usanmamış... Şaşılacak işler!..

Ayşe bir an düşündü. Gene kederle güldü:

— Neden şaşıyoruz? dedi, hepimiz bir ucundan kendimize göre tefsire giriştik. Nerdeyse, döğüşüp ölenlere (Aptal) diyeceğiz! -Sert bir hareketle başını kaldırdı:- Pederiniz Anadolu'da döğüşmüş. Fatma söylemişti. Fatma'nın pederiyle cephede tanışmışlar öyle mi?

— Evet!

410

— Birşey sorayım! Lâkin rica ederim deminki gibi, kendinize rağmen cevap vermeyin. Kılıcı, Apoletleri, İstiklâl madalyası şu anda nerdedir?

— Nesi? İstiklâl madalyası mı?

— Evet! Meselâ, Fatma'nın babasının İstiklâl madalyasını birgün tesadüfen gördüm. Bir çekmecenin dibine atılmıştı. Üzerinde Fatma'nın artık hiçbir değeri kalmayan birkaç mektep defteri ile terzi faturaları duruyordu. Az kalsın ağlayacaktım. O kadar rica ettim, hâlâ da rica ederim, bir basit

çerçeveye koyup şuraya! -Parmağıyla duvarda bir yeri gösterdi-:   Şu suluboya pis Venedik manzarasının altına olsun astıramadım sizinki de öyle mi durur?

Murat, (Ne hoş kız bu!) diye sevgiyle düşündü. Sonra ciddiyetle cevap verdi:

— Apoletleri zaten yoktu. Kuvayı Milliye Ordusu apo-letli bir ordu değilmiş.

Bit icindeymişler. Kıçlarına yama vuracak el kadar birşey bulamazlarmış.

Üstü Âyetlerle dolu, bir yaman kılıcı vardı. Maalesef Muharebe kılıcı değil, yaverlik kılıcıydı. Mahir efendinin, yani evlâdı bulunmakla şeref duyduğum adamın yenisini almağa parası da yokmuş. Üç muharebede onu sürüklemiş. Sonra... -keyiflenmiş gibi gülümsedi:- Parasız kalınca sattık. Abdül-hamit'in verdiği bir sürü nişanla beraber... Sattık gitti. Şimdi, o kılıç, belki de, av meraklısı bir beyefendinin armasında boynuz saplı bir av bıçağı halinde durur.

Ayşe, alt dudağını ısırdı. Ağlamağa çalıştığı belliydi. Gözlerini kaçırmağa çalışarak, Murat'a öfkelenmiş gibi:

— Peki! İstiklâl madalyası? diye yavaşça sordu.

— O mu? O mevcut efendim? Bakınız anlatayım: Evvelâ, gene kendimden bahsetmek zorunda kaldığım için sizden -bunu yalnız ondan olduğunu anlatacak surette söylemişti - özür dilerim. Bir aralık bu İstiklâl madalyası meselesi beni de şiddetle alâkadar etmişti. Adil amcama söyledim, dedi ki: «Aklına geliyor mu? dedi, hani Durmuş efendi amcan hastalanmıştı da, sen bir müddet bir mescitte kara sakallı amcayla beraber bulunmuştun?» «Evet!» dedim. Bunu zaten iyi hatırlıyordum. Dur-

411

muş amcamın hastalığı dolayısıyle, mekteplerin tatil bulunmasından istifade ederek beni götürmüşlerdi. Basit bir mahalle mescidiydi. İçinde bir kara sakallı hoca amca oturuyordu. Buraya bazı bazı diğer amcalar gelirdi.

Bilhassa bir kokucu amca gelirdi. Böyle birisi geldi mi, ben lâstik topumu elime alır, etrafı kollardım. Avluya giren olursa bu lâstik topu mescidin içine fırlatacaktım.

Onlar da üstlerinde eğer mühim evrak varsa evvelce hazırlanmış olan bir yere saklayacaklardı. Adil amcam: «Orada bir tüfek alım satımı meselesi geçti.

Aklında mı?» diye sordu. Burasını pek hayal meyal hatırlıyorum, yahut hiç hatırlamıyorum da sonra yanımda birkaç kere konşul-duğu için bundan teferruatını sanki o yaşta aklımda tu-tabilirmiş gibi hatırlıyorum sanıyorum. Bir İngiliz müteahhidi Vrangel Ordusuna 50 bin İngiliz mavzeri götürüyordu. Gemi İstanbul'a gelince Vrangel Ordusunun yenildiği haber alınmıştı. İngiliz müteahhidi ne yapsın? E\ altından bu silâhları Kuvayı Milliye'ye satmak istedi. Araya bir Yahudi ile bir Türk Bahriye zabitini koydu. Tüfekler 10 liradan yarım milyon lira tutuyordu. Yahudi ile Türk zabiti bu bedel üzerinden yüzde yirmi komisyon alacaklardı. O zaman Anadolu'da nerdeyse tahtadan tüfek yapılıyor, askerin yarısı silâhsız döğüşüyordu. Teklif mescitteki kara sakallı amcaya geldiği zaman, kara sakallı hoca amca, az kalsın sevinçten şıkır şıkır oynayacaktı. O anda o kadar parası bulunsaydı, çıkarıp verirdi. Buna eminim! Lâkin bir yerlere yazmak, para istemek lâzım geliyordu. İki üç gün geçti. Haber getiren kokucu amca, Terkos tahsildarı amca, az kalsın telâştan, aceleden has-talanacaklardı. Biz bu tarafta öyle uğraşırken, ötede Ya-hudinin komisyon ortağı olan Türk zabiti de, karısını ta-lâk-ı selâse ile boşamış, hazırlık yapıyormuş!

— Ne hazırlığı?

— Macar kapatmasıyle Avrupa'ya atlayacak. Orada yaşayacak! Bu sıralarda, (Çek hazır) deniliyordu ki, kara sakallı amca, (Hele biraz duracağız!) deyiverdi. Gelip gidenler, deliye döndüler. Yahudi komisyoncu saçını başını yolmağa başladı. Tüfeklerin fiyatı onar liradan iki-

şer liraya kadar indirildi. Nihayet benim- kara sakallı amcam, hiç unutmam, kokucu amcanın telâşına gülerek (Bir liraya da işimize gelmez! dedi, çünkü

bedava tüfek bulduk!) Akılları varsa denize döksünler! Meğer, Vrangel Ordusunu yenen Bolşevikler, bize silâh yardımına başlamışlar. O Bahriye zabiti, iş sürüncemeye binince intihardan bahsetmiş, aile saadetinden bahsetmiş...

İhanetten bahsetmiş...

— Nasıl ihanet?

— Yani benim kara sakallı amcalarım Anadolu'ya ihanet ediyorlarmış. Nihayet Adil amcamı bulup yalvarmış. Karısını talâk-ı selâse ile boşadığından, tekrar alabilmesi için Hülleci yazmış. Bunu bilmem ki bilir misiniz? O zamanlar bir erkeğin ağzından (Üçten dokuza boşadım) lâfı çıktı mı, kadın bir başkasıyla evlendirilmedikçe tekrar eski kocasına nikâh kıyılamazmış. Bu aralıktaki marifer kocaya (Hülleci) derlermiş. Bu zenaatla geçinen insanlar bile varmış. Hasılı bizim zabit efendi, böyle birisini bulmuş, neye uğradığını, hâlâ anlayamayan iki çocuklu karısını bu zata nikahlamış. İkisini kendi eliyle gerdeğe koymuş. Ertesi sabah hülleci kadını boşamış, bizimki tekrardan Halile'sine kavuşmuş. Sonra da parasızlıktan Anadolu'ya geçmiş...

— Ne diyorsunuz?

— Bir de İstiklâl Madalyası kazanmış. Adil amcam bunu bana böylece söyledi.

(Onda var oğlum! dedi, lazımsa, kolay, bir de sana alalım! Lâkin ne yapacağını merak ediyorum! Sen biraz düşünsen, İstiklâl madalyasını bulursun... Sizde bu madalyadan, birkaç tane olacak! Hele bir düşün de gel!) Gittim, düşündüm, sahiden İstiklâl Madalyasını da buldum. Gene o günlerdeydi. Yani benim mescit avlusunda lâstik top yuvarlayarak nöbet beklediğim günlerde... Son gün. Artık ertesi sabah Durmuş amcam işinin başına gelecekti. Bana ihtiyaç kalmamıştı. Silâh işini kökten hallettiğimiz için kara sakallı amcam keyifliydi. Bana bir takım sualler sordu. Dışarda olup bitenleri evde anlatıyor muydum? Annem, benim böyle sabahleyin çıkıp akşam gelişime ne diyordu? Meraklanıyor muy-

du? Kendilerine öfkeleniyor mu, beddua ediyor muydu? Ben de olduğu gibi cevap verdim. Annem, evet ağlıyordu, fakat beni korkutmamak için ağladığını bana göstermiyor, Adil amcamı, Süleyman amcamı. Durmuş efendi amcamı üzmemek için de zerre kadar şikâyet etmiyordu. Beni her zaman pencerede beklemekteydi. Koşup kapıyı kendisi açıyor, beni sımsıkı kucaklıyordu. -Murat, burada kederle gülümsedi, yutkundu:- Sonraları anlattı. Bana bir korkuç mahlûkmuşum gibi bakarmış. Büyümüş te küçülmüşüm gibi... İçine karıştığım işleri bilmiyordu. Hiç birimiz söyleyemezdik! (Kadın kısmının böyle şeylere aklı ermez! Erkek kısmı dışarda olup bitenleri evde söylemez!) İşte bunlar benim ilk öğrendiğim erkeklik kaideleriydi. Fakat seziyordu. Bunlar, 8-9 yaşında bir çocuğun ağırlığı altında sinek gibi ezilmemesine ihtimal verilemeyecek kadar büyük işlerdi ki, ben her dönüşte sanki birkaç yaş birden büyür, âdeta korkunç derecede akıllı, korkunç derecede tecrübeli bir çocuk haline gelirmişim! Bunlar annemin düşünceleriydiler. Bana gelince: Ben tabi işi oyun halinde görüyordum. İşte bunları kara sakallı amcaya anlattım. Annemin beddua değil, dua ettiğini, Petkof amcaya bile dua ettiğini söyledim.

Hiç unutmam! Kara sakallı amcam oturuyordu. Ben önünde' ayakta duruyordum. Ellerimi tutmuştu. Gözleri bir tuhaf oldu. Çocukken insan her şeyi bir başka türlü kolay anlıyor... (Dinle beni Murat! dedi, eve gidince annene benden selâm söyle oğlum! Annene ellerini öptüğümü söyle) Bu sözdeki dehşeti şimdi size anlatamam! Kara sakallı amcam, kocaman bir adamdı. Yani boylu bosluy-du. Sonra ucan kuşa hükmediyor, kokucu amcam şemsi-yeli amcam, öteki amcalar gelip ellerini öpüyorlar, ba-zan da emirber neferi gibi karşısında hazırol vaziyetinde duruyorlardı. O da onlara: «N'apıyorsunuz! Rahat!» diye gülerdi. Ben kara sakallı amcamın annemin elini öptüğünü anneme bir türlü söyleyemedim. Lâkin o günden sonra, ufak tefek, genç bir kadın olan annemin ellerine ne zaman baksam, kara sakallı amcamın sözleri çoouk-luğum için aynı korkunç, ihata edilmez mânasıyle aklıma

gelir. Kara sakallı amcam kimdi bilir misiniz? M. M. şeflerinden bir arkânıharp miralayı... O zamanlar, böyle er- '* keklerin bugünkü gibi, kadın eli yalamaları henüz âdet olmamıştı. Annemin elleri, çok sonra, beni

okutabilmek için asker dikişi dikmekten, parça parça oldulardı. İşte o parça parça olan ellere, Kuvayı Milliye kavgasının en mühim mevkilerinden birisinde bulunan sahici döğüşçü ve sahici kahraman kara sakallı amcamın gönderdiği öpüş benim İstiklâl Madalyamdır. Hangi çerçeveye koymamı emrediyorsunuz?

Ayşe'ye gülümseyerek, şakalaşıyor gibi bakıyordu. Safo, elini tutmuştu. Ayşe, bir an gözlerini kırpıştırdı. Elini ağzına götürdü.

— Peki, dedi, (Fakir-i Pürtaksir) imzasiyle o maskaralıkları nasıl yapabiliyorsunuz?

— N'apalım? Bana İstiklâl Madalyasını sormuyorlar ki... Herkes (Fala inanır mısınız?) diye soruyor. Herkesin de cebinde Mustafa Kemal'in resmi yerine, Polâ Neg-ri'nin fotoğrafı var...

Ayşe, yere bakarak gülümsedi. Sonra Safo'ya döndü :

— Şimdi anlıyorum matmazel, dedi, Murat ağabeyim sizi sevmekte haklı... Ama benim, İngiliz delikanlısını sevmeğe hakkım yok... Herkes haddini bilmeli... Sahici İstiklâl Madalyası olmayanlar bilhassa... Sizi yordum Murat ağabey, anneniz sağ mı?

— Hayır!

— Mezarına giderken bir gün beni de götürür müsünüz? -Safo'ya güldü:- Haydi beni davet edin yenge!

Murat annesinin mezarını bilmediğini söyleyemedi. Anlattığı hikâye ile herkesin kederlendiğini anlayarak derhal mevzuu başka cephesinden aldı. Babasının muharebede değil, evi yangından kurtarırken öldüğünü söyledi. Hakikî kahraman olan Selim amcasının, Fatma'nın muharebede ölen babasının İstiklâl madalyalarının şimdilik olduğu yerde kalmasının doğru olacağını ilâve etti. Bir

ara da Fatma'nın konuşulanlardan diğerlerine nazaran az müteessir olduğunu hayretle anladı.

Sonra piyano çaldılar. Dans ettiler. Şiirler okundu. Necip bütün dalgınlığına, patavatsızlığına rağmen bazı salon oyunları biliyordu. Ayrılırken, herkes, Ayşe bile neşeliydiler. Gelecek Cuma Süheylâ'larda buluşacaklardı.

Gece Safo'yu evine bırakırken, sokağın köşesindeki karanlıkta son defa öpüştüler, Safo boynuna sarılmış olduğu halde:

— En çok o Ayşe hanımı beğendim haberin var mı? dedi, beni evvelâ korkuttu... Hem bana eşarp ta hediye etmedi ama, o yürekli kız... Ben de annenin ellerini öperim. Rüyanda görürsen söyle, e mi?

Murat sevgilisini, nefesini kesinceye kadar öptü. Safo âdeti olduğu üzere ağzını inleyerek kurtardı. Ve âdeti olduğu üzere :

— Oh! Bittim! Ne güzel! dedi.

Ill

Telefonla şakalaşmakta devam eden hanım Murat'ın artık canını sıkmağa başlamıştı. Konuşma gittikçe sa-mimileşiyor, ancak yatakta cereyan edebilir bir hal alıyordu. Murat, meçhul sevgilisinin bir müddet günlerden bir gün (İşte ben geldim!) diyerek kapıdan girmesini bekledi. Hesabına göre bir kadının bu kadar uzun zaman sabredememesi, ya usanıp bırakması, yahut gelip görünmesi lâzımdı. Telefondaki muzip hanımın Kadriye olduğundan artık şüphesi kalmamıştı. Bu kat'î kanaat iki üç sebepten ileri geliyordu. Fransız'la da buna yakın şekilde konuşması... Muhaveredeki açık saçıklık... Ve en mü-Jhimmi, içinde bulunduğu vaziyet dolayısıyle erkek ihtiyacı duymaması...

Merakı arttıkça, bir çare aramış, nihayet Adalet hanımın adresini öğrenerek bir gece uğramayı kararlaştır-

mıştı. Kızla iki dakika konuşsa, rşi anlayacağına emindi.

Sıcak bir ikindi üzeri yazıhanede bomboş oturuyordu ki kapı açıldı. Kadriye, ablası Adalet hanımla beraber içeri girdi.

Gene bir örnek giyinmişlerdi. Gene insan hangisini .beğeneceğini şaşırıyordu. Adalet hanım :

— İyi! Kimseler yok! diye somurtarak söylendi. Sonra Murat'a bir tuhaf bakarak:

— Gene bir icat çıkarmayın rica ederim, dedi, başka müşteri yok diye söyledim! Bonjur!

— Buyrun efendim!

Kadriye gidip elini sıktı. Sonra ablasına:

— Biz Murat beyle arkadaş olduk, haberin var mı? •dedi.

— Sen hemen arkadaş olursun... Bakıp anlamadan... Nerede arkadaşlık kahve bile söylemiyor!

Murat zile bastı.

— Yalnız kahve ile kurtulacağınızı sanıyorsanız hayal olur, dedi, zorla dondurma yiyeceksiniz!

— Nerede Celil bey... Erken gelmezse hiç beklemeyelim. Ben telefonla sormayı düşünmüştüm. Kadriye (ille çıkalım!) dedi. Sonra sizinle de bir küçük hesabımız vardı...

— Nasıl hesap?

— Şu Fransızca meselesi... Ben her zaman geveze değilim. O gün nasıl da boş bulundum. Bunları, size zannettiğim adam olmadığınıza iyice kanaat getirdiğim için söylüyorum. Kusura bakmayacağınızı da Kadriye temin ediyor.

— Estağfurullah... Sayesinde Fransızca öğreniyorum. Kadriye hanım beni

Silâber'den imtihan etti de ümit-Ji buldu!

— Haydi! Saçmalıyorsunuz! Murat, çırağa dondurma söyledi.

Adalet hanım, ayak ayak üstüne attı. Cigara çıkardı. Murat koşup kibrit yaktı. Kadın bir taraftan ateşe uzanırken bir taraftan:

— Beyhude yavrum, dedi, beyhude zahmet! Şarlot isminde bir kız tanıyor musunuz?

— Şarlot mu? Evet! Bir arkadaşın arkadaşıdır.

Geçenlerde bize gelmişti. Onun bu handa bir hovardası varmış. Kadriye oradan lâf açarak sözü size getirdi. Ben de kulak verdim. Hikâyesi inanılır şey değil...

Meslek iktizası bazı hususları bilmeğe mecburum. Hele bu benim salak kızım,

arkadaş peydahlamak sevdasına kapılırsa değil mi?

— Bana güvenebilirsiniz! Hiç te tehlikeli bir adam değilim... Bir fıkara

avukat kâtibi... Haddini bilir bir adam-eağız...

— Beyhude demedim mi oanım! Bir de biz anlatalım; Halen Galata'nın en güzel kızının -dikkat edin (karısının) değil- dostu imişsiniz! Akıntıburnunda meşhur Kör Ömer, size rakı ısmarlamış. Çolak Feyzi, Şariot'u bir o geoe herhalde hatırınız için kasap'a kaldırmamış... Ga-latalılar Siyah Gül'de sizi görmeğe, tanışmağa gelmişler. Safo'yu baştan çıkarmanıza...

— Hayır! Yanlış...

— Biliyorum canım lâf gelişi!.. Seslenmemişler. Çolak Feyzi'ye lâf arasında sordum. (Ben tanımıyorum! Bulaşık bir herifmiş...) dedi. Baktım, sizden konuşmpyı sevmiyor. Şehzadebaşı'lılardan sordum. (Allah kimseyi onunla tabanca, bıçak, yumruk oyununa düşürmesin!) dediler. (İyidir ya zıddına basmayacaksın!) dediler.

— Düşmanlarım... Bütün iftira!.. Ben yumuşacık bir adamım... İnanmazsanız Kadriye hanıma sorunuz!

— Kadriye ne bilecekmiş! İkide bir, (Kadriye! Kadriye!) demeyin. Sinirime dokunuyorsunuz! İşte asıl bu sebeple sizinle konuşmak istiyorum. İşte ikinizin de yüzü. Ben sizin arkadaş olmanıza taraftar değilim... Durunuz bitireyim: Bildiğimiz külhanbeylerinden olsanız ehemmiyeti yok. Yahut bildiğimiz züppelerden olsanız gene aldırmam... Siz aklımın ermediği bir adamsınız!.. Kadriye'yi rahat bırakacaksınız! Buna karşılık sizi bir gece bize davet ediyorum. Beni her zaman bu tavda bulamazsınız!

— Davetinize teşekkürler... Acaba sizinle arkadaş

olmağa kalksam, Kadriye hanım da aynı şeyleri mi söyler?

Demindenberi bir kız anası gibi davranan Adalet hanım, hayretle gözlerini açtı. Kadriye kahkahalarla gülmeğe başladı:

— Gördün mü abla! diyordu, ben sana (Ağzının tadını pek biliyor.) demedim mi?

— Bu nasıl söz? Her ağzının tadını bilenin ben yoğurt kaşığı mıyım? Pek açıkgözsün delikanlı...

— O kadar güzelsiniz ki fazla açıkgöz olmağa ha* cet bile yok... Rica ederim... Benimki basit bir merak... Bütün şartlarınız, bunlar benim için ne kadar azaplı olurlarsa olsunlar, peşinen kabul ediyorum. Çoktan beri erkeklerin sizden hiç bir şey esirgeyemeyeceklerini tabiî denediniz! Bu sözüme hayret etmezsiniz... Kalkıp garsondan dondurma tepsisini aldı. Bizzat takdim etti.

Adalet hanım :

— Siz Fransız zanparası cinsindensiniz, dedi, biz o çeşit zanparaya şerbetliyiz oğlum! Aksaraylılar pek şa sırırlar... Bir de benim aptal kızım, aldanmaz ama, aldan-mış gibi davranmaktan hoşlanır. Size bir ceza tertip edeceğim. Evin adresini Celil beyden öğrenin. Bir miktar terlersiniz...

— Hangi evin efendim? Tarlabaşı'nda 12 numaranın mı? Yoksa Gümüşsuyu'ndaki apartımanın üçüncü dairesinde...

— Zannettiğimden daha tehlikeliymişsiniz delikanlı... Bitti. Kadriye bir daha buraya ayak basamaz!

Kadriye, dondurmayı, şehvetli bir hareketle ağzında eriterek peltek peltek konuştu:

— Beni niye karıştırıyorsunuz? Son (Pey) size sürüldü. -Murat'a göz kırptı.- Hep böyledir bu benim ablara! Suçu bir türlü kabul etmek istemez!

Bu esnada telefon çaldı. Murat, müsaade isteyip dinleyiciyi aldı. Daha ilk kelimeyi duyar duymaz, gayrı ihtiyarî: «Hay Allah kahretsin!» diye yüksek sesle söylendi.

Meçhul şakacı konuşuyordu.

— Alo! Murat, sevgilim!

— Evet... Alo... Kimsiniz?

— Yeniden mi başlıyoruz ruhum! Pekâlâ biliyorsunuz. Gene yapayalnız

mısınız? Allah gibi...

— Ben mi? Evet!..

— Durunuz bakayım! İşte bu olmadı sevgilim!.. Bu (Evet) her zamankine benzemiyor. Sakın yalan söylemiş olmayın...

— Neden yalan söyleyecekmişim? Yalnızım, tama-mıyle...

— Tuhaftır. (Aşk insanları kör eder) derler. Ben de aksine... Pek açık göz

olurum. Kilometrelerce uzakta, duvarların arkasında olup bitenleri görürüm... Doğruyu söyleyin gözümden düşmek üzeresiniz!

Murat «Lahavle... » diye başını salladı:

— Peki! Doğruyu söylüyorum, dedi, iki tane müşteri var!

— Nasıl bakayım? Erkek mi, kadın mı?

— Erkek...

— İkisi de mi?

— Evet!..

— Olmuyor efendim! Bu (evet) gene... Şey... Deminki (Evet) ten... Darılırım ama...

— Pardon, yanılmışım! Kadın diyecektim.

— Olur. Dil sürçmesi... Nasıl kadınlar... İhtiyar mı?

— İkisi de ihtiyar!

Adalet hanımla Kadriye de alâkadar olmağa başlamışlardı. Murat onlara göz kırptı.

— Pek ihtiyarlar...

— Peki! Neden böyle tekrarladınız! Az kalsın inanacaktım. Siz yalan söylemesini hiç beceremiyorsunuz! Karınız, eğer biraz akıllıysa, sizinle pek

mesut olur. Yahut ta pek bedbaht... Yalan beyhude azizim, ben görüyorum.

— Sizi belki böylesi daha memnun eder diye...

— Benim hangisinden memnun olacağımı sonra anlarsınız! Misafirlerinizin yaşlarını söyleyin!

— Yaşları. Bir tanesi (16) yaşında... Öteki de. yirmi...

420

Adalet hanım: «35» diye sufle etti...

— Yirmisekizindeymiş... -Adalet hanım tekrarladt: «35 diyorum.»-Pardon!

Yirmisekiz sene yedi ay... -Telefonu eliyle kapattı, Adalet hanıma cevap verdi:-İşte gene bir (Otuzbeş) rakamı elde ettik. Bana ait bir kadın olsaydınız kendinize böyle gaddarca iftira ettiğiniz için kulaklarınızı çekerdim.. -Telefona döndü:- Hayır buradayım! Yirmisekiz...

— Güzeller mi bari?

— Güzelliklerini nasıl tarif etmeli meleğim! İkisi de meselâ sizin sesiniz kadar güzel... İkisi de galiba en az sizin kadar insafsız...

Adalet hanım, dondurma tabağını bırakıp hızla kalktı:

— Bizimle eğleniyor bu musibet! -diye telefona geldi. Dinleyici çekip aldı. Fransızca sordu: - Alo! Kim var orda... Polis müdüriyeti mi?

— Hayır madam! Bir meraklı kadın!

— Tahkikat yapıyordunuz da... -Murat'a sordu:- Sa-fo mu bu?

— Hayır! Ben de bilmiyorum. Bu böyle bir aydır devam ediyor! Bütün tanıdıklarımın günahını birer kere aldım. O kadar yalvardığını halde adını söylemiyor!

— Ses sahiden güzel! Size küçük bir yardım: Bu henüz yirmi yaşına girmemiş bir kadın... Buyrun! Hayırmı görün!

— Amin!

Telin öbür tarafından:

— Orada neler oluyor? diye soruldu.

— Beni öpüyorlar sevgilim! İmdad!

— Siz onları öpmezseniz yalnız öpülmenin hiçbir zararı yoktur. Metin olunuz!

— Metanet para etmeyecek... Yardıma gelmezseniz, iş işten geçiyor...

Murat, bunları öyle tuhaf, öyle yalvararak söylüyordu ki Adalet hanım da artık zoraki somurtkanlığını bıraktı, gülen Kadriye'ye uydu. İki kahkaha arasında:

421

— Numara çanım! diyordu, böylece tuluata çıkarmalı...

Meçhul sevgili:

— Gelemem! dedi, Allah muininiz olsun! Mamafi bu imdat isteği pek de gönülden değil... Teşekkür ederim... Yarın bir arkadaş da ben bulayım da, burada,

kulağınız duya duya kendimi öptürüp mahsustan imdat isteyeyim! Bir de bu

çeşidini tadınız! Nasılmış?

— Sakın haa... Hiç lezzeti yok... Hiç... Telefon kapandı.

Murat, dinleyici öylece tutarak, hâlâ gülümseyen kadınlara baktı:

— İşte bu bir aydanberi böyle hanımlar! dedi, af buyurun, birkaç dakika evveline gelinceye kadar, KGdriye hanımdan şüpheleniyordum.

— Ne diye?

— Benimle eğleniyorsunuz diye...

— Ne münasebet?

— Şaşırmışım! Anlayın artık... Peki, ben şimdi ne yapayım?

— Santrala sormadınız mı?

— Santraldakilere de ayrıoa eğlenoe olmuşum. Muhabereyi dinliyorlar da, (Kim telefon etti?) diye, sorarsam, gülüveriyorlar.

— Sakın santralda çalışan matmazellerden birisi olmasın?

— Böyle bir tanıdığım yok... Ben dedelerimizi konforsuz sıkıntı çekerler sanırdım. Meğer asıl bahtiyarlıkları konforsuzlukmuş...

— Televizyon diye birşeyden bahsolunuyor. Sizin düştüğünüz bu şekle benzer bir hale maruz kalmış biçarenin biri ioat etse gerek...

— Biçare! İşte bu anda bana (Murat)tan daha uygun düşen isim budur.

Adalet hanım, deminden beri düşünüyordu. Makyajına rağmen düşünmek bu kadına yaraşıyor, ona akıllı bir yüz veriyordu:

— Telefon eden, burasını görüyor, diye ağır ağır ko-

nuştu, görmesin kabil değil... Şu karşı binalardan birisinde arayınız!

— Karşı binalarda mı? Hay Allah razı olsun! Sahi!

— Nedir?

— Her zaman beni yalnızken yakalıyor. Daha doğrusu patronlar burada değilken... Bir aydanberi bu kadar tesadüf olamaz! İşte ne kadar budala olduğumu artık anladınız! Sizin bir dakikada keşfettiğinizden ben bir aydan beri hatta şüphelenemedim bile... Artık Kadriye hanımla arkadaşlığıma da bir tehlike görmemeniz lâzım... Budala bir kuzudan böyle bir ceylâna nasıl zarar gelebilir, değil mi efendim?

— Peki, bir dakikada bir şey keşfetmek kabiliyetimi n'apalım? İşte ben o kabiliyetle sizinle arkadaş olmasını menediyorum. Kuzuluk bahsına gelince: Koçların her çeşidi kuzulardan azmadır. -Pek kızmış gibi Kadriye'ye dönüp çıkıştı:- Deminden beri gülüyorsun! İki lâkırdı da sen söylesene âşifte!

Kız, masum bir tavırla boynunu büktü:

— Murat beyle sizin arkadaş olmanızda ben hiç bir tehlike göremiyorum. Deminden beri hep ikinize baka boka hayal ettim. Ömürdünüz doğrusu.

Murat, elinin tersini masaya hafifçe vurdu:

— Ben arkadaş diye işte bu Kadriye hanım gibi davrananlara derim, dedi, ne yapsam, bir dondurma daha mı söylesem... Yoksa, Melek sinemasında (Sensiz ölürüm!) filmi oynuyormuş. Saat üç matinesine davet mi etsem!

Adalet hanım:

— Dur kızım, hemen zıplama! dedi, saat üçe epey vakit var. O zamana kadar ayakta durursan helak olursun! -Murat'a döndü: - (Sensiz ölürüm) filmi bizi açmaz evlâdım, dedi, sonra ben meseleyi Safo ile konuşmak mecburiyetinde kalırım. Derim ki: «Bir film varmış. (Sensiz ölürüm!) diyormuş. Geçen gün Murat beye uğradık da... O haber verdi!» derim. Sonra bu acaip telefondan da bahsederim. «Bizim iki evin adresini de daha şimdiden ezberliğini biliyor musun?» diye sorarım... Galata'-

nın kızları, telefon makinesini adamın başında parçalarlar...

— Halbuki ne kadar yanlış... Şimdi bunları söylerken aynada kendinizi seyretmenizi isterdim. Harikuladeliğinizden ne çok kaybediyorsunuz... Ve böyle gülümserken nasıl da başka türlüsünüz? Değil mi Kadriye hanım?

Adalet hanım kalktı:

— Gidelim biz, dedi, bu gevezeyi nerdeyse merak etmeye başlayacağım. Haydi düş önüme... Mutlaka el sıkmak lâzım mıydı? Peki -Elini uzattı: - Bir gece buyrun!

dedi, eğleniriz!

— Teşekkür ederim! Celil beye bir şey mi diyecektiniz?

— Evet... Lâkin sizin söylemeniz icap etmez! Buraya gelen hanımlara dikkat

etmesini tavsiye edecektim!.. En iyisi size yol vermesidir. Lâkin ağzını aradım. Pek

',, memnun! Erkekler mutlaka boynuzlanmak arzusuna ka-[\ pılmışlarsa,

onları bundan vazgeçirmek imkânsızdır. Hoşça kalın!

Murat kapıya kadar arkalarından gitti. Sonra zevkle gerindi. «Bu gevezeyi merak

etmeğe başlayacağım!» demişti. Ne olgun kadın! Ne hoş!.. Birdenbire telefondaki meçhul kızı hatırladı. Bir aydır yaptığı hesaplar altüst olmuştu.

«Yahu! Bu nasıl belâ?» diye gülümsedi. Şarlot'un Adalet hanımlarda ne işi olabileceğini düşündü. Bu düşüncenin ortasındayken... «Tamam! dedi, telefon eden kaltak matmazel! Şarlot! Zaten gözlerini beğenmemiştim! Tamam!»

- İyi ama! bunların burda olduklarını nerden biliyor
- gitmek vesaire... Yazdın mı?
- İsten simsiyah olmuş teneke son defa tıngırdadi. Y
- Murat, Aliye hanımın yaşını hatırlayınca şaşırdı.

- — Bozuğum kalmamış, beş lira verir misiniz Refik b

İyi ama! bunların burda olduklarını nerden biliyor? «Hay Allah kahretsin!» diye âdeta bağırdı. Koşarak dışarı çıktı. Yordanidis'in odasına, kapıyı vurmadan girdi. Hademe Koço efendi, bir Makedonya havası söyleyerek pencereden bakıyordu. Murat, ihtiyatla sordu:

— Matmazel! Şarlot, gene gelecek mi?

— Kim?

— Matmazel Şarlot!

— Anlamadım...

— Şimdi buradaydı da... Eğer gelecekse, istediği-kitabı aldım.

— Matmazel Şarlot burada değildi. Üç gündenbert de gelmiyor. Kim söyledi?

— Hiç kimse... Bugün için (Uğrarım) demişti de... Yordanidis nerede?

— Beyoğlu'na çıktı. İşi var. Bre hey Murat bey!.. Bizim oraları hatırladım bre Murat bey... Bizim oraları hatırlayınca türkü söylemeden edemiyoruz!..

— Yamandır sizin türküler... Ben severim...

— Gayda olmalı ki... Kızlar oynamalı ki... İhtiyar Karadağ'lı kederle içini çekti.

Murat düşünerek yazıhaneye döndü. Pencerenin önünde durup karşı binaları gözden geçirmeğe başladı. Herhalde bunlardan birisinde, Şarlot'un bir arkadaşı bulunmalıydı. Öyle ya! İşsiz, güçsüz, serseri bir kız... Şakacı da... Birdenbire «Tuu Allah kahretsin!» diye elini yanağına götürdü. «İnsan gözündeki çöpü görmezmiş de... Hay çok yaşa Adalet hanım!» Bu sefer telefon edeni yüzde yüz bulmuştu. «Alacağın olsun matmazel Reçina!» diye parmağını salladı. Aynı binanın aynı katında bitişik yazıhanelerde oturuyorlardı.

Telefon makinesine öfkeyle baktı. Ve ilk defa, bu makinenin insana nedense

uzaklık hissi verdiğini anladı.

Bir an oraya gidip kızı kontrol etmeği lüşündü. Sonra tekrar telefon etmesini beklemeğe karar verdi.

Reçina güzel kızdı. Onu bu kadar ihmal etmek pek kaba bir hareket olmuştu. «Budalalığımızla eğlenmeğe hakkı var!» dedi. Alt dudağını dişleriyle bastırarak başım salladı.

İki gün daha geçti. Bu müddet içinde Murat Reçi-na'ya dikkat etti. Kızda hiçbir

fevkalâdelik göremedi. Hsr zamanki gibi karşılaştıkları zaman, saf bir

tebessümle başını eğerek selâm veriyor, bir an duraklarsa Safo'nur» sıhhatini soruyordu. Murat tahmininde hata ettiğini san-

mağa başlamış, şüphelerini gene Şarlot'a çevirmişti.

Cuma günüydü. Öğleden sonra dün gece üşenip makineden çıkarmadığı bir cevap lâtihasını bitirmek üzere yazıhaneye geldi.

Yordanidis'le biraz çene çaldılar. Gâvur'un -Murat yüzüne karşı da böyle söylüyor, o da (Türk) diye cevap veriyordu-.- gene tenbelüği üzerindeydi. Plajlardan falan bans açıyor, Murat'ı da sürüklemeğe çalışıyordu. «Şöyle erkek erkeğe bir dolaşıp başlarını dinleseler, hiç te fena olmayacaktı.» Bazı bazı canından bile usanan insan oğlu velev ki gâvur, yahut Türk olsun, kızdan da pekâlâ bıkardı.

— Otomobil parası benden. Var mı bir diyeceğin? dedi.

— Tayyare parası olsa bana bakma!

— Safo istese gidersin!

— Sen de Şarlot istemese gitmezsin!

— İkimizin de aklı var mı? Denize girerdik...

— Sana o kadar rica ettim. Dün gece beni erken çı-karmasaydın, bugün istediğin yere giderdik.

— Birader, anlamıyorum, bizim patronlar gâvur oldukları halde Cuma günü işte çalışmıyorlar... Eskiden babam söylerdi, sizler de Yahudilere benzermişsiniz! Cuma günleri hiç iş görmezmişsiniz!

— Eskiden bir Türkün başında senin gibi püsküllü belâ yokmuş. Dün gece...

— Dün gece, dersin! Fena mı oldu? Eğlenmedik mi?

— Gene de eğlenebilirdik. Sekize kadar sabredemedim! Atlı kovalıyor gibi...

— Aklıma birşey koydum mu, yapmadan yapamıyorum. Meselâ bugün mutlaka plaja gideceğim. İnşallah bir Haraşo yakalarım da, (Keski gideydim) diye saçlarını yolarsın!

— Ben yolmam. Şarlot duyarsa, saç yolmak nasıl olurmuş, bana senin kafanda gösterir!

— Telefon ederse bak ne diyeceksin. Beni burada

bulamazsa belki sende arar... (Patron götürdü. Bir mühim işleri varmış. Sana da söylemiş!)

— Bu kadar yalanı söyleyeceğime... «Bir otomobile atla! Florya plajına git!» desem...

— Umarım ki bu iyiliği de yaparsın! Lâkin bana birşey olmaz. Eğer Haraşo bulamadımsa sana bir de dua ederim...

— Sahi! Biz (Şeytan azapta gerek) deriz. Var git! O kaynar kumlarda sürün! Haroşlar akıllarını kayıp mı ettiler ki, sana razı olacaklar. Hepsi de çoktan birer delikanlı bulmuşlardır.

— Kumda mı? Hiç zannetmem... Şansımı bilirsin!

— Bre gâvur! Cuma günü gâvurda şans mı olurmuş?

— Yazıhanede lâyiha yazan Türke bakıyorum da, bîçare Türk şansları Florya'da benim gibi akıllı gâvur bekler, diyorum!

Böyle dedi ve güldü ama, Yordanidis gene de keyifsiz gitti.

Hava pek sıcaktı. Murat kapıyı ardına dayadı. Makineye kâadı koydu. Cevap lâyihası pek de uzundu. Eğer Safo'nun gelmesi ihtimali olmasa, bu sıcak günde bunu bir türlü göze alamayacağını anlıyordu. Kız gelirse... Her zaman yaptığı gibi kapıyı arkadan sürmeler... Giderek, ne ateşli bir kadın olmuştu.

Rumlarda bu hal bir başka tabiat gibi dediklerini hatırlıyordu. Yalnız Rumlarda mı? Bizim kadınlar da öyle... Aynı cins... Akdeniz milletleri... Çalışmağa gönülsüz başlamıştı ama, yavaş yavaş hızlanmıştı. İkinci sayfayı tamamladığı zaman, sırtının ağrıdığını, hafifçe terlediğini hissetti.

Zile basıp kahve söylemeğe bile üşeniyordu.

Bir cigara yakarak arkasına dayandı. Şimdi gelse.., Merdivenden başını görecek... Bir tuhaf gülümser... Kabahat yaparken yakalanmış gibi «Canım sevgilim!» diye içini çekti.

Bu esnada hafif bir kadın çığlığı duyarak, dikildi. Hanın sessizliğini dinledi. Çığlık işittiği muhakkak mı? Yoksa birisi mi gülmüştü?

427

Odabaşı Hüseyin'in baldızı çocukla şakalaşırken ba-zan böyle garip sesler çıkarıyordu.

Kaldığı yerden başlayacağı sırada, bir kapı hızla açıldı. Sonra camları kıracak gibi şiddetle örtüldü. Reçina'-nın patronu, bir felâketten kaçıyor gibi başını ileri doğru uzatmış olduğu halde, merdivenleri süratle indi.

Murat, kısa bir müddet sonra, bu firara benzeyen gidişle deminki çığlığı birbirine ekledi. İçi bir tuhaf... Kalk-tt. Gürültü etmemeğe çalışarak kapıya yaklaştı. Kulak verdi. Bir kadın hıçkırıyordu. Hıçkırtyor, âdeta boğuluyor... N'apacağını bir an düşündü. Kapıya parmağıyla hafif hafif vurdu. Cevap alamayınca yavaşça araladı. Buradan gene buzlu camla örtülü küçük bir antreye giriliyordu. Asıl büroya geçilen kapı aralıktı. Murat, dış kapıyı açık bırakarak buna yaklaştı.

Reçina, yere çömelmiş, başını kanapeye dayamış ağlıyordu. Bu ağlayışta garip olan taraf, kızın perişan kıyafetiydi. Bu perişanlık hissinin nereden geldiğini Murat evvelâ kati olarak bilemedi. Galiba beyaz kollarına dökülmüş dalgalı saçlar bu tesiri veriyordu.

İçeri girdi.

— N'oluyor matmazel? diye sakin bir sesle sordu. Ses sakin olduğu halde Reçina, dehşetle döndü. Murat'ı görünce yüzünü tekrar kollarına sakladı. Yüzü yaş içindeydi.

Murat, yanına yaklaşarak sualini tekrarladı. Kız, gene sarsıla sarsıla ağlıyordu. Yalnız diz çöktü.

— N'oluyor?

— Bu Rus!.. Bu haydut! Bu canavar!..

— Size ne yaptı? Bir terbiyesizlik mi?

— Haydut... Namussuz!..

Murat teselli için güzel sarı saçları okşadı.

— Bakınız bakayım Reçina! Ne var canım?

— Beni öldürüyor Murat bey... Baksanıza...

Hızla döndü, sol omuzu entarisinden dışarıya çıkmıştı. Hafifçe kanıyordu. Murat evvelâ hiçbir şey anlayamadı.

— Yaralanmışsınız... Ne demek? -Biraz dikkat edin-

428

ce bunların diş yerleri olduğunu âdeta dehşetle gördü.-Ne yaptı bu yamyam söylesenize...

— İşte böyle... İşte...

Tekrar başını çevirmişti. Tekrar hıçkırıyordu. Murat, bu aglamadq bir miktar isteri farkederek yutkundu.

— Hele kalkın! diye belinden tuttu. Şöyle oturun da anlat/n!..

— Hayvan herif... Barbar...

— Durun canım... Bir bakayım... Bakayım diyorum... -Bütün vücudunu bırakan kızı kolaylıkla kaldırdı. Kanapeye yatırdı:- Durunuz... Allah Allah! Sizi ısırmış...

— Evet!

— Demin siz mi bağırdınızdı?

— Evet!

Murat, Reçina'nın sıhhatli yüzünde zorla tecavüze uğramış bir kızın heyecan sarılığını göremeyince, «N'oluyor ikuzum?» diye düşündü. Saçlarını topladı.

— Bakayım! diye boğuk bir sesle konuştu, pek mi acıyor canım!

— Pek... Etimi yedi!

— O kadar değil... Durunuz... -Bembeyaz omuzu yavaşça, okşar gibi öptü. Arada:- Bunun ilâcı budur! diyordu.

— Yapmayın Murat bey!.. Rica ederim...

— Birşey yapmıyorum ki sevgilim... Şimdi geçecek...

— Yapmayın içim bir tuhaf oluyor, bayılacağım...

— Sakın haa... Yahut, hele kalkınız... Bizim yazıhaneye gidelim...

Bayılacaksanız da orada bayılırsınız...

— Neden?

— Patronunuz gene gelir...

— Artık gelmez... Hiç gelir mi?

— Öyleyse daha iyi... -Kapıya baktı:- Siz bir dakika durunuz! Ben şimdi ilâç

getireceğim!

Süratle yürüdü. Evvelâ dış kapıyı, sonra aralığın kapısını sürmeledi.

Bu müddet zarfında Reçina, başını kanapenin kolluğuna dayamış, öylece beklemişti. Murat yutkunarak yaklaştı. Yüzünü, gözlerini kapatıp sık sık nefes alan kızın

429

73

<u<

		y	-		o		O ©		5 UDZ	I	1
		1			ç					8	
		V			o						

					•						
2	S <0	3									
2		S	9		=!				•"D C		3”
		CD				a .	1 =*	1 1	D O 3 1 0	1 1	1 l
l E	s?										
co	1	1	1	1	ıu!	""iLi	i 1 g 1 1	o s ş.	3 0 c X O -	2 - T ? 3	5.

									-		
		1		'	HV Q	II	>n görürs	Ben de	!) derim. Neden	Telefon	»p
- -1°											
•S.	1 1	3 1 C D	O	©	ki	II	1 I	oz: < o	evme Sev Def .	Kol	-s
q =;	o ç o	a	'		J 3	. O=	3 -;	T 7	ordu S 2	O	
0 t >	3” ! <				—- OT	a	7rî.s				
2." <	-1	Q	f			o 2 3	oS 3	c 5	d c	3	=:

								> 0	q ? ■m ? a -		
O	&2J		OT	&	w	0 ! <	9-				

CD 03 (Q Q Q:

o. 3" 3 Q A 3 3” .0 e

o H. 2

3

©

rduı 0

2". o sA OT

3 < 7T Q Q. Q n a -< (Q< er Q c

-a cd o. 0 V -a

O «Si =: o 3 3

D &-g 9. A- tc — 5

OT

m X oca

c q !

3 3 c q 5. başın»

O=

CD ?cfl : a cF'3 f

Û Sa>5'Sg5 — 9:3 2 rIIf:i 9-

T

”« ' 0

O |P Evveli

A ©

9. -0 -co ö a ©

•S§E : co<A 0

(To r _ o. Q

©

3A'

©<9<a

c O- ?'

©

S

CO <

X- q

m

f- °

•0 3 : °3c1

Q r -» o N

?r O V A

ö'f§: 15 D §:” 2-

o co ; 38

CD -« A- CT

C r

O" C: CQ q 3 n w a CD 3 C 3 CD a CD ;S Q

Q -1

3 | o co co

U. A" *A

Q 3 © — t

©” !° CD 3 C: C N fa 3T CD

3

Q Q 3 £ O 9çj?ra ' E N

> ?! Ü 1 .

c? : rr ~' CD CD X" o-

C

<* v-

3 §• — CD -A !«! Z Ç/> 3

Sİ

!o c: 9- 3 :-Q

Q CD 33 öldü -a £©!* q°a

O 3 O o q a

°A İ3|

olsun... Ben tekrar hisse- ;ayım! Patron jefedersin! 3 2

ÎR ' » CD -7 — a. < îr co © a ro e o. o c

• ' edin? sin diye... bylemedin? nsız. Ben C a. a a 3 ordu bu

Murat'v 1 sesler diyeae-

Q<9. S"< roQcİ3 2- = yîliîll !< !< Q Q a : a —

• £ 3 3 ©£ 7~

D Q % A

O: o. Q ! mu iyon

4p-ı ederi biraz 2".

Its gl lilisfi

' w 3 ! S< > a -

ederiz 3 P3 1 Q. •> r © > his ft SŞ'İ

Q.X-C' ° Sî coAQ

rleri üşüı na!..

nırsın. r... Sc e bitir smek? cd - =;!

Belki lında n sem d Nede

3 3 © cd” ?r-< 0 a !< -a *n

aldı ptü. bir ülm nele

2 Q.

Q 3

5' CD onun

Q

CD

k â

US

o 2.

= N CO iii C:

CO C Q I 3 f CD O % I

o « - o.

O

- W

o

ca<

N 3 CO

r1.   . D

I I * I 5 Q. n 2 (D -co aî

S*Iİ2Fl I I ı Et 3 CD O s.

CD

(0

N

e-rrSOZro 3 S

3 <2.

Q. Q Q C CO CO CD

ÎHUH

A co 3 Fİ. 2 ° F < ü UHl!ıltılii|Hliflii!illU?!l!il1 K t i? Iî |î*îSH!!îIiîlir î;iîl! ıl!lil ıllililüt!

«i!« lîlStlîlîîlî

*! 5-CD N

CD -• N

O <J> ÇD 3 2 a S » A _. < o.

5- CD CD 3 Q.

~-cq'<

? <° 2. ”<. <n

a> 3

Aiffgiflifi

ç&S»

CD

cd «a 3-5m r* m -CO Q 2.

=r 3 «Q;

CD

CD 2. S.

-CO Q F

2 CD A .

X rf X

CO

cr 9.

3 «9.

2 3 -co c

CO Ö A

Q _. 7C Q CD -o ox* cp © — cr S. cot” =j. o — —

5. Q- cr 9-,

S? S* ? I Ü 1 15

-	2
CD	m
CO	N
CD •	<
O Q·	
ö -	2
3”.	CD
-cocdSil	
< |	2
2 bg	
o	

CD	
3«E	
” o	j

— -*. CD CD ”

Q İİ.

Q -CO

5” S CD

”8

O

O, ”S. T

a c

CD O

CD

TI

— Matmazel kontrol eder. Alelhesap birşey ister misiniz?

— Hele işi bitirelim de... Kaç güne kadar bitmiş olması lâzım!

— Şimdi lâzım... Yarın lâzım... Ne kadar acele olursa o kadar iyi...

— Peki!

— Hemen başlar mısınız?

— Bu akşam!

— Makinemi dışarıya veremem. Burada sizi bekleyecek bir adamım da yok...

— Ben bizim makinede yazarım.

— Celil beyin şeridini ne hakla kullanacaksınız. Makinesinin aşınma payı için kendisine münasip birşey vermeyi mi düşünüyorsunuz?

— Şeridi ben alırım... Aşınma payı için Celil beyle uyuşurum. Meraklanmayın.

— Kimseye zarar vermek istemem...

Murat, Reçina'nin kanayan omuzunu hatırlayarak yüzünü buruşturdu. Herif pek kuvvetli görünüyordu ama, şu anda midesine bir direkt indirse de, herif iki kat olurken çeneye bir de aparkat yapıştırırsa, tabanlarını gökyüzüne dikeceğine de güveniyordu. Bunun yerine gülümseyerek selâm verdi:

— Müsterih olun. Kimseye zarar verecek değilsiniz!

İş, ellişer mektup, ellişer zarf yazmak şartiyle dört gece sürdü. Reçina, yeni sevgilisine mutlaka yardım etmek istediği için pek de zevkli geçti.

Akşam olup handa el - ayak çekilince bir şişe rakı ve yiyecek şeyler aldırmışlar, karşılıklı içtikten sonra, bi-ribirlerine yardım ederek keyifle çalışmışlardı. Her yir-mibeş mektupta, Murat, kıza Celil beyin güzel

müvekkillerini bitişik odada nasıl kabul ettiğini, orada onların dertlerini nasıl dinleyip nasıl teselli verdiğini göstermişti.

Son gece, kızı evine bırakırken:

— Yarın paralan alıyoruz, sevgili ortağım, demişti, bakalım bana ne hediye vereceksiniz!

— Hem siz kazanıyorsunuz! Hem beni bedava çalıştırıyorsunuz... Hem de bir hediye... Aman yarabbi!

— Olur mu? Parayı yarı yarıya bölüşeceğiz.

— Sen deli misin? Darılırım... Sus bakayım!..

— Hayır! Üçte ikisini alınız desem kızmaya belki hakkınız olur. Yarı yarıya diyorum.

— On para almam! Ben para canlısı kız da değilim... Elini ceketinin altına sokup Murat'ın etini tuttu:- Ben seni istiyorum.

— Ben başka... Bizde kadınlar böyle şeylere karışmazlar. Haydi şimdi yat da... Ertesi gün patron'un hizmetten memnun olup olmadığını Murat bir türlü anlayamadı. Gene aynı emniyetsiz bakışlar, somurtkan yüz...

— Kontrol ettiniz mi matmazel?

— Evet canım! Veriniz mösyönün hakkını...

— Bir yanlışlık olursa sizin ücretinizden keserim.

— Veriniz dedim ya... Olur.

Herif pantolonunun cebinden bir deste bankanot çıkardı. Altmış lira ayırdı. İki kere saydı:

— Sayınız! diye Murat'a uzattı. Murat, desteyi cebine sokarak:

— Üçüncü defa saymak uğursuzluk olurmuş, diye güldü, teşekkür ederim.

— Sayınız! Sonra eksiklik kabul etmem...

— Öyleyse fazlası da bana kalır... Bütün öfkeli görünüşünüze rağmen sizi beğendim mösyö! Allahasmarla-dık...

Herif bakakaldı ve Murat çıkarken Rusça birşeyler homurdandı.

Murat koridorda, daha fazla güldü:

— Amma da tip haa, dedi, bunları Bolşevikler tevekkeli siktiretmemişler...

Öğle tenhalığında Reçina'yı var kuvvetiyle zorladı. Yahudi kızı, şışılacak şey, ciddiyetle para almak istemiyordu. Murat çaresiz kalınca:

— Öyleyse bu akşam sizi davet ediyorum, dedi, beraber gezeriz!

435

— Bir şartla... İkimiz... Saf o gelirse ben gelmem!

— Peki!

Murat Adliye dönüşü bir manifatura mağazasına uğradı. Bir kombinezon, bir iç pantolonu, bir sutyenden ibaret iki takım ipekli çamaşır aldı. Birisini geçerken nişancı dükkânına uğrayıp Safo'ya verdi. O akşam bir işi çıktığı için saat onbirde gelemeyeceğini söyledi. Kız. paketi yoklayarak :

— Nedir? diye sorunca, sıkı sıkı tenbih etti:

— Sakın burada, açma! Evde bakarsın! Ayıp olur. Karışmam!

— Nedir?

— Evde bakarsın. Yarın da bunları lütfen giy... Olur mu?

Patronlar gittikten sonra Reçina'yı yazıhaneye aldı. Kapıyı içerden sürmeledi, soyup hediyelerini giydirdi. Bu pembe iç çamaşırlarıyla kız o kadar cici birşey

olmuştu ki, Murat, bir an, âşık olmaktan korkarak gözlerini yumdu. Yerdeki

çamaşırları aoele toplayıp:

— Haydi sevgilim, diye boğuk bir sesle rica etti, açlıktan ölüyorum.

— Ben de...

— Evvelâ eve uğrarız. Bu gece gelmeyeceğini söylersin.. Seni bu gece annene bile bırakmam... Haydi...

— Bilmem ki... Kızarlarsa... Hayır! Hayır! Gideriz! Novotni'de ağaçların altında bira içtiler.

Murat, bu geceyi nerede geçireceklerini düşünürken, Tarabya'daki oteli hatırladı. Bir aralık rehberde adresi buldu. Telefon ederek, denize bakan balkonlu odayı hazırlamalarını emretti.

İlk aylarda olduğu gibi artık para arttıramıyordu. Açıktan kazandığı bu (60) lira kendisini o pis kahvehane odasından kurtarmağa pekâlâ yardım edebilirdi. Fakat Reçina'nın sayesinde kazandığı para ile, içinde her zaman oturacağı -Belki Safo'yu da götürüp oturtacağı- bir yeri döşemek istemiyordu. Safo'yla ilk defa kaldıkları bir otele ondan gizli bir başka kadın götürürken zerre kadar hicap duymadığı halde, para hususunda böyle garip he[A]

saptar yapmağı hiç yadırgamıyor, hatta pek ciddi, pek erkekçe buluyordu. Otomobilden otelin önünde inince Reçina burasını hemen tanıdı. İşin tuhafı:

— Yordanidls'in oteli! dedi.

Buraya Rum delikanlısı ile beraber geldiklerini, bu suretle anlatmış oldu.

Murat, buna kızacağına ayrıca sevindi. Reçina, Safo'ya ihanet ediyor bile sayılmayacak bir basit eğlence arkadaşı olduğunu, böylece her fırsatta har tırlatmakla Murat'ın yüreğini rahatlaştırıyordu.

Gene balkona küçük bir sofra kurdurdular. Bu sefer gramofona falan ihtiyaçları yoktu. Kapıyı daha içmeğe başlamadan sürmelemişler, dünya üzerinde başbaşa kalmışlardı.

Reçina, böyle sıralarda yarın sabahı düşünmeyen, mânâsız mevzularla insanı yormayan nefîs bir körpe kadındı. Hele biraz daha yumuşak olsa... İlle canının yakılmasını istiyor, bunu düpedüz söyleyeceğine, arkadaşının canını hiç insaf etmeden acıtarak mukabele mecburiyetinde bırakıyordu.

Mamafi, bu tatlı didişmeler arasında Murat, birçok acaip şeyler de öğrenmedi değil...

Bir kere, kendi yazıhanesiyle Reçina'nın yazıhanesi arasında tahmin edilmez bir akrabalık vardı. Patronun karısının küçük kızkardeşi iki sene evvel, bir müddet Ce-lil beyin metresliğini yapmıştı. Reçina bu metres hayatının maddi şartlarına vakıftı. Evvelâ, bin lira peşin, sonra her ay üçyüz lira..

— Bu kadar güzel mi?

— Sen ne diyorsun seri!.. Ben bile sevdalanıyorum... Öyle güzel kadın olmaz... Hem güzel, hem akıllı...

— Şu halde bizim patron, senin patronun bacanağı oluyor.

— Bacanağı mı dersiniz... Durun bakayım! Evet. Sizde, kardeşinden sonra

ablasına nikâh düşer mi?

— Hayır...

437

— Düşer... Düşmese Celil bey bizim madama şey eder miydi?

— Hay Allah müstahakkınızı versin... Bunu da ner-den biliyorsunuz?

— Vekâlet ücretini böyle ödeşmişler...

— Hangi vekâlet ücretini...

— Bizim madamın hususî işleri vardır. Patronun işlerinden başka. Patronun

işlerine de yardım eder. Eğer madam yardım etmese, biz üc tane bankanın daktilo tamiri ve daktilo temini konturatolarını nasıl elde ederdik... Ama madamın işleri daha sağlam...

Reçina'nın anlattığına göre madamın fikri icadı vardı. Piyasayı her gün yoklar, uzun vadeli hesaplar yapar, mevzuu tayin ettikten sonra, etrafındaki müşkülât» bertaraf edecek, işin seyrini kolaylaştıracak vasıtaları hazırlar, sonra girişirmiş. Halen, sermayesi az fakat kârı çok iki tane fabrikası varmış. Birisi makara, diğeri, kürek kazma fabrikası. Şimdi de bir başka işin peşindeymiş. Reçina:

— Madam yamandır, diyordu, o kadar çok erkekle yatıyor. Başka kadın olsa, parmaklarını saymağı şaşırır. Bu sanki akılları yatakta buluyor. Her erkeğin aklından biraz alıyor. Zevkini bilir. Lâkin aklını hiç kaybetmez... Şimdi bir Bulgar mühendis peydahlandı. Güzel adam... Lâkin biraz saf... Tam bizim madamın istediği tip...

— Kız kardeşi?

— Kız kardeşi madama hiç benzemez. Hovarda kadındır. Madamla eğlenir. «Ablam donunu çıkardıkça akıllanır. Ben tersine aklımı kaybederim...» diye güler.

— Patronun haberi yok mu?

— Olmaz mı hiç? Lâkin madam beni kıskanmaz, mösyö de, madamın işine karışmaz... Geçiniyorlar.

— Fena değilmiş... Madamın kız kardeşi beraber mi oturuyor?

— Hayır... Ayrı... Nasıl bilmiyorsun? Şişli'nin en meşhur parçası... Geceliği iki yüz lira...

— İşte ondan bilmiyorum şekerim... Seni buraya Şarlot mu yerleştirdi...

— Evet...

— Şarlot'u nerden tanıyorsun?

— Adalet hanımın evinden...

— Haa, şu mesele... Şarlot hâlâ devam ediyormuş.

— Ediyor.

— Sen?

— Ben çoktan beri bıraktım.

— Öyleyse patron aylıktan başka birşey de veriyor. Doğru söyle... Fazla mesai yaptığın zaman...

— İnanmıyorsun ki... Ben para eanlısı değilim.

— Patron için de mi?

— Patron başka... Lâkin o huyu olmasa kibar adamdır. Eli açık...

— Anlıyorum... Sizin madamı doğrusu merak ettim.

— Geçenlerde gelmişti. Yanında Mühendis... Bir ev rak tetkik ettiler. Bir şeyler yazdılar.

— Senden gizli mi?

— Gizli değil... Madam beni sever...

— Kardeşi bize gelmiyor mu?

— Bu yakınlarda gelmiyor. Bir işi olursa uğrar... Ama görmelisin. Biz

onun kestiği tırnak olamayız...

— Hele yalaneı... Senden güzel kadın mı olurmuş? Reçina, serhoşlukla daha baygınlaşan gözlerini kibirle süzdü.

Murat, ertesi gece, vücudündeki muharebe izlerini Safo'dan saklıyabilmek için akla karayı seçti.

IV

Tesadüf Murat'ı daha fazla merakta bırakmadı. Bir hafta sonra Reçina'nın patronunun karısıyle tanıştılar. Kadın, Reçina'ya göre kırk yaşındaydı ama, en insafsız bir insan bile otuzdan fazla tahmin edemezdi. Gözleri ilk bakışta siyah

gibiydiler. Halbuki bu siyahlık uzun, kıvır-

439

cık kirpiklerinin gölge oyunuydu. Hakikatte kadının gözleri koyu çini yeşili renkteydiler. İnsan, onlara bakarken sırtında korkuyla karışık bir lezzet ürpermesi duyuyordu. Güneşte hafifçe yanmış gibi esmerdi. Fakat en dehşetli tarafı, ciddiyetle bir kaşını kaldırıp konuşması, bir sualden sonra aynı ciddiyetle cevap beklemesiydi. Murat, ilk his olarak: «Bu kadında zaaf namına hiç birşey yok mutlaka...» diye düşündü.

Yanında, Reçina'nın (Bulgar mühendisi) dediği uzun boylu, biraz kamburumsu bir delikanlı vardı. Delikanlı o kadar pısırık, yorgun görünüyordu ki, bu kadın, bîçareyi bir kerecik arzu ile öpse canını alıverir dememek elden gelmiyordu. Murat, bu fırsattan istifade ederek kocasını, karısının yanında bir daha tetkik etti. Mösyö Aleksi Petro Ka-razof, henüz rötuş edilmemiş kabataslak bir heykel gibi oturuyordu. Kendisine ait olması lâzım gelen bu harikulade kadının mevcudiyetinden bile haberdar değil denilebilirdi.

Yalnız iki kere lâfa karıştı. İkisinde de acaip Fransız-casıyle Murat'a sonuna kadar güvenebileceklerini temin etti.

Reçina'nın sonradan söylediğine inanmak lazımsa bu tezkiyede, mektup işinin memnuniyetinden ziyade, daktilosunun sinirlerini teskin etmesinin

teşekkür borcu varmış.

Madam Karazof, Murat'a bakmıyor, yahut görmüyor gibi, birkaç kere baktı.

— İki ay iş var mösyö... dedi, birisi bir tescil muamelesi... Diğeri bir borç senedi...

— Evet madam...

Madam Fransızcayı herhangi bir Fransız kadınından, hem de yüksek tahsilli bir Fransız kadınından daha iyi konuşuyordu:

— Bir küçük imalathane açıyoruz. Mühendis efendiyle ortak... Herşey tamam. Mukavelede tamam... Her-şey... Mahkemede tescil ettireceksiniz. Ticaret odası ga-

zetesiyle ilân ettireceksiniz. Masraflar bize ait ne istiyorsunuz?

— Usulü Mösyö Karazof biliyor...

— Bırakınız mösyö Karazof'u... O hiç birşey bilmez...

Mösyö Karazof homurdandı.

— Ne dersiniz...

— Bu fena bir usul... Şark usulü... Pekâlâ... Geçen sefer, bir başka efendiyle bu iş için 40 lira vermiştim. İşinize gelir mi?

— Ben otuz diyecektim...

— Yanlış... Bilmiyorsunuz. Ben de fazla verdiğim (10) liraya üzülecek insan değilim. Başlarken karşısındakini üzmemeğe uğraşmak iyi tezgâhtarlık sayılmaz. İşte size bu da bir ders...

— Mersi Madam...

— Senet için de ayrıca 20 lira veriyoruz. Noterde hazırlanmış bir borç senedini Noter kâtibi ile vereceğimiz bir adrese götürüp imzalatacaksınız... Bir hanıma... Ofur mu?

— Olur.

— Pekâlâ, yarın saat kaçta serbest olabilirsiniz? Murat, not defterini çıkardı.

— Üçten sonra... Üç, nihayet üçbuçuktan sonra...

— Icabederse Celil beye benim işimi görmek üzere ayrılacağınızı söyleyebilirsiniz. Ahbabımdır.

— Lüzum yok. Üçbuçukta serbest olacağım.

— Notere gidiniz.   Üç buçuk için randevu alınız... -Çantasını açtı. Evvelce hazırladığı pek belli olan bir miktar para çıkardı: - Buyrun... Masraf için...

— İstemem madam... Ben öderim. Sonra hesaplaşırız...

Madam Karazof ilk defa Murat'ı tepeden tırnağa süzdü. Bu söze inanmış olduğunu belli eden bir hareketle başını salladı:

— Mamafi, alınız, dedi, prensip meselesi... Benim işime benim param... Masrafları yazarsınız. Gene de hesaplaşırız.

— Peki...

— Şimdilik bu kadar. Senet işi olduktan sonra tes-oil işine geçeceğiz. Mersi mösyö. Fransızcayı güzel konuşuyorsunuz...

— Ya, siz madam?..

— Evet.. Ben de iyi konuşurum... Orvar mösyö..

Ölçülü bir gülümsemeyle görüşmenin bittiğini anlattı ve derhal mühendise dönüp galiba Rusça birşeyler söylemeğe başladı.

Murat: «Dehşet mi dehşet... diye mırıldanarak dışarı çıktı, Bolşevikler bunu siktiretmekle sahiden iyi yapmışlar... Bir kere insana düşman oldu mu Vallaha bitirir... »

Ertesi gün saat üçte, Noter kâtibi ile beraber Kuruçeşme'ye gittiler.

Ellerindeki adresle aradıkları köşkü bulmak kolay oldu.

Kapıyı sümüklü bir ahretlik açtı. Ziyaretçileri uzun uzadıya şüpheli şüpheli süzdü.

— Beyefendiye haber vereyim de... deyip kanadı suratlarına çarptı.

Murat, pısırık Bulgar mühendis ve dehşetli beyaz Rus kadını ile ahretliğin beyfendiden bahsettiğine bakılırsa evli bulunması icap eden bir Türk hanımının ne münasebeti olabileceğini düşündü.

Biraz sonra kapı tekrar açıldı. Alt katta bir bekleme odasına alındılar. Oda pek fakir döşenmişti. Burada, fakirlikten ziyade, bir pasaklılık, savrukluk, hatta pislik göze çarpıyordu. Nihayet içeriye:

— Safa geldiniz... diyerek bir kıranta adam girdi. Sırtında kirlice bir pijama vardı. Matruştu. Kırçıî

saçlarını alabros kestirdiği için insana bir zabit yahut asker mütekaidi hissini veriyordu.

— Senet hazır mı? diye sordu.

— Evet...

— Verseniz de imzalatsam...

— Buraya teşrif edemezler mi? Yahut biz yanlarına gitsek...

Binbaşı Rıfkı bey -Murat sonra öğrendi- bir an düşündü. Noter kâtibine, şakalaşıyor gibi:

— Vallaha birader... Peki... diye manâsız bir surette gülümsedi.

Biraz sonra, içeriye bir kadın değil devanası, bir de-vanası değil esans dengi girdi. Murat'ın pek te alışık olmayan burnuna aynı zamanda birkaç çeşit baygın koku çarpmıştı. Kadın o kadar uzun boylu, o kadar şişman, o kadar azametliydi ki bu vücut ve bu azametle hiçbir erkekle yatmağa razı olamaz gibi geliyordu.

— Veriniz bakalım... diye hışımla kâatlara saldırdı.

Her adımda tahta evi zangır zangır sarsıyordu. Pencereye gidip okumağa başladı. Aşırı şişmanlığı, okumn bilmesine imkân yokmuş zannını uyandırıyor, seyircilere kâadı çekip almak arzuları veriyordu.

Murat'a görünen sağ elinde kocaman taşlı iki yüzük vardı. Okumayı bitirince, bahçeye bakarak, kâadı sol eline hafif hafif vurarak bir an düşündü:

— Karışık bir iş... diye söylendi.

— Rica ederim Semra... Bunu görüşmedik mi?

— Hiç birşey görüşmedik... Ciddi değil bu...

— Rica ederim!... Anlattım ki...

— Ne anlattın? Sanki aklın erermiş gibi... -Kocasına döndü. Öyle bir bakışla baktı ki, Murat, bu kadınla evli olan her erkeğin o erkek Koca Yusuf Pehlivan bile olsa böyle üç bakışa dayanamayıp eriyeceğini korkarak düşündü: - Kadın çok güzel... İşi karıştıran da budur...

— Canım kadının güzelliğinden bize ne?.

— Kadının güzelliğinden mi? Budala... Bütün güzel kadınlar ahmak olurlar... Hepsi...

— Rica ederim...

— Peki... imzalıyorum. Lâkin sonra ziyan gelirse karışmam... Zarar senin olur.

— Hesapladık ya... Sen karar vermiştin...

— Ben karar verdim. Evet... Kadının o kadar güzel olması hesapta yoktu. Neden orospuluk etmiyor anlamıyorum.

— Rica ederim... Rica ederim Semra...

— Peki, peki... -Ortadaki masaya yaklaştı:- Neresi imzalanacak?

443

Gayet güzel gayet işlek, bir Banka direktörü kadar alışık hareketlerle imzaladı. Halbuki Murat, böyle kuşkulu insanların asıl imza atarken tereddüt geçirdiklerini görmüştü. «Bu kadın bir kere (Peki) dedi mi, demek bitti...»

— Efendilere kahve içirelim.

— Teşekkür ederiz. Hemen gideceğiz...

— Kahve... Şimdi... Olmaz... -Kocasına herhalde bir Balkan lisanıyle

birşeyler söyledi: - Anladın mı?

Murat'la Koca da şahit olarak imzaladılar. Kadın:

— Bana müsaade efendiler, diye gülümsedi. Pas-yans açıyordum yarım kaldı.

Ciddi bir mazeret sayılmasa da hiç olmazsa yalan değil...

Döşemeleri inleterek çıktı. Murat, fal açmak için kullandığı iskambil kâatlarına acıyarak, rahatsız rahatsız içini çekti.

Kahvelerden sonra evin efendisine (!) veda ettiler, Adamda bir tereddüt, bir telâş seziliyordu. Nihayet canını dişine takarak Murat'a yaklaştı. Kulağına birşey söyleyecek gibi uzanarak, gizlice iki zarf uzattı.

— Nedir?

— Alınız rica ederim... Kusura bakmayınız... Madamı görecek misiniz?

— Zannederim...

— Hürmetlerimi lütfen söylersiniz. Lütfen...

Bu hürmetleri söylemekle, gizlice verilen zarfların ne münasebeti olabileceğini düşünerek Murat, aldı. Erkânıharp Binbaşısı Rıfkı bey yalvarır gibi:

— Kusura bakmayın, dedi, birisi size, diğeri efendi

kardeşime...

— Niye zahmet ettiniz... Biz ücretimizi almıştık...

— Biliyorum... Lâkin hanım öyle istiyor... Güle güle... -Sonra birden dikildi galiba mutfağa doğru bağırdı:-Veli... nerdesin eşşoğlu eşşek...

Sesi artık sert ve dikti. Belli ki emirbere hitap ediyordu.

Murat'ın gülmesi tuttu.

444

Tramvay caddesinde zarfların ikisini de çıkardı:

— İçlerinde ne olduğunu ben de bilmiyorum arkadaş, dedi, beğen bakalım...

Noter kâtibi gözüyle kararlayıp daha şişman gibi duranı aldı.

— Bahsa var mısın? diye sordu.

— Neye?

— Bahsa,..

— Ne bahsi?

— Bunların ikisinde de aynı miktar para var. Hangimiz tam adedi yahut, en yakını söylersek ikisi de onun olsun...

— Teşekkür ederim kardeşim... Ben hisseme razıyım... Seninkini alamam...

— Efendim? Alacağın ne malûm?

— Şans meselesi...

— Ben de güvenirim...

— Daha iyi söylediniz ya... On lira var. Beşer duble birasına...

— Beşer lira vermişlerdir... Biz Noterciyiz... Böyle neler gördük. Kabul... Beşer dublesine...

Onar lira vardı. Noterci, zarftaki bütün parayı, zarftaki bütün parayı değil, cebindekileri de beraber kaybetmiş olsaydı bu kadar üzülmezdi.

— Ben üç duble içeceğim, diye tövbe eder gibi ko[A] nuştu, siz sekiz duble içiniz...

— Neden canım?

— Bu kafa... -Şakağına sert sert vurdu:- beş duble içmeğe lâyık değil... Bu kafa eşek kafası... Haşa huzurunuzdan... Eşek... -Murat'ın koluna dostça girdi: -Lâkin ne kadın kardeş, dedi, kocasıyle yatarken hovardasını öteki tarafına alsa heriflerin biribirlerinden on sene ha-berî olmaz...

— Karyolada mı?

— Döşemelerin çekeceği şüpheli... Bunun somya tellerini henüz haddehaneden çekmemişlerdir. Böyle mahlûk olduğunu bilmezler de... Lâkin madam Karazof için söylediğine bayıldım. Sahi o kadın niçin? değil mi?

445

— Bunlar oniki bin lira borç mu almış oluyorlar?

— Bir oniki bin lira var... Ne bileyim.. Karaköy'de tramvay'dan inince Tokatlı'ya girdiler.

Noter kâtibi sözüne sadık olduğunu ispat etti. Murat'a sekiz duble bira içirdi. Mesele, Muratın, zannettiği kadar karışık değildi. Bir papye karbon, makine şeridi, ıstampa atölyesi açılıyordu. Atölye esasta üç ortaktı. Bulgar mühendis. Madam Ka-razof, bir de Erkânıharp Binbaşısı Rıfkı bey... Binbaşı Rıfkı bey Binbaşı olduğu için kendi tabiriyle açığa soyuna-mıyordu. Bir senetle karısı -Çok zengin olduğunu Murat sonradan öğrenmişti: - 12 bir lira borçlanıyor, diğer bir senetle Rıfkı bey, atölyenin 12 bin liralık hissesine ortak oluyordu. Bu atölye, Erkânıharbiyey-i Umumiyede Levazım müdürü olan Rıfkı beyin yardımıyle ordunun biloüm-le popye karbon, makine şeridi. Istampa ihtiyacını karşılayacaktı.

Reçina'nın kanaatına göre madam, koyduğu sermayenin muayyen bir müddet zarfında, tasarladığı kârınt alır almaz bir hissesini diğer ortaklara satacak yahut, diğer ortakların hissesini alacaktı. İşte bu ikinci alış verişte, Semra hanımın niçin kullanmadığına şaştığı asıl tatlı sanatını ortaya koyuyordu. Kadınlığı sayesinde alacağım ucuz almakta, satacağını pahalı satmaktaydı.

Murat, sicil-i ticaret muamelesini kısa zamanda ikmal edip sicil-i ticaret gazetesinin ilânları ihtiva eden sayılarını getirdiği akşam, madamla hesaplaştılar. Masraf parasından Murat'ın zimmetinde (780) kuruş görünüyordu. Madam buna hem şaştı, hem de güldü:

— Masrafları biraz şişirebilirdiniz, dedi, bunu eritip, farkına vardırmamak için bizi beş on lira borçlu çıkarabilirdiniz... Acemisiniz?

— Dolandırıcılık mı? Ölünceye kadar da acemi, kalacağımdan korkuyorum madam...

— Pek şirinsiniz? Değil mi matmazel Reçina? Bunu sorar sormaz kıza, elâ gözleriyle dikkatli dik-

446

katli baktı. Reçina da budala gibi hem kızardı, hem de gözlerini kaçırdı.

— Tasdikinize teşekkür ederim matmazel... -Çantasını açtı:- İşte size

vadettiğim 50 lira mösyö.

— 40...

— Rica ederim. Bir kadını nasıl oluyor da, yalancı çıkarabilirsiniz... Ben dün söylediğimi bugün unutacak kadar bunamadım.

— Pardon... Dediniz ki...

— 50 dedim. İşte size elli lira...

— 780 kuruş...

— Onunla da bizim matmazele bir küçük hediye alırsınız. Bunu

söylediğim için ayıplamayın. Erkeklerin fazla şirinleri böyle küçük itinaları bilmezler...

Ve çapkın bir hareketle Murat'ın çenesine parmjğı-nı vurdu. İçini çekerek:

— Ah, her zaman böyle bakabilseniz yavrum... dedi.

Mösyö Karazof, bu söze kahkahayla güldü. Murat» mösyö Karazof'un güldüğünü bu suretle ilk ve son defa görmüş oldu.

>

Madam Karazof'un işinin neticelenmesi PerşemD© gününe rastlamıştı. Reçina akşama doğru bir aralık Murat'ı koridorda tuttu:

— Bu gece gene o otele gidiyoruz... dedi.

— Bu gece mi? İmkânı yok...

— Neden?

— Safo gelecek?

— Perşembe gecesi mi?

— Hastayım, diye bugün dükkâna gitmiyor.

— Peki, ben...

— Sen de yarın gece şekerim.

— Hayır... İstemiyorum... Öyleyse... Bak n'aparız. Ben şimdi izin

alırım. Savuşuruz.

— İyi ama, böyle bir şeyi sana yapsam ne dersin...

— Bana mı? Bana yapmazsın ki... Değil mi?

— Sana yapmamak için başkasına yapmamalıyım. Zaten biliyorsun... Söz verdim. Safo'yu yakında defedeceğim.

— Hani nerede?

— Yakında... Canımı sıkıyor...

Bu söz doğruydu ama, Safo için değil, Reçina için... Murat hakikaten

sıkılıyordu. Ne yapacağını da bilmiyordu. Eskilerin (Komşuda zanparalık olmaz..) sözüyle neler demek istediklerini ancak bu haftalar da anlamıştı. Kız pek sırnaşıktı. Belki esasında bu kadar sırnaşık değildi ama, patronun gayrı tabii hareketleri zavallıyı çığırından çıkarıyordu, kurulmuş bir bomba gibi Murat'ın tepesine musallat ediyordu. Bu gidişle münasebetlerini Safo'dan saklamanın imkânı kalmayacaktı. Hele yırtıcılığı büsbütün tahammül edilmez bir hal almıştı. Öyle ki, Murat bu sıcak havalarda, yakası mümkün olduğu kadar kapalı, uzun kollu fanileler giymek mecburiyetini hissetmişti.

Gece, Safo'yu Nesibe'lere götürdü. İbrahim Riza boşanma davasını henüz bitirmeden yeniden yenice evlenme projeleri kuruyordu.

Esasına bakılırsa oğlanın pek kabahati de yok gibiydi. Vaktiyle bir müddet beraber yaşadığı ve adına kısaca (Sarı kadın) dediği bir hanımın ilk mi, üçüncü mü, kaçıncı kocasından olan kızı artık büyümüş, evlenme çağına gelmişti. Kadın bu kızı İbrahim Rıza'ya vermeğe razı görünüyordu.

Nesibe ablayı:

— Daha neler? Sen kızılbaş mısın kâfir?., diye sahiden ürküten bu kusur, kocası Nuri'yi bilâkis fıkır fıkır güldürüyordu:

— İşte akıllı anne diye ben buna derim diyordu, öyle ya, ciğerparesini gözü kapalı vermiyor. Herifi bir güzel denemiş. Kusurunu, marifetini öğrenmiş... İbrahim Riza, evvelce ballandıra ballandıra anlattıklarını çoktan unutmuş, yüzü kıpkırmızı itiraz etmekteydi:

— Yahu... Sen müslüman değil misin? Kadınla ara-

mızda birşey yok diyorum. Yemin ediyorum.

— Canım... Ben var mı diyorum... Kılıbık olduğum için karıma karşı gelemiyorum da...

— Abla... Vallah billâh, bizimki arkadaşlık...

— Haydi oradan... Hüseyin'in düğününde ben görmedim mi? Ne güzel arkadaşlık... Kadını yiyecektin neredeyse...

— O beni... Tövbe yarabbi... Arkadaşlık diyorum size...

— Kız kaç yaşında?

— Onuç... Nuri atıldı:

— Bir de mürebbiye tutacağız... Fransız mürebbiye-si... Bilmem, Murat'a sorarsan (Sütnine ister...) diyor.

— Sen tanıdığın zaman kız kaç yaşındaydı? r— Ben mi abla?

— Sen elbet... Nuri efendi değil ya... Allah göstermesin...

— Bilmem ki... Şu kadarcıktı.

— O nasıl ölçü... Yaşı yok mu bunun?

— İşte küçüktü. Bir gün (Annemi boğacaksın..) diye ağlamağa başlamıştı.

— Hay Allah müstahakını versin... Utanmaz...

— Canım... Şakalaşıyorduk biz...

— Bırakın... Ben kızıyorum... Siz hep delirmişsiniz... Murat'la Safo, dönüşte ekseriya kaldıkları Galata

otellerinden birisine gittiler.

Otelci artık onları tanıyor, her gelişlerinde yatak çarşaflarını değiştiriyor, Safo'ya Rumca takılıyordu.

Safo, bu gece pek neşeliydi. Neşe ona yaraşıyor, ol duğundan daha körpe adeta küçük bir kız haline getiriyordu.

Üvey babası artık iyiden iyiye şüpheleniyormuş.

— Neden? Benimle konuştuğundan mı?

— Seninle konuştuğumu biliyor...

— Öyleyse...

— Başka mesele... Geçen gün sarhoştu. «Kız, dur bakayım... Senin başına bir iş

geldi mutlaka...» dedi.

— Nerden anlamış?

— Gözlerimden.

— Ne varmış gözlerinde...

— Baksana altlan simsiyah... O başka türlü söylüyor. «Gözlerin deli gözüne dönmüş orospu...» diyor.

— Annen...

— Annem, böyle şeylere aldırmaz... Annem kocasından ihtiyar... Kocasının dayağını yer... Hizmetini görür... Sonra da sabaha kadar durmadan...

— Hele edepsiz... Yoksa gözetliyor musun?

— Nesini gözetliyeceğim. Bilmediğim birşey değil ki... Odalarımız yan yana... Duvar da ince... Hiç te çekinmezler... Komşular bile duyarlar da sabahleyin anneme takılırlar...

— Pekâlâ... Demek böyle... Olsun aldırma sevgilim... Biraz daha sabredeceğiz. Şu oda meselesini halledemedim. Eşya alacağım. Pek fenasını ben beğenmiyorum. Pek iyisine de gücüm yetmiyor.

— Hiç üzülme... Ne dedim? Gebe kalıncaya kadar böyle yaşayacağız. Gebe kalırsam o başka...

— Haydi gebe kal artık...

— Şuna bak... Benim elimde mi?

— Ne bileyim?..

— Kalmadığım iyi... Beni götürsen, orada artık çalıştırmazsın.

— Tabi...

— O zaman da 35 lira bizi zor geçindirir...

— Ben üstüste 50 liradan fazla kazanıyorum.

— Maaştan başkası hesaba katılmaz. Ben sana baş belâsı olmak istemiyorum ki... Ben sana zevk vermek istiyorum. Benden usandığını Allah bana göstermesin...

— Ben senden ölünceye kadar usanabilir miyim?

— Usanma sakın... Erkeğin kadından usanması berbat şey... Ben üvey babamdan biliyorum... Annemi aldığı zaman, annem daha gençti. Bir sözünü iki etmezdi. Şimdi nasıl dövüyor.. Ben anlıyorum. (Ölsün..) diye öyle dövüyor. Hem de kıskançlık numaralarına getiriyor da vuruyor sopayı!.. Annem eskiden Galata'nın en güzel ka-

rısıydı. Bütün Galata peşindeymiş. Babam kıskançlıktan verem olmuş da ölmüş. Annem arada sırada ağlar... (Babana yaptığımı çekiyorum...) der. Herifin kendisinden usandığını bilmez mi? Bilir. Kıskanlık numaralarına getirip döğmesinin (Ölsün) diye olduğunu bilmez mi? Bilir. Lâkin bunu açık açığa söyliyemiyor. (Erkektir kıskanınca döğer kızım...) diye hem beni hem de kendisini aldatmağa çalışıyor. Sen sakın benden bıkma olur mu?

— Senden mi?

— Hem benden bıkma, hem de beni kendini hasta edecek kadar kıskanma... Zaten ben seni kıskandıracak birşey yapmam ki...

Murat, bir an Reçina'yı hatırladı. İlk defa vicdan azabına benzer birşey hissetti.

Tıpkı Safo'nun biçare annesi gibi hem Safo'yu, hem de kendisini aldatmak için kıza sımsıkı sarıldı. Ve oda işini biran evvel halledip bu sadece aşktan, samimiyetten ibaretmiş gibi insana, biraz da korku veren küçük kızı karanlık Galata'dan çekip götürmeği, aynı zamanda kendisini de Reçina denilen o sarı saçlı budala belâdan kurtarmağı tekrar kararlaştırdı.

«Bir defetsem... Tövbe... Bir daha başkasına da bakmak yasak... Madam Karazof kadar güzel bile olsa... Yasak... »

Ancak sabaha karşı uyumuşlardı. Onbirde kalktılar. Onikide yemek yediler. Birde Safo dükkâna gitmeğe mecburdu. Murat onu. Galata caddesinde, camekânı da olmadığı için kendisine pek müdafaasız gibi gelen, nişan dükkânına bıraktı. Âdet ettiği üzere, patronuna:

— İşte sana bir tamam teslim... dedi, akşam parmaklarını sayıp geri alacağım... Noksan çıkarsa keyfine...

— Bunlar parmaklarından noksanlanmazlar oğlum...

— Benim kız da yüreğinden noksanlanmaz eminim... Ayaklarını sürükleyerek, yorgun, uykusuz döndü.

Bir müddet nereye gideceğini tasarlamağa çalıştı. Gene en iyisi yazıhaneye çıkmak, Celil beyin misafir odasındaki yumuşak kanapede akşama kadar uyumaktı.

451

Böyle de yaptı. Ceketini çıkardı. Üstüne örttü, başını iki Düstur cildine dayar dayamaz uyudu.

Birden sıçramak istedi. Üstüne birisi abanmıştı. Gözünü açınca, evvelâ

Reçina'nın kırmızı dudaklarını gördü. Gülümsedi:

— Rüya görüyordum.

— Kimi?

— Seni?

— Haydi yalancı... Ölü gibiydin... Biraz seyrettim de içime korku geldi.

Seni öldürmüş Saf o... Orospu seni bitirmiş...

— Yok canım. Evine bıraktım. Dalmışım...

— Şimdi görürüz bakalım... -Omuzlarını sıkıca bastırarak, öptü:- Bitmişsin, baksana...

— Dur kız... Bir gelen olur...

— Kim gelecek... Cuma bugün...

— Dur da kapıyı kapatayım...

— Ben kapattım...

— Yalan...

— Vallaha... Sen müslüman değil misin?

Bunu öyle hoş söylüyordu ki!, Odabaşı'nın kızkarde-şinden öğrenmişti.

Murat, evvelâ nefes kesen ağırlığı yavaş yavaş hissetmez oldu. Şimdi üzerinde, renkten, kokudan tıkız yumuşaklığından kısaca şehvetten ibaret bir tatlı masaj teması vardı...

— Kapıyı... diye birşeyler söylemek istedi. Kız, ağzını ağzıyla sımsıkı kapattı.

İşte tam böyleyken oda kapısı birdenbire açıldı. Reçina, (Ay) diyerek başını Murat'ın göğsüne sakladı. Murat ne yapacağını şaşırarak ister istemez baktı. Bir kadın... «Aman yarabbi... Safo... »

— Kolay gelsin... Keyfinize bakın... Ben beklerim... Hayır... Safo'nun sesi değil... Cok arzu ettiği halde, üzerindeki rezilliği bir hamlede fırlatamıyordu.

Bereket versin kapı kapanmıştı.

— Ben sana demedim mi namussuz?

— Ne bileyim? Bizi göreni... Ne ayıp..

452

— Kimdi?

— Bilmem..

— Dur hele... Dur diyorum... Tokatı çoktan haket-tin..

— Hayır, aman.. Gördüyse gördü...

Murat, nihayet doğrulunca pekçok sonraları aynı şiddetle hatırlayacağı bir şaşkınlık duymuştu. Kıyafetini düzeltti. Elini saçlarında gezdirdi. Aynaya bakmak arzusu da nedense yakasına yapıştı.

Ayaklarının ucuna basarak kapıya yaklaştı. Dış kapı kapalıydı. Kendi odasında da kimseler yoktu. Münasebetsiz ziyaretçi ya gitmişti, -ki böylesi daha mantıklı olurdu,-yahut da patronun odasına geçmişti.

Kapıyı yavaşça, hiç gürültü etmeden açtı. Cok şükür.. Patronların odasındaysa bile gene de kibarlık etmiş oluyordu. Reçina'ya eliyle dehşetli bir işaret yaptı.

Kız, başını sallayıp, kıvırcık sarı saçlarıyla yüzünü kabil olduğu kadar örttü. Birisini, sahiden baştan çıkarmanın zevkini duymuş bir fenalık ilahesi gibi -

Ama olduğundan da yüz kere güzeldi: - gülümseyerek, Murat'ın o karışık anında bile içini ürperten atik bir süzülüşle kapıdan çıktı.

Murat, hafifçe öksürdü. Yarı yarıya kendine gelmişti.

Tekrar saçlarını sıvazladı. Büyük bir ceht sarfederek patronların oda kapısını açtı.

Hayret beyin baldızı, ayak ayak üzerine atmış, koltukta rahatça kurulmuştu. Cigara içiyordu. Murat'a muzip bir kız çocuğu gülümsemesiyle baktı.

— Rahatsız etmedim ya! diye alay eder gibi sordu. — Hayır.. Matmazel bana yeni bir dans figürü öğretiyordu diyeceğim. İnanmazsanız o zaman sahiden rahatsız olurum.

— İyi ama, bari (Yeni) demeseniz... Sakın size (Yeni) diye mi yutturdu... -İçini mahsustan çekti: - pek eskidir halbuki... Pek eskidir. Neyse... Geçiyordum da uğrayım dedim. Nereden de aklıma geldi böyle münasebetsizlikler... Şans... Haydi canım... Bu dünyada yalnız sizin

453

başınızdan geçen bir iş değil ki... Terziye çıkacaktım (Şuradan telefon edeyim, bakalım, hazır değilse... Beyhude zahmet...) dedim. Halbuki Cuma olduğunu, yazıhanenin kapalı bulunduğunu da biliyordum. Kapıcı yukarda olduğunuzu söyledi ama... Yeni şey... Figürü, dans figürü öğreten muallim hanımın da beraber bulunduğunu söylemedi. Affedersiniz...

Murat yere bakarak susuyordu. Kadın eniştesinin yazıhanesini fena bir yere benzettiği için, bu suretle avukat Hayret beyin meslek şerefini leke eder... Falan filân gibi şeylerden de pekâlâ bahsedebilirdi. İşte böyle şaka tarafından alması Murat'ı biraz daha ferahlattı:

— Kahve?., diye birşeyler söylemeği denedi..

— Hayır... Nasıl kabul edebilirim. Bunu, beni görmekten zevk duyduğunuz için ısmarlamıyorsunuz ki...

Murat hayretle başını kaldırdı.

— Bilâkis ben öyle düşünmedim...

— Biliyorum canım... Bugün de aksi gibi siz somurtuyorsunuz, benim de lâtifeperdazlığım tutuyor. Evvelâ telefon edeyim de. Bakalım elbise hazır mı? Değilse kahveyi elbette içeceğim.

Kalktı. Telefona doğru yürüdü. Vücudu ilk bakışta şişman görünüyordu ama, artık günahı boynuna korsa mı kullanıyordu neydi, gene de kendisine göre bir güzel tenasübü vardı. Murat, geçenlerde, ablasının buna söylediklerini hatırladı. İnmeli kocasından bahsetmişti. Bu kadar... Tuhaf bir kadın.

— Alo.. Madam Maryan mı? Ben Şeziment hanım. Entarimi soracaktım. Hazır mı? Provaya mı bekliyor? Peki geliyorum.. Mersi madam..

Telefonu bıraktı.

— Şimdi size bir ceza çekmek düşüyor efendim, dedi, canınız da sıkılsa katlanacaksınız..

— Buyrun.. Başüstüne..

— Beraber Beyoğlu'na çıkacağız..

— Hayhay.. Bir otomobil...

— Fena olmaz... Daha evvel, dans profesörünüzü...

454

— Riea ederim... Çoktan...

— Gittiler mi? Vah, vah.. Onu da beraber alabiliriz diyecektim.

— Rahatsız ettiğime samimi olarak üzüldüm. Kapı açıktı. Evvelâ buraya baktım. Sonra neredense aklıma geldi. Halbuki komşu yazıhanelerden birisine geçmiş olmanızı da düşünebilirim. Haydi gidelim...

Aşağıda ilk rastladıkları otomobile bindiler, bu terziye gidişten hiç birşey anlamıyordu. «Garip bir ceza..» diye düşündü. Ve yan gözle Şaziment hanıma baktı. Şimdi yakından kırk yaşının yüzündeki izleri farkediliyordu. İyi bir makyaja rağmen bunlar, göz kenarlarında buruşuklar, çenede ince bir hat halindeydiler. Lâkin göğsü, bilekleri, bilhassa etli dudakları daha genç gibiydi. Esanstan başka birşey, olgun bir kadın kokusuyla kokuyordu. Kadın yüzüne bakmadığı halde gülümseyince Murat şüphelendi. Gözleriyle araştırdı, şoförün büyücek dikiz aynasından kendisini gördü. Şaziment hanım:

— Adeta düşman gibi bakıyordunuz, diye fısıldadı. Mamafi ben böyle bakışları ötekilerden daha çok severim.

— Hangilerden?

— Hani erkeklerin gözlerini şaşılaştıran bir hayran bakışları olur. Onlardan... -Sonra içini çekti:- mamafi profesör hanım, belki de o bakışları sever... Yaş meselesi...

— Rica ederim, hanımefendi.. Siz öyle profesörlerden...

— Daha mı şeyim... Vazgeçiniz canım... Mutlaka böyle konuşmak mecburiyeti nerden çıkar anlamıyorum... -Gözlerini kısarak Murat'ın yüzüne baktı: - Yorgun görünüyorsunuz, dedi, sizi ben mi yordum?

— Hayır.. Değilim?

— Bazısı utancından hemen yorulur. Sakın ha.. Hakikaten ehemmiyetli birşey değil... Sizi temin ederim. Ben çoktan unuttum.

— Teşekkür ederim...

— Buna bile lüzum yok... Ablama verdiğiniz dersi

beye anlattım. Güle güle bir hal oldu. Sizi tanımak istiyor. Bilmem ki bize birgün gelir misiniz? Sonra şair missiniz de... Hayret eniştem yeni şairleri

pek sevmediği halde sizi beğenmiş. Bizim bey de şiiri sever... Adınız Murat değil miydi?

— Evet..

— İsimleri zor öğrenirim. Ama, bir kere öğrendim mi hiç unutmam..

Taksim'de şoföre sapacakları sokağı tarif etti. Bir apartmanın önünde arabayı durdurdu.

— Beklesin değil mi efendim?

— Hayır.. Bir kadının terzisinde ne kadar kalacağı hiç belli olmaz. Nedir

borcumuz?

— Bu işe de kadınların aklı ermemeli... -Bir lira uzattı:- üstü kalsın şoför arkadaş..

— Olmadı Ben cezay-ı nakdiden bahsetmemiştim.

— Bu mu cezay-ı nakdi? Affınızın çok daha kıymetli olduğuna emin olunuz...

Merdivenleri arka arkaya çıktılar. Üçüncü katta kapısında küçük bir kart yapıştırılmış dairenin zilini Şazi-ment hanım çevirdi.

Kapıyı yanağı püskürme benli ellilik bir ermeni kadını açtı.

— Buyrun hanımefendi., diye kibarca gülümsedi, buyrun küçük bey..

— İşte size bir moda mütehassısı... Elbisemi beğenmezse almıyorum.

— Bizde beğenmemek yok...

— Siz bilirsiniz.. Benden söylemesi... Kalabalık mı?

— İki müşterimiz daha var. Siz lütfen şuraya buyrun..

— Peki..

Madamın önden gidip açtığı kapıdan girdiler. Burası orta halliden daha iyi döşenmiş bir odaydı. Yarıya kadar inik perdelerle biraz loştu. Ve bu loşluk zevkle intihap edilmiş koyu renk mobilyeye uyuyordu.

Madam:

— Biraz bekleyeceksiniz, diye gülümsedi, pek titiz

456

bir müşteriyle uğraşıyorum. Birşey alır mısınız?

— Murat bey o güzel likörünüzün tadına bakarlar...

— Başüstüne...

Şaziment hanım çantasını eldivenlerini ortadaki masaya bıraktı. Birdenbire üzerine bir genç kız şaşkınlığı gelmişti.

— Otursanıza.. dedi.

— Buyrun...

— Bırakın şapkanızı canım... Şöyle buyrun... Şeysiniz... -Güldü:- Unuttum dedim ama, galiba tamamiyle unutmamışım... Kusura bakmayın...

Murat, gösterilen divana oturdu. Oda, perdeleri inik olduğu için mi nedendir, dışardan daha sıcak geliyordu.

Gayet şık giyinmiş, gayet güzel bir hizmetçi kız, gümüş tepsi içinde küçük kristal sürahiyle koyu yeşil bir içki getirdi. Kadehler de fevkalâde zariftiler. Hizmetçi kapıyı örtüp çıkınca, Şaziment hanım:

— İçki kullanmıyorsanız bile bu hiç zarar vermez, dedi, pek hafiftir. Hem de

tatlı...

Yeşil renk nedense Murat'ın içini ürpertmişti. Şaziment hanım sürahiye uzanınca,

— Rica ederim., diye davrandı.

— Hayır canım.. Bırakın.. Ben ev sahibi sayılırım... Kadehleri doldurdu.

— Fondan ister misiniz? diye sordu.

— Hayır..

— Öyle ya... Şairsiniz. Şairler bizde ekseriya bira içerler.

Murat, kadeh elinde bir an bekledi. Manzara birdenbire utanmasını dağıtmıştı. Artık kendisini kuvvetli hissediyordu.

— Buyrun.. diye bir hareket yaptı.

Şaziment hanım, kadehini içti. Murat'ı büsbütün ra-hatlaştıran babayani bir hareketle damağını da şaklattı.

Likör naneliydi. Tatlılığına rağmen gayet sertti. Murat, sıcaklığını midesine kadar kuvvetle hissetti.

— Şapkanızı çıkarsanıza.. diye gülümsedi

— Tamam.. Aklınız başınıza geliyor demek... İyidir

»bizim madamın likörleri demedim mi?

Üçüncü kadehleri içmişlerdi ki Murat:

— Ne güzel terzihane., diye adeta taarruza geçti.

— Burası mı? Evet. Pek rahattır. Şimdi siz bana söyleyin bakalım.. Orada uyuyor

muydunuz?

— Efendim? Orada mı? Evet, iyi bildiniz uyuyordum.

— Demek uykudayken taarruza uğradınız.. Söylese-nize canım. Meşru mazeretiniz

de varmış... Birdenbire korkmuşsunuzdur.

— Rüya zannettim evvelâ... Size hiç oldu mu?

— Bana mı? Ne garip sual bu? Hayır.. Nereden başıma gelecek... Evimin kapısını öyle açık bırakır mıyım?

— Açık bırakmak meselesi mi? İnsan mutlaka girmek istedikten sonra kilitli kapılardan da pekâlâ girer.

— Meselâ siz, bir kilitli kapıdan, bir yabancı yere korkmadan girer misiniz?

— Yabancı ne demek? Büsbütün yabancı bir yere elbet girilmez... Lâkin bir hanım eğer kendisini beğenmenize müsaade etmişse...

— Bunu nasıl anlarsınız?..

— Amma yaptınız haa.. Bunun eskiden beri tek usulü var... -Tutar öpersiniz... Böyle- Söylediğini gayet tabii bir hareketle yaptı: - Değil mi?

— Sahi... Evet...

Murat, deminki (Yorgun) sözünü tekzip etmek isteyerek kollarının bütün kuvvetini gösterdi. Şaziment hanım, bu kuvveti bir menejer ustalığıyla bir anda ölçmüş gibi:

— Kemiklerimi kıracaksınız., diye güldü.

— Hiç te profesör tutup ders alacak kadar acemi değilmişsiniz..

— Yeni bir figür., demiştim.

— Ben de yeni değil demiştim.. İçer misin?

— Tabi canım...

— Ona da böyle mi diyordun..

— Birşey demediğimi gördünüz?

— Demesen de güzel kızdı... Hem de akıllı...

— Neden?

458 n.

— Seni hemen bırakmadı. Severim hakkını alanla-Hem de kimsenin hakkını yemek istemem.

Murat boş bulundu:

— Zevciniz beyefendinin...

— Onun da hakkını yemiyorum. Sizi anlatacağım... Elinden birşey gelmemeğe başladı başlayalı hikâyelerinden hoşlanıyor.

— Ne diyorsunuz?

— Vallaha.. Hele böyle orijinal vakalara bayılır...

— Şimdi söyleyecek misiniz? Yalan..

— Söylemesem de ossaat anlar...

— Nasıl?

— Gözlerime bakar makmaz. Biz kadınlar mesut olduğumuzu bir türlü saklayamayız...

-[A]- Demek şimdi mesut musunuz?

— Coook...

Murat, dirseğine dayanarak bu müdafaasız büyük kadın vücudüne zevkle baktı. Elindeki boş kadehi hovarda bir hareketle yere atıp Şaziment'e aç bir hırsla sarıldı.

Şaziment ancak on vapuruna yetişebilmişti. Murat'ın iki gün sonra gece yatısına misafir gelmesini de kararlaştırmıştı.

Murat, Köprübaşı'nın gece tenhalığında, «N'oluyor yahu., diye artık zevk bile hissetmeden düşündü, Reçina'-yı defedelim derken bir yenisine çattık... Galiba daha beterine... »

Hudutsuz bir yorgunluk hissediyordu. Lâkin Safo'ya gitmemek te olmayacaktı.

İlk defa vücudunun tamamıyle harap olduğunu, bu haraplığı, bu gece Safo'nun muhakkak farkedeceğini korkuyla anladı.

Marifetin kendisinden olmadığını biliyordu. Kadınların başlarını böyle döndürecek kadar parlak, usta bir zan-para değildi. Mesele, işin

zincirlenmesinden ibaretti, o kadar... Safo'yla başlamış, Safo, Reçina'yı Reçina da Şa-ziment'i getirmişti. «Bu gidişle böyle devam ederse...» Her yeni macera, Safo'yu biraz daha geriye itiyordu. Mu-

rat. bunu bir türlü itiraf etmek istemiyordu ama, hakikat de bundan başka birşey değildi.

Ağzı zehir gibi olduğu halde bir cigara yaktı. Yapayalnız yatmaktan başka hiç bir şey istemiyor, işe girdi gireli her gece biraz daha iğrendiği kirli, berbat bekâr odası şu anda gözünde tütüyordu.

«Birkaç kadeh rakı içsem kendimi toparlar mıyım?» diye düşünerek nişancı dükkânına doğru yürüdü.

Hiç keyfi olmadığı halde her zaman yaptığı hareketleri gene aynen yaptı.

Dükkânın hizasındaki kaldırımdan yürüyerek birdenbire tezgâhın önünde peydah oluyor, kızı sevindiriyordu.

— Yasso.. diye elini şapkasına götürdü.

— Sen misin? Yasso..

— Tamam mı?

— Evet. Bir dakika...

Saçlarını parmaklarıyla arkaya itti. Beresini yumruğu ile sımsıkı tuttu.

Tezgâhın altından geçip caddeye çıktı. Bu hareket, Murat'a daima kız sırtından koca dükkâm indiriyormuş tesiri yapardı. Hemen koşup koluna girmişti. Patronu selâmlayıp yavaş yavaş Tophane'ye doğru yürüdüler.

Köşede duran seyyar pilavcı, sevgilileri görmemiş gibi davranarak:

— «Rabbim muradımı ver, -Ölene dek sarayım..» diye gene malûm türküsüyle lâf dokundurdu.

Murat, keyifsiz keyifsiz gülerek her zaman verdiği cevabı verdi:

— YarabbL Şunun dükkânına bir çelme taksam mı?

— Aman kız.. Duydun mu.. Şahitsin.. Bir müddet konuşmadılar.-

Murat, nereye gideceklerini sıkılarak düşünüyor, kadına kanıksamış erkeklerin ekserisi gibi, o an için, kendisini insafsızca oyuncak haline getirmişler ve didik didik paralamışlar hissini duyuyordu.

— Nereye gidelim?

— Sen bilirsin..

— Canım söylesene...

— Bana bira içir... Olur mu?

— Peki..

Bir boş otomobil durdurdu, şoföre Fındıklı'da sahil gazinolarından birisine götürmesini söyledi.

— Yürüseydik...

— Yorgun değil misin?

— Sen tenha yollarda yürümeyi severim dedindi de...

— İşte geldik. Mesele yok...

Herkes -Bilhassa aileler- çoktan gitmeğe başlamışlardı. Denizin tam yanında bir masaya oturdular. Su inadına siyahtı, çürümüş sebze ve yosun kokuyordu. Daha oturur oturmaz sanki rutubetin içine girmişlerdi.

— Ceketimi vereyim mi? dedi.

— İyi edersin.. İçim üşüdü.

— Rakı iç..

— Peki..

— Ben bira içeceğim.

— Olur.

Biranın hiç tadı yoktu. Safo ikinci kadehten sonra:

— Birşey mi oldu, diye sordu, düşünüyorsun..

— Yorgunum. Bilmem.. Bir de şu oda meselesini düşünüyorum.

— Oda meselesi için sana söylemiştim. İstersen 25-30 lira da ben bulurum. Sonra yavaş yavaş öderiz.

Söz ilk gündenberi Murat'a imkânsız ve saçma gelmişti. Tekrarı yorgunluğunu ve can sıkıntısını arttırdı.

— Para meselesi değil.. -Hiç hazır olmadığı halde, birdenbire mevzuyla alâkalandı, konuşmak kuvvetini buldu:- Sen nerden bileceksin? İşsizlik pek zor.

0 kadar zor ki.. Ben hiçbir şeyden perva etmem sanıyordum. Meğer beni bile yıldırmış.

— Şimdi çalışıyorsun..

— Hâlâ alışamadım mı ne? Günün birinde tekrar işsiz kalacakmışım gibi bir korkum var. Bir türlü cebimdeki parayı sarfedemiyorum. Ama diyeceksin ki, (Aldıklarını tekrar satarsın..) İşte bu «Tekrar satmak» beni aç kalmaktan daha çok ürkütüyor. Ne zor bir bilsen...

— Birisine sattır..

— Olmuyor. Alışamadım. Halbuki neler sattım... Babamın takımlarını... Marangoz takımlarını... Babamın atını satıyormuşum gibi geldi. Zenbili hâlâ durur. Eski bir zenbildir. Zenbil nedir bilir misin?

— Hayır..

— Hani hasırdan örerler. Şöyle... İki kulpu var.

— Evet..

— İşte o... Üzerine ayrıca yelken bezi kaplatmış. Şimdi eskidir pek...

Durur. Zaten bir o durur, bir de... «Annemin yatak takımı» diyecekti. Çarşıya götürdü gö-türeli de onun tılsımı da sanki bozulmuştu:- İşte böyle sevgilim., diye şaşkın ve kederli güldü.

Safo, bu yorgun çocuk gülümsemesi karşısında büyük bir fedakârlık arzusuna kapıldı. Mümkün olsa, yani bir işe yarasa şimdi yüreğini çıkarıp verecekti.

— Bilir misin ne istiyorum, diye ihtiyatla konuştu. Hep senden ayrılınca

aklıma gelir. Bu gece haydi beni odana götür...

— Odama mı? İmkânsız..

— Neden? Bir canım istiyor ki... Orada seni biraz daha fazla severim sanıyorum.

— İmkânsız dedim ya...

— Neden ama?

— Oda yok... Oda değil.. Görsen, benden nefret edersin.. Ben bile

kendimden nefret ediyorum.

— Olsun.. Muhakkak görmek istiyorum... Nasıl şey?

— Tam dört köşe... Ömründe silinmemiş... Ömründe içinde insan yatmamış. Bir sürü kırık dökük kahve eşyası... Hırdavat... Yatağım iki tane masanın üstünde serili... İki masa., kırık dökük... Sallanır da... (Somya mübarek..) derim.

Zaten ikimizi çekeceğine de emin değilim..

— Olsun.. Haydi iç de gidelim.. Murat gözlerini kısarak baktı:

— Anlatamadık galiba... Kahvenin içinden geçilecek...

— Geçilsin... Ben utanmam.

— Ben utanırım.

— Utan.

— Olmaz

— Kahve kapanınca gidelim...

— Uzatıyorsun beyhude... Kahve ekseriya kapanmaz. Malsahibi taharri komiseri olduğundan devriye polisler, bekçiler sabaha karşı çay içmeye gelirler. Sonra' benim odanın yanında bazı bazı kumar olur. Sonra sabahleyin nasıl çıkarız. İmkânsız..

— Neden istemiyorsun.. Görmüyor musun, merak: ediyorum.

— Rezalet merak edilir mi? Benim bile canım gitmek istemiyor. - Kendisini hemen topladı: - Bu gece tuhafsın..

Kız, duygularını anlatamamaktan üzülmüş karanlık denize bakıyordu. Yüzüne uzaktan bir ışık vurmuştu. Murat acıdı. Şefkatli bir sesle:

!A- Haydi iç de gidelim., dedi.

— Size mi? Peki..

— Bırak canım.. Yakında bir oda bulacağım. Mânâsız şey benim işim. İyi kötü

birtakım eşya uydurmalı..

— Odayı ne tarafta tutacaksın?

— İstanbul'da.

— Neden buralarda değil...

— Bilmem... Kapalı yerlerden usandım. Bir küçük ev olsun diyorum, penceremden bakınca ya deniz görünsün, yahut bir yeşillik...

— Öyle bir yer tut ki, ben gelince söylenerek canını sıkmasınlar.

— Tabi, bunu da düşünüyorum. Haydi gidelim. Yorgunsun..

— Peki..

Cadde bomboştu. Murat, sırtında yorgunluktan gelen o hafif sızıyı hissediyordu. «Beni ille odana götür.. » diye tutturan bir kıza hiç olmazsa dün gece yattıkları otelde kalmak teklif edilmeliydi. Bunu iki sebepten göze alamadı. Bir kere yalnız yatmağa ihtiyacı vardı. Sonra o daracık otel odasından, hele uyanır uyanmaz pen-

cereden gözüne çarpan karşı evin sıvaları dökülmüş duvarından nefret ediyordu. Boğazkesen'e doğru konuşmadan çıktılar.

Safo'nun oturduğu evin köşesinde, her zamanki gölgede öpüşmek için durdular.

Kız, içini çekerek boynuna sarıldı. Ağzını kulağının altına koyarak:

— N'olur? diye sahiden yalvardı.

— Efendim?

— N'olur bu gece beni odana götür...

— Saçmalıyorsun... Sanki ben istemiyormuşum gibi...

— Peki, peki...

Hiç canı istemediği halde kızı gene de istekliymiş gibi öpmesine şaştı. Herhalde sinemalardaki öpüşmeler de böyle rezil birşey olacaktı.

— Oh.. Bir daha.. Bir daha öptü.

— Bir daha..

Üçüncü öpüşte kız tekrar yalvardı:

— Haydi fena adam olma... Gidelim...

— Canımı sıkıyorsun.. Sabahtanberi ayak üzeri harap oldun... Haydi doğru eve... Uyu.. Beni de rüyanda gör...

— Olur, peki...

Murat'ı öptü... Her zaman yaptığı gibi, evvelâ göğsünü ayırdı, en sonunda delikanlının elini bıraktı. Bu hareket ondan kendisini zorla koparıyormuşa benzerdi.

— BonnüvL

— Ama, ben seni seviyorum...

— Ne sevimli geveze yarabbi..

Murat, kızın kapıdan girmesini bekledi. Caddeye çıkınca rahat bir nefes aldı. Şapkasını ensesine devirdi. Acaip değil mi, yorgunluğu da geçmiş gibiydi..

Ertesi gün yazıhaneye dipdiri geldi ve hele kendisini bekleyen işi öğrenince, dün gece Safo'nun arzusunu yerine getirmediğine sevindi.

464

Kahveyi henüz içmişti ki telefon çaldı. Celil bey konuşuyordu, buna konuşuyordu denmez, âdeta kükrüyordu. Söze:

— Orada mısın? diye hışımla başlamıştı.

— Evet..

— Bir yere ayrılma... Beni bekleyen var mı?

— Henüz...

— Hepsinin Allah belâsını versin.. Merhum Talât Paşa gelse siktiret.

— Hay hay..

— Cevap ver demedim. Dinlemesini bilmezsiniz ki.. Bir sivri sakallı namussuz var ya... Tanıyorsun elbette.. Şirketin müdürü...

— Evet..

— İşte o pezevenk gelecek. Bekleme odasına alırsın. Başkalarına da Celil namussuzu hastalanmış, gebe-riyormuş, doktorlar kafasına buz koymuşlar... dersin. Kimseyi gözüm görmesin...

— Bankadan telefon...

— Başlarım bankasının kasasından... İstemiyorum. Benim başımda ateş yanıyor.. Yahu.. Siz adamı deli edersiniz.. Ben ne haltedeceğim? O sakallı kodoşu iyi muhafaza et. Frenktir. Falan yerde randevum var, falan diye savuşur. Artık sonrasını sen düşün..

— Cebren mi alıkoyacağım..

— Tabi cebren... Bir yere kaybolma... Ben keferenin dilinden anlamam. Tercümanlık edeceksin..

— Başüstüne...

Sivri sakallı gâvur, bir büyük Felemenk şirketinin direktörüydü. Bir şirket büyük vilâyetlerden ikisine su tesisatı yapmış bitirmiş, muvakkat kabulünü tamamlamış, sıra kabul-ü kafisine gelince işleri sarpa sarmıştı. Vilâyetteki ücyüzbin liraya yakın depo akçasını kafi kabulden sonra alabilecekti. Aylarca uğraşmışlar, muvaffak olamayınca Celil beye müracaat zorunda kalmışlardı. Celil bey meseleye evvelâ gereği gibi ehemmiyet vermedi. Ankara'daki dostlarına güvendi. Umulmadık dâvalar açıldı. Celil bey evelallah hepsinin hakkından geldi. Nihayet An-

kara'da bütün dostları da ayrıca Celil beye söz vermiş, vâdetmişlerdi. Geçen defa Temyiz'deki murafaalardan istifade ederek Ankara'ya geçmesi, bu iş için yaptığı on-birinci seyahatti. Kolay değil ihtiyat akçasını çektikleri gün Celil bey 30 bin lira alacaktı. Bu otuzbin rakkamı uykularını kaçırıyor sevinçle önüne gelene vaitlerde bulunuyordu. Bir kere Murat'a açıktan yüz lira ile bir kat

elbise vardı. Umum Adliyecilere ziyafet çekilecek, hatta kendi nefs-i nefisine de Avrupa yolları görünecekti.

Onbirinci seyahattan döndüğü zaman, gene etekleri zil çalmakta: «Domuzdan kıl kopardık kâtip.. Yaşadın oğlum..» diye ellerini oğuşturmaktaydı. Murat'ın kendi hesaplarında bile bu ihtiyat akçasının mühim bir yeri vardı. Oda eşyası için bu işin neticelenmesini bekliyordu.

Şimdi kapattıktan sonra meseleyi sormadığına pişman oldu. Mamafi ortada sorulacak bir hal de görünmüyordu. Vaziyet meydandaydı. Gene bir yere takılmış oldukları şüphe edilemezdi. Yoksa Celil bey, bizzat kendisine (Namussuz), keçi sakallı kâfire de (Pezevenk - Kodoş) iltifatlarını sabah sabah neden lâyık görsün?

Kocasının ahlâksızlığından dolayı boşanmağa karar vermiş tombalak ve geveze mahalle karısını derhal defetti. Diğer iki müşteriyi münasip surette atlattı. Nihayet, pek uzun boylu pek ince sivri sakalıyle tuluatta yahudi doktora çıkmışa benzeyen Direktör'ü bekleme odasına aldı. Kahveyi söyledi. Herifin elindeki çanta, gene ağzına kadar evrak doluydu. Şimdiye kadar bu işte Murat'ın tercümanlığına lüzum görmemişler, her zaman şirketin ermeni tercümanını kullanmışlardı. Şu halde yeni bir vaziyet olmalıydı.

Murat, yüzü gülmeyen Direktör'ü, icabında cebren nasıl zaptedeceğini, böyle bir harekete girişse bu asık suratın ne hal alabileceğini hayal ederek gülümserken Celil bey ter içinde göründü.

— İçerde mi deyyus? diye telefondaki öfkeyle sordu.

— Deyyus mu? İçerde... Evet...

— Gel arkamdan...

466

Müdür-ü umumi olacak rezil para umuyormuş. Celil bey de ahdetmiş vermeyecekmiş... Zaten çaresini evvelden hazırlamışmış ama, erkeklik bırakmıyormuş...

— Söyle şuna, diyordu, bana avukat deli Celil demişler. Bir işi tuttum mu koparırım.. Lâkin namuslu davranalım.. Edepsizlik bizden olmasın demiştim, pekâlâ onlar namussuzsa ben katbekat namussuzum... Şuna söyle... Yahut, dur bakayım..

Odadan çıktı. Murat'ın masasındaki telefonla bir yeri aradı.

— Bir iş için Ankara'ya gideceksiniz., dedi, ücret istediğinizden âlâ.. Bütün muamelâtı ben tamamlayacağım. Kabul mü?

— Canım, kabul mü? beceremeyeceğiniz bir iş olsa teklif eder miyim? kabul mü?

— Ücret kolay. Şu su şirketi işi 1000 lira veriyorum.

— Az mı? Uyku sersemi galiba anlayamadınız 1000 lira...

— On para veremem... Eski vadim de vait...

— Şartolsun veremem... Ne? 2000 mi? Peki biz yazıhaneyi kapatalım da, köprü başında dilenelim mi? Aklım başımda yok... Gelirsiniz konuşuruz. Ben birazdan sizi tekrar ararım. Rica ederim, evde olunuz..

Murat'a başını salladı:

— Şimdi gel bakalım evlât, dedi, bre yahu.. Ne belâ. Direktör, birisine kendi namına ahz-u kabza selâhi-

yetli bir vekâletname verecek, parasını bir hafta içind9 alacaktı. Razı mıydı?

— Elbette..

— Tahsildar ayrıca 2000 lira istiyor.

— Onu siz verirsiniz. Kendi hissenizden...

— Yarı yarıya...

— Müessese zaten zarardadır. Kabil değil..

467

— Kime yutturur bu namussuz. Kabil değil de, şu kadar yüz bin lirayı bırakacak mı? Dur, böyle sual olmaz. Peki, diyor dersin.. Peki.. Var mı bir diyeceği. Direktör kimi vekil tayin edeceğini de bilmek istiyordu. Celil bey:

— Patlamasın.. Şimdi çağıracağım. Ömründe öyle vekil gördü mü bakalım? Söyle.. Ayağını sıkı bas., de. tantuna gider haa... Aklı çıkar... Bir de tımarhanelerde

sürükleniriz.

Telefona koştu. Geri döndüğü zaman biraz sakinleşmişti.

— Bre kâtip.. Üç dondurma söyliyeyim de, şu herif biraz serinlesin demezsin, diye çıkıştı.

Dondurmalar henüz gelmişti ki, kapı tıkırdadı, sonra açıldı. Murat içeri gireni görür görmez bir kere «Hiii» diye içini çekti. (Buna küçük dilini az kalsın yutuyordu da denebilir.)

Bu kadına bakar bakmaz, «Bundan daha güzeli artık olamaz..» dememek imkânsızdı. Her tarafıyle ve bilhassa hareketleri ve konuşmasıyle güzeldi. Murat, ilk şaşkınlıktan sonra (Ben bunu nerede gördüm, yarabbi?) diye düşündü.

Keçi sakallı, zıplamış kalkmış, iki kat olmuştu. Celil bey, marifetini gösteren bir sanatkâr gibi elleri belinde manzarayı seyrediyordu. Nihayet:

— İşte yeni umumi vekiliniz, Madam Tamara... diye muzafferane takdim etti.

Murat, bu Rus ismini duyar duymaz kadını görmüş gibi olmasının sebebini derhal anladı. Bu kadın herhalde Madam Karazof'un kızkardeşi olacaktı. .Müşabehet umumi hatlarda mevcuttu. Hakikatte bu küçük hemşi'e ile o hesaplara boğulmuş, durgun abla arasında başka bir müşterek taraf olamazdı. Bunun yanında Madam Ka-razof âdeta çirkin sayılırdı.

Kadına meseleyi anlattılar. Ankara'dakiler inat ediyorlardı. Erkekler bir iş becerememişlerdi. Celil beyin tc-biriyle, kendisi oraya bir Dalila gibi gidecek, kafa kesmek bahasına paraları çıkaracaktı. Dünya üzerinde kendisine

dayanacak bir erkeğin henüz anasından doğmadığını, gene kendisi herkesten iyi bilirdi. Söylemeğe hacet yoktu.

Kadın bir müddet düşündü.

— Yalnız gidemem., dedi, yanımda birisi olmalı.

— Neden?

— İşte... Pek acaip düşer... Sonra sadece vekil tayin edilmekte bir garip.. Meselâ, şirketin mühim memurlarından birisi gibi hareket etmek daha doğru değil mi?

— Hay aklınla yaşa Tamara'cığım... Gördünüz mü? İşte paraları şimdiden söktü sayılır. Tuu.. Vay kavanoz dipli dünya bizi âhirinde pezevenk etti çıktı yahu? Direktör: «Ne diyor?» mânasına Murat'a baktı. Murat kekelerken Celil bey atıldı:

— Höst.. Bunu bilmeyiversin. Peki, sor bakalım... Bizimkinin yanına katacak kimsesi var mı?

Sordular. Ermeni tercümandan başka Türkçe bilen memurları yoktu. O zaman Celil bey Murat'a bakarak kahkahalarla gülmeğe başladı:

— Buldum, diye bağırdı, işte bizim Murat.. Madam Tamara ile beraber giderler. Nasıl?

Keçi sakallı, deminden beri Fransızcasını beğendiği Murat'a bir an baktı omuzlarını silkti. Hepsi bir imiş.

— Hay hay., diyor.

— Öyleyse oğlum.. Derhal hazırlanırsın. Evden benim küçük bavulu al...

Belki bir hafta kalırsınız.. -Madama döndü: - Seni buna değil, bunu sana teslim ediyorum, dedi, sakın bir aç tarafına gelir de...

— Rica ederim... Bilirsiniz ya böyle şakaları sevmiyorum.

— Bilirim. Bilirim. Öyleyse Murat oğlum.. Madamı sana teslim edeceğim. O işinin erbabıdır. Sen yalnız dağa kaldırmamalarına dikkat edeceksin. Tabancan üzerinde mi?

Noter'i çağırdılar. Direktör, bir aralık Celil beyle asıl büroya geçti. Murat'ı, da çağırıp ayrıca konuştu. Vekâletnameyi Murat'la ikisine birden verecekti. İcabında ikisi

469

birden imzalayacaklardı. Murat da şirket memurlarından gibi davranmalıydı.

Celil bey:

— Hele kâfirin zekâsına bak hele., diye fıkır fıkır güldü, ne âlâ.. Oğlum Murat., şuradan telefon et.. Noter takımını taklavatını toplayıp gelsin.. Vekâletname derhal tanzim edildi. Madam Tamara saat yedide Murat'la Haydarpaşa'da buluşmak üzere

gitti.

Murat, bir taraftan Ankara'yı ilk defa göreceği iç«n seviniyor, bir taraftan bu kadar güzel bir kadınla beraber seyahat edeceğinden dolayı gurur

duyuyordu.

Ankara'da otel vesair masrafa karşılık Direktörden beşyüz lira almıştı. Eğer iş uzar da başka para lâzım olursa telgraf çekecekti.

Murat, Celil beyin evinden küçük bavulu aldı. Odasına gidip çamaşırlarını yerleştirdi.

Yazıhanede Celil bey kendisini bekliyordu.

— Göreyim seni oğlum., dedi, oradaki andavallılan Tamara'nın karşısında akıllarını oynatırlar... Lâkin, arada işi külhanbeyliğe dökersen... Berbad edersin... Seni biz, orospuluğa yardımcı gönderiyoruz. Ar yılı değil, kâr yılı... Ayrıca Direktör'den de bahşişini alacaksın.. Ben şimdi Polis Müdüriyetine gidiyorum. Madamın Ankara'ya gitmesinde bir mahzur çıkarmasınlar.. Sen de yataklıda iki yatak ayırt. Sakın aynı kompartımanda olmasın.. Tamara kafanı kırar... Benden söylemesi...

Murat, akşama doğru ikinci defa nişancı dükkânına uğradı. Safo gelmemişti. Patrona 15 lira verdi.

— Bununla kendisine bir emprime entari diktirsin., dedi ben iki üç gün için Ankara'ya gidiyorum. Geldiğim zaman entari hazır olmazsa karışmam.. Selâm söyle. .

Yazıhaneye geldi. Daha oturmadan telefon çaldı. Modam Tamara konuşuyordu:

— Siz misiniz Murat bey?

470

— Evet efendim?

— Bakınız ne düşündüm. Vapurda görünmek istemiyorum. Haydarpaşa'ya motorla geçsek.

— Baş üstüne... Daha iyi olur. Tren 7.30 da kalkacak. Biz tam yedide Karaköy'de buluşalım.

— Peki.. Bakınız size misafirim.. Neler aldınız?

— Lokanta vagonu emrinize âmâde bulunuyor..

— Votka isterim, viski isterim.

— Şimdi acenteye soracağım. Eğer büfede yoksa ben istediğiniz kadar temin ederim.

— Sakın, içmiyorsanız da kendi hissenize ayrıca almayı ihmal etmeyin. Ben o kadar zevkli içerim ki, yarı yolda bana imrenirsiniz. O zaman da bir yudum olsun vermem...

— İkramınıza teşekkürler...

— En iyisi, ben altıbuçukta size uğrarım.

— Yani on dakika sonra...

— Sahi... Hemen geliyorum...

Murat, yüreği vurarak telefonu kapattı. Madam Tamara'nın güzelliğini gözünün önüne getirdi. İçini bir ümitsizlik kapladı.

Demek ki güzelliğin bir muayyen dereceden sonrası insana ümitsizlik veriyordu. Ümitsizlik ise deliliğe en yakın hislerden birisiydi. Aşırı güzellik yalnız karşısındakini değil, bizzat sahibini de rahatsız etse gerekti. Pek kıymetli bir elması muhafaza etmenin zorluğu gibi birşey...

Otomobil hanın kapısında durduğu zaman Murat, böyle ipe sapa gelmez şeyler düşünüyordu.

Madam Tamara Türkçe :

— Merhaba arkadaş, diyerek elini uzattı, işte hazırım...

Murat'a yanında yer verdi. Karaköy'de bir motora bindiler. Kadın bir büyük bavul götürüyordu.

— Herşey tamam mıymış? diye ciddiyetle sordu.

— Her istediğiniz...

— İyi bakın ne düşündüm. Lokanta vagonuna git-ineyiz. Yemeği kompartımanda hazırlasınlar.

— Hay hay..

471

— Görülmek istemiyorum. Bir tanıdığa rastlarsak Ankara'da rahatımız kaçar. Malûm ya, bir ciddi şirketi temsil ediyoruz. Şakası yok.. -Bir an düşündü: - arkanızda ağlayan bir genç kız bırakmıyorsunuz ya?..

Murat bilhassa Madam Tamara'yı tekrar görür görmez, karar vermişti ona karşı zerre kadar yapmacık yapmayacak, bir erkek arkadaş gibi davranacaktı.

— Bilmem., dedi iki kere aradım. Çalıştığı yerde yoktu. Ben de bir entari parasıyie selâm bıraktım. İyi yapmış mıyım?

— Nerede çalışıyor?

— Hani tüfeklerle nişan atarlar... Böyle dükkânlar vardır. Görmüşsünüzdür..

— Biliyorum. İyi bir yer... Oyuncakla oynayan kadın lan İdare etmek kolay olur.

— Zaten pek küçük. Daha çacuk bile sayılır. 17 yaşında...

— Ne güzel yaş... Ne güzel yaşta kadınlar, kıymetini bilmezler. Hoş erkekler de bilmezler ya... O yaşta hepimiz, bize lâzım geldiği kadar ehmmiyet verilmeyecek diye harap oluruz. Ciddiye almazlar diye korkarız değil

mi?

— Sahi. Evet..

Madam Tamara denize baktı.

— Birşeyler kaybederek yaşıyoruz,   diye tane tane konuştu. İnsan arsız mahlûk.. Hep birşeyler kaybediyoruz. Hiç de umursamaz görünüyoruz.. - Güldü: Çaresi de yok ki... Biraz daha düşünseniz, doğmamış olmak lâzım geliyor. O zamanda kaybetmenin zevkinden bile mahrumuz... Şu İstanbul ne güzel, değil mi?

— Evet..

— Neden Mustafa Kemal Paşa burada oturmuyor da Ankara'yı tercih ediyor?

— Bilmem.. Bazı ben de düşündüm. Herhalde Ankara'nın ona mahsus hâtıraları vardır. Her zaman ümitliv-di ama, insanın ümidi pek uzaktan gördüğü zamanlar da olur. Bir de zaferi orada kazandı. Bir çeşit vefa hissi sanırım.

472

— İyi tahlil.. Siz Mustafa Kemal Paşa'yı seviyor musunuz..

— Coook...

— Pek yakışıklı bir adam.. Bir kere olsun dans etmeği isterdim.

— Bu arzunuzu hissetse, sevinçle kabul ederdi. İyi asker olduğu kadar da, iyi sanatkâr diyorlar. Bilhassa güzellikten anlıyormuş.. Ama bu sizin için mevzuubahis değil...

— Neden?

— Sizin için, değil... Çünkü sizin güzelliğiniz sade anlayanları değil, en anlayışsızları bile bunaltacak derecede... Affedersiniz Madam, bu seyahat müddetince size karşı bir erkek arkadaşımsınız gibi samimi davranmağa karar verdim. Sözlerime, rica ederim, başka mâna vermeyin.

— Ne güzel.. İkimiz de rahat ederiz. O kadar yaşlı değilsiniz ama... Göründüğünüz kadar da budala olmadığınız anlaşılıyor.

— Mersi..

— Sakın kızmayın.. Ben de latifeyi severim.

Haydarpaşa'ya yaklaştıkları zaman, Madam Tamara boynundaki eşarpı alıp başına sardı. Şimdi bu baş örtüsüyle o kadar körpe ve o kadar Türk oluvermiş ki, Murat ihtiyarsız elini dizine vurdu.

— Bir anda ne değişiklik., dedi, az kalsın nefesim kesiliyordu. Böyle bir resminiz var mı?

— Hayır.. Neden?

— Olmadığı isabet. Yoksa kendinize âşık olurdunuz.

— Aşkı lütfen denize düşürünüz.. İş seyahatinde ağır ve lüzumsuz bir yüktür. Yataklı vagon pek tenhaydı. Madamın yatacağı kompartımana girdiler. Murat:

— Sofrayı benim odamda hazırlatalım, dedi, içki kokusu rahatsızlık vermesin..

— Hiç rahatsız olmam... Dehşetli ayyaşımdır. A, ci-gara aldık mı? Yenice içiyorum...

Murat birkaç paket cigara istedi. Yemeği burada yiyeceklerini söyledi..

Madam Tamara ancak tren hareket ettikten sonra eşarpını çıkardı. Başını nazlı bir at gibi sallayarak sarı saçlarını omuzlarına bıraktı. Murat, yutkundu. Tamara gülerek :

— O nasıl bakış? diye sordu.

— Birşey itiraf edeyim mi madam?

— Buyrun..

— Sizden korkuyorum. Beni affedin... Sahi demin-denberi düşündüm. Duyduğum his korkudan başka birşey değil... Bundan sonraki hareketlerimi lütfen bu

itirafla mânalayın ve sizden korkmama olsun müsaade

«din...

— Peki, yavrum.. İstediğiniz kadar korkabilirsiniz. Şimdilik hele birer cigara yakalım..

Akşama hazırlanan köşklerin önünden geçiyorlardı. Bahçeye masalar kuruluyor, bir yemek - içmek hareketi görülüyordu.

Kadın içini çekti:

— Anneniz var mı? diye sordu.

— Hayır.. Babam da yok, annem de...

— Bir bakıma rahatlıktır. Bir bakıma berbat.. Yetimler sevgililerini bir başka

türlü severler.

— Acıklı bir sevgi... Evet..

— Acıklı olmayan hiç bir sevgi yoktur. Sevmek uyumağa benziyor. Uyurken nasıl müdafaasız oluyorsak, severken de öyleyiz. Ama, yüzde bir miktar hakikat varsa.

— Russunuz değil mi?

— Rüsum..

— Siz vatanınızı çok seven milletsiniz. Vatan öksüzlüğü, diğer öksüzlüklerin hiç birisine benzemez. Şu halde, dehşetli seversiniz... Severseniz...

— Çok iyi konuştunuz delikanlı.. Denemedim ama, haklısınız..

— Rusya'yı özlüyor musunuz?

— Çok... Daima özlüyorum... Hani sonradan sakat

olanlar ilk zamanlar sakatlıklarını nasıl mütemadiyen his-sedelerse...

— Bolşevikler yakında yıkılır diyorlar inşallah o zaman memleketinize dönersiniz.

— İnşallah...

— Nerde oturuyordunuz?

— Petrograt'ta.

— Şimdi Leningrat mı?

— Orası her zaman Petrograt'tır.

— Güzelmiş diye duydum. İçinden bir nehir akar-mış... Kışı sertmiş ama... - Murat, dışarıya bakarak içini çekti: - Ben de dünyayı gezmek istiyorum dedi, vallaha, coğrafya kitabında okuduğum yerlerin, vatanımmış gibi daüssılasını çektiğim olur.

— Rusya büyük memlekettir. Onu haydutlar mahvettiler.

— İhtilâlde neredeydiniz?

— Petrograt'ta... İhtilâl bizde başladı. Sanki mah-pusaneler boşaldı sandık.

— Bahriyeliler diye duymuştum.

— Haydutlara bahriye elbisesi giydiriniz.. Haydutlukları değişir mi?

— Bir arkadaşım var. Bolşevik ihtilâline pek meraklı. Şairdir... «Bütün bir millet haydut olamaz. Rusya'da bütün Rus milletinin fıkarası döğüştü..» diyor.

— O da kızıl öyleyse... Hayır. Yalan... Bir avuç haydut döğüştü.

— Ötekiler?..

— Evvelâ şaşırdılar, sonra korktular. Çar gevşek adamdı. Müşavirleri hainlik ettiler.

— Bir film görmüştüm. Raspotin'e dair... Bir cahil papazın o kadar nüfuz sahibi olması bir idarenin yıkılacağına delâlet edermiş.

— İnşallah... Bolşevikler Raspotin'den daha âlim değiller...

— Hiç esaslı havadis alıyor musunuz?

— Esaslı havadis.. İşler gittikçe beter oluyor. Düşünün bir kere: Yüksek tahsil görmüş mühendis olmuş

bir insanın işini, kara cahil bir adam becerebilir mi? Orduda erkânıharp yok. Fabrikada mühendis yok. Bolşeviklik en ufak bir darbeye dayanamaz. Bekliyoruz.

Dünya bu rezalete bakalım daha ne kadar tahammül edecek. Japonlar hazırlanıyorlarmış...

— Memleketinize yabancılar taarruz etseler, üzülmez misiniz?

— Şöyle düşünüyorum. Annemin apandisiti Olsa, doktor karnını yardı diye kızar mıyım? Ama bilmem... Facia şudur: Eğer Rus milleti bir çılgına kapılır 6a, uzun müddet döğüşürse... İnsan dayanamaz, değil mi?

Murat, güzel kadını istemeden kederlendirdiğini o anda farketti. Lâkırdıyı değiştirmek gayretiyle:

— Sofrayı hazırlasınlar mı? diye sordu.

— Birşeyler getirsinler. İçeriz... Sakın serhoş olma-yasınız..

— Merak etmeyin. Son kadehten bir evveline kadar içerim.

— Son kadeh ikinci kadeh midir?

— Belli olmaz. Lâkin mutlaka son kadehten bir evvelkinde bırakırım.

Görürsünüz..

Zile bastı. Gelen garsona mezeler ve votka emretti.

Tren yavaşça akşam loşluğuna giriyor, küçücük kompartımanın dünya ile alâkasını kesiyordu.

Murat, deminki hazin mevzuları tamamıyle değiştirmek için, Puşkin'den lâf açtı:

— Seversiniz tabi? dedi.

— Ne diyorsunuz... Ezber bilirim, bütün...

— Ben Rusça bilmediğim için şiirlerinden zevk alamıyorum. Lâkin Rus edebiyatındaki tesirine bakınca kuvveti anlaşılıyor. Aklımın ermediği neresi bilir misiniz? Nasıl da çocuk gibi yaşamış...

— Ne gibi?

— Çocuk gibi... Hayatına ait bir kitap okudum. İnsanın öfkeden kuduracağı geliyor. Çar'la esas itibariyle geçinememişler. Zaten bir türlü işlerini yoluna koyamamış. Sonra o evlenme ne biçim şey... O evlilik hayatı... Karısı sarayda türlü tehlikelere maruz bulunuyor, ken-

dişi diyar diyar dolaşıyor. Mektuplarında yazdıklarını okurken erkek

olarak yüzüm kızardı.

— Siz neler söylüyorsunuz kuzum?

— İşte böyle... Bir erkek karısına mutlak surette hükmetmeli. Hem kıskanıyor, hem de: «Lütfen madam evinizden dışarı çıkmayacaksınız.

Ayaklarınızı kırarım..» demiyor.

— Çok enteresan.. Demek bir Türk paşası gibi hareket etmediği için kızıyorsunuz. Karısını hareme kapatmadığı için.

— Mutlaka hareme kapatmak lazımsa kapatmalı... Hem kıskançlık azabı çekmek, hem de kadını hangi düşünceyle olursa olsun serbest bırakmak...

— Vay küçük Kazak vay... Kadın esir değildir.

— Esir değildir. Evet.. Lâkin beni ölüme götürecek bir belâ da olmamalı... O nasıl söz: Çar Aleksandr için yazdığı...

— Ne yazmış..

— «Bir Hüsar Mülâzımı gibi karımın peşinde koşuyor..» diye yazmış, düşünüyorum da havsalam almıyor. Bir mazeret olabilir. Belki de dâhil'erin hâdise karşısındaki ölçüleri, bizim gibi fanilerin basit ölçülerine benzemez.. O zaman da bir dahi için karısının başkaiarıyle yatması bile değersiz bir mesele olmalı, diyeceğim... Bu sefer, düelloyu izah etmek müşkülleşiyor..

— Durunuz bakalım.. Fena tahlil değil... Hiç düşünmemiştim.

— Çünkü siz, şiirlerini okuyorsunuz.. Şiirleri sizi a't ediyor. Öteki meseleler ehemmiyetlerini kaybediyorlar. Bilir misiniz Puşkin'in hayatındaki tezat nereden gelmiş?

— Nerden?

— Hangi sebeptense, gittiği yolu bırakmış. O elbette bıraktım demiyor. Belki de (Taktik yapıyorum..) demiştir. Toprakbentliğin ilgasıyle

Avrupaperest Rus mü-nevverleriyle umumiyetle Çar istibdadiyle boğuşurken hayatı düz gidiyormuş. Tezat yok.. Bir ucundan gevşetince, işler arap saçına dönmüş... Cezasını da elbette çekecekti. Hem Çarlığın temeline düşman olmak, hem de Çar'ın

maiyyet zabitliğini kabul etmek... Bizim Türkçede bir söz vardır: «İki karpuz bir koltuğa sığmaz..» derler.

— Evet.. Belki de bundandır. Lâkin büyük şair... Çok büyük...

Madam Tamara birkaç kıta okudu. Sesinde Rusça deniz gibi derinleşiyor, orkestra gibi göklere çıkıyordu. Murat, gözlerini yumdu.

— Ne o? Hemen uyudunuz mu? Şunları doldurur» bakalım, küçük şeytan..

Murat kadehleri doldurdu.

! — Büyük millet... Büyük sanatkâr., dedi. Dostoyevs-ki'yi sever misiniz?

— Siz ne diyorsunuz? Ezber bilirim... Belki yüz kere okudum.

— Size gaddar gelmez mi? O biçarelerin... Bakınız nasıl düşünüyorum: Sahiden

açınacak çıbanlı insanlardan bir tanesini önüne yatırır... Kendisinin de üstü başı perişan, tırnakları uzamıştır. Gözlerinde çakmak çakmak sara nöbeti uzun pis tırnaklı parmağıyie derin yaralardan birisini insafsızca kurcalar. (Şimdi bırakacak... Artık merhamet edecek..) dersiniz.. Yeni bir kurt, yeni bir irin damlası keşfettiğine sahiden sevinerek devam eder. O ne inatçı gaddarlıktır.

— Sahi... Tıpkı öyle... Ne kadar doğru... Aferin size arkadaş..

Murat, güzel kadının sahici takdirine sevindi:

— Ama, dedi, geçelim Tolstoy'a... O ne harikulade, temizlik, büyüklük ve parlaklıktır. İnsan Yunan heykellerinin güneşten korkmayan çıplak

güzelliğini bulur. Halbuki hayatı da bir mânada ne bedbaht geçmiştir.

— Ben ona (Baba) derim. Kitaplarını okurken sayfaların arasından sanki

ellerini uzatır, yüzümü okşar. «Dayan kızım..» Yavaşça ve kuvvetle teselli

verir.

Murat, gözlerini kırpıştırarak, şimdi bir lise talebesine benzeyen kadına baktı. Madam Tamara:

— Gene mi korktunuz? diye güldü.

478

— Hayır.. Kızkardeşim olmanızı istedim. Ablam olmanızı...

— Hele bak... -Kadın parmağıyie delikanlının burnuna dokundu:- Pekâlâ işte oldum.

— Teşekkür ederim. -Birden hatırladı:- Ablanız madamı tanıdığımı biliyor musunuz?

— Yok canım... Sakın yatakta olmasın...

— Hayır... Bir imalâthane işleri vardı. Bana yaptırdılar. Eneştenizi de tanıyorum. Tuhaf bir adam...

— Tam Dostoyevski tiplerindendir. Ablam da öyle... Ben de öyleyim tabi... Zaten Dostoyevski uydurmamış, ki... Hep bizi yazmış.

— Hayır... Siz muvazenelisiniz... Mamafih, Dosto-yevski'de kadınlar erkeklere nisbetle muvazeneli ve fedakârdırlar...

— Ablam yanağınızı okşadı mı?

— Evet...

— Bu size kanı kaynadı manasınadır. Eğer o esnada para işleriyle fazla meşgul bulunmasa, sizi kaptığı gibi eve götürürdü. (İki karpuz) diye birşey söylediniz. Ablam bu sözün istisnasıdır. O iki ayrı işi bir arada pekâlâ taşır...

— Demek az kalsın böyle bir bahtiyarlığa mı naif olacaktım?

— Neden alay ediyorsunuz. Ablam fena mı?

— Bilâkis... Sizi görmeden evvel, (Ondan daha güzel kadın olmaz...) demiştim. Lâkin ben, bana, köle imi-şim gibi muamele edilmesini sevmem...

— Halbuki, yavrum, erkeklere kadınlar her zaman öyle muamele ederler. Mini mini bir farkla ki, biz alınz da, size, siz alıyorsunuz zannettiririz. Zaten başka türlüsüne imkân mı olur?

— Neden?

— Alta yatıyoruz bebek... Buna başka türlü katla-namayız...

Murat, pek uzak bir tedai ile Ankara'da kendilerin? bekleyen işi düşündü. Hiç çekinmeden sordu:

— Şirketin işi için bir hücum plânı hazırladınız mı?

— Hiç?

— N'olacak?

— Gayet kolay... Karşımızda bir erkek bulunacak değil mi?

— Evet...

— Ben rica edeceğim. Biraz evvel söylediğim mesele... Asıl ben isteyeceğim de, karşımdaki budala kendisi istedi ve muvaffak da oldu sanacak... Ne o?

— İşte gene korktum...

— Sakın bu içtiğiniz sondan evvelki kadeh olmasın?

— Değil sanırım... Daha sondan bir evvelki kadehe çok var. Ben korkak bir çocuğum ama, iyi içerim. Şimdi artık söyliyeyim efendim... Benim sondan bir evvelki kadehim, sizin son kadehinizden bir sonraki kadehtir.

— İşte şimdi imkânsız birşey söylediniz.. Ben sabaha kadar içerim. Serhoş olduğumu kimse bilmez.

— Ben bir ay içerim, içki düşmanıyım zannederler

— Göreceğiz...

— Tabi göreceğiz...

Fransız, İngiliz, İtalyan edebiyatından konuşuldu. Madam Tamara, birkaç Rus halk türküsü söyledi. Murat da Türk halk türküleriyle karşılık verdi.

Gece yarısı soğuk etlerden ibaret hafif bir yemeK yediler. Murat müsaade istedi.

— Yenildim, efendim, diye ayağa kalktı, beni mağ^A lûp ettiniz...

— Pek kibarsınız... Teşekkür ederim. Elimi öpmek ister misiniz?

Bu, bir el için sahiden israf edilmiş bir güzellikti. Murat, kadının (Kibar) kelimesini haksız çıkarmamak için bu güzel elin üzerine terbiyelice eğildi.

Fakat gene de yatağına fevkalâde bir hediye ile dönmüş oldu.

Yatakta bir müddet Şaziment ile bu Rus kokotunu mukayeseye girişti. Esasta hiçbir şey değişmemekle beraber, bir kadın için kendisini vermenin ne kadar çok çeşitleri vardı. Bunun parayla alınıp satılan en kaba şeklini bile akıllı bir kadın isterse ne kadar güzelleştirebiliyord'j.

Halbuki, yol arkadaşı muayyen bir ücret mukabilinde tutulmuştu. Ankara'da bir memura yem olarak gönderiliyordu. Öyleyken bir yataklı vagonun daracık kompartımanında uzun süren bir içki âleminden ne temiz çıkabilmişti ve böyle davranmak, böyle davranarak isteğiy-Je yatmak, meselâ Şaziment hanıma ne kadar daha yaraşırdı.

«Kadınlar kendilerini gözleriyle verirler. Eğer yatır-madınızsa zemin ve zaman müsait olmadığındandır,» diye bir söz duymuştu.

«Sahi... dedi, Madam Tamara, akşamdan beri gözleriyle bir an olsun kendisini vermedi. Belki birisiyle para için yatarken de böyledir.»

Burada kendisini değerli görerek böyle düşünmüyordu. Lâkin, onunla baş başayken, elbette erkekliği temsü etmekteydi. Tamara, akşamdan beri ve pek de budalaca olmayan sözlere rağmen mücerret erkekliğe yenilme-mişti.

Murat, «Acaba ben ne haltettim?» diye merakla kendisini araştırdı. «Herhalde kusuruma bakmamıştır. Müm-künmü ki ona bütün gece Ertuğrul Hikmet'e baktığım gibi bakayım...» dedi.

«Tabi canım...» diye gülümsedi. Trenin sarsıntısına teslim oldu.

Ertesi sabah daha samimi buluştular. Madam Tamara kahvaltıda, Safo'nun resmini görmek istedi. Uzun uza-dıya tedkik etti.

— Pek hoş, dedi, âdeta çocuk... Bununla ne yapıyorsunuz?

— Bir tuhaf çocuk ki...

Az kalsın, ilk defa otele gittikleri gece, nasıl hareket ettiğini anlatacaktı. Gece olsaydı, belki de anlatırdı. Fakat çiy ışıklı gündüzün, maceranın kederli tarafını vermesine imkân bırakmayacağını sezdi.

— İşte Ankara'ya geliyoruz... Ne yapacaksınız? diye tekrar sordu.

— 2000 lirayı mutlaka kazanacağım... Hiç merak etmeyin...

— Buna eminim. Ben şekli merak ediyorum...

— Şekli... -Masaya bıraktığı Safo'nun resmine par-mağıyle yavaşça vurdu:- Bu küçük size istediği şeyi nasıl kabul ettiriyorsa... Bunu biz kadınlar annemizin karnında öğreniriz. Düşünün bakalım... Enseniz kaşınırsa kaşınan yeri parmağınız gözünüzden daha iyi görür. Bunu ona bir öğreten mi oldu? İşte böyle... Siz beni hangi Vekâlete gidilecekse oraya kadar otomobille götürürsünüz... Orada siz arabada kalırsınız... Ben yukarı çıkarım... Vaziyeti bir kere görürüm... Sonra size n'olacağını hemen söylerim.

Murat, Madam Tamara'nın bu kadar emniyetle konuşmasına evvelâ memnun oldu. Bir müddet müphem şeyler düşünerek içinde koştukları çıplak araziye baktı. Giderek evvelâ kederlendi, sonra sahiden korktu.

Hayatının ilk anında seyahati hiç de böyle düşünmemişti. Bunu ekseriya hayal ederdi: Büyük bir şiir yazi-yor. Yahut birinci şiir kitabını neşrediyor. Kitap da dehşetli beğeniliyor. Az zamanda dördüncü beşinci baskısı çıkıyor. Nihayet Mustafa Kemal, alâkadar oluyor. Bir gün polisler kendisini buluyorlar. (Neden polisler de diğer memurlar değil?) Aoele Ankara'ya gideceğini müjdeliyorlar. Ankara'ya çıkar çıkmaz bir saray otomobili kendisini doğruoa Çankaya'ya götürüyor. Orada, Yahya Kemal, Ahmet Haşim falan da var... Paşa şiirlerini bir kere de şairin ağzından dinlemek istiyor... İşte böyle bir edebi zaferle... Halbuki şimdi, bu ne iş! «Aman yarabbi...» diyerek elini ağzına götürmemek için kendisini müşkilâtla zaptetti.

«Nerenin şairliği rezil... Düpedüz pezevenkliğe gidiyorsun... »

Karşısında sükûnetle, sükûnetle değil, emniyetle oturan kadına gizlice ve dehşete düşerek baktı. Dünden bari bir de bunu takdir ediyordu. Bu rezili.. Meselâ bir Eyüp-sultan oyuncakçısının bütün ömrünce kazanacağı ve çoluk çocuğunu namus dairesinde geçindireceği paranın belki de yüz mislini bez parçaları halinde gardrobunda

saklıyordu da, gene utanmadan orospuluk ediyordu. He.-n de ne kadar tabii bir halde... «Bu güzellik, bu bilgi... Hattâ bu şefkatli görünmek kabiliyeti, nasıl isyan etmez...»: Haydi kendisi muhtaçtı... Mecburdu... Burada, korkusu ve şahsına karşı duymağa başladığı nefret birkaç misli artıverdi. Ertuğrul Hikmet'e bir gün tenbellik ettiğini söylemiş, gazetecilik gibi şerefli bir mesleği ciddiye almamakla hatâ ettiğini ileri sürmüştü. Ne dedi: «Nerenin ciddi mesleği? Düşündüğünü yazamamak mı? Yapamam... Bana hiç kimse de şimdilik yaptıramaz... İlerde belki ahlâkım bozulur alçalırım ama, şimdilik öyle bir şey yok... »

O sebepten avukat kâtipliği etmez... Yanına bir orospu alıp, bilmem hangi şirketin bilmem hangi dalaveresi yüzünden bir yere takılmış parasını kurtarmak için pezevenkliği becermeğe gayret edemez... Kahvede oturur. İki liraya boks yapar. Yüzü, gözü kanar, çürür. Fakat Zekiye'-yi erkekçe sever... Yankesici Hamdi beye minnettar değildir. Belki o sebepten de, züppe kızlar, ona anket defteri göndermeğe cesaret edemezler...

— Ne düşünüyorsunuz bakayım?

— Ben mi? Hiç...

— Yüzünüze baksanız böyle demezdiniz?

— Hiç Madam... Babamı düşünüyorum. Kurtuluş harbinde Ankara'da bulunduydu da... Yaralandığı zaman burada hastanede yattıydı.

— O yarayla mı öldü?

— Hayır... Bir yangında kazaya uğradı.

— Şimdi onu bu hatırladınız?

— Evet...

— Ne diye?

— Bilir miyim?

— Böyle sorduğum için bana kızmıyorsunuz ya?

— Hayır... -Murat gülmeğe çalıştı:- Bazı şeyleri bazı yerlerde hatırlamak istemeyiz. Aksi gibi de hatırlarız. Belki de ona kızdım.

Madam Tamara araştırıcı bakışlarla bakıyordu. Murat, yüzünü saklamak için başını dışarıya çevirdi:

483

— Geliyoruz... diye mırıldandı.

— Hiç görmediniz miydi?

— Hayır...

— Nasıl acaba?

— Ankara mı? Eski bir kasaba... (Yeni binalar da yapılmış) diyorlar.

Halbuki Ankara'dan böyle mi bahsederdi. Ankara, Kuvayı Milliye'nin Osmanlı imparatorluğunun mağlûp payitahtına karşı çıkardığı yoksul fakat muzaffer şehir değil mi?

Bir cigara yaktı. Ancak birkaç nefesten sonra kadına karşı böyle somurtmağa hakkı olmadığını düşündü.

— Affedersiniz... diye hızla döndü. Cigara paketini uzattı. Ateş tuttu :

— Babamı severdim. Bir marangoz - zabitti. İkisini de iyi bilirdi. İkisini de yüzüne gözüne bulaştırmamıştı. Benim gibi sıska, tüysüz, budala değildi.

— Hayır... Siz bir şeye üzüldünüz Murat bey... Sebep bu değil... Hani arkadaş olacaktık. İki erkek arkadaş...

— Olduk bile... Ben böyle kabul ediyorum. İsterseniz siz etmeyin...

Kadın, sesindeki mânayı derhal anladı. Bir an hayretle baktı. Sonra gülmeğe çalıştı. Ve derhal ciddileşti:

— Bana baksana arkadaş, dedi, şimdi sezdim. Sahiden budalalık ediyorsun... Bu iş o mânaya gelmez...

— Hangi mânaya?.. -Murat dehşetli telâşlandı:- Ne diyorsunuz?

— O senin verdiğin mânaya... Hayır... Biz gayet ciddi, gayet namuslu bir iş yapıyoruz.

— Rica ederim...

— Orospuluk nedir bilir misin oğlum? Sevmediği adama sevmediğini bilerek varmak... Yahut, sevmediğini anladığı anda «Ben bu şirkette yokum...» demeyip kendisine bir oynaş bulmak... Pezevenklik te... Affedersin... öfkelendim mi, kelimelerin iyisini, kötüsünü arayamam aynı pazarlıkta erkeğin mızıkçılık etmesi... Yoksa ikimiz de memuruz, lora memuruyuz da hacze gidiyoruz. O zaman

elimizde haciz kararı olurdu. Şimdi ben kadınlığımı kullanacağım...

— Sizin yaptığınızı da, benim yaptığımı da yapamayanlar var. Hükmü onlar verecek. Onların verdiği hüküm haklı... Onlar da size ve bana şey derler...

— Yapamayanlar da, başka çeşitlerini yapıyorkr. Bunu biz icat etmedik.

Görüyorsun ki bizi parayla tutup gönderenler de, karşılarına dikilecek olduklarımız da hiç yadırgamayacaklar...

— Babam niçin döğüştü? Siz, memleketinizi neden terkettiniz?

— Babanın ne için döğüştüğünü sen de, ben de bilemeyiz... Memleketi neden terkettiğimi de ben henüz kestirmiş değilim... Yaşamağa mecburuz. (Olmaz) dediğimiz anda, ellerini cüzdanlarından çekiyorlar.

— Bolşevikler de, işte bunun için döğüşmüşler... Böyle olmasın, diye... Bolşevikliğe ben de düşmanım, siz de...

— Bakalım Bolşevikler buna mani olabildiler mi?

— Olacağız demişler ya... Elverir... Feci şey... Berbat... Değil mi?

— Berbat ama lâzım... Buraya geldiğim zaman otuz lira aylıkla bir kolacı dükkânında çalışıyordum. Patron beni zorla öperken karısı gördü. Derhal beni defettiler. Sonra senin patronuna aylığı 300 liradan metres oldum. Aynı kolacı, çamaşırları kendisine vermem için üç gün köpek gibi yalvardı. Kızla yatıyor musun?

— Hangi kızla?..

— Resmini cebinde taşıdığın çocukla...

— Evet...

— İşte o da orospuluk ediyor. Orospuluk tek başına yapılır bir zenaat değil.

Sen de bu işte ona şerik olmuşsun. Onunla neden hâlâ evlenmedin?

— Evleneceğim...

— Tuhaf şey... Eskiden evlenirlemiş de sonra ya-tarlarmış. Bunu da benden mi öğreneceksin... Haydi somurtma... Bir işin küçüğü, büyüğü olmaz. Bulunduğumuz yerde başka insanlar pezevenklik ediyorlarsa.. Onlar o

485

işe tahammül ettikleri gibi biz de onların bu tahammüllerine tahammül ediyorsak, aramızda pek de fark yok sayılır. Meselâ, senin bu işi, devamlı ekmek parası vasıtası etmemenden ibaret. Orospuluk da aynı hal...

Tren, büyük bir marifet yapmış gibi düdüğünü öttürerek Ankara garına girdi. Bir otomobile binip otele gittiler. Murat, burada bir dakika fazla kalmak istemiyordu. Madam Tamara elbisesini değiştirdi, makyajını tazeledi. Vekâlete gittiler.

Murat, kararlaştırdıkları üzre aşağıda, otomobilde bekledi. Madam Tamara yarım saat sonra geri döndü. Gülümsüyordu.

Murat, dikkatle baktığı halde makyajında bir değişiklik farketmedi. Çünkü Müdürü Umumi beyefendi merhc-ba derdemez, bunun suratını yalamaya başlayacakmış gibi...

— N'oldu? diye gözlerini kaçırarak sordu.

— Tamam! Bu akşam dönüyoruz!

— Sahi mi? Hay Allah razı olsun!

— Pek hoş bir adammış. Meseleyi de biliyor. Niçin rahatsız olduğuma şaştı.

Ben burada kalmaktan âdeta ürktüğümü hissettirdim. O da, beni galiba-Vekil beye kaptırmaktan korktu. İki güne kadar ita emrini İstanbul'daki apartımanıma getirecek... Nasıl?

— ihtiyar bir adam mı?

— Ellilik... Bir de çirkin ki... Murat öfkeyle cevap verdi:

— Celil bey de Rudoif Valantino kadar güzel değil...

— Elbette... Ama sana da patronluk ediyor. Senin işini satın almış. Benim

etimi... Haydi somurtma... Düşün ki bu dünyada, uzun uzadıya, öyle keyfince somurtmağa bile hakkın yoktur.

— Dünyayı düzeltmek lâzım! Hiç olmazsa bunda mutabıkız sanırım!

— Ah bu erkekler! Ne bebektirler... Memleketinizde karmakarışıklık olalıdan beri kaç sene geçti... Galiba sekiz sene evvel, Sultanlar vardı. Her sabah mı yeniden

başlayacaksınız?

Murat'ın elini dostça tuttu.

— Beni yemeğe davet eder misin arkadaş, dedi, aç-Jıktan ölüyorum! Sen açlığı

bilir misin?

Murat ciddiyetle :

— İyi bilirim! dedi.

— Öyleyse merhamet etmesini de bilirsin! Aferin! Rusça birşeyler mırıldandı. Galiba küfrediyordu.

VI

Haydarpaşa'da trenden inince Madam Tamara'n'P arzusuna uyarak, otomobille Üsküdar'a gittiler. Oradan Beşiktaş'a geçmek için kayığa bindiler. Murat, bu dolaşmanın sebebini sorunca kadın gülüyor:

— Pek de budalasın arkadaş! diyordu. Ancak sandalda konuştu:

— Kim olursa olsun, para veren için görülen iş, ödenen ücrete göre daima az gibi gelir. Bana beşyüz lira verecekler. Beşyüz lira da masraf ediyorlar, çok para..

— N'olacak?

— Şimdi ben doğru eve gideceğim. Daha iki gün soranlar için Ankara'dayım. Sen de, kızı bulur, omuzlar, bir yere kapatırsın. Üçüncü gün sabahleyin bana telefon et. Ben sana nerde buluşacağımızı söylerim. Ankara'dan dönüyormuş gibi yazıhaneye gideriz. Yorgunluktan falan bahsederiz. -Gülümsedi:-Zaten esasta yalan da yoK. İş henüz bitmedi. Eğer benim kel kafalı sevdalım, yarın-öbür gün kalb sektesinden ölürse, tediye emri ikinci bir seyo-hata bağlı kalır. Başka bir umum müdürle anlaşmağa...

— Sahi!

— Haydarpaşa'dan vapura binmemek istememin sebebi de görünmemek için. Sen şimdi defterini çıkar bakalım...

Murat defterini çıkardı.

487

— İşte...

— Yaptığın masrafları altalta yaz!

Bunlar ikiyüz lira kadar tutuyordu. Madam Tamaro:

— Şimdi altına ilâve edeceksin: 120 lira otelde verilen ziyafet... Çiftliğe

gitmek vesaire... Yazdın mı?

— Tahkik ederlerse...

— Yaz diyorum. Üç günlük otel masrafı (60) lira. Bu üç gün zarfında bizim masrafımız... 60 da ona... Bazı küçük memurlara bahşiş. (80) lira... Şimdi topla...

Yekûn bu suretle 500 lirayı bir hayli geçti. Madam Tamara güldü :

— Pekâlâ! Böyle büyük bir işe lâyık hesap da budur. Zaten onlar bize (500) lirayı asgari bir tahminle verdiler. Faturasını yapar, cebinden harcadığını o sakalıı mösyöden alırsın. Sakallı ne şık değil mi?

Murat, defteri kapatmadan bir an düşündü. Masraf parasını cüzdanının ayrı bir gözüne koymuştu. Beş tane elli liralıkla birkaç tane on liralık... Kısa bir

tereddütten sonra bunları çıkardı. Dört elli liralık ayırıp katladı. Ko yıkçıya

belli etmeden Madam Tamara'ya:

— Buyrun madam! diye uzattı.

Kadın ürkütücü birşey görmüş gibi, biraz geri çekildi:

— Nedir o?

— Sizin hisseniz!

— Ne hissesi?

— Masraftan... Ortak değil miyiz?

— Sahiden budala bu çocuk! Ben bu hesabı senin için yaptım ayol! Senin için

bile değil... O resimdeki küçük için... Sok cebine...

— Olmaz. Almazsanız gücenirim. Bana da bir sürü para kalıyor.

— Cebine koy diyorum. Ne tuhaf şeysin.

Murat tereddütle gülümsedi. Adeta zengin olmuştu.

— Size bir hediye olsun almalıyım! diye kekeledi.

— Ben hediyeyi Celil beyden ayrıca alacağım. Sonra Müdir-i Umumi beye vereceğim ziyafetin faturasın» da ayrıca öderler. Ben senin gibi kanaatkar değilim. 35 liraya çalışmıyorum. -Suya bakarak kederle gülümsedi»

488

Zaten beni kimse 35 liraya çalıştırmak da istemiyor ki...

Beşiktaş'ta bir otomobile bindiler.

Madam Tamara, Murat'ı Tophane'de bıraktı. Elini sıkarken :

— Obur gibi sevişiniz, dedi, ben bu yaşta nasıl se-vişildiğini iyi bilirim. Üçüncü günün sabahı telefon bekliyorum.

Numarayı yazdırmıştı. Son defa elini salladı.

Murat, çantasıyla bir müddet ne yapacağını düşündü. Kızın dükkânına gitmesi için vakit erkendi. Cebinde beşyüz küsur lirayla Ertuğrul Hikmet'i bulmak ne güzel olacaktı. Zekiye ile ikisini alıp o küçük Boğaz oteline götürmek...

Hemen bir taksiye atladı.

— Son süratle Şehzadebaşı'na ahbap! dedi.

Başının içinde hâlâ trenin sarsıntısı vardı. İnsan yolculukta ceplerinden mütemadiyen birşeyler dökülüyormuş gibi müphem bir rahatsızlık hissediyordu. Sözünden, fikrinden, hatta çekişmelerinden hoşlanacağı

dostlarla denizi seyrederek kaygusuz içmek... Tuttuğunu koparmış, muvaffak olmuş bir adam gibi... Zavallı Ertuğru> Hikmet... Hiç belli etmez ama, her akşam biri 49 luk rakı şişesinin derdindedir.

Fincancılar yokuşunu çıkarken, sarı - kırmızı çiçekli emprime entari giymiş bir kıza gözü ilişti. Uzun etek, bazısına ne kadar da yaraşıyordu. Bunu tenbih etmediğine üzüldü. Eğer Safo'nun entarisi hazır değilse âdeta cam sıkılacaktı. Bir aralık, bavulu kahveye bırakmağı düşündü. Sonra [A]gülümseyerek vaz geçti: «Nafile oğlum, dedi, minareyi çalsan da kılıfını hazırlayamayacaksın!»

Küçük meyhanelere bakmak için arabanın yavaş götürülmesini emretti. Saat henüz dokuzbuçuk olduğundan Ertuğrul Hikmet'in evde bulunduğunu biliyordu. Böylece kapıya otomobille dayanmak da ayrı bir kabadayılıktı. Kendisini böyle sevindiren cebindeki para olduğunu hatırladıkça somurtuyor, fakat kendini ayıplaması gayet az sürüyordu.

489

Şoföre :

— Şu kapıyı çalın da, Hikmet beyi çağırın! dedi. Pencereden biraz çekilerek siperlenip bekledi.

— Hayrola! Ne var? Beni mebus mu tayin etmişler! İstemez!

— Otomobildeki bey bekliyor!

— Kadri Ekrem bey olacak! Hele buyur... Meydana çık!

«Meydana» diyeceğine, bitarzı kudemâ «Meydâne» diyordu.

Şoför Murat'a baktı.

— Yeni robalarını giysin de öyle gelsin!

— Yeni robalarınızı giyip geleceksiniz. Emir bu yolda, Uçarı İstanbul şoförü de şakayı hemen kavramış.

kudretince araya girmişti.

Ertuğrul Hikmet pencereden Karagöz gibi sertlendi:

— O senin arabana saklanan maçabeyi her kimse, benim yeni robam olduğunu nerden biliyormuş bakalım?

— Daltaşak istemem! Kıçına bir don uydurup öyle gelsin!

— Mayo kabul etmiyor. Smokin olacakmış!

— Yahu bu şoför değil, Naşit'in yamağıymış... Geldim! -Annesine dönmüş olmalı:-Bre hatun! Nedir telâşınız! Biz sana âhir zamanda bir zorlu âdem oluruz. Sayemizde sayeban olursun demedik mi? Yirminci asırda devlet kuşu kanat çırparak gelecek değil ya, koma çaıa-rak gelir... Bugünden itibaren işte dünyalığı ve de bu hanenin kapısını Hacı Kapısı misali yeşile boyama...

Fermanım budur. Nerde benim yamalı ceketim...

Sokağa çıkınca, ufukları seyreden bir gemici gibi elini gözlerinin üstüne siper edip arabanın içini teftişten geçirdi.

— Amman! Her Ankara'ya giden... -Ankara'ya da (Engürü) diyordu- böyle kalaylanup mu avdet eyler!... -Şoföre şüpheli şüpheli baktı: - Oğlum, sakın bir şeytana uyup banka falan soymayasınız! Ben sizin halinizi beğenmiyorum...

Şoför, Murat'ın hangi taksiden indiğini, taksinin içindeki afetin elini nasıl sıktığını görmüştü:

— Banka mı bilmem, dedi, lâkin ağabeyin soyduğa malı görseniz bayılır kalırsınız da üç gün ayılmazsınız!

Ertuğrul Hikmet:

— Hayrola! diye kapıyı açtı.

— İçeri gir... Sen artık çok oluyorsun? Nerede Zekiye bacı?

— Bizi Nikâh dairesine mi götüreceksin? Demek bacını öylece,

ruhsatiyesiz kullanmam hoşuna gitmedi. Aferin! Lâkin ayak kirası isterim... Çık papelleri...

— Kızı evden bir usulla alçaksın. İki gece gelmemek şartiyle... Bana davetlisiniz!...

— İki gece... Bunun iki de günü olur... Dur bakayım? Sen üç kişiyi bu kadar zaman nasıl davet edermişsin?

— Ben Ankara'dan geliyorum!

— Pes! diyeceğim kalmadı. Taşı, toprağı altın diyorlardı. Demek doğruymuş. Ne parası bu?

— Kodoşluk parası!

— Büsbütün aklım yattı! Dağları devirirsin! Deviro-mezsen deler de

geçersin. Kızı almalı bari... Peki!

Zekiye'nin annesi işte olduğu için çekinmeden kapıya dayandılar. Biçare saçı, başı, karmakarışık ortalık sü-pürüyordu. İki ayağını bir pabuca sokarak hazırlandı.

— Bu nasıl iş? Kelle mi götürüyorsunuz? Ben ne haldeyim? Baksana Murat ağabey! diye nazlandı.

— Öyle güzelsin ki... İnanmazsan şu Hikmetin yüzüne bak! Gözleri nerdeyse fincan gibi dışarı uğrayacak. .

— Ne var? Nereye gidiyoruz. Seni Ankara'da diyordu bu?

— Yalan! İşte gördün mü? Bunun işleri bütün dubara!.. Ben Ankara'da olsam burada bulunabilir miyim?

— Neden yalan söylüyor? Beni neden aldatıyor?

— Huyudur şekerim! Yalansız edemez! Bir şeytan da bu! O gün birisini

aldatamazsa, kolları sıvar da kendisini aldatır. Hiçbir şey bulamasa «Oğlum! Kendine gel! Sen Ertuğrul Hikmet falan değilsin!» diyerek kendisine madik atmağa kalkar. Ne domuzdur?

491

Zekiye, Ertuğrul Hikmet'in şoföre söylediğini duyarak telâşlandı:

— Cibali mi? Cibali'de ne işimiz var. Annem görürse beni öldürür!

— Yahu! Ben bu kızdan usandım! Şimdi annen seni görmese de öldürür. Ne yapalım?

— Ne demek?

— Bu gidişe baksana...Sen benim ihtiyatsız davrandığıma mı aldanıyorsun? Herif koca bavulla gelmiş..

— Söylesenize... Gene Karagöz oynatmağa başladınız?

— Efendim! Bizi iki günlüğüne misafir götürüyor. Gece yatısına misafir! Annene uğrayacağız! Benimle çene yarıştıracağına kocakarıya bir yutulur yalan hazırla!

— Kocakarı mı? Sen onu affetmişsin. Hani anneme bir daha (Kocakarı) demeyecektin?

— Ya ne diyeceğiz? Şu kadını nerdeyse onbeş yaşında peri-i peyker edip çıkacaksın!

— Annem beni gece yatısına yollamaz! Boynumu koparır!

— Hep böyledir, beni ümitlendirirsin. Bir gün de kopardığını görmedim.

Kaynanama benden selâm eyle sözünde durmamak iyi değildir. Bak!

— Dilin kopsun! Benim boynumu neden koparacak-mış! Şuna baksana Murat ağabey!

— Bir arkadaşın evleniyor da... Seni yardımcı çağırdılar. Annene böyle söyle Zekiye Bacı!

Ertuğrul Hikmet kahkahayı koyuverdi:

— İşte buyur! Hani! «Benim Murat ağabeyim yalan bilmez!» diyordun! Bre kız!

Ben senden aptalını hiç görmedim. Herif yalanı beraberinde bavulla gezdiriyor, yavrum!

— Haydi oradan... Buna yalan bile denmez! Bana yardım ediyor. Benim bu kadar arkadaşım var. Birisi tesadüfen bugün evlenebilir, beni de acele gelip alabilirdi. Yalan mı?

— Tövbe! Ben sizden korktum... Şimdi bu söz yn-lan değil mi?

492

— Haydi oradan sen yalanı nerden bileceksin! Bj şiir yazmağa benzemez! Değil mi Murat ağabey?

Tütün fabrikasının kapısından bakılınca görünmeye-cek bir yerde durup Zekiye'yi beklediler. Kız biraz sonra yüzü sevinç içinde geri döndü.

— Az kalsın anahtarı bile vermeyi unutuyordum, dedi, baksana Hikmet kalbim nasıl vuruyor. Artık bilmem anladı mı? «Sen bu yakınlar havalandın ya, kızım Allah encamını hayreylesin!» dedi. Daha da söyleyecekti. Bereket işbaşı zamanı da... Kontroldan korktu. Sahiden düğüne gideceksek benim kıyafetim pek berbat!

Ertuğrul Hikmet, sevgilisinin saçını kavradı:

— Şuna ben şimdi ne yapayım yahu! diye dolu bir sesle söylendi. Kendi uydurduğu yalana gene kendisi nasıl da inanıyor. Salak sevgilim benim!

— Bırak saçımı! İnanırım, Murat ağabeyim söylemedi mi?

Murat, içini çekti.

— İnsan oğlu, dedi, bir kere yalana bir ueundan sürünmesin! Perişanlıktır.

Meselâ alalım Zekiye baeımı! Bugün üç defa aynı yalanı söyleyecek... İncil'de ne demiş Isa Peygamber: «Horoz ötmeden sen beni üç kere inkâr edeceksin!» dememiş mi? İşte öyle. Güneş batmadan Zekiye bacıma üç kere yalan söylemek düşecek... Sür şoför cn-kadaş! Doğru Galata'ya...

Zekiye sevinçle ellerini çırptı:

— Anladım Safo'yu alacağız! Ne iyi! dedi.

— Dükkândaysa evvelâ patrona, sonra annesine. . Dükkânda değilse evvelâ

annesine, sonra patronuna aynı yalanı söyleyeceğiz!

— Sonra!..

— Sonra doğru cennete gideceğiz kızım! Şimdi iş değişti. Cennetin

anahtarı iki parça: Birisi yalan, birsi para...

— Tövbe desene... Ben böyle şakaları istemiyorum. Siz de bu gâvura döndünüz! Ertuğrul Hikmet parmağını salladı.

493

— Bana gâvur dediğini ben Safo kardeşime demez miyim?

— De, Safo gâvur değil ki...

— Ya ne? Üstüme iyilik sağlık!

— Ben onu" gâvur bile saymam... Öyle iyi ki... Murat:

— Peki, dedi, öğle yemeğinde ne olsun bakalım. Kız şaşırdı:

— Bir de gideceğimiz yere: «Şu yemeği isteriz mi!» diyeceğiz?

— Canın ne istiyorsa söylemene bak!

— Ayıp olur. Ben utanırım! Ertuğrul Hikmet öfkeyle geldi:

— Şundan utanacak ne var Allaseniz... Biz hamdol-sun inkılâp yapmış bir memleketin evlâtlarıyız! O «Misafir umduğunu değil bulduğunu yer!» lâfı mürteci, inkılâp düşmanı yobazların uydurması... Sen Ankara'lı Murat ağabeyinden daha iyisini mi bileceksin! Hem dur bakayımr Senin zaten aklın da ermez! Sen canının ne istediğini bil-sen bile söyleyemezsin... Bir kere efendim: Âlâsından balık olmalı... Beyin salatası olmalı... Ayrıca kebap bulunmalı ki... Ben bugünkü öğle yemeğine öğle yemeği diyeyim...

— Öyleyse, şoför arkadaş, lütfen ilk rastladığımız eczanede duralım! Ertuğrul Hikmet telâşlandı:

— Hayrola! Benim eczanın her türlüsüyle başım hoş değildir. Hamdolsun durumum da sağlam!

— Ya, ben! Ben efendi, Ankara'dan geliyorum. Yediğim nane, birkaç türlü ilâçla erimez!

— Ankara nanesi! Zordur! E?

— E si? Geldik mi? Tamam! Bir dakika...

Murat, otele telefon ederek öğle yemeği için mayonezli İstakoz, pisi tavası falan söyledi. İki oda ayırmalarını da tenbih etti. Geri döndüğü zaman mahsustan yüzünü buruşturuyor, elinin tersiyle ağzını siliyordu:

— İlâç acı! dedi.

— Ankara nasıl?

— Dünyanın en nankör işi yeni şehir kurmak! Ben bunu bilir, bunu söylerim!

— Her taraf, toz - toprak içinde, karışık olur. Ne kadar bina oturtsan gene bir sürü arsa bomboştur, değ:l mi? Boşluk sanki binaları yutuverir...

— Sahi öyle... Mustafa Kemal Paşa'yı bir kat daha takdir ettim.

— Ben de... Ankara'nın arsaları bir para etmiş ki, diyorlar... Tapuları kimde ola acep?

— Ben stepin ortasında yeni bir şehir kurulmasından bahsediyorum, sen arsa tapuları ileri sürüyorsun.

— Tabi birader, bu şehir denilen cenabet gökyüzüne kurulmaz ya... Tapulu arsa ister... Metre murabbaını bir kuruştan almışlar da, yüz liradan nazlanarak devre-divermişler, diyorlar!

— Diyenlerin, senden hariç, gözleri kör olsun!

— Tabi kör olsun! diyenler de kendileri. Ben beraber miyim?

— Bunun pek zararı da yok! Nasıl olsa millete kalacak!

— Cebinde tapu senedi olan millete... Sana bana değil ya...

— Çalış da kazan! Yağma yok!

— Ben şimdicik yağma mı var, dedim? Tabi haberim olsa ben de çalışırdım. Hiç bir şeye aklım ermese kırk paraya alıp yüz liraya satmakta bir ufak kâr olduğunu biz de kestiririz, gözüm!

Safo henüz dükkâna gelmemişti. Murat, ustasına vaziyeti anlattı. Adamcağız ister istemez:

— Hay hay! dedi.

Lâkin kızın dükkânda bulunmaması işi aksatıyordu.

Eve Zekiye'yi yolladılar. Gene bir düğüne davet edilmek yalanı kullanıldı. Safo, yeni entarisiyle geldi. Murat'ı görünceye kadar sanki Zekiye'ye inanmamıştı. Bir kere daha değil, on kere daha sevindi.

Caddenin kalabalık olduğuna aldırmadan, şoförün yanına geçmek isteyen Ertuğrul Hikmet'i durdurdu:

— Vallaha olmaz ağabey, dedi, küserim! Ben küçG-

495

cük olduğumdan bak nasıl sığacağız! Murat'ın dizlerine oturdu. Boynuna sımsıkı sarıldı. Ağlar gibi sesler çıkararak uzun uzun öptü.

Murat, kendisini kurtararak şaföre:

— Bizi Tarabya'ya bırakacaksın birader! dedi.

Bu uzun sefer, şoförü de keyiflendirmişti. Araba dahi sanki sevindi. Virajları daha kıvrak dönmeğe başladı. Safo, Zekiye'ye anlatıyordu:

— Bu hain, bir haftaya kadar ancak dönerim diye haber bırakmış, kardeşim, ben şimdi tam bir haftalık hasreti çıkarıyorum kusura bakma e mi?

Ertuğrul Hikmet:

— Kusura bakacağına, usul - erkân öğrensin, diye somurttu, şuna bir sor bakalım! Ölsem de bir asır sonra dirilip zıplasam, şöyle bir muamele yapar mı?

— Yapar! Yapmaz olur mu?

— Vallaha yapmaz! İşte yemin! Zekiye sevgilisinin koluna girdi:

— İşte şimdi günahımı aldın, diye kırıttı, vicdansın! Murat, Safo'nun kendisine mahsus kadın kokusunu

lezzetle kokluyordu. Entarisini uzun etekli yaptırmıştı. B'r de yakışmış ki... Başını biraz geri çekerek baktı. Kız yavaşça :

— Güzel miyim? diye sordu.

— Kedi yavrusu gibi... Yumuşacık...

— Entari için çok sevindim. Ne kadar sevindim. Yakışmış mı?

— Ben hep sana bakıyorum. Entari falan umurumda değil...

— Ankara'ya neden gittin?

— Bir iş için... Çabuk bitti. Çabuk döndüm. Patron mükâfat olarak iki gün izin verdi. Sen dün gece uslu usfj ©ve gittin mi?

— Tabi. Sen de dün gece uslu uslu uyudun mu?

— Trendeydim...

— Sahi! Öyleyse yorgunsun!

— Değil! Yataklı vagondaydım. İnsan dinleniyor.

— Ne de olsa sarsar. Ben senin yorgunluğunu a!i-rım... İki şarkı söylesem yeter mi?

— Çok bile.. Seni görür görmez zaten dinlendim. Ama, şarkıları da isterim...

Otelin arkasında kocaman ağaçlı, bol çimenli üç kat bahçe vardı. Karadağ'lı buraya dört tane hamak çıkartmış halden anlar bir adam olduğu için hamakları ikişer ikişer ve her çiftin biribirini görmeyeceği şekilde kurdurmuştu.

Öğle yemeği bir'de bitti. Üç'e kadar uyudular. Sonra otelcinin teklifiyle bahçeyi dolaşmağa çıktılar. Üçüncü katta hamaklara rastlamak tadına doyulmaz bir sürpriz oldu. Bunlara uzanıp denizi, renkleri, hatta bizzat yaşamak saadetini maddi bir şeymiş gibi seyretmek tadına doyulmaz ve unutulmaz bir hâtıra oldu. Bahçe, zaten ormana benziyordu.

Safo :

— Akşam yemeğini burada yiyelim! diye teklif eli. Sonra elini uzattı:- Haydi elini ver de gözlerini yum!

— Sana baksam!

— Ben senin başının içinde, olduğumdan daha güzel değil miyim?

— Sahi!

— Ama, sen benim için, öyle değilsin... Biraz öteye çekil!... İhtiyatla yanına geçti. Koynuna sokuldu: İşte böyle efendim, dedi, bir tanesi fazla bunların! Zaten görür görmez anlamıştım. Otelci ihtiyar olduğundan... Unutmuş... Murat, ikinci defadır ki Ankara'ya niye gittiğini söylemeğe karar verdiği halde buna cesaret edemedi. Halbuki kız, yüzüne de bakmıyordu. Artık bu ikinci cesaretsizlik şüphe bırakmamıştı: «Biz Ankara'da utanılacak bir iş yaptık... dedi, ayıp bir iş!» Öfkesini Safo'dan almak istiyor gibi kıza hınçla sarıldı.

— Yavaş! Ne var?

— Seni özlemişim...

— Söylesene... O zaman kemiklerimi kırsan da haklısın! Haydi!..

Gökyüzünde, seyrüsefer kaidelerinden zerre kadar haberi olmayan kırlangıçlar deli deli koşuşuyorlar, daha yukarda, uzaktan geldiği için kanatları sanki eskimiş bir leylek ağır ağır dolaşıyordu. Sonra güneş... Deniz... Mavilik...

Yaprak yeşili... Yeşile çalan serin ağaç gölgesi Kollarında, nefesini kesmiş

bekleyen sevgili... Ve bunlara rağmen ayıp bir iş yapmağa mecbur olmak... Hem de nerede? Babasının hâtırasıyla dolu zannettiği Ankara'da... Mustafa

Kemal Paşa'nın memleketinde...

Hakikatle arasına birşey koyabilmiş olmak için So-fo'yu uzun uzun öptü.

İlerde Zekiye'nin biraz kalın fakat pek güzel sesi:

«Bu gece çamlarda kalsak ne olur?» şarkısını söylüyordu.

Murat da bir yerinden arkadaş oldu.

Burada zaman, hafif rüzgâr gibi üstlerinden geçiyor, hatırnaz bir merhametle sevişen delikanlıların ömürlerine zerre kadar dokunmadan yoluna devam ediyordu. Şarkının arasında Zekiye birdenbire :

— Sallamasana... Düşeceğim! diye bağırdı. Ertuğrul Hikmet:

— «Düşmek etrafı görmemektendir!» diye cevap verdi!

— Görmemekten olur mu? Görsem de düşerim! Murat ağabey şuna birşey söylesene...

— Bakalım ağzı serbest mi senin Murat ağabeyinin... Herkes bizim gibi enayi değil...

— Terbiyesiz!..

— Bu kız, her nedense benim her doğru lâfıma (Terbiyesiz!) diye cevap veriyor! Bir boş zamanımda şunun sebebini düşünsem gerektir. Şarkı nerede kaldı?

— Söyler miyim?

— Canın isterse... Vallaha şimdi ben söylemeğe başlarım... Neye uğradığını bilemezsin...

— Sus, rica ederim! Peki!

Zekiye'nin sözü hırçındı ama, şarkıdaki sesi mesuttu. Murat'ın kederi yavaş yavaş dağıldı.

Dünyayı düzeltmek ona düşmüş değildi ya... «Sat anasını!.. »

— Şimdi size birşey anlatacağım! Evvelâ söyleyin bakalım... Pardon! Zekiye Bacı, bu bahisten dışarıda... Safo bilir. Ertuğrul Hikmet de bilir. Hani liman kahve'eri var. Ekseriya motor kaptanları, komisyoncular, ayak tellâlları, Gümrük muhafaza ve muayene memurları devam ederler. Küçük tüccarlar da gelirler. Ekserisi loş, derinlemesine dükkânlardır. Bildiniz mi? İşte onlardan birisi... Aklınızda tutun rica ederim... Öyle bir kahvehane... Bu kahvehaneler piyasayla beraber açılır, piyasayla beraber kapanır. Açıldıkları saati hiç bilmem, hiç!.. Kapandıkları saati maalesef biliyorum... Şimdi buraya bir mim koydunuz! Geçelim bir başka mevzua... Benim bir arkadaşım vardır. Ertuğrul Hikmet iyi tanır! Fena çocuk değil... Biraz züppe, biraz züppe dedim mi, bunun içinde neler olabileceğini tasavvur edersiniz... Biraz ukalâlık... Biraz kibir... Birçok da aptallık... Bir muharrir efendi, züppeliği yenilik arzusuyla, insanlarda fıtratan mevcut bulunan ök-ranları arasında teferrüd gayretiyle izah etmeğe çalışmıştır. (Teferrüd) ne mi demek matmazel Safo? Teferrüd, efendim, akranları arasında sivrilmek, kendisini göstermek arzusu... Züppe saçlarını bundan uzatırmış. Kolj-rva altın suyuna batırılmış ince zinciri bundan takarmış... Modasına göre en ince belli ceketle en paçası dar ve kısa pantolonu, yahut en bol ceketle, en geniş ve uzun paçalı çariston kıyafeti bu sebepten giyermiş... Neyse uzattık! Bizim arkadaş tam züppedir. İyi dans eder, iyi konuşur, iyi giyinir, hatta yanında güveneceği birisi varsa ve sıkışırsa iyi de yumruk atar. Komisyoncudur, iyi para kazanır. Güzel kızlarla gezer ama, kızdan yana taifi iyi sayılmaz. Bunu da o bilmez, ben bilirim... Neden mi matmazel Safo! Ben bilirim şekerim! İşte bu arkadaş... Ben o sıralar, bu arkadaşa lâzımdım. Bir kız seviyor. Belâlıları var. Yanında fedai gezdirecek. Hem fedai, hem de bir çeşit dalkavuk! İnsan birisine neden (Fedai) ve (Dai-

kavuk) olur. İşsizlikten... İşsizlik ne demek? Babasından harçlık alanlara işsiz demezler. «Daha pederin gölünrie çimiyor! Peder fırını has ekmek çıkarıyor!» derler. Zengin olup işsiz gezenlere de (Mirasyedi) derler. Doğrıldur. İşsiz gezdiğine göre çalışmamış ki kazansın! Miras yemiş. Benim arzettiğim işsizlik asıl işsizlik... Kazanamıyc-rum. Para yok! Para

yoksa insanda birşey bol bol vardı.: Açlık! Bendeniz açım! Hem midem, hem gözüm aç!

H'ç doymuyorum, doyamıyorum. Daha sofradayız mesela! nerdeyse midem patlayacak... (Yarın ya?) suali aklıma geliveriyor. Tekrardan ve ruhan acıkmış oluyorum. Bunn bir çeşit kokain müptelâlığı da denebilir. Bulur içerrrvs de daha zıkkımlanacak bir sürü varken (Yarın bulamaz-sam!) diye tasalanırmış. Ben de işte o sıralar o haldo-yim. Şaka mı ediyorum Safo hanım?

Hiç şakaya benziyor mu? Serhoşlandım mı Zekiye Bacı? Tabi... Neden içiyoruz bakalım? Serhoşluk iyidir. Serhoş olmağa içiyoruz. Serhoş olmağa ihtiyaç duyan insanlara acımalı...   Heıe sevgililerinin yanında neden serhoşluk

ihtiyacı duyarlar? Biz, efendim, açlık sebebiyle hem (Fedai), hem de (Dalkavuk) olduk. Beraber dolaşıyoruz. Bir kavga olursa atlayacağız! Koltuğumun altında

koca bir bıçak! Parmak* larımda muşta! Sahiden mi atlayacağız. Vallaha, sahiden atlayacağız. Şaşırmasak... Değil mi? Öğle yemekle-irıi beraber yiyoruz. Akşam da beraber içiyoruz. Bazan berc-ber sinemaya gidiyoruz. Eğer bizim lüks lokantalarda fedaiye lüzum gösterecek tehlike mevcut bulunmadığından, bizim elimize otuz kuruş sıkıştırıyor. Biz, en yakın köfteciye gidiyoruz. Gayet ağır ağır yiyoruz. Bir müddet de kürdanla meşgul oluyoruz. Eğer bey, işini çabuk bitirmez, bir ahbabına rastlar, uzatırsa, köftecide sittin sene oturulamayacağından biz dışarı uğrayıp köşebaşına dikiliyoruz. Karnımız doyduğu için Allah'a şükretmekle meşgulüz. İçinde bulunduğumuz rezalet gözümüze bile görünmüyor. Otuz kuruştan oniki buçuk kuruş bile arttırdık. Bey, cigara almağı unutur, biz de kızın yanında söyle-yemezsek, onlar da o gece otelde kalacaklar da, bize (Uğurlar ola!) derlerse tramvay parası olmadığından kah-

500

veye kadar yayan döneriz ama, bir paket eigara alırız. (Kibrit?) diyeceksiniz! «Yolda ateş bulur da yakarım c'-garamı!» Hey şair! Düşündüğün cihete bak!.. Patron önümüz sıra biz arkasındayız! Bazan

gemilere gideriz, bazan çatanalara bineriz! Mal indirilir, mal yükletilir. Muayene memurlarına şaklabanlık, muhafaza memurlarına ağalık yapılır. Komisyonculuk eğlenceli zenaat!.. Bazan da nedense, bir boş vakit araya girer, kahveye otururuz. Bizim patron tavla meraklısı! Fena da oynar. Allah selâmet versin! Yenilir pisi pisine! Ben surda helak olurum! Be kardeşim! Se-yek kapısını insan görmez mi? İnsan sallamağı bilmez mi? İşte açık verdin! Ve de işte herif (Şıp) di/e vurdu! Bazan tavla partisi yerine, yarenlik partisi dçıli'. Patron esip üfürür, asıp keser! Rabbim Rabbena hakkı için... Yumruğu kondu mu? Burun kulak dülger yongası halinde savrulur. Ben de şahit! «Değil mi? Bak sor ki!..», «Yaa... Öyle olduydu o geee...» diyeceksin. Bazan an pek ender olarak beni metheder. Uçarı, kaçarı üzerine yokmuş... Bir dalarsa bitti. Bir dakikada bitiriyorum! Halbuki eğlenesiniz diye anlatayım demiştim. Günlerden birgün, kuşluk zamanı buluştuk. Dün akşam yediğimie duruyorum ben... Dün akşam da, birşey olmuş, ne c-muşsa... Patronun canı pek sıkıntılıydı. Beş kuruşluk pastırmayla beş kuruşluk francala almıştı da asıl yazıhane sahibi gittikten sonra masa başında bir şişe rakıyla bur.-ları yemiştik. Uç misli olsaydı da yalnız yeseydim gene doymazdım. İşte öylesine... Bizim patron hanın odabc-şısından da korkuyor. Asıl patrona burada işaret ettiğini ve de serserileri başına topladığını söyler, diyerek biraz geç kaldığımızdan çıkarken yüzünü bile okşadı. İşte bsn o kadar birşey yemişim! Gece de karıyı bulacağız diye sürttük. Bulamadık da ya... Yayan döndük. Sabahleyin yorgunlukla uykuda kalmışım! Simit-çay faslına yetişeyim diye çok koştum ama, bizimki ağzını çoktan silmiş. B'ij-yorum dalkavuk kısmı utanmayacak! (Şuradan beş kuruş ver de bir simit alayım!) diyecek! Gelgelelim biz öylo usta dalkavuk da değiliz. Biz bir pis dalkavuğuz! Bir kepaze dalkavuk ki... Patron yazıhaneden inip beni, oda-

başının işlettiği kahve ocağı aralığında görünce pek sevinmedi. (Ah şu dalkavuklar! Bir eşya gibi bir yere bıra-kılsalar da lüzumunda ele alınabilseler...) dediğini gözlerinden anladım. Mahcup oldum. Gülümsedim.

«Burada mısın?» dedi. Canı sıkıldı. Düşünüyor. «Peki gel bakalım!» dedi. Sevindim. Beni götürdü. Demin bahsettiğim liman kahvelerinden birisine oturttu. «Şuna bir cay yap!» dedi. Sonra da: «Benim biraz işim var kardeşim! Şimdi gelirim!» dedi. Gitti. Bu liman kahvelerinde fazla gazete

almazlar. Demek okuyan bulunmaz. Bir gazete var: Cumhuriyet.. Tövbe! İki gazete daha var ama, birisi Rumca Apoye Matini! Diğeri Ermenice. Ben bu lisanların ikisini de bilmem. Çayı içtim. Cigara da dört tane... Gazeteyi aidim. O sıralar gazetelerin bana verecek hiçbir havadisleri yok! Dünya bir tarafıyla yıkılsa umurumda değil...

Ayakkabının altı deliniyor. Pantolonun paçaları salkım saçak! Ben eskiden de böyle miydim! Ne yersem ceketimin yakasına döküyorum. Fırça görmediğinden, silinip ütüler-mediğinden elbise süratle elbiselikten çıkıyor. Farkındayım!

Lâkin üstüme kondurmak istemiyorum! Kılık kıyafet cihetinden pek düşersem belki de patron eski elbiselerinden birisini sevabına veriverir... Gazeteyi çevirdim. H!-kâyesi var. Röportajı var... Tarihi romanı, aşki - edebi romanı var... Makaleler, resimler, âdeta bir gazete... Biraz okudum. Bir kenara ittim. Kahve loş, adam az... Ben olmasam belki de garson, kollarını bir iskemlenin arkasına ve başını da bunların üzerine koyup bir parça dalar... Yanıma yakın masaya iki lâz efendi geldi. Pikete başladılar. Küfredip şakalaşıyorlar... Keyifli herifler. Biri biraz kızıyor ama, kendisini kolayca topluyor. İşleri iş... Ne fayda ki ancak iki parti oynadılar. Kalktılar. Ben birazdan gene gazeteyi beriye aldım. Okumadığım yerlerini okudum. Canım sıkıldı. Siktirettim. Saat yok ki vakti bilesin! Hoş vakti bilsem de n'olacak? Dalkavuğun vaktini patron bilir. Öğle olmuş olmalı ki kalabalık bastı. Yahudiler k'i-çük sefer taslarında yemeklerini getirdiler. Ermeniler, ezmeni lokantalarında bol yağlı sarımsaklı yemişler, geyire-rek kahve içiyorlar. Rumlarla bizimkiler... Biz bu iki mii-

let biribirimize benzeriz. Peynir - ekmek, yahut pastırma -ekmek, yahut üzüm-ekmek yiyorlar. Ben bir vakit yutkundum. Üçüncü cigarayı yaktım. Gazeteyi hışımla aldım. Hiç unutmam! Ağa Han isminde bir pezevengin macerasını ballandırıyorlar. Bilmem hangi namussuz mezhebin baş-kodoşuymuş da, vakti saati gelince, bir teraziye bu Ağa Han'ı oturtur, altınla tartarlarmış. Bunu bildiği için kurnaz kerata, yedikçe yer olmalı ki, selâtin meyhanelerindeki şarap fıçılarına dönmüş... Yüz kilo sağlam var. Hindistan'a gitmişmiş. Tartılmış. Dara kadar altın alıp bitekrar İngiltere'ye dönmüş. Şimdilik bir İngiliz kızıyla sevişiyor-muş. Bundan evvelki

madaması hangi millettense dâva açmış boşanmış, bu heriften şu kadar yüzbin ingiliz altını tazminat almışmış... Herifin bir de resmi var! Suratına baksan işin bir sene ters gider. Bir de hayvancağızın yularına yapışmış. Meğerse, at yarışlarına meraklıy-mış. At besliyor. Kazanmış da, sebepten hayvanla birlikte fotoğraf çıkartmış. Sonra romanları okudum. Orta yerden birkaç sayfa... Ayşe'yi bilmem Fatma'yı bilmem! Belki de, o kitap için gayet ehemmiyetli bir parçadır. Neme lâzım! İkindi oldu. İşlerini çabuk bitirenler geldiler. Tavlalar sakırdıyor, dominolar şıkırdıyor, kâatlar keyifle mermere vuruluyor... Ve akşam oldu efendim, ben açlığı da cigarasızlığı da unuttum. Buralarda bir kul tanımam! Beş kuruş kahve parasını vermeden gittiğini iyi biliyorum. Üzerimde beş kuruş edecek hiç birşeyim yok! Hiç bir şeyim! Eski bir mendil bile... Ortalık karardı. Kahve de boşaldı. Garson evvelâ öfkeli bakıyordu, sonra şaşırdı, şimdi acıyor. Ben de kendime evvelâ acıdım, sonra şaşırdım, şimdi öfkeleniyorum. Bir de baktım, pencerenin önünden beni de, patronu da tanıyan bir arkadaş geçiyordu. Koştum deli gibi. Arkasından seslendim. Kimbilir nereye gidiyordu. Canı sıkılmış döndü. Meseleyi anlattım. Nasıl anlatabildiğimi hâlâ bilemem! Biraz düşündü. Bocaladı. Meğer o da bütün parasını bir yere yatırmışm.ş da, şimdi patron yazıhaneden savuşmadan yetişeyim, diyormuş. Sen bekle, dedi, ben gelirim! Yahut bizimkine telefon eder, seni hatırlatırım! Gitti. Ne geldi ne de teie-fon etti...

Ertuğrul Hikmet nihayet dayanamadı:

— Beni patlatacak mısın rezil! diye kükredi, şu namussuzluğun sonu hic mi gelmeyecek?

Murat sevimli bir gülümsemeyle arkadaşına baktı:

— Geliyor! dedi, nihayet garson iskemleleri topladı. Masaların üzerine koydu. Süpürüyor. Elektriklerin bazısını söndürdü. Ben olsam: (Var git hemşerim!

Çay pj-rası kalsın! Yarın bulur getirirsen sütüne havale.) derim.

Demedi. Tam ben birşeyler yalvarmağa hazırlanıyordum ki patron gülerek içeri girmesin mi? Sen olsan ne yaparsın?

— Ne mi yaparım? Ayağımın altına alırım..

— İşte belli birşey, dalkavuk değilsin!

— Sen ne yaptın?

— Şakadan anlar, şakaya dayanıklı olduğumu göstermek için gülümsedim. (Yahu seni unutmuşum! dedi, bizim kız söylemese bırakıp gidecektim. Kalk haydi!), (Çay parası?) dedim. (Bende bozuk yok, veriver!) demez mi?

— Bu namussuz Cemil değil mi? Ulan alacağın olsun çingene dölü... Şartolsun burnunu kıracağım... Şart olsun...

— Kahvede rehin kalmaktan kurtulduğuma sevindim. Şimdi cebimde kaç

para var bilir misiniz? O gün sabahtan akşama kadar bana azap veren, beni rüsvay eden, beni insanlıktan kolayca çıkarıp şaşkın bir hayvan haline getiren beş kuruşun onbin misli... Bunu iki ay içinde kazandım. Beni yokluğu onbin defa haysiyetsiz bir mahlûk haline getirecek kadar parayı... Şaşılacak birşey... Peki, diyorum, o zaman bu paralar nerdeydiler, ben nerdeydim?..

— Peki, bu hikâyeyi sen neyin üzerine getirmek içh söyledin?

Murat, âdeta tehditkâr bir ifadeyle dikildi. Bir an E,-tuğrul Hikmet'in yüzüne baktı. Sonra mağlûp olmuş gibi başını eğerek :

— Hiç! dedi, eğlenesiniz diye... Haydi içelim!..

Bu kadar serhoş olduğu, ve bu kadar da cehdettiği

halde, Ankara'ya pezevenklik etmeğe gittiğini gene itiraf edememişti.

İnsanları asla affetmeyeceğini zannederek büyük b<r ümitsizliğe kapıldı. Halbuki insanları sevmek istiyordu, buna mecbur olduğunu da hissediyordu.

Üçüncü günün sabahında Madam Tamara'ya telefon etti. Buluşup yazıhaneye gittiler. İta emri bankaya dün öğleden sonra gönderilmişti. Çelil bey Madam Tamara' yi herkesin gözü önünde kucaklayıp yanaklarından öptü.

— Oh! Şeker kadın! diye kıçına bir de şakadan şamar indirdi:

Sakallı gâvura telefon ettiler. Aynı sükûnetle geldi. Madam'la Murat'ı kibarca

tebrik etti. Şarkta işlerin böylece yürüdüğüne alışık bir hali vardı. Murat,

hesap pus-lasını uzattığı zaman yekûna bir baktı. Bir yüz liralık çıkarıp :

— Ust tarafıyla bira içersiniz! dedi.

Çelil bey, gösterişte aşağı kalmamak için, cüzdanımı araştırarak aynı renkte rakkamı taşıyan bir kâat buldu.

— İşte bu da benden evlâdım! dedi. Elbiseyi ds unutmadım. Yarın aklıma getir. Terziye telefon edeyim! Bir de ziyafet vereceğiz... Dehşetli bir ziyafet! Göreceksin ya...

Para yağıyordu. Murat, bazı insanların -meselâ o kadar güzel bir kadın olduğu halde... Adalet hanımın- neden pezevenkliğe katlandıklarını anlar gibi olduğunu zannetti. Belli birşey! Para ediyordu. Orospuluktan daha çok para ediyordu hem de... Dehşetli para ediyordu... Boynuz, moynuz, şurada duradursun! Haktaalâ'nın bir hikmeti oanım!..

Avukat Çelil beyin bilhassa İstanbul Adliyesi'ndeki ahbaplarına, bu iş dolayısıyle çektiği mükellef ve muazzam ziyafet uzun zaman unutulmayacak bir itina ile hazırlanmıştı.

Davetliler dikkatle seçildi. Reislerin tekmili çağırılil.

Azalardan maazallah birisinin bile unutulmamasma gayret olundu. Davetiyelerden başka bizzat Celil bey daire daire dolaşıyor, boş kaldığı zamanlar telefonun başından ayn;-mıyordu.

Büfeyi ve yemekleri Abdullah efendi lokantasına havale etmişti. Koca Abdullah efendi, Celil beyin telâşına karşılık iki kere yazıhaneye geldi. Herşey bir muharebs plânı gibi tekrar tekrar gözden geçirildi. Arada Murat'tan bile gizlenen sürprizler de hazırlanıyordu.

Yalnız kaldıkları zaman patron, kâtibe göz kırparak:

— Gözleri pezevenk görsün yavrum, diyordu, ben bu işe bu yaştan sonra başlamayayım dedim. Bir kere başladıktan sonra en büyüğünün karısına kodoşluk etmezsem namerdim! Sen ne sanıyorsun!

— Estağfurullah!

— Ulan! Estağfurullah! mı kalmış! Bal gibi kodoşluk... Bal gibi... O gece yeni elbiseni giyeceksin! Kodoş Celil'in kâtibi fiyakalı olmalı... İstersen birkaç arkadoş da çağır! Senin karakız da gelsin diyeceğim! Lâkin icao etmeyecek... -Ellerini oğuşturuyordu:- Rezillik canım!

Göreceksin ya... kepazelik... Ötesi yok! Bu sebeple kadın davet etmiyoruz!

Sözün burasında Hayret bey lâfa karışıyor:

— Pek aşırı giderseniz, aksi tesirden korkulur, diyordu.

— Yahu! Ne söylüyorsun? Canımı neden sıkıyorsun.. Öyle bir iş yapacağım ki... Ticaret Mahkemesi Reisi (Yarın tüccardan birisini davet et. On bin liraya mahkûm edeyim! Böyle bir ziyafet daha ver!) demezse ben de Kodoş Celil değilim!

— Rica ederim kardeşim!

— Kodoşa mı bu rica!.. Kodoşa ya! Ne belledin?.. Hem de ne kart kodoş!

Celil bey, Fındıklı'yla Dolmabahçe arasında, set üzerinde büyük bir konakta oturuyordu. Burası ona babasından kalmıştı. Babası zamanında onbeş yirmi halayık, çifte uşak, aşçı ve yamaklarıyla dopdolu olan binada şimai

{Lala) dediği Ahmet ağa ile (Dadı) dediği Canfeza hanımdan başka kimse bulunmuyordu.

Ziyafet gecesi davetlilere Abdullah efendinin meşhur garsonları hizmet edeceklerdi. Evin orta katı tama-mıyle davetliler için hazırlanmış, eşyaların yerleri değiştirilmişti. Bir acenteden ariyet alınan üç tane buzdolabı daha şimdiden eve taşınmıştı. Celil bey:

— (Kuş sütünden maada) lâfını istemem! Kuş sütü dahi bulunacak! diyordu. Ziyafet bir perşembe akşamı başlayacak, sabaha kadar devam edecekti. Murat'ı şaşırtan cihet, patronun bütün kuvvetini yemeğe içmeğe verip çalgıdan oyundan hiç lâf açmayışıydı. Bir aralık bunu hatırlatacak oldu. Celil bey :

— Patladın mı arkadaş, diye mahsustan çıkıştı, hepsini sana söyliyelim de, bize ne kalsın?

Mesele velveleli bir şekil aldığından, saçının teli kadar güzel kadın tanıyan Celil bey bir aralık sitem bombardımanına maruz kaldı. Eski gözağrıları gerek telefonla, gerek bizzat gelerek «Aşkolsun!» diyorlardı ama, Celil beyin cevabı yamandı:

— Başımla beraber! Lâkin bir şartım var. Belki yüze yakın babayiğit gelecek. Bizim evde ben o gece istiklâl ilân edeceğim. Hepsi sırayla şey etmeğe kalkarlarsa... Bekçi, polis karışmayacak...

— Bu nasıl söz? Ne ahlâksız lâkırdı!

— Doğrusu bu! Teşrif ederseniz bilhassa memnun olurum.

— Allah göstermesin! Ben koca konakta bir oda bize ayırırsanız diye düşünmüştüm.

— Ayırması böyle... Bu sizin bildiğiniz ziyafetlerden değil... Bir iddia üzerine yapıyorum...

— Ben de ciddi birşey zannettim... Hâlâ uslanmad-nız gitti!..

— İşte bu son şekerim! Bundan sonra passo! Deniz aşırı yerlerde oturan davetliler için iki tans

tenezzüh motoru peylenmiş, diğerleri için şoförleri içki-

507

ye tövbeli üç taksi tutulmuştu. İsteyeni istediği saatte istediği yere bırakıp gidecekti.

Murat, bazı siparişler dolayısıyla konağa uğradığı halde ziyafet gecesi burasının alacağı şekli henüz anlamış bile değildi. Bilhassa servisi lokanta garsonlarının yapacak olması, aklına hep küçük tertip bir meyhane manzarası getiriyordu. Sonra çalgısız, oyunsuz mükei-lef eğlencenin de ne biçim birşey olacağını kestirmek te zordu.

Lâkin, Murat'ı düşündüren bu noktalara rağmen Adliye daireleri daha şimdiden -yani bir hafta evvel çalkan-makta, davetliler, Celil beyin kâtibini memnun etmek için ellerinden geleni esirgememekteydiler.

Patronun hovardalığı diğer avukat kâtiplerince de malûm bulunduğundan, Murat'a: «Felekten bir gece çalacaksın kardeş! Bize de bir davetiye yok mu?» diyendeı geçilmiyordu.

Celil beyin cabadan yaptırdığı halis İngiliz kuponundan nefti kostüm de hazırdı. Murat, bununla beraber giymek için bal rengi bir ipek gömlek, lâcivert bir papyon kravat, podösüetten iskarpinler almıştı. Hasılı herkes perşembe gecesini iple çekiyordu.

Şaziment hanım iki kere telefon etmiş, ziyafette k ı-dın bulunmadığına dair Murat'a, üstüste yemin ettirmiş, nihayet, gelecek hafta içinde mutlaka onlara gece yatısına gidip macerayı hikâye etmek vadini almadan yakasını bırakmamıştı. Murat, Perşembe günü öğleden sonra yazıhaneyi kapatıp

konağa gittiği zaman Celil beyi bütün telâşını tüketmiş bir halde, tavuklarıyla meşgul buldu. Sırtında bu işle meşgul olurken giydiği en eski elbise vardı.

— Gel bakalım kâtip! dedi, hele.. Aferin gâvura... Terzi canım! Pek şıksın azizim! Pezevenk yamağı olduğuna bin tane şahit ister... Bin tane... Hem de kaşarlanmış yalancı şahit...

— Rica ederim. Bir vakit kabul etmem... Hem kendi namıma, hem de patronum namına...

— Öyle mi? -Celil bey içini çekti:- Bizim kabul el-

memiz fayda vermez evlâdım! El-âlem meselesidir. E!;n ağzını sen bilir misin? -Kurnaz kurnaz göz kırptı: - Bj gece evelâllah bütün dünyadan öcümüzü alırım...

Hiç merak etme... Onlar deli Celil'in yüzüne beraber (Kodoş!) diyemezler ama, bakalım deli Celil ne haltedecek?.. Nasıl benim yeni horoz?

— Maşallah!.. 'A ' ” '

— Bakıyorum da, gözümün önüne delikanlılığım geliyor. Sen yaşta kız gibi Mülâzım'dım. Selanik'te güzel kızı olanlar beni tekmil tanırlardı. Böyle karnımız, dokuz aylık karı gibi şişmiş değildi ya... Fidan gibiydim. Tıpkı horoz canım! İyi demez, kötü demez atlardım! Zanpara-lıktan şart: «Her kadının adı birdir. -Karanlıkta tadı bildir!» hesabına gideceksin! Şimdi dünya güzellerine üşeniyorum. -İçini çekti:- Bir zaman geliyor ki insan yalnız hâtıralarla yaşıyor evlât! Yani tersine doğru yaşıyor. Ala-rötor mu derler, ne karın ağrısıdır, işte öyle... Bir yaş yukarı gidiyorum, sonra geçtiğim yerlerden bitekrar yüz-geri... Say ki Napolyonun Moskova seferi! Dönüşte Lir mağlûbiyetin dikâlâsı var... O sebepten beni seni ayıplıyorum... Bir tek esmer kızla, bir tek sarı kız...

— Rica ederim, bir de sarı kız çıkarmayın!

— Vay küçük beyim vay! ihtiyarladıkça göz yakını görmez ama, uzağı iyi seçer! Ben Hayret gibi budala mıyım? O âşifte, bizim zavallı Selim efendiye de az sürtün-medi! Lâkin herif odun! O kızla odunlar bile harekete gelir. Bizim Selim efendi taş kesildi. Nerdeyse arkama saklanacak! Sarı kız yamandır.

Hâlâ o dantelâlı siyah donlardan mı giyiyor!

— Hayır! Pardon anlayamadım.

— Peki, peki! Değiştirmiş demek! Geçen gün bir paket içinde bir takım çamaşır gördüm de...

Murat kıpkırmjzı kesildi. Reçina, yeni çamaşırları oracıkta değiştirmiş, eskilerini eve götürmek üzere bir gazeteye sarıp dolabın içine sokuvermişti. Celil bey, kâtibinin telâşını farketmemiş göründü:

— Eski itoğlu it olduğumuzdan, mübareğin kokusunu alırız! Sana bir avcı hikâyesi nakledeyim: Bir avcı kö-

509

peğini methediyor: «Bir gün yolda yürüyorlar. Hayvan durakladı. Kuyruğunu sallamağa başladı. Bu av gördüğüne delâlet ya... Etrafta avın saklanacağı bir yer, bir ça!', bir kaya yok! Canım sıkıldı. İki amele çağırıp gösterdiği yeri kazdırdım. Birbuçuk metre aşağıda bir tağfur tabaka çıkmasın mı? Üzerinde tavşan resmiyle... » İşte ben o cins kobaylardanım... Kızın hali değişti canım! Üzerine bir incelik geldi. Eskiden, zahir komşuluk vazifemizi yapamadığımızdan, bize âdeta surat asardı. Şimdi merdivende falan rastladıkça, bir pembeleşmek, bir kibarlaşmak... Başını öğle eğiyor ki... İnsanın tutup... Tövbe ya-rabbi! Gelin sayılır...

— Akşama hazırlık yapmayacak mısınız?

— Bre kâtip! Daha mı hazırlık yapalım? Onbeş gündür anamdan emdiğim süt burnumdan geldi.

— Bu kıyafet?

— Bir dakikada değişim. Rahatsız oluyorum.

— Çalgı için ne düşündünüz?

— Nafile! Benden söz alamazsın! Yaşayan görür! demişler.

— Son dakikada birşey olur... Bir eksiklik diye düşündüm de... İcabında bir ihtiyat düşünelim diyerek... Lâkin hanımlar hep darıldılar. Bu gidişle bir ziyafet da onlara çekersiniz sanırım...

— Ne dediler?

— Cok... Bir sürü lâf... Hele Adalet hanım kolay affedeceğe benzemiyor. Şaziment hanım da...

Celil bey başını birdenbire kaldırdı:

— Şaziment de mi? Ne çabuk tosunum!

— Hayret beyin baldızı hanımefendi duymuşlar da... Dün telefon ettiler. Siz yoktunuz. Söylemeği unutmuşum?

— Şu mesele... Ne buyurdu?

— Sahiden kadınlar gelmiyor mu? diye sordular.

— Sakın kadınlar için ileri sürdüğüm şartı haber vermeseydin...

— Hangi şartı?

— Bütün davetli erkekler üstünüzden geçer ha... Yüz kişiden de aşağı

değiller, diyorum. Haberin yok mu?

510

— Böyle bir sözü ben nasıl söyliyebilirim?

— İsabet. İsabet! Bunca yıllık Adalet hanım göze alamaz ama, Şaziment bu

şartı duyarsa mutlaka gelir... Ne Şaziment'dir o?.. Bilirsin ya..

— Hâşâ... Ben kendilerini...

— Dur yahu! Hele bak! Ben de kim, kim? diyordum. Aptal Madam Hayganoş benim de terzimdir. Ne ölçülerimi aldı? Geçen gün tarif ediyordu. Meğer sizmişsiniz”.... Nasıl Menta likörü?

— Anlayamadım efendim?

— Zanparalıkta, evet, ağzı sıkı olmak şart... Lâkin bizden de sır çıkmaz

evlâdım! Peki, peki! Eve de davet etti mi? Git de kocasını bir gör. Kadına hak verirsir! Mamafi, o hali gördükten sonra bir delikanlının evlendiğini duyarsam, cesaretine (Bravo) derim! Biz tevekkeli mi evlenmiyoruz... Tevekkeli mi? Saat kaç?

— Benim saatim yok efendim!

— Pek ayıp! Saatin olacak. Tabancan olacak. Siz nasıl delikanlılarsınız...

Sonra cebinde her zaman en aşağı elli lira bulunacak! Zanpara adama şarttır. Bir

elli'ik yaptır, cüzdanın en derin yerine yerleştir. Bozdurmağa mecbur olursan ilk fısatta tekrar tamamlayıp bütün pn-ra yaptırırsın! Sen deli Celil'in kâtibisin, cebinde elli lira mutlaka bulunmalı, ben deli Celil'im, cebimde muhakkak beş yüz lira olacak! Şükrü Kaya'yla Kılıç Ali denilen herifler de eğer hergün ceplerinde beş bin lira gezdirmiyor-larsa yuf olsun ervahlarına... Şimdi saati nerden öğreneceğiz?

Murat hızlı hızlı eve gidip geri döndü.

— Ikibuçuk efendim! dedi.

— Beşte ancak gelmeğe başlarlar. Ben biraz uyuyacağım... Sen de bir kenara uzan. Kolay değil, bu gece muharebemiz var. Meydan muharebesi..

— Herşey tamam mı?

— Hâlâ o telâş! Bre oğlum! Bu sabaha kadardı o sualin kıymeti! Bitti, tamam! Eksik, fazla bu, budur. Zaten onbeş günden beri farkına varmadıksa. şimdiden son-

511

ra birşey yapamayız! Gücün yeterse ilk misafirler gelinceye kadar uyu...

Murat taşlıkta dayalı duran şezlonglardan birisini arkadaki bahçeye götürdü.

Koyu gölgelerin arasına kurup uzandı ve hemen de uyudu.

VII

Orta katta, herbirinin mobilyası ayrı stilde üç oday'a gayet büyük bir sofa vardı. Oda kapılarının kanatları ziyafet gününe mahsus olarak çıkarıldığı için sofa bir kai daha geniş görünüyor, odalar, ilk bakışta sofayla berabel" hissini veriyordu.

Davetliler yavaş yavaş gelmeğe başladıkları halde, ortada ne sofra, ne de çalgı göremeyen Murat, Celil beyin misafirlere hazırladığı sürprizin ne olabileceğini anlar gibi oldu. Sinilerle, eski usul, yemek çıkarılacak, yemek arkasından da bir mevlût okutup zevketmeğe gelen biçareleri birkaç damla gülsuyu, birer külah şekerle savacaktı. Celil beyin mahşere kadar söyleneceğini ilân ettiği dillere destan ziyafeti de herhalde böyle birşey olmalıydı.

Murat, işin bu şekline de razıydı. Hatta daha da memnundu. Saçlı, sakallı, akıllı uslu ihtiyarların, İstanbul Adliyesi'nin en yüksek basamağına çıkmış adamların ortasında velev ki kendi yaşıtı kâtipler bile gelecek olsa, uzun müddet kalmak zevkli sayılmazdı.

En yaşlılar, en yüksek makamda oturdukları, daireyi istedikleri zaman terketmek hakkına mâlik bulundukları için en evvel geldiler.

Celil bey, caketatay giymişti. Teşrifatçılığı bizzat yapıyor, her misafiri, taşlıkta karşılayıp, kendince tayin ettiği yere oturtuyordu. Böylece reisler, kıdemli azalar bir odaya, genç âza mülâzımları, müddeiumumi muavinlen, diğer bir odaya alındılar. Asıl Adliyeyi çekip çeviren, da-

512

ha doğrusu bir milyona yakın nüfuslu bir sabık payitahtın adaletini kör-topal asıl tevzi eden emektar başkâtipler, iera memurları, mukayyitler, ihtiyar zabit kâtiple:!, hatta en hatırlı reislerle çoktan laubali olmuş mübaşirler, hademeler ve genç kâtip efendiler de üçüncü odaya buyur edilmişlerdi.

Murat'ı şaşırtan bir sessizlikle işleyen eski usul bir dolaptan, kahveler döne döne geliyor, bunları, ortada başka kimse görünmediği için Murat bizzat dağıtmağa uğraşıyordu. Nihayet kâtiplerden bir iki delikanlı da, boş oturmaktan usanmış olacaklar ki ev sahiplerine yardıma giriştiler.

Saat yediye doğru Merkez kumandanı Paşa, Kolo'-du Kumandanı Paşa, müddeiumumi, polis müdürü, defterdar, İstanbul Tapu Müdürü, hasılı işi yolunda bir avukatın muhtaç olduğu bütün diğer daire âmirleri de gei'p Celil beyin evvelce takdir ettiği odalarda yerlerini ald.-Jar.

Ortalık kararırken Celil bey odaları dolaştı:

— Namaz kılaoak dini bütün müslümanlar! diye bı-ğırdı, haydi var mı gönüllüsü!.. Kazaya kalıyor! Karışmam!

Bir kısmı alışkanlıkla davranacak oldular. Bunlar-dan bir miktarını binamazlar:

— Dur yahu! J3ıktık senin sofuluğundan... Burası neresi? Divanenin evinde kılınan namaz kabul mü olur? diye dürttüler. Diğerlerini de Celil bey sofrada çevirdi.

— Vay beylerim vay! diye yüzünü buruşturmuştu. Şu kadar insanın içinde sizden açıkgözü yok galiba... Hem de Celil'in ziyafetine gelirsiniz, hem de

cennetteki köşklerden vazgeçemezsiniz! Geri...   Yallah. Sabahtan böri buz parası vererek soğuttuğum suları pisletemem!

— Tövbe! Tövbe estağfurullah... Siz söylemiştiniz de...

— Ben sizinle eğlendim hocacığım! Peder merhumdan sonra yeminliyim! Fıkaraya ne ettiyse namaz etti. B -zim Dadı ile Lala hep yakındaki mescitte kılarlar. Ağzm-

dan büyük yemin, büyük küfür çıktı... Parıl parıl olursunuz karışmam! Sonra :

— Şerbet için! diye bağırdı. Halbuki su gezdiriyordu.

— Su içen diye bağırdığı zaman da destide halis şıra vardı.

Ortalık karardığı halde, elektrikler de bir türlü yanmıyordu. Birkaç tezcanlı düğmeleri şıkır şıkır çevirdiler. Herhalde cereyanda bir bozukluk olmalıydı. Alaca karanlık ziyafetin acaipiiğini bir dereceye kadar mazur gös teriyordu. İşte bu sırada, Abdullah efendinin usta garson! ti -bunlar smokinli üç delikanlıydılar- ortaya çıktılar. Büyük sofrada masaları biribirlerine ekleyerek (T) şeklinde bi*” sofra kurdular.

Elektrikler birdenbire yanıp ortalık göz kamaştırıcı bir ışıkla dolunca, sofranın şahaneliği göze çarptı. Hi-kikat burada kuş sütünden başka herşey mevcuttu. Hattâ Celil beye inanmak lazımsa, mevzuu bahis sözdeki kuş sütü, rakı mânasına geldiği için bilhassa bu mübarek süt diğer bütün nevaleden daha boldu. Yaş ve rütbe sırasıyla davetliler sofra başına geçtiler. Celil bey:

— Herkes dilediği içkiyi içecek! Başlama işaretini ben vereceğim! diye bağırdı.

Kadehler, iftar sofrası lokmaları gibi hazırlanınca ev sahibi ayağa kalktı-.

— Naçiz şahsımın davetini, alçak gönüllülük edip kabul buyurduğunuzdan dolayı minnettarım, diye başladı.

Ve Islâmiyetten girişip ümmet-i Muhammed'in gâiı ve gâh bir araya toplanmasında gerek dünya ve gere* ahret için ecr-i azim olduğundan, evvelce ağzının tad; -nı bilmeyen müsliminin mescide toplandıklarından lâkin zamanın tebeddülü ile ahkâmın tegayyürü inkâr edilemi-yeceği cihetle kupkuru mescid-i mübarekte toplanmaktan hiçbir hayır çıkmayacağını sezen akıldanelerin bu

514

içtimaları ihmal etmek mecburiyetinde kaldıklarından...

— Hâsılı, âhir zaman ümmetini cem'edebilmek bir emr-i asir göründüğü için işbu sofrayı gereği gibi donattık! Yiyüp içmeyene lanet! Amin! - Hâzirun boş bulunup (Amin!) diye inlediler:- Yiyip içene rahmet! Âmin! Al-

lahümme salli alâ...

Medreseden yetişme kulampara Hukuk Reisi:

— Nesteizübillâh, bu zındık şirazesini tecavüz eyledi ya, koman! diye

haykırarak kadehe sarıldı.

— Arkandan dua gelecekti. Günahı bu sakallı mü-nafıkın boynuna!

İlk kadehlerde, sesler alçak çıkıyor, herkes yanındn-kiyle edep dairesinde fısıl fısıl konuşuyordu.

Galiba dördüncü kadehte, kuyruk tarafından bir delikanlı kahkahası yükselip derhal söndü. Lâkin bu kadar işaret de, büyüyü bozmağa elverdi.

Birisi yerinden kalkıp en büyük reisin yanma gitti. Kulağına bir şeyler söyledi. Onun da :

— Münasip! Pekâlâ dediği işitildi.

Bu kalkıp birşeyler hazırlayan zat Ağırceza Mahkemesi Başkâtibiydi ki, her toplantıda yengeliği kimselere bırakmamakla meşhurdu.

Fermanı koparınca, kaşlarından itibaren yüzünün bütün çizgileri aşağıya doğru çekilmiş olduğu için denizde gemileri batmış, dünya yıkılmış da altında kalmış kadar kederli görünen esmer bir adamcağıza musallat oldu Gene fısıltı halinde görüşülüyordu ama, etraftakiler, b"!-hassa, yabancılar, şişman yengenin bu biçareden ne alıp veremediğini birtürlü anlayamadıklarından sıkıldılar. Adamcağız, delikten uğrayan barsağını yerine yerleştirmeğe çalışan bir fıtıklı gibi bir müddet kıvrandı. Bu kıvranma daha da sürecekti, büyük Reis :

— Haydi Ömer efendi, bekliyoruz! diye muvafakat-nı bir de alenen beyan etti de, adamcağız doğrulup d5-kildi.

Daha ilk sözünde Murat gözlerini kırpıştırarak: «Bu da ne?» dedi. Herif, birdenbire Hukuk Reisi oluvermişti:

— Demek geçinemezsiniz... (yi be hanım kızım! Bes

515

sene sonra mı gelir aklına bu iş... Türk müsün yoksa! Anladım. Türk'ün aklı gelirmiş sonradan başına... Sen ne diyorsun oğlum! İstemiyor nah! Sen ister misin? Olau mu canım şimdicik bu çapraz! Tuu!... Beyahu! Buna Reis ne haltetsin be yavrum? Geç şuraya otur biraz da sen hükmet! İstemez... Neden istemez! Kızım kanlı-canlı görünür. Yoksa aklıma gelen gibi midir haa?

Boşanma davasını böylece orta oyunu haline getiren Reis de dahil olduğu halde, herkes kahkahadan kırılıyordu. Rumeli lehçesiyle (Sonra) kelimelerini (Sura) diye söylemesi, gözlerini devirmesi, keçi sakalını sıvazlaması tıpa tipti. Bir perde arkasında bulunsa, bizzat Hukuk Reisinin de aklı karışır, (Biz bir yerden konuşuyoruz ya, Allah hayıra tebdil eylesin!) diye apışırdı.

Sonra sıra, Ticaret Mahkemesi Reisine geldi. Bunun başı daima sallanıyordu.

— Olmadı Arif bey olmadı beyim... Uç celsedir ev-rak-ı sübutiye ibraz buyuracaktınız! Bizi meşgul ediyorsunuz... Pek fena, pek!..

Ağır ceza reisinin gördüğü dâva firaklısıydı. Reis elini kulağının arkasına götürerek bütün vücudüyle uzau-yor, kapalı celsede cereyan eden cebr-i manevi ile ır?:a geçme davasını aydınlatmağa çalışıyordu:

— Anlayamadık... Ben anladım., diyelim... Yanımdaki hanım kız acemi... O anlayamadı... Yüksek söyle gözüm, yavrum, daha yüksek... Ne dedi buyurdun? Haa!... Allah, Allah! Bu mu? İyi bak, gözüm - yavrum! Demek öylece... Peki iki gözümün elifi! Oraya neden gidildiyd'? (Gezmeye mi gidelim?) dedi. Yo?.. Peki, a benim güzel sözlü, güzel gözlü kerimem, şunun gözlerine bir kere-cik olsun bakamadın mı? Baksana velfecri okuyor. Gitme-sen çok iyiymiş. Keski gitmeyiverseydin... Haa... Nassl benim aklım? Baba nasihati... Gitmemeli... Şimdi oraya gittiniz... Dur, ben sorayım sen tane tane cevap ver... Şu önümdeki delikanlıyla: Kâtip! Yavrum - gözüm... Bunlara devlet maaş veriyor ki sen ağzından (Hoh!) desen oraya yazacaklar... Şimdi oraya gittiniz! Kaymak donduran rr.ı dedindi? Haa... Taşdelen... Taşdelen'e gider mi kız kıs-

mı! Cahil yavrum? E? Ne dedi: «Nasıl olsa alacağım!» mı dedi! Herkes de öyle

söylüyor. Hemen inanıvermek olur mu? Inanmamalıydın gözüm - yavrum! Peki sonra?.. «Sonra işte öyle!» mi? Hayır, asla! Ben anlıyorum, lâkin solumda oturan aza hanım anlayamıyor. (Cahil) diyeceksin. (Bu kadarcık şeyi anlayamıyorsa oraya neden geçmiş kurulmuş!) diyeceksin... Haklısın!.. Lâkin şimdi n'a-palım? Başından geçmemiş. Gülme yavrum - gözüm! Ayıp değil ya... Herkes mutlaka Taşdelen'e mi gitmeli? Na-rede kaldık? Evet! Ne yaptı? Buyurdun? Arzedemedim mi? Anlayan var, anlamayan var! Dur. orasını birazdan, Allah'ın izn-i keremi ile anlarız! O bulunduğunuz Kaymak donduran... Tu, Taşdelen mevkiinde, sizin dibine oturduğunuz çalılığın

civarında başka kul, başka mahlûk yok muydu iki gözüm? Cok muydu? İyi... Yazınız... Cokmuş! Peki, seslenemediniz mi? Nutkunuz mu tutuldu.

Olmaz olmaz ki... Baş sallamak söz değildir. Yazılamaz. Bağr-madınız! Keski bağırsaydınız... Bağırıp oradakileri başınıza toplasaydınız! Peki! Şimdi bu seni Allah'ın emriyle almağa razı! İstemez misin? Birdenbire kestirip atmak !yi değil... Arslan gibi maşallah... Bir iş de olmuş madern ki... Biraz düşün. Efendim! Pederiniz mi razı gelmiyor? Yavrum - gözüm, pederin razı olup olmadığını Taşdeler.'-den evvel düşünseydin de, sen de burada boncuk boncuk terlemeseydin... Ben de nefes tüketmeseydim... Neden istemiyorsun? Sence bir mahzur yoksa biz pederi belki razı ederiz. Sana yalan mı söyledi? Burası pek mühim! Ne gibi bir yalan! (Zabit'im!) dedi demek, biz de baktık ki gedikli başçavuşmuş! Bu cihet de Taşdelen'e gitmeden, biraları içmeden evvel ariz amik tahkik edilecekti. Yavrum - gözüm! Bak ben de senin pederin yerın-deyim! Vallahülazim, Billâhülkerim bu meselede zabit Ue gedikli başçavuşunun hiçbir farkı yoktur. Bahusus, şu gözleri velfecri okuyan besmelesiz, şevkinin hükmünü de gereği gibi icra ettikten sonra... Gel beni dinle ciğerparem... Oğlan mahpusanede yatacağına, sizde yatsın... Ben bu işin ilerisini karanlık görüyorum. Arası bir miktar uzarsa, soğursa, eyvah denilmek ihtimali var... İşte

517

bu hususu benim solumda oturan hemcinsiniz iyi biiir. İnanmazsan sor... Gel beni dinle... Düğün iyidir. Bizi de çorbaya çağırırsınız! Durunuz! Sükût etti, bitti. Kanun-casıikrardır. Çağırın şunun pederini... Mübaşir, oğlum! Sana diyorum! Arkasını galiba sen de duyamayacaksın, ben de... İslâm dini aşikâre, merak etmiyorsam namerdim... Çağır pederi... Çağır ki... Yavrum - gözüm... Ağır ceza reisi:

— Hay Allah müstahakını versin! diye elini salladı. Sonra sırayla:

— «Memuriyetimizce...» diyerek kalkıp oturan ve kalkıp oturdukça büyük marifet yapmış gibi kendi kendine böbürlenen müddeiumumi muavinlerinin «Müekki-lim» diye bar bar bağıran avukatların, Kaleme bir güzel kadın girince saçlarını sıvazlayan kâtiplerin ve nihayet Cebeci Hamdi beyle bir kaç eski avukat kâtibinin do taklitlerini yaparak alkışlar arasında yerine oturdu.

Yenge bey sırayı monologlara verdi. Naşit, Kel Ha-san'ı. Meddah Aşki'yi, Hayali Sürüri'yi aynen canlandırdığı görüldü. Birisi, Adliye erkânının yürüyüşlerini, su içmek, ter silmek, diş karıştırmak, evrak tetkik etmek gibi bazı hareketlerini kalkıp gösterdi.

Sonra güzel sesliler türkü söylediler. Bunların içfn-de piyasa hanendelerine taş çıkartacak kadar usta olanlar vardı.

Yenge beyin talebi üzerine bir utla bir keman aranl/, ama maalesef bulunamadı. Marifetler bittiği zaman saat da onbire yaklaşmış kafalar da iyiee tütsülenmişti. Çok-tanberi içmeyenler mızıkçılık etmeğe birkaçı da gitmeğe kalkıştılar. Lâkin Celil bey bazısını sevinçle kapıya koda, geçiriyorsa da, diğer bazısını, bilhassa kodamanlardan olanları öldüm Allah bırakmıyordu.

Lâkin servis de tavsamıştı. Ev sahibi bunu farkeı-miş gibi -.

— Odalara geçsek de biraz serinlesek... dedi.

İşte bu (Odaya geçmek) hengâmesinde ne olduysa oldu. Ev sahibiyle biraz fısıldaşan Yenge bey, delikanlı guruplarının arasına karıştı. Karışmasıyle beraber o cep-

frıede, Murat'ı ürküten bir çözüntü, bir panik başlayıver-di. Davetlileri istedikleri yerlere götürmek için kapıda aleste bekleyen taksiler, bu gurup gurup gençleri bir koşu götürüp bir yere bırakıyorlar, tekrar dönüp Yenge beyin o zamana kadar nereye gitmeye ikna ettiği bilinmez delikanlılardan birkaç gurup daha savuşturuyo'-lardı.

Murat, bir aralık Oelil beyin nazarı dikkatini celbede-cek oldu:

— Farkındayım! Cevabını alınca büsbütün şaştı.

Nihayet, ev sahibinin sahiden göndermek istemediklerinden başkaları gitmişlerdi ki, garsonlar, masaların yerlerini değiştirip yeni bir sofra kurdular. Bu sefer, davetli azaldığı için, masalar pencerenin önünde hilâl

biçimi sıralanmışlardı. Bütün takımlar, mezeler, hatta içkiler tazelendi. Artık rakı faslı bitmiş hafif şaraplar, likörler, buzlu biralar meydana çıkmıştı. Bol meyve, çerez vardı. Bir yenilik olarak, sofraya dört demet çiçek getirilmişti.

Bir, iki şair güzel şiirler okudular. Bazı zeki fıkralar tekrarlandı. Gülünç maceralar anlatıldı.

Misafirler, tam gülmekten yorulup ikinci mahmurluğa kendilerini kaptıracakları sırada, garsonlardan birsi Celil beyin kulağına birşeyler fısıldadı.

Celil bey:

. — Yok canım! Ne saadet! Müjde beyler! Müjdemi isterim! diye ayağa kalktı. Merdivene doğru sahiden seğirtti.

— Nedir?

— N'oluyor?

— Aldırmayın domuzluğu tuttu!., demeğe vakit kalmadan, merdivende omuzlarında beyaz kürkü, elinde devekuşu tüyünden büyük yelpazesiyle şahane bir kadın göründü.

Murat, kadını görür görmez:

— A, Madam Tamara! diye âdeta inledi.

Kadın, merdiven başında bir an durdu. Derin bir re-

veransla melâike görmüş gibi apışan serhoş misafirleri selâmladı. Nefis Fransızcasıyla :

— Evimize hoş geldiniz beyefendiler! dedi. Celil bey, elini tuttu.

— İşte efendiler, dedi, size evimin bu geceki sahibini takdim ediyorum. Artık sizi eğlendirmek kendisine düşer! -Kadına döndü: - İşte dünyada mevcut dostlarımın hepsi! dedi ve tekrar davetlilere dönerek: -Madam Tamara diye-ilâve etti.

Evvelâ tek-tük, sonra pencere camlarını zıngırdatacak kadar umumi bir alkış koptu.

Madam Tamara, tekrar eğildi. Doğrulduğu zaman Celil bey omuzundaki beyaz kürkü aldı.

Kadın, etekleri yere sürünen koyu mavi ipekten bir elbise giymişti. Bu harikulade mevzun maviliğin üzerinde yer yer irili ufaklı yıldızlar vardı. Böylece kuvvetli elektrik ışığı altında semavi bir mahlûku değil, bizzat semayı temsil ediyor gibiydi.

Celil bey:

— Orta yere bir iskemle Murat! diye bağırdı. Murat, bir paşayla bir reisin arasına, patronunun

işoret ettiği kenarları yaldızlı ve diğer sandalyelerden biraz yüksekçe koltuğu koşturdu.

Madam Tamara, buna oturmadan evvel Murat'a :

— Mersi, dedi ve çenesini okşadı.

Manzara birdenbire değişmiş, biraz evvel canı sıkılmak üzere olan serhoş erkek kalabalığına bir ruh ge'-mişti.

Madam Tamara, uzun bir tebessümle, gözlerini mi-yopmuş gibi kısarak, hilâl şeklinde oturanlara ayrı ayrı gülümsedi. Sonra şahane bir edayla :

— Nerde servis? dedi, hani neden içilmiyor?

Ve saat onbir buçuğa geliyordu ki, bundan sonra içilmeğe başlandı efendim!.. Kırçıl saçlarını albros kestirmiş olan büyük rütbeii Paşa, boğazını sıkan kapalı yakası içinde domates gibi kızarıp, patlıcan gibi

morararak galiba Kardinal Rişliyö'-nün kullanmış olduğu eski Fransızcasıyla bülbül kes'1-

misti. Sol yanındaki Reis beye gelince nerdeyse kadim gözleriyle yiyecekti. Ötekiler de, en hafifi «Güzele bakmak sevaptır!» emr-i peygamberanesiyle -bunu medreseden yetişme hukuk reisi, böyle söylüyordu:- temaşaya giriştiler.

Murat, ilk şaşkınlık içinde «Kadın kendiliğinden mi geldi?» diye düşünüyordu ki Celil beyle bakıştılar. Avukat, «Nasıl?» mânasına başını sallayınca Murat sürprizin bu suretle başlamış olduğunu anladı.

Akşamdan beri gayet az içmiş, işin neticesini bekleyerek ev sahibi olduğunu hiç unutmamıştı. Şimdi, kendisini ağzına bir yudum içki koymamış kadar rahat hissediyor, Madam Tamara'nm hârika güzelliği karşısında men olmak için ayrıca birşey içmek ihtiyacını duymuyordu.

Artık her şeyin bir muayyen talimat dairesinde cereyan ettiğini anlamak kabildi. İçkinin her çeşidine şayan-ı hayret derecede dayanıklı olan Madam Tamara, kadehleri durmadan deviriyc, misafirleri de öyle hareket etmeğe mecbur ediyordu.

O kadar ki, zaten akşamdan beri içmekte olan ve hemen hepsi, çoktan beri bu kadar uzun zaman işret meclisine iştirak etmemiş bulunan beyler, sapıtmağa başladılar. İlk alâmet, paşa hazretlerinden noktasız, virgülsüz tam bir sayfa tutan özür dilemesi sonunda yakasını açması suretiyle belirdi.

Sonra kadının türkçe bilmediğine iyice emin olanla':

— Mirim bu ne bu?

— Meryem anamız desem... Fotoğrafisini gördü n, sıska bir biçare... değil...

— Bilemedi mi? Abıhayat!

— Hay Allah müstahakını versin Celii!

— Bununla hembezm olan bir dahi fena bulmaz erenler!

— Bu Celil domuzu şayet bunun visaline erdiyse... Bitti...

— Ne diyor? Şu anda ne ferman etti? Bre eyvah! Frenkçe öğrenmeliymiş. Nasıl etsek, neresinden başlasak!

521

— Aşk babından kardeşim... Sevmek babından... Madam Tamara, paşa hazretlerinin Fransızcasına

rağmen, sofranın en ucundakilerle bile meşgul oluyc, kendisini yarı baygın, gözler kaymış, ağız çarpuk seyrs dalanları bir tebessümle gökyüzünden dünya üzerine indirip kadehini işveyle kaldırarak içmeğe teşvik ediyo'-du.

Pusu öyle güzel tertip edilmişti ki, ekserisi güzel ve körpe kadına yabancı olmayan misafirler, Celil beyin uçj-rı zanparalığını düşünerek ziyafeti Hurilerle dolu bulacaklarını umarken dağılma zamanına kadar tamamıyle kadınsız kalınca âdeta inkisar-ı hayâle uğramışlar bu hayal kırıklığı sanki aylarca kadınsız kalmışlar gibi on'a-rı susatmıştı. Bütün bu karmakarışık halet-i ruhiye de olmasa içkiden sonra mahmurluk içindeyken görünen bu hakikaten güzel, tek kadın gene aynı tesiri yapardı.

Murat, böyle şeyler düşünüp dalmıştı ki, merdivende bu sefer, büyük bir gürültü koptu. Herkes (Ne var?) diye o tarafa döndü. İlk görünen baş :

— Ooo! diye bir sevinç feryadı koparttı.

Sonra diğerlerini daha büyük hayret ve şevk karşıladı. Salona bir anda kadınlı erkekli 20 - 25 kişi dolmuştu. Erkeklerin hepsinin ellerinde saz kutuları vardı. Bunlar, Beyoğlu'nun en büyük saz salonunda o geceki vazifelerini bitirdikten sonra ziyafet için tutulmuş heyetti.

Garsonlar, hilâl şeklindeki sofranın bir ucunu derhal biraz uzattılar. Takım yerini aldı.

İçlerinde beş tane şarkıcı hanım vardı ki aylardan beri İstanbul'da cana can katıyorlardı. Erkek hanendele.'a sazendeler de emsallerinin en

namdarıydılar.

— Hay sen çok yaşa deli!

— Kim demiş deli diye!... Dâhi-yi âzam budur! . Neymiş o tabut... Mâbût lâkırdısını geveleyen tek gözlüklü züppe!

— İyi bildin budur! Safa geldiniz evlâtlar!

Madam Tamara'ya bu suretle ikinci takviye de gelmiş oldu. ilk şarkıda, misafirlerin şekeri olan da, tansi-

•yonu olan da, üresi, daha bilmem nesi olan da ölçüyü pusulayı kaybetmişti.

— Yaşa!

— Nurol!

Hatta arada sırada hangisindense bir de :

— Heyhat! narası ortalığa velvele vermeğe başladı.

Heyet, fasıldan fasıla geçiyor, ağır aksakta (Ah) çöken misafirler curcunada yerlerinden kalkmamakla beraber âdeta şıkır şıkır oynuyorlardı.

Felâket'e en yakın oturduğundan olmalı paşa hazretlerinin gözlerini kan bürümüştü. Berideki hukukçu, ne de olsa daha ince zekâsiyle gözlere kan doldurmaktan-sa, Madam'ın kolunu arada sırada pûs etmenin daha akıl kârı olduğunu sezmişti.

Manzara, şarkıcı kızları fıkır fıkır güldürecek ha'e geliyordu. Bunlardan bir tanesi, etli, canlı bir sarışın taze, ihtiyarlar arasında edeple oturan Murat'ı çoktan gözüne kestirmiş, usta bakışlarıyla (Nedir bu rezalet?) demeğe bile getirmişti.

Her cins içki su gibi akıyor, saz cana can katıyordu.

Bu hengâme ne kadar sürdü? Kâlûbelâdan beri bj-rada böylece oturuluyor ve bu gece sabah olmamakta inat ediyor gibi birşeyler düşünülmeğe, düşünülmek değil, sezerek sevinilmeğe başlanmıştı ki garsonlardan birisi, C3-lil beyin kulağına birşeyler fısıldadı. O da ona cevap ve--di. Garson aldığı cevabı saz heyetinin ak saçlı seremoniye hacet görmeden herif defini koltuklayıp:

— Bize müsade! diye ayağa kalktı.

Tamamiyle erimiş zannedilen davetliler bu inanı!-maz oyun bozanlığı müşterek ve canhıraş bir feryatla protesto etmeğe giriştiler. Lâkin Celil beyin kendinden emin sesi:

— Rica ederim arkadaşlar, dedi, yorgundurlar istirham ediyorlar. Meclisimiz eğlencesiz kalacak değildir. Söz veriyorum!

— Bre yaşa! İster misiniz Denizkızı'nı getirsin!

523

— Getirir getirir... Adı üzerinde deli Celil!

— Dünyada bir akıllı herif var. Ona da deli deyip, haltetmişler...

Çalgıcılardan hiçbir iz bırakılmak istenmiyor gibi masaları derhal yok edildi. Yerlerine, dalgınlıkla ve tesadüfen imiş gibi birkaç ipek yastık düşürüldü. Aşağıda azimet gürültüsü yeni kesilmişti ki, merdivende eskisi kadar olmamakla beraber gene kalabalıkça bir ayak sesi peydahlandı.

Üç tane nemrut suratlı kara herif göründü. Bunların başlarında kasketler vardı.

— N'oluyor?

— Haydut mu bastı? demeğe vakit kalmadan, meydana kırmızı ipek şalvarını savurarak bir âfet çıktı. Lacivert yeleğinin altında sarı ipek gömleğinden memeleri nerdeyse dışarı uğrayacaktı. Ayağında en son moda yılan derisinden uzun ökçeli iskarpinler giymiş, başına, en pahalısından bir

eşarp sarmıştı. Madam Tamara ile müsabakaya çıkmış gibi esmerdi. Yanağında iki (ben) görünüyor, kalın dudakları karanfil gibi can yakıyordu.

Terbiyeli bir eski zaman temennasıyle meclisi selâmladı.

Çingene takımı, minderleri görünce yerini tanım ş olacak ki karaoğlanlar hemen oraya bağdaş kurdular.

Kadın, ancak, usta bir sinema artistinde görülebilo-cek bir tabiilikle omuzunu duvara dayayıp ayakta kal-mtştı.

İlk sözü Madam Tamara söyledi:

— Ne güzel kadın!

Paşa hazretleri, bir anda, iki şak olmaktan başken çare kalmamış gibi inledi:

— Çok güzel!

İhtiyar Reis, çenesini titreterek:

— Safa geldiniz evlâtlar! diyebilmişti. Garsonlar, bağdaş kuranların önüne bir kalaylı bakır

tepsi içinde içki koşturdular.

524

Madam Tamara, ev sahibeliğini hatırlamış olmalı H, tatlı bir sesle:

— Murat bey! dedi.

— Buyrun Madam!

— Neden kavalyelik vazifenizi yapmıyorsunuz? Madama içki versenize...

— Emredersiniz!... -Kendi kadehini doldurdu. Çingene kızına hayran hayran bakarak sordu:- Rakı degl mi?

— Siz bilirsiniz... -Kadehi bir yudumda bitirdi. Dişlerini göstererek vahşiee gülüp uzattı:- Tatlıymış. Bir daha verin!

Madam Tamara, merak edip ne dediğini sordu. Cevabı öğrenince, masadan bir kırmızı gül alıp hovarda bir hareketle kadına fırlattı:

— Tebrik ederim, diye Fransızca söyledi, ağzınızın tadını biliyorsunuz! Murat, ikinci kadehi verirken bunu da tercüme et'. Çingene kızı, alt dudağını ısırarak başını iki kere salladı. Murat'ın göğsüne vurmuşlar gibi, nefesi kesiliverdi.

Çalgı keman, klarnet ve dünbelekten ibaretti. Öylesine serhoştular ki, yirmi kişilik fasıl heyeti ile bu fıkc-ra takım arasında en küçük bir fark görecek halde bulunmuyorlardı.

Kadın, kuşağının arasından zilleri çıkardı. Parmaklarına yavaş yavaş nazla taktı. Murat, bu işi tamamıyle bitirmesini bekliyordu. Elleri artık meşgul hale gelince, gözleriyle kadehini gösterdi.

Çingene kızı:

— Peki, üç olsun delikanlı! diye gülümsedi. Murat, bu sefer kadehi uzatmadı. Kendi eliyle ağzına

verdi. Kız, bunu öyle alışık, fakat öyle hususi bir tavırla içti ki bitirdiği zaman ağzından öpülmesini istediğini anlamamak imkânsızdı. Murat dişlerini sıkıp gözlerini hafifçe kapatarak kendisini zaptetti. Madam Tamara :

— Yazık! diye bağırdı. Murat kıpkırmızı:

525

— Meze ister misiniz? diye sordu. Çingene kızı gayet sakin :

— Geçti! dedi.

Şimdi, kalabalıkla zerre kadar alâkası olmayan m*-ni mini, belli belirsiz hareketlerle, duruşunu bozmaksızın zil vuruyordu.

Koca salon mu küçülmüştü yoksa ziller, nazlı, şehevi seslerini kaybetmeden elli misli mi büyümüşlerdi, şimdi yalnız bunların sesi duyuluyor bu sesle arzulu bir kadın vücudu kıvrım kıvrım kıvranıyordu.

Nihayet, bir iki adımla ortaya çıktı.

Murat, çiftetelli denen oyunun neden asırlardan beri memleketin biricik raksı halinde yaşadığını o gece o çingene kızını seyrederken anladı. Bu oyunun, bazı mesire yerlerinde gene çingene kızları tarafından oynanılan zevzeklikle hiçbir alâkası yoktu. Bu oyun haremlerinde cins cins kadın kalabalığı bulunduran Osmanlı erkeklerinin, tokluktan gelen incelmiş şehvet hislerinin yüzbinlerce-sinden süzülmüş hülâsasıydı. İnsan seyrederken, hiç bir kadının bu anlatılan şeyi hiçbir erkeğe, hiçbir zevk ânında veremeyeceğine üzülerek inanıyor, tatmin edilmez bir mahrumiyetin kederini de beraber duyuyordu.

Murat, dalmıştı ki, ortada bir felâket halinde dönen; mahlûkun kendisine yaklaştığını, birdenbire dönerek d'z-leri üzerine çöktüğünü gördü. Çingene kızı tersine çevrilmiş bir resim haline gelmişti. Murat onu bilir çıkarmağa uğraşırken Madam Tamara :

— Eşarpı alınız! diye seslendi.

Murat titreyen elleriyle gerdandaki gevşek düğümü, acemi acemi çözdü. Simsiyah saçlar, akıl almaz bir şekilde canlanıverdiler. Murat, kadının çıplak memesim tutuyormuş gibi elindeki eşarpı merhametsizce sıktı.

Misafirler, artık tamamıyle aoşmuşlardı. İhtiyar gın-laklardan pürüzlü naralar, ateş almış avuçlardan tempo şakırtıları duyuluyordu.

Kadın tekrar ayağa kalktığı zaman, beklenmeyen bir başka hâdise vuku buldu. Bir yerden ortaya, fesini sağ kaşına efece yıkmış, beline alev renkli ipek bir futa do-

lamış bir başka oyuncu daha çıktı. Bunun da zilleri vardı. Neden sonra ve hepsi birden avukat deli Celil beyi tanıdılar.

Yaşlı adam sanki birden gençleşmiş, otuz yaşında olgun bir delikanlı haline gelmişti. Kabadayı bir tavır'o duruyor, durduğu yerde zilleri vuruyordu. Kadın evveıâ, pek ehemmiyet vermedi. Sonra zil sesleri ne dediyse dedi ki, kaşlarından birisini kaldırarak evvelâ hayretle, sonra da takdirle baktı.

Murat, gittikçe hızlanıp mânâlaşan bu çifte oyunu da görmemiş olsaydı, yalnız kadının oyunuyla raksın gene de tam manasıyla anlaşılmamış olacağını sezdi.

Celil bey, sevmeği hak bilen, bu hususta hiçbir kc-yıt tanımayan uçarı İstanbul delikanlısı kesilmişti. Topuk vurmaları, omuz oynatmaları, süratle dönüp durulmala-rıyla dehşetti.

— Celil var ol!

— Tevekkeliii... Namussuz!

— Hay Allah müstahakını versin! Kadını gözümüzün önünde...

Oyun gittikçe hızlanıyordu. Murat, nihayet bir yerde, bir şeye çarpıp parçalanması icap edecek diye düşünür ken sahiden bir hal oldu. Kadın razı olmuş gibi sindi. Mo-rat'ın önce hiçbir mâna veremediği munis hareketle le cepkenini çıkardı. Ve gene sırasında zilleri vurduğu halce artık maddi varlık olmaktan çıkıp gecenin son ve sahiden müthiş numarasına başladı. Cepkeninden sonra san gömleğini atmış, belinden yukarısı sutyenlerle kalmıştı. Seyirciler nefeslerini keserek seyrediyorlardı. Yalnız Celil bey oyunun icabı olarak âsi hareketlerle daha başka şeyler emretmekteydi.

Kadın sutyeni de sıyırarak göğüslerini serbest bırakınca, misafirler bir ağızdan:

— Hım! diye içlerini çektiler ve sanki sonuna kadar artık bir daha bu nefesi ciğerlerinden boşaltmadılar.

Çingene kızı bir müddet erkeğe yalvardı. Sonra mukavemeti kesilmiş gibi şalvarını çıkardı. Murat, olacaCiı hissederek kaçamak bir bakışla Madam Tamara'ya bak-

ti. Güzel ağzı hafifçe aralık, sanki erkekmiş gibi seyrediyordu. Manzara zaten hayvanları bile hıslandıracak kadar tek manalıydı. Şalvardan sonra paçaları dantelli kj-cücük bir kilot kalmıştı. Kız, oyun arkadaşına tekrar ya'-vardı. Tekrar aynı insafsız cevabı aldı. Nihayet kilotunu da bırakıp hafifçe terlemiş çıplaklığıyle...

Celll bey, birdenbire zilleri susturdu.

Koşup kadını tuttu. Umulmaz bir kuvvetle kollarına aldı. Davetlilere meydan okuyor gibi bir an öylece baktı. Oyun esnasında kıyametleri koparan saz da birdenb'-re susmuş salonu korkunç bir sükût doldurmuştu.

Celil bey:

— Paydos! diye bağırdı. Haydi şimdi defolun pe/8-venkler!

Kadını taşıyarak merdivene doğru yürüdü.

Murat'ın bu harikulade manzaradan en son gördüğü ipek çorapları içinde gergin ve şeffaf bir bacak oldu.

En küçük ampul müstesna elektrikler birdenbire söndürüldü.

Sahiden paydos!

En son misafiri otomobile bindirip defedebilmek için Murat'la Madam Tamara bir saat uğraştılar.

En büyük vakti, her birinin Madam'la ayrı ayrı vedalaşmak istemesinde, bu vedaın da sözbirliği etmişler gibi belki beş dakika kadının kolunu yalamak tecellisinde sarfetmişlerdi.

Herkes gidince Madam Tamara :

— Kolumu sabunla yıkamadan mantomu giyemeru! diye yorgun ve usanmış güldü ve sonra gayet ciddi bit sesle: -Biz şarklılar ne tuhafız dedi. Bütün bu gürültü değer miydi? Demek Celil beyin maksadından onun da

haberi vardı. Murat cevap olarak patronunun son sözünü tercüme etti. Kadın:

— Biliyorum, dedi, işte asıl bu değer mi? Ellerini yıkadı. Bir aynada saçlarını biraz düzeltti,

528

— Haydi mantomu bulalım! dedf.

Murat önde olduğu halde alt kattaki odalardan birisine giriyorlardı ki, delikanlı:

— Durunuz! diye Madam Tamara'yı önledi.

— Ne yar?

Bir sedirde, Celil beyle çıplak çingene kızı bayg n yatıyorlardı. Yerde iki boş rakı şişesi vardı. Madam Tamara Murat'ın omuzundan baktı:

— Ne tablo! diye hafif bir ıslık öttürdü.

Murat, eline geçirdiği yağ lekeleriyle dolu bir sofra örtüsünü uyuyanların üstüne örttü.

Madam'ın kürkünü diğer odada, bir iskemlenin üzo-rine atılmış buldular.

Murat bunu omuzlarına koyduktan sonra :

— Tamam mı? diye sordu.

— Tamam! Çantasız gelmiştim. Siz?

— Ben de gideceğim?

— Nerede oturuyorsunuz?

— İstanbul tarafında... Fatih var... Bilir misiniz?

— Bilmem! Sizi otomobilimle götüreyim! Haberiniz var mı? Bir otomobil aldım.

— Sahi mi? Tebrik ederim!

— Lâzımdı. Hem de takside çalışacak. Böyle hususi plâkayla çalışınca daha iyi kazanıyor. Haydi!

— Rahatsız etmiyeyim!

— Haydi canım! Bu bir zevk! İlk defa araba alanlar ahbaplarını böyle minnet altında bırakmadan yapamıyorlar.

Avluda zaten bir tane otomobil kalmıştı. İhtiyarca bir şoför, ağır bir hareketle kapıyı açtı ve Murat'a alâkayla baktı.

Madam Marta Rusça konuştu.

Murat, oturduktan sonra:

— Hemşeriniz mi? dedi.

— Evet! Sizi tanıştırayım: Petro... Eski bir Kazak Binbaşısı. -Şoför

homurdandı:- Ben ona Hatman diyorum. Bu da benim arkadaşım... iyi arkadaşım Murat Bey... İsmini olsun şimdiden seversiniz Hatman!

Tramvay caddesine çıktıkları zaman ortalık iyiden iyiye ağarmıştı.

Hatman arabayı içinde hasta varmış gibi yavaş yavaş sürüyordu.

Köprüyü vapurlara geçit vermek için yeni açılmış buldular. Beklemek lâzım geldi. Tamara yan gözle Murat'a baktı:

— Bu gece pek şıktınız arkadaş, dedi yalnız pek d© korkaktınız!

Murat, neyi söylemek istediğini bir an düşündü. Sonra hakiki bir teessüfle :

— Evet! Sizden korktum! dedi.

— Hâlâ mı bu korku?

— Her zaman galiba... Çok kötü... Madam Tamara gayet tabii bir sesle:

— Bu çingeneler, her memlekette böyle ateş gıof insanlar, dedi, Puşkin bunları ne güzel anlatır... -İçini çekti: - Bir yorgunum ki... diye küçük bir çocuk gibi şikâyet etti:- Halbuki yorulacak birşey de yok... Bilmem ki.

Murat, ona merhametle baktı.

— Şöyle bana yaslanın, diye çekinerek teklif etti: Biraz uyumayı deneyiniz!. Kadın hiç tereddüt etmeden delikanlıya sokuldu. Ancak bir kedi yavrusunda görülecek cici kımıldanışlarla kendisini yaslandığı vücude uydurdu. Murat, neden sonra kolunu aradan kurtarıp omuzuna atmayı akıl etf:.

Sarı saçları güneş ışığı gibi -güneş ışığı gibi değ'I, bir başka ışık gibi- yüreğini kamaştırıyordu. Vücudunun neşrettiği kokunun içlerinden çıktıkları serhoş kalabalığı ile hiçbir münasebeti yoktu. Marta, nereden olursa oı-sun, tertemiz çıkan cinsi ender kadınlardandı.

Sayıklar gibi:

— İşte böyle iyi! dedi, ne iyi...

Murat saadetle yutkundu. Hiç münasebeti olmadığı halde, belki de mutlaka birşey söylemek lüzumunu duyarak :

— Birşey içseydiniz! dedi.

£30

— Ne var ki?

— Burada salep satarlar. Salep bilir misiniz?

-- Bilirim. Severim de... -Başını çevirip aşağıdan yukarıya baktı:- Salep içtikten sonra gene uyurum olur mu?

— Gene mi? Uyumadınız ki...

— Ne budalasın! Kadınları hiç yalancı çıkarmamayı öğren... Nerde salep?

— Pişman oldum. Bakalım bardakları temiz mi?

— Saçmalıyorsun Murat arkadaş... -Bir kere daha (Tavariş) demişti. Şoför bir

kere daha homurdandı: - Ben sana bir zamanlar otuz lira aylıkla bir kolacıda çalıştığ-mı söylemiştim. Kolacı demek, çamaşırcı demektir. Salep isterim. İçlerinde birkaç tane de genç kız bulunan amele kalabalığı da köprünün açılmasını bekliyordu. Murat, hiçbir iş kanunu hiçbir merhamet tarafından himaye edilmedikleri için hesapsız uzunlukta çalışan bu her zaman yorgun ve gittikçe daha yorgun kalabalığa ilk defa çekinerek baktı. Şu anda, onlara kimbilir nasıl görünüyordu. Kendisi de işsizlikten komisyoncu arkadaşıyla bazan gemilerde sabahlamaktan dönerken böyle otomobillere rastlamıştı.

Basamakta durup :

— Ben de işten geliyorum kardeşler! diyebilse. Kapıyı hışımla açıp dışarı

çıktı. Elleri belinde sâlep-

çiyi aradı. Karşı kaldırımda bulunca kalın sesiyle:

— Hey, sâlepçi! diye bağırdı.

Üç bardak salep istedi. Erkekler Tamara'nın güzelliği ile pek alâkadar olmadılar. Kızlar bilâkis Murat'a bakacaklarına onun, daha ziyade kıyafetini süzüyorlardı.

Sıcak salep, yorgunluklarını azaltacağına arttırmıştı. Murat tekrar yerine oturdu.

— Haydi uykuya? diye rica etti.

— Peki, Sana birşey söyliyeyim mi?

— Söyle.

— Bu kalabalığa acırsın sanırım!

— Ben de o kalabalıktan birisiyim! Acırım.

531

— Beni memleketten bunlar koğdular... Ama, gens de onlara hiç kızmıyorum. Ben bazan ne düşünürüm bilir misin? Orada olsaydım derim... Bir Kolhaz'da amele olsaydım. Ayağımda yırtık çizmeler... Ama. üzerimde baba Rusya'mın gedik yüzü... Sırtımda onun toprağı... onun toprağı bana erkekmiş gibi geliyor. Hani sevilen bir e> kek... Ona sıkıca dayanırsın... Bizde, küçük derecikler bile, başka yerlerin büyük nehirlerinden büyüktür. Yahut biz öyle zannederiz... Bizim memleket devlerin memleketi... İnsan orada kendisini dev gibi hisseder... Anladın mı?

— Anladım. Evet! Bir hikâye okumuştum. Gorki'-den... Bir Yahudi çocuğunu anlatıyordu. Canbazmış, trapezden düşmüş. Babası da beraber düşmüş de ölmüş mü, yoksa hastanede miymiş? Çocuk evdekileri geçindirmek için yaralarına rağmen marifet gösterir, para toplar. Hikâye bu kadarcık... Ancak Gorki, bu kadar küçük bir şeyden bir unutulmaz hikâye çıkarabilir. Sonra diyor ki şimdi büyük yaralar halinde kanayan vatanıma baktik-ça bu cesaretli yahudi çocuğunu hatırlarım... Affedersiniz Madam... Ben hayvanın birisiyim... Affedersiniz...

— Hayır! Sonra!..

— Bu kadar, nasıl da düşünmedim...

— Öyle ferahladım ki... Ben size teşekkür ederim. Çoktanberi böyle ağlamamıştım... Birçok başka türlü ağladım ama... Gorki'yi biz de severiz, değil mi Hatman!

— Evet!

— Biz galiba giderek Bolşevikliği de seveceğiz?

— Hayır!

— Peki, peki! Gorki'den, başka hikâyeler de biiir misiniz?

— Birçok...

— Size nasıl geliyor yabancı mı?

— Hayır! Çok zaman bizi anlatıyor sanırım... Ayn» mezhepteniz!

— Ne demek?

— O da insanları seviyor. Ben de insanları sevlyo-

rum. Bütün insanları... Fenalarını da... Böyle söylerim de bir arkadaşım var bana öfkelenir...

— O ne istiyor?

— Lâyık olanları sevecekmişiz!

— Kimdir bu lâyık olanlar?

Murat, az kalsın: «Namuslu insanlar!» diyecekti.

— Bütün iyi yürekli insanlar! dedi. Tamara biraz düşündü.

— Galiba haklı, dedi kendisi nasıl adam!

— Kendisi, iyi yüreklidir. Evet! Tamara doğrulup kürküne sarıldı.

— Üşüyorum! Neden? diye safiyetle sordu. Vezneciler'i dönerlerken Murat'ın aklında böyle br-

şey yoktu. O kısacık mesafede süratle düşündü ve arabayı kahvenin önünde durdurmadı. Halbuki Fincancılar yokuşunu çıkarlarken bu güzel arkadaşını Ihsan'a uzaktan olsun gösterebileceği için sevinmişti.

Yavaşça :

— Ben size yalan söyledim, dedi.

— Ne?

— Yalan...

— Nasıl yalan?

— Ben İstanbul'da oturmuyorum. Beyoğlu'nda oturuyorum. Sizinle beraber... Biraz daha fazla bulunabilmek için...

Sahiden korkarak baktı. Tamara düşünceli bakışlarını ağır ağır çevirdi:

— Ne güzel! diye güldü, iyi oldu. Haydi dönelin Hatman! Süratle

Beyoğlu'na... Çok aceledir anladınız mı?

Dönüşte sabık Kazak Binbaşısının ne kadar usta bir şoför olduğu anlaşıldı. Henüz kalabalıklaşmış yollardj, sanki uçuyordu.

Şişhane yokuşunu çıkarken Murat:

— Beni Taksim'de bırakırsınız, olur mu? dedi:

— Mademki beraber bulunmaktan hazzediyorsunuz neden meselâ Şişli'de değil?..

— Rahatsızlık veriyorum. Yorgunsunuz... Üşüyorsunuz!..

— İşte gidiyoruz. Bakalım...

Otomobil Taksim'i aynı hızla geçti. Hiçbirşey konuşulmadan Osmanbey'den Bulgar çarşısı'na sapıldı. Üç katlı bir apartımanın önünde durdular.

Tamara, Murat'ın elini tuttu.

— Korkma! diye gülümsedi, gel! Korkma! Üçüncü katta bir kapının ziline bastı. Bir ihtiyar kadın açtı.

Tamara, Murat'ı hâlâ elinden tutarak içeri girdi. Kadına Rusça birşeyler söyleyip yürüdü.

Yatak odasında dişleri biribirine vurarak:

— Perdeleri indir de gece olsun! dedi. Sonra gel, beni ısıt! Donuyorum... Murat, bir tıkırtı ile uyandı. Birisi kapıya yavaşça vuruyor, bu suretle uyuyanları uyandırmaktan ziyade, hâlâ uyuyup uyumadıklarını kontrol ediyordu. Sesini çıkarmadan yanında yatan Tamara'ya hayran hayran baktı. Nerede gecenin biricik şahane kadını, nerede yanağını avucuna koyarak rahatça uyuyan çıplak k;z çocuğu... Uykusuzluğa, içkiye, sonra da uzun bir didişmeye rağmen yüzünde yorgunluktan eser yoktu. Bilâkis canlıyken biraz çiy olan renkler daha hafiflemiş, yüzüne vahşi bir güzellik veren yeşil gözleri kapalı olduğundan, uzun kirpikleriyle olması daha taze bir hal almıştʹ. Solukları, sakin ve muntazamdı. Bir yabancı erkekle, kazara kalıvermek, bu kadar değersiz bir hale nasıl gelebiliyor, nasıl deriden bir milimetre içeriye işleyemez oluyordu?

Murat, odayı gözden geçirdi. Hiç bir fevkalâdelik göremedi. Yalnız üç yerde kooaman, kırmızı güllerden demetler vardı. Tamara'nın ziyafette böyle bir gülü çingene kızına fırlattığını hatırlayarak: «Demek en kıymetli hediyesi!» diye düşündü.

Kadın kımıldanınca, yalnızlıktan gelen -daha doğru-

su gelmeğe hazırlanan- saçma fikirler yerini hemen, bö/-le yeni bir kadınla uyanıldığı ilk sabah duyulan aptal k'-bir'e bıraktı.

Canı cigara istemiyordu. Tamara'nın saçları ne güzeldi. İpek de böyle değildi. «Pekâlâ! Umum müdür de bu yatakta, bu, şimdi, bulunduğum yerde mi yattı?»

İtina ile kalktı. Acele giyindi. Cigara yakmak içn çaktığı kibritin sesiyle kadın uyandı. Hiç uyku sersemliği çekmeden :

— Kalktın mı? İyi! dedi.

— Kapıyı tıkırdattılar.

— Öyle mi? Saat kaç?

— Bilmem...

— Cekmeaede kol saatim var. Murat, bulup kalktı.

— Üç'e gelmiş! dedi, dinlendiniz mi?

— Tamamiyle... Şurada bir penyuvar olacak... Lütfen...

Murat ince hırkayı yuvarlayıp fırlattı. Tamara kalktı.

— Neden banyo yapmadan giyindin?

— Bilmem, canım sıkıldı. Sizi uyandırmamak için hiç kımıldamadan

yatmaktan usandım.

— Pek kibarsın! Hem de yanlış düşünmüşüm! Ne zannettiğim kadar

küçükmüşsün, ne de merhamete lâyıksın!...

— Anlamadım!

— Seni acemi sanmıştım. Çıraklık, kalfalık, şurada dursun pek ustaymışsın.

Rum kızı ne kadar sevinse azdır. Bir de (Korkuyorum) diye beni aldatırsın!

— Halâ korkuyorum... Vallaha!

— Ondan değil sevgilim! Sabahleyin demek yorulmuşum! Sonra o garip oyun asabımı bozmuş olmalı... Başkalarından esirgemediğimi Murat'tan niçin sakınmalı? diye düşündüm. İyi mi düşünmüşüm?

— Ben de düşündüm -Murat somurttu- Müdür-ü Umumi de burada mı kaldı acaba? diyerek...

!!— Evet, burada kaldı...

— Stei sevdiğinizden de bahsetti mi?

535 I

— Zannetmem! Erkekler yaşlandıkça makûl olurlar. Budalalık senin gibilere mahsus...

— Teşekkür ederim.

— Birşey değil... Budalalık evet... Bazı şeyler olmasa da, pekâlâ zevkle yaşanır olduğunu hepimiz çok sonra öğreniyoruz. Kibar adamdı. «Ben olgun erkeklerden haz zederim!» dedim. Bu ona kâfi geldi.

— Bana böyle birşey de söylemediniz?

— Sahi! Konuşmağa vakit bulamadım ki... Dişlerim birbirine vuruyordu.

Murat'ın yüzündeki dalgınlığa merhametle baktı. Yanına geldi. Bir

koltuğa oturttu. Kendisi de kenarına ilişti.

— Şimdi beni dinle, dedi, gördün ki bir fevkalâde'ik yok... Zaten hiç birinde fevkalâdelik yoktur. Fevkalâdeliği biz uydururuz. Ben sana (Üşüyorum) dedim. Küçük Rum belki de (Yanıyorum!) der. Taban tabana zıt gibi görünseler de, bunlar nihayet aynı kapıya çıkar. Beraber yaşayamayacağımızı biliyorsun! Sen bir kere kıskançsr. Kıskançlık iyi şey... Lâkin vatana bağlı birşey sanırım. Buraya geldim geleli bizzat kendisini

değil, uydurmasnı bile hissedemedim. Ben senin için geçici bir sevgili bi.e olamam.

— Böyle birşey istedim mi?

— Canım neden derhal öfkeleniyorsun? Konuşuyoruz. Bu konuşma seni kaybetmek istemediğim içindir. Bir kere daha gelsen, belki seninle tekrar yatarım. Sonra hizmetçi evde olmadığımı söyler. Bir miktar üzülürsün. Beni görmeğe çalışırsın. Sonra Rum kızı seni teselli eder.

— Senden sonra hiç kimseyi, hiç kimsenin teselli edemeyeceğini sanki bilmiyor musun?

— Vay canına! Ne dehşetli söz! Yalan halbuki...

— Yalan değil...

— Daha şimdiden usandın... Sus, sus! Benden değil! Böyle

konuşmaktan... Sana birşey teklif etsem...

— Et... Haydi!

— Ben senin ablan olacağım. Sen de benim kardeşim...

— Sahiden beni bu kadar budala mı sanıyorsunuz?

— Dinle biraz! Görüyorsun ki, insan adım başında sevgili buluyor. Dün gece benim seni, senin beni bulmandan daha adi şekli de olamaz. Nasıl kolayca buluştuk. Ötekilerle de eminim, hep aynı kolaylığı hissetmişsindiı. Ölünceye kadar da, bunun, insanı can sıkıntısından çatlatacak kadar kolay olduğunu göreceksin. Halbuki, kısacık bir gezinti esnasında, benim asıl neye muhtaç olduğumu pekâlâ kestirebilirdin.! Sen de eminim, bir ablaya şiddetle muhtaçsın.

— Doğru!.. Hep düşünürüm...

— Neden söylemiyorsun? Haydi, bak bakalım, yüzüme pek fena bir abla sayılmam!

— Abla sayılmazsın! -Murat gözlerini kamaşmışlar gibi kırpıştırdı:- Hiç olur mu?

— Benim gibi bir abla, seni küçük sevgililerinin gözlerinde yükseltir. Birşey daha söyliyeyim mühimdir. Bu teklifi şimdiye kadar hiç kimseye yapmadım.

— Bana neden yapıyorsun?

— Seninle Rusya'dan konuşulabilir.

Murat, n'apacağını şaşırarak ve kendisinden çok yukarda gördüğü bu güzel kadına karşı aynı zamanda uçsuz bucaksız bir merhamet duyarak hızla döndü. Öylece halsiz duran güzel eli tuttu. Parmaklarını sayar gibi okşadı. Evirip çevirdi. Sonra ovucunun içini iki kere öpüp yanağına bastırdı.

— Teşekkür ederim Tamara! diye fısıldadı. Bu teklifi minnetle kabul ediyorum. Anlıyorum da... Yalnız benim de bir şartım var... Bazı bazı... Ancak sen istediğiı zaman... Gene birgün dün geceki gibi üşüsek...

— Hayır! Bir daha senin yanında asla üşümeyeceğim. Kabul etsen de, etmesen de...

— Peki! Peki... Öyleyse... Bir insan ablasını pekâlâ öpebilir... Bu da mı yasak?

— Neremden?..

Murat başını kaldırdı. Yüzünde öpecek bir yer araştırdı. Sonra boynunu bükerek :

— Tabi ağzından... dedi.

— Dur bakayım!.. Münasebetsiz birşey olmasın!

— Neden sizde ağızdan öpüşülürmüş. Erkekler bile...

— Neler de biliyor. Haydi, dediğin olsun... Bayraklarda... Bir seyahata

giderken... Yahut dönüşte...

— Öyle şey olmaz. (Bazı bazı!) dedik ya... Haydi (Olur) de, Tamara abla.

— Olur.

Murat, kalktı. Kadına sımsıkı sarıldı. Ağzından uzun ;tızun öptü.

Tamara kendisini zorla kurtararak :

— Hayvan seni! diye elinin tersini ağzına kapattı, bu nasıl şey! İstemiyorum!

— Dünyada bu kadar insafsız bir abla daha yoktur!

— Hayır! Bu şart olmayacak... Sizde de el öpmek âdeti var.

— Sahi! Az kalsın unutuyorduk. -Murat tutup elini öptü, fazladan bir de alnına götürdü: - İşte... Bak nasıl söz dinliyorum!

Kapı tekrar tıkırdadı. Tamara seslendi. İhtiyar kad n -aralıktan başını uzatıp

Rusça birşeyler söyledi. Tamara :

— Yemek hazırmış? dedi, birşeyler yersin!

— Tabi... Açlıktan ölüyorum.

— Sen git... Ben giyineyim...

— Olur mu? Ne var ki...

Bir hamlede kucağına aldı. Kapıya götürdü.

— Aç şunu! diye çıkıştı.

Tamara korkmuş gibi itaat etti. Tokmağı çevirdi.

İhtiyar hizmetçi, manzarayı beğenmemiş gibi suratını asmıştı. Tamara ona birşeyler anlattı. Murat, sözünü bitirinceye kadar onu kucağında tuttu. Sonra, hizmetçiye gülümseyerek Türkçe:

— Ya işte böyle dadıcığım! dedi.

Tamara (Dadı) kelimesini Celil beyle otururken öğrenmişti. Rus kadınına bunu tercüme edince, kadının somurtkanlığı dağıldı. Yanakları çukuşlaştıran bir gülümse-

meyle kabul etmek mânâsına yorgun gözlerini kırpıştırat. Tamara :

— Daha şimdiden bu haylaz oğlan, evimi casuslarla doldurdu, diye şikâyete başladı, kadını derhal satın aldı. Hem de bir kapik vermeden...

Yemekten sonra bu sokakta bulunmuş kocaman erkek kardeş şerefine Madam Nezvanda votka getirdi. K }-dehleri doldurdu. Fakat içmelerine müsaade etmedi. Bir aralık kayboldu. Nihayet elinde bir küçük gümüş tepsiyle göründü. Bunun içinde iki mini mini tabak, tabaklam birinde tuz, birinde ekmek lokmaları vardı.

Tamara bunları görünce ellerini çırptı:

— Haydi Murat, dedi, şu iyi dadıyı bir kere öp J-nüz!

Murat, ihtiyar kadını çırpınmalarına aldırmadan yanaklarından ayrı ayrı öpmeden bırakmadı.

Tuza batırıp birer lokma ekmek yediler. Üstüne üçer kadeh votka içtiler.

Murat, müsaade istedi.

— Öpeyim abla! diye gülümsedL

— Bugünkü tayın tamam! Her pazar gecesi sen:n için evde olacağım.

— Teşekkür ederim.

— Küçük Rum kızıyla beraber gelmezsen kapı aç i-maz. Başka arkadaşlarını da getirebilirsin. Bilhassa bahsettiğin şairi görmek isterim.

— Olur. Ne iyisin!

Kapıdan çıkarken elleri göbeğinde duran madam Vanda'nın :

— Dadıcığım! diye yanağını okşadı.

Sokağa çıkınca derin derin nefes aldı. Kıymetini henüz takdir edemediğine emin olduğu bir dehşetli şey kazandığı için mesuttu.

Tramvaydan Galatasaray'da indi. Bir çiçekçiye uğradı. Kırmızı güllerden kocaman bir buket yaptırdı. Adresi rehberde bulup derhal gönderilmesini emretti. Yazıhanede kimse yoktu. Ertesi günkü dosyaları hazırlarken Safo:

539 1

— Bonsuvar! diyerek içeri girdi.

— Geldin mi? Aşkolsun!

— Dün gece nasıl geçti? Çok içtin mi? Bakayım yüzüne...

— Dün gece fevkalâde geçti ruhum! Sana bir abla kazandım ki... Boynuna bir kere

sarılsan bir daha ayrılmazsın?

— Nasıl abla?

— Göreceksin... Pazar gecesi davetliyiz. Seni bekliyor. Otursana... Şunları bitireyim çıkarız!

Dosyaları çantaya yerleştirdi. Sevinçle ellerini oğüş-turdu. Oturup uslu uslu bekleyen Safo'nun yanaklarını iki eliyle tutarak başını kaldırdı. Alt dudağıyle çenesinin arasını hafifçe, koklar gibi öptü.

— Bu geee beraberiz! dedi, annene haber mi gönderirsin.

— Olur. Zaten biliyorlar.

— Sana sakın kızmasınlar.

— Evvelâ biraz kızdılar. Sonra baktılar ki çaresi yok...

Murat, kızı tekrar ve aynı surette öperken telefon çaldı.

— İşte umulmayacak bir hayırlı haber! -Üç kere daha öptü:-

Beklesinler efendim!

— Şuna bak eanım...

Madam Tamara telefon ediyordu.

— Sana demin ne kibarsın!., dedim ama, bunu lâi olsun diye söylemiştim. Sen, halbuki, asla kibar görünmezsin! Bilâkis serhoş bir mujik kadar kabasın. Ama ruhun kibar sevgili Murat! Güllere ne kadar sevindiğimi tasavvur edemezsin! Seni telefonda bulamasaydım bilmem ki ne yapardım! Kırmızı gülleri sevdiğimi nereden kestirdin?

— Rus mitleti değil misiniz? Beyazınız bile kızıldan, hoşlanır bilmez miyim?

— Yanlış tahmin ederek bu kadar isabetli davranmak sana mahsustur. Mersi canım... . ....

540 -

— Peki! Şimdi bizi burada kim dinliyor bil baka-iım?

— Dur! Bileceğim!.. Bilinmez mi? Benim küçük geii-nimdir mutlaka!

— Aferin Tamara abla!

— Ver şunu telefona... Ver şu âşifteyi... Safo korkarak yaklaştı. Çekinerek:

— Alo! dedi.

— Ah, ne ses! Seni şeytan yumurcak seni! Böyle nazh nazlı konuşarak mı benim tosun gibi kardeşimi baştan çıkardın!

— Ben çıkarmadım efendim!

— Şimdi anlarım! Söyle bakayım! Kimim ben?

— Siz mi? Siz dün gece Murat'ın bulduğu güzel ablasınız!

— Sahiden şeytan! Herşeyden haberi var. Peki (Güzel abla) olduğumu nerden biliyorsunuz?

— Murat söyledi.

— Zavallı kızım! Şimdi anladım ki sen Murat'ı değü, Murat seni baştan çıkarmış. Ben ne güzelim, ne birşey! Bir ihtiyar kadıncağızım.

— İmkân yok Murat yalan söylemez!

— Pazar gecesi geliyor musunuz?

— Evet!

— İşte o gece görürsün! Bakalım ömründe böyle bit kocakarıya rastladın mı? Murat'ın ağzını benim yerim9 öp!

— Teşekkür ederim efendim.

— Haydi oradan terbiyesiz!.. Safo telefonu gülerek kapadı. Murat:

— Ne dedi? diye sordu. Safo:

— Bir emri var. Gel bakayım!., diyerek Murat'ın boynuna sarıldı.

541

İKİNCİ BÖLÜM BATAK

Murat, İcra memuru ile Mübaşir'i otomobile bindirdiği sırada yağmur da başlamıştı.

İcra memuru -daha doğrusu icrada staj gören yeni hukuk mezunlarından birisi-Tufan bey:

— Oh be birader, dedi, biraz serinleriz. Neydi bugünkü cehennem!

İhtiyar Mübaşir, Ahmet efendi:

— Temmuzdur hükmünü icra eder, diye cevap verdi. Biz insan oğluyuz bir vakit şükretmesini bilmeyiz! Kış olur (Soğuk) deriz, yaz olur sıcak...

— Canım Ahmet efendi, ilkbahara birşey dediğimizi" duydun mu?

— Duymaz olur muyum! Onun şikâyetçisi bizim Kör-oğlu! (Aman bu nasıl güneş! Aldanıyorum. Sırtımı ısıtacağına, ayağımı donduruyor.) diye ağlar.

Murat, eskidenberi düşündüğü birşeyi söyledi:

— İnsan pek zengin olmalı. İlkbaharı dünya üzerinde hep takip etmeli...

Tufan bey başka birşey düşünüyor olmalı ki:

— Anlayamadım! dedi.

— Kışa yakın Mısır'a gitmeli... Tam karakışta Afrika içlerine... Bahara doğru İskandinavya'ya geçersin. Öyle ki... Bütün ömrün baharda...

542

Mübaşir Ahmet efendi içini çekti:

— Ondan da bıkılır Murat efendi! Sen insanı bilir misin? Haktaalânın her

işinde bir hikmet var. Kışı kıs yaratmış, yazı yaz... Hepsi lâzım...

Sokaklar, binaların cepheleri kararmış, köşe hatlan keskinleşmişti. Tufan bey:

— Polis ister mi? diye sordu. Mübaşir Ahmet efendi:

— Polis her zaman lâzım, dedi. Polis kısmını Rab-bim (Maşa) hesabı yaratmış.

Pisliğe sürünmemek istersen polisi yanına alacaksın. Müzekkereyi unutmadın ya?..

— Müzekkere hazır... Lâkin karşı gelemezler sanırım. İki tane karıymış. Öyle değil mi Murat bey?

— Ben görmedim. Mal sahibi söyledi. İki tane karıymış.

Mübaşir Ahmet efendi:

— Öyleyse dört tane polis lâzım, dedi, iki karıyı iki, üç polis zaptedemez.

Biz neler gördük bu meslekte... -Sesini alçaltti:- Rey karılara geceli karı milletine güç mü yetiyor?

— Şimdi rey karılarda mı?

— Bilmez gibi, hay Tufan bey. Beni gene kötü söyleteceksin! Tövbe estağfurullah... Bizim gençliğimizde karı milletinin birisini bir işe şahit götürdüler mi kocası bir kere üçten dokuza şartedip boşardı. Bir daha da kimseler almazdı. (Herifteki surat mahkeme duvarı!) lâfını sen hiç işitmedin mi? Karı mahkemeye girdi mi? a'm damarı çatladı sayılır. Biz böyle duyduk.

Lâkin sen zamanı görüyor musun? Bacak kadar kızlar, Adliye memurj oldu. Hele bizim sarı daktilo arada bir: «Ahmet efendic-ğim acele bir iş var. Bir bardak su lütfeder misin?» demez mi, bir kere ölür tekrardan dirilirim. Vaktiyle (Karıdan hakim varmış bir ölünüz de) deselerdi «Haydi işine! Lâtif

gerek! Sen beni o derece şaşkın mı belledin?» diye küserdik... Demek ki Rabbim «Ya, öyle mi? madem

543

siz erkekliğinizi bilemediniz! Size ben bir belâ vereyim ki...» dedi.

— Bizden iyi çalışıyorlarmış... Öyle diyorlar!

— Elbette.. Sen onların yaradığı işe yarayabilir misin? Tövbe yarabbi!

— İşte gördün mü? Benim sözüme ne çabuk gel-din... -Tufan bey Murat'a sordu:-Bari karılar güzel şeyler miymiş?

— Bilmiyorum.

Mübaşir Ahmet efendi somurttu:

— Güzel olsalar, Hacı Hüsamettin efendi zengin papazı icraya verir mi? Fıkaradırlar...

— Fıkara oldukları kirayı vermediklerinden belli. Ben güzelliklerini sordum.

— Ben de fıkaralığı, çirkin olduklarından söyledim.

— İyi... Zira,, ben güzel kadın oldu mu vazifeyi bir türlü yapamıyorum.

— Dizlerinin bağı mı çözülüyor?

— Yalvarınca dayanılır mı Ahmet efendi... Hani geçen ay Kurtuluş'taki haciz... Aklında mı? Ne karıydı Rum karısı...

— Rum karısına acıya mı bildin!.. Dediml ya kıyamet alâmetleri... Arslan gibi bir babayiğit şuraya yıkılsa da bir yudum su istese veren bulunmaz. Behey namussuzlar! Nasıl da haber aldınız. Bizim memlekette kel akbabalar da leşe böyle koşuyor. Daha karyolanın topuzuna el uzatmadan evin içi, bizim icra dairesine döndü. Bıyıklısı, sakallısı.. Cüzdana davranan... Keseye hamlo eden.. Karının borcunu dakikasında ödediler.

Alçak kan! O kadar oynaşın varmış kirayı zamanında neden vermezsin? Sonra, senin kapına iora memurları dayanmış, adam, ele karşı, gösterişe giderek biraz ağlar, utanır! «Neye geldiniz?» dedi. «Haciz kararı var!» dedik. «Haciz değil ya Isa Peygamberden kitap getirtse o kızıl suratıyla tırnağımın ucunu koklatmayacağım! Öyle mi zannediyor!» dedi. Bir de malsahibine çamur atacak! «Biz yani efendiyi biliriz! Yağma yok» diyecek oldum. Çenemi okşadı da: «Sen nerden bileceksin babacığım?.. Şu duvarın

dili olsa da nasıl yalvardığını, ayaklarıma nasıl kapand.-ğını söylese...» dedi. «Köpeklere veririm de... Mal benim değil mi?» diye hitamında bir de gülmesin mi? Polis, bekçi, götürdüğümüz yed-i emin, bu Tufan bey, bel bel bakmağa başladılar. Sanki orospu eşyası değil Peygamberin mirası... Bereket zanparalar yetişip hesabı gördüler de... Bugün gene öyle olur. Görürsünüz! Devir kahpe devri! Dişi kelbi boğan bulunmuyor...

Tufan beyin babası Sivas'ta çiftlik sahibiydi. Lâkırdı arasında, aldığı maaşına hamdolsun bakmadığını söyler, «Yoksa açlıktan ölürdük ağa! Arkadaşlar nasıl geçiniyor ben doğrusu şaşıyorum. Allah muinleri olsun!» derdi. Murat'a gülümsedi:

— Lâkin dişi kelp diyor ama bir görmeliydiniz Murat bey... Madam da hani madamdı. Zaten herifler koşup gelmeseydi «Sonra görüşürüz!» diyerek ben çıkarıp verecektim. Öylesine mal... Zaten bir kere başımdan geçt>. Gittim baktım ki bir ana, bir kız! Anası ihtiyar... O ihtiyar karı o kızı kaç yaşında doğurmuş. Aklım ermedi. Günahı boynuna... Kız onüç yaşında ancak var...

Söylesene Ahmet efendi nasıldı?

— Evet... Fena değildi.

— Hey yarabbi! Afet canım... Karacaoğlanın petekte bal dediği... Çaresiz bir araba çağırttık. Eşyaları bizim pansiyonda bir odaya attık. (Siz misafirim sayılırsınız! Buyrun şu on lirayı alın da akşama öteberi hazırlayın. Kapkacak lazımsa madam verir) dedim. Akşama bir sofra kurmuşlar. Sofra namına lâyık... Geç vakte kadar Ai-lah ne verdiyse demlendik. Ne dersin? Ayakta duramayacak gibi görünen kocakarı rakı

faslında az kaldı bizi devirecekti. Bereket sonunda insafa geldi besbelli. (Ben yatayım siz keyfinize bakın!) dedi. İşte ben Rum millet'-nin marifetini o gece o onüç yaşındaki kahpede gördüm. Lâkin ne kadar zorladıysam razı olmadı. Günahı boynuna!

(Kızım) dedi dayattı. Elini tutsan gözlerini kaydırıp keyfinden bayılıyor. Lâkin o işe geldi mi de zıplayıp kalkıyor. Sabaha kadar uğraştım. Yalvardım. Paraları çıkardım. Nuh, dedi, peygamber demedi. Nişanlısı varmış. Ba'ı-

ki imana gelir diyerek bir ay misafir ettim. Pansiyoncu karıya para vadettim. O da, Allah razı olsun uğraştı. Ne diller döktü. Aah! Sabaha kadar koynumda yatıyor da... Peder mutaassıp olmasa nikahlayıp götüreceğim... Bizi vilâyet sınırına uğratmaz. Harçlığı keser. İşin yoksa it gibi sürün... Maaş gözle ki karın doyurasın... Aradan şu kadar zaman geçti. O tadı bulamadım...

Tufan bey, gözleri biraz şehlâlaşmış olduğu halde, kalın dudaklarını yaladı. Murat, bir tahliye meselesinin bu kadar akla gelmez cepheleri olabileceğini hiç tahmin etmemişti. Avukat kâtipliğine başlayalı dört ayı geçtiği halde ancak bir kere hacze gitmiş, (Haciz) denilen kanuni müeyyedenin hayal ettiği kadar feci olmadığını görmüştü. Bazı eşyalar yazılıyor, birisine yed'i emin sıfatiy-le sözde teslim edilerek gene yerli yerinde bırakılıyordu. Gittikleri yer bir garajdı. Sahibi, kös dinlemiş, cenkden çıkmış bir herif olduğundan adeta geldiklerine sevinmiş denilebilirdi. Kahve bile ısmarlamıştı.

Hayret beyin eski müşterilerinden olan Hacı Hüsamettin beyi de gözünün önüne getirdi. Hacı lâkabı kendisini tanımayanları evvelâ aldatıyor, ayağı poturlu, lâpçın kunduralı, sırtı cüppe bozuntusu pardösülü başı mo-Ion şapkalı bir tip düşündürüyordu. Halbuki, son derecs kibar, mütevazi, gayet şık giyinen, güler yüzlü bir adamcağızdı. İstanbul'un muhtelif yerlerinde irili ufaklı 30-3S mülkü olduğunu hayret beyden işitmişti. Bunların getirdiği icar bedelinin onda birisini dahi harcayamayacoğı belliydi. Bekârdı. Üç

kere evlenmiş, üçünden de çocuğa olmamıştı. Emlâk adedinin böyle kabarması yarıdan fuz-la karı mirasındandı.

Kalyoncukolluğu'nda karakola uğrayıp bir polisle bir bekçi aldılar. Kahveden mahalle muhtarını da çağırttılar. Ayrıca eşyaları taşımak üzere iki de küfeci bulundu. Yenişehir'in ilk bakışta çıkmaza benzeyen dar sokakla; n-dan birinde dört katlı kagir bir binanın önünde inip otomobili savdılar.

Binanın kapısı açık duruyordu. Her katta iki daire vardı. Tahliye edilecek kısım üçüncü kattaydı.

546

Mübaşir Ahmet efendi (Bismillah) diyerek zili çevirdi.

Neden sonra ürkek bir ses, bir İstanbul hanımının tadına doyulmaz Türkçesiyie:

— Kimdir efendim? diye sordu.

— Aç!

Kapı açıldı, ince uzun bir yüz kalabalığa evvelâ hayretle, sonra dehşetle baktı.

— Kimi aradınız?

— Cahide ile Sacide... İki kızkardeş... Burası üe-ğil mi?

— Burası... Evet!.. Ne var efendim?

— Biz icradan geliyoruz. Tahliye kararı var. Evi taü-liye edeceğiz..

— Aman yarabbi!

Muhtar öksürerek araya girdi:

— Ben size vaktiyle söylemiştim. Olacağı buydu! Bir çare bulalım demiştim.

— Riza efendi.. Siz biliyorsunuz... N'apabilirdik. Bekliyoruz. Mutlaka para gönderirler... Kabil mi efendim?

— Çaresi kalmadı. Baksanıza beyler gelmişler. Ei-lerinde usulü dairesinde karar mevout...

İçerden hırçın bir ses:

— Nedir o Cahit? diye sordu.

— Aman yarabbi! Aman yarabbi!

— Nedir o canım?

— Hiçbir şey... Muhtar Riza efendi gelmiş... O zamana kadar, erkeklerden sakınıyordu. Artık sakınacak birşey kalmamış gibi kapıyı bıraktı:- Bir çare bulmalıyız Riza efendi... Biliyorsunuz!..

Sırtında, hava pek sıcak olduğu halde, yünden örme kalın bir entari vardı. Bazı yerlerinin havı dökülmüş, bazı yerleri ayrılmıştı. Saçları şakaklarında kırçıllaşıyor-du. Yüzü, Murat'a, uğradığı dehşete rağmen munis ve kibar geldi.

— Neredesin Sacide?

— Geliyorum abla! Şimdi n'olacak? -Sesi kısılmışı,. Hepsinin yüzüne biraz korku, biraz yalvarış ve biraz da

nefretle bakıyordu:- Riza efendi daha bir hafta beklemeli... Bir haftacık... Biliyorsunuz... Ablam hasta...

— Biliyorum. Kaçıncı bir hafta Sacide hanım...

— Evet... Haklısınız... Evet... Telgraf çektik... Olmazdı böyle...

Hasta mıdır? Öldü mü?

Murat birşeyler araştırarak, çaresizlik içinde Tufan beye baktı.

İcra memuru:

— Vaziyet şudur Hanımefendi, dedi, şu anda yapılacak hiçbir şey yok! Mesele kirayı vermek meselesi değil, gayrimenkulu tahliye meselesi... Bu hususta icra kararı çıkmış. Biz infaza mecburuz,. En iyisi, bir araba getirtelim... Muvakkaten

— Araba parayla gelir beyefendi... Biz kaç gündür yalnız kuru ekmek yiyoruz. Ablamın ilâçlarını bile yaptıramadık. Sabaha kadar beni uyandırmamak için yorganın altında kıvranıyor. İki ayağında da filibit var.

Gene hırçın ses:

— Saaide! diye bağırdı.

— Geliyorum abla! Telâşlanmayın!.. -Sonra sesinin şefkatli tonunu değiştirerek yalvardı: - Bir dakika... Kendisini hazırlamalıyım... Kendisini bu hacalete... Değil mi efendim?

— Peki! Bekleriz. Lâkin daha fazla geç kalmayalım. Sizin için söylüyorum akşam oluyor.

Açık kapıdan antre görünmüştü. Burası çırılçıplaktı. Su ısıtıldığı belli olan isten simsiyah olmuş bir gaz tene-kesiyle bir süpürgeden başka hiçbir eşya görünmüyordu.

Erkekler, -Böyle işlere çoktanberi kanıksamış olan mübaşir Ahmet efendi bile-cenaze bekler gibi başlarını önlerine eğmişlerdi.

Neden sonra Muhtar Riza efendi:

— Düşmez kalkmaz bir Allah, dedi, insan (Ne oldum? dememeli, Ne olacağım?» demeli. Bunlar da vaktiyle hanedan yerin evlâdıymışlar. Yatalak olanı hiç evlenmemiş. Berikinin kocası nedense intihar etmiş. Bir erkek kardeşleri var... Anadolu'da bir yerde memur gali-

ba... Onun gönderdiği ile bir de Sacide hanımın ördüğü dantelâlarla geçinirler. Şu zamanda dantelâyı kim öraü-recek? Para da gelmez oldu... - Muhtar birden öfkelendi: - Yahu ne olmuşuz? Yezit, Firavun olmuşuz! Gâvuf bakkal hatırımızı saydı da krediyi kesmedi. Hacı beye o kadar yalvardım. (Etme! Birkaç zaman daha otursunlar!) dedim... Var bizim başımıza gelecek ya...

Hasta hemşirenin sesi birdenbire bir çığlık halince duyuldu:

— Nasıl olabilirmiş? Nasıl? Burası dağbaşı mıd!'? Burası!...

— Yavaş rica ederim sinirlenme... Bunlarda birşey yok ki... Bunlar da emir kulu...

Bu «Emir kulu» sözü Muhtar'ın şakaklarına sanki çekiçle vuruldu. Kemikleri çatlatarak gömüldü. Ve bir daha hiç oradan çıkmadı. Ne zaman, kimin için olursa olsun duyar duymaz, hep bu tahliye gününü hatırladı.

— Hayır böyle bir kanun yoktur! Senin aklın ermeze. Herşeye hemen inanırsın. O haoı olacak namussuzun bir düzeni!..

— Muhtar Riza efendi...

— Allah hepsinin belâsını versin... Nerde benim değneğim? Çağır şunları...

Çağır diyorum.

Sacide hanım, oda kapısını açtı. Özür dileyen bir gülümsemeyle:

— Lütfen gelir misiniz? diye yalvardı. Murat:

— Hepimiz dolmayalım, dedi. Muhtar efendi. Tufan bey geliniz...

Odada ilk göze çarpan demirleri çarpuk, boyaları dökülmüş bir lake karyola oldu. Üzerindeki yorgan lime li-meydi. Ortada bir yuvarlak masa vardı. Bunun üzerinde -Elektrik cereyanı çoktan kesildiğinden olmalı- bir bes numaralı lâmbayla bir dikiş sepeti duruyordu. İki pencereden birisinin iki camı yerine gazete kâadı yapıştırılmıştı. Karyolada, hemşiresinin aksine şişman bir kadın kalkmağa davranıyordu.

— Rahatsız olmayın rica ederim, diye manâsız bir surette lâfa başladı. Bey icra memurudur.

— Böyle bir kanun olur mu? İki muinsiz kadını hangi kanun, ne suretle, on parasız sokağa atabilirmiş? Buna kim ne cesaretie karar verebilir.

— Size usulü dairesinde tebligat yapıldı, mühlet verildi.

— Bize mühlet verildi. O namussuzun evinde isteyerek mi oturuyoruz zannedilir? Bize mühlet verildi, para verilmedi. Biz burada iki senedir oturuyoruz. Paramız olduğu müddetçe aybaşını bir gün geçirmeden kirayı verdik. Şimdi yedi aydır veremiyoruz. Diğer odalara kiran aradık. Bulamadık. Biz dolandırıcı mıyız? Mühlet veni-miş... Peki bunca sene evinde namus dairesinde kiracılık edenleri o namussuz cebren çıkarıyor da, bizi kim kn-bul edermiş? Bunu hiç düşünen olmadı mı? O kararı her kim verdiyse...

— Kanun hanımefendi...

— O kanunu yapanlar bunu nasıl yazdırabilmişler! Hayır! Bir yere gidecek değilim... Bizi öldürmeğe de karar vermediler ya... Verdilerse... Pekâlâ... Öldürünüz...

— Hanımefendi! Biz emir kuluyuz. -Sivas ağasının oğlunda azamet

namına birşey kalmamıştı:- Aldığımız emir sizi buradan çıkarmak. Yerine

getirmezsek mes'ul oluruz. Bu sebeple icabında zabıta kuvveti de kullanacağız.

— Bize karşı mı? İki, kimsesiz, hasta kadına karşı öyle mi?

— Ne yapalım? Kanun kadın-erkek ayırmamış. Benim hiçbir selâhiyetim yok. Bana (Git şu hükmü yerine getir!) dediler.

— Selâhiyetiniz yok demek? Bunu söylemeğe utanmıyor musunuz? Şunlara bak! Hepsi de sözüm buradan dışarı, erkek! Tuu Allah belânızı vermesin!

Murat, büyük bir şaşkınlık içinde, adeta sevinç duyduğunu hissetti. Kadın doğru

söylüyordu. Dünyada hiçbir erkek en ağır hakareti şu anda onların - Bilhassa

ken dişinin- hakettlği kadar hakedemezdi.

550

Sacide hanım:

— Abla! diye yalvardı.

— Kalıbınızdan utanınız! Hepsi de bir olmuşlar. Hani bakayım? Belki de silâhlanıp gelmişsinizdir.

— Affedersiniz hanımefendi! Kanuna karşı hepimizin boynu kıldan ince. Bize hakaret etmeğe de hakkınız yek. Bir başkasının evinde onun rızası hilâfına kira da vermeden oturulur mu? Herkes böyle yapsa...

— Bunlar boş lâf! Biz n'apacağız? Siz asıl ©nu söyleyin.

— Orası beni alâkadar etmez!

— Sizi Hacı Hüsamettin olacak namussuzun evi boşaltmak alâkadar ediyor da, bu evden sokağa atacağınız insanların ahvali nasıl alâkadar etmiyor? Bir de... Murat:

— Bakınız Hanımteyze! dedi, bütün bu sözleriniz haklı. Hakaretinizi şahsen bir nevi minnetle kabul ediyorum. Hepimiz namussuzluk ediyoruz. Bunu şu andaki kadar katiyetle hayal edemezdim. Sizin haklı oluşunuz gibi benim hakkınızı teslim edişim de hiçbir işe yaramıyor. Bir teklifim var. Ben Hacı Hüsamettin dediğiniz namussuz herifin avukatının kâtibiyim. Sizi sokağa atmak kararını çıkartabilmek için dört aydır İcra dairesinin eşiğini aşındırıyorum. Bunu ayda 35 lira verecekler diye yapıyorum. Emin olun bu

paraya sahiden muhtacım. Ben sizi sokağa atacak muameleyi bitirmeye nasıl mecbursam, kapı daki polis de...

— Polis mi var? Deli olacağım!

— Evet, kapıdaki polis de bu işi cebren yapmağa mecbur. Şu anda mevcut kanunu da değiştiremeyiz! Bu işleri biz yapmazsak, aynı miktar paraya muhtaç insanlar sürüyle dolaştıkları için yerlerimiz boş kalacak değildir. Nitekim, ben bu kapıyı buluncaya kadar aç, sefil, bU-buçuk sene dolaştım. Şimdi size şunu teklif ediyorum. Affedersiniz! İnanmanızı rica edeceğim, bir cihet daha var ki ben ancak dörtbuçuk aydanberi avukat kâtibiyim. Bir kahvenin üstünde pis bir odada otururum. Yatağım, ayakları gevşemiş, iki eski masanın üzerine serilir. Eğer başı-

551

mı sokacak bir tek odam olsaydı, içinde bulunduğumuz bu sefalete -ki başka birçoklarının da şu anda başların-dadır- esaslı bir faydası olmamakla beraber, size memnuniyetle, memnuniyetle ne demek? minnetle verirdim. Yok. Odam da yok, dünya üzerinde akraba namına kimsem de yok... Size on lira borç verebilirim.

Bunu lütfen kabul ediniz. Bir araba bulalım. Bu rezil iş sizi daha fazla üzmeden burada böylece bitsin! Şimdilik bir ahbabınızın evinde birkaç gün kalırsınız... Uç dört liraya bir odo bulunur. Hemşireniz hanımefendi dantelâ yapıyorlarmış. Bazı zengin tanıdıklarım var. Onlara bahsedeceğim. Benim annem de asker dikişi dikerdi. Beni okutabilmek için gece gündüz böyle lâmba ışığında çalışırken verem oldu. Öldü. Sefil teklifimi kabul etmenizi tekrar istirham eae-rim. Zaten akraba sayılırız... Asıl akraba...

Kadın şaşkın şaşkın baka kalmıştı. Sacide hanım sakin bir sesle ağlıyordu. Riza efendi:

— Allah senden razı olsun! diye gözlerini kuruladı Murat'ın on lirasının yanına beş lira da Tufan bey

koydu.

Acele bir araba getirttiler.

Murat, ömründe bir daha böyle tıklım tıklım sefaletle dolu bir başka araba daha görmeyeceğine emin olarak arkalarından baktı.

İsten simsiyah olmuş teneke son defa tıngırdadi. Yaysız araba üzerindeki kadınları, onlara öfkelenmiş gibi sarsarak köşeyi döndü. Kayboldu.

Apartman kapısını insafsızlığın üzerine dikkatle kilitlediler. Anahtarı malsahibine vermesi için Muhtara teslim ettiler.

Bir kanun hükmü yerine getirilmiş bir sürü emir kulu vazifelerini yapmışlardı. Otomobille dönerken Murat, iki defa üstüste ve yüksek sesle:

— Bu ne bizim iş? diye sordu.

Vak'anın esasından habersiz olan mübaşir Ahmet efendi:

— Yok! Doğrusu kibar kadınlarmış, dedi, işte hane-

552

dan yerin evlâtları diye bunlara derim. Lâfı ikiletmediler. Hatta, daha evvel tahliye edip işi bu kerteye getirmese-ler daha iyiydi ya... Karı aklı işte... Gittiler selâmetle... Hacı Hüsamettin beyden bahşişi hakettik. Göreyim sen»

Murat efendi... Biraz eli ağırdır. «Sonra keyfine!» dersin. Korkar. Hacı'yı ben bilmez miyim?

Keyifli keyifli gülüyordu.

Tufan bey neden sonra:

— Arkadaş sen bu gidişle sermayeyi kediye çabuk yüklersin, dedi, ne olacak! İstanbul çocuğusunuz! Yüreğiniz yufka! Şimdi bu iş oldu gitti! Helâl olsun!

Lâkin o kehpaleri bir güzel arasaydım, kirli çıkın içinde nice küflü altınlar çıkarırdım... Biz nelerini gördük...

— Onüç yaşında Rum kızının kirli çıkını var demezsin!

— Yahu! Kiminin parası, kiminin duası demişler. Ne yapalım şimdicik? - Birşey hatırlamış gibi durakladı. Kırmızı yanaklı ablak yüzünü astı:- O öfkeyle ağzından günah çıktı. Tövbe et de köpeklere ekmek doğrayıver...

— İyi hatırlattın, sahi!

Murat, cigarasını paketin üzerine öfkeyle vurdu.

Memurları Adliye'ye götüreceği için şoförün ücreli-ni Sultanahmet'e kadar hesaplayıp verdikten sonra kendisi yazıhaneye gitmek üzere Karaköy'de otomobilden indi.

Daha ilk adımda, iki mühim hususu unuttuğunu anlayarak suratını astı. Boğazkesen'den dolaşıp Safo'ya uğramayı, mahalle bakkalını çırağını yollayarak sıhhatini sordurmağı kurmuştu.

Kız, üç dört gündenberi apansız hastalanmış yatıyordu. Ustası, mühim birşey olmadığını, soğuk aldığını söylemişti. Zaten son zamanlarda sıhhatinin iyi olmadığı yüzünden de belliydi. Benzi uçuk, iştahsız, somurtkan görünüyordu. O kadar ki bir aydanberi portresini yapmağa başlayan Süheylâ'nın annesi bir aralık Murat'a:

— Halini beğenmiyorum! Eski renkler, eski mana yok! Çalışmak bile zor oluyor. Bir doktora baktırsanız iyi edersiniz demişti.

Dün az kalsın kapıya dayanacak: — Ben Murat'ım! Safo'yu görmeğe geldim! diyerek içeri girecekti. Kızı hasta düşünmek canını sıkıyor, yanında bulunamadığı için, kendisini kabahatli sayıyordu. İş bulur bulmaz defalarca karar verdiği halde, münasip bir evde, münasip bir oda bulamamış, nihayet Şahap bir gün kendisine

haber vermeden eşyaları eve götürmüştü.

Orada üç bekâr erkek de pek rahattılar. Uçü de yemeklerini dışarda yiyorlar

ancak yatmaktan yatmağa eve geliyorlardı. Bir komşu kadını ufak bir ücretle

temizlik yapmakta, aydan aya bir de yardımcı bularak çamaşırı yıkamaktaydı. Üçünde de birer anahtar vardı. Bazan günlerce karşılaşmadıkları oluyordu.

Tahir bey de karısının ölümünden beri gözle görülür şekilde çökmüştü. Eski şakacılığından eser kalmamıştı.

Murat: «Dünya kederli! Halbuki bazan da ne kadar neşeli oluyor!» diye düşündü. Unuttuğu ikinci nokta: Demin sokağa attıkları kadınların adresini almak, yahut onlara yazıhanenin adresini vermekti. Dantelâ işinde, Fatma'nın, Süheylâ ile Mu-allâ'nın, Şaziment hanımın hatta Adalet hanımla Kadri-ye'nin, Şarlot'un, Tamara ablanın belki yardımları dokunabilirdi.

«Bir lâkırdıyı fırlatıp atıyoruz, dedi, sonra arkasından gitmeği unutuyoruz. Palavracı olduk galiba! Hem de samimi bir palavracı ki alçaklıkların en tehlikelisi...» Patronlar henüz gelmemişlerdi. Kılıksız ve hasis milyoner mösyö Samoil, Odabaşı Hüseyin ağanın altına verdiği bir arkalıksız iskemleye sabırlı bir yüzle oturmuş bekliyordu. Ayağının dibinde üç tane büyücek paket vardı. Her akşam böylece evinin ihtiyacını yüklenmek adetiydi. Her şeyin en iyisini toptancı fiyatına alabilmek için mutlaka Balıkpazarı'na kadar gider, sonra oradan yaya olarak Kuledibi'ne çıkardı. Evindeki döşemenin değme saraylardakinden daha kıymeti olduğu söyleniyordu. Murat: «Şu halde, herifin garazı kendi canına!» diye karar vermiş, günden güne müşahedeleri bu kanaatini kuvvetlendirmişti.

— Merhaba Samoil efendi! diye zorla gülümsedi.

— Merhaba Murat efendi? Nerede beyler?

— Kimbilir! Ben Adliye'den gelmiyorum. Buyrun yukarıya... Bekleriz. Hüseyin efendi bize iki tane şekerli kahve yap!

— İstemezdi be kuzum! Hep zahmet edersiniz...

— Bir kahve borcumuz!

Canı kahve istediği halde, hasisliği içmesine müsc-de etmeyen bir milyonere böylece kahve ısmarlamak, onu kısacık bir müddet için bile olsa mahcup etmek Murat'ın hoşuna gidiyordu. Mamafi Samoil efendi ile iyi ahbaptılar. Birbirlerini seviyorlardı.

Murat, yazıhaneyi açıp misafirlerine yol verdi.

Kahveler gelinee bir de cigara uzattı.

Önüne bir kâat çekip imzasını atmağa başladı. Bu onda en büyük can sıkıntısının en kestirme deliliydi.

Samoil efendi bir müddet sustu. Sonra yavaşça sordu.

— Bir şeye çanınız sıkılmış! Nedir?

Murat, evvelâ baştan savma bir cevap verecekti. Sonra Samoil efendinin Hacı Hüsamettin beyi tanıdığını, bizzat kendisinin de Hacı Hüsamettin bey ayarında emlâk sahibi bir adam olduğunu düşündü. Meseleyi, bitaraf olmağa çalışarak, pek de ehemmiyet vermemiş gibi anlattı. Sonunda:

— Ben yapamam sanıyorum, dedi, o kadar emlâkm olursa... İki odasında da iki fıkara barınsın derim. Hiç değil, onları sokağa atmak için icra memurunu, yani ceb'i vasıta edemem. Ne dersiniz?

Samoil efendi, her şeyi çekinmeden herkese söyleyecek kadar zengindi. Fakat etraflıca bilmediği bahislerde gülümseyerek susmasını da iyi beceriyordu. Bu meso-leyi derinlemesine tahlil etmiş gibi, elini masaya koyarak konuşmağa hazırlandı:

— İnsan acır! dedi, herkeste merhamet vardır. Lâkin gözüyle görmeyince acımak başka türlü oluyor. Hacı Hüsamettin bey, vak'anın böyle cereyan edeceğini bii-

mez mi? Bilir elbette... İnsan, tahliye kararını kirayı h>ir ay tırınk veren kiracı aleyhine çıkartmaz. İsterse randevj evi işletsin. Nitekim iki apartmanın iki katında da meşhur randevucular otururlar. Oturduğu evin kirasını vermeyen bahusus iki tane ihtiyar kadını tahliye etmek, onları sokağa atmak demektir.

Hacı Hüsamettin bey bunu bilerek yapar ama, gözü görmediği için üzerindeki tesiri sizin üzerinizdeki kadar şiddetli olmaz. Belki de bu sebeple bu kadar küçük bir işi avukata veriyor! Benim de birkaç parça emlâkim var. Kiracılar hakkında tahliye kararı alıp icra marifetiyle çıkarttığım olmuştur. Ne yapalım? Murat, kendisini, o kadar haklı buluyordu ki, lâkırdıyı açtığına pişman olmuştu. Yorulmuş gibi:

— Ne yapalım olur mu? dedi, parasız insanları, hiçbir gidecek yerleri olmadığını bilerek sokağa atmak bu kadar basit karşılanmasa gerek...

— Ben de onu soruyorum. Ne yapalım? Bütün emlâkime kira veremeyecek adamlar doldursam...

— Bunu demek istemedim. Her zaman da böyle bir-şey olmaz. Oldu mu biraz insaflı davranılabilir.

— Pekâlâ ben insaflı davrandım farzedelim. İnsaflı davrandım da kirayı veremeyen kiracılardan birisini çıkarmadım! Kirayı veremediğinden dolayı icra marifetiyle sokağa atılan hiçbir insan kalmaz mı?

— Tabi kalır...

— Bir başka sual, bütün emlâk sahipleri böyle birAr kiracı barındırsalar, size pek tesir eden bu sokağa ot-mak işi biter mi?

— Bitmez!

— Öyleyse, neticesiz bir fedakârlığı siz benden ne hakla istersiniz! Sonra oğlum, madem ki günlerden bir gün, sizin demin söylediğiniz gibi, hem de yağmurlu bir gün, bazı insanlar gelip, bazı insanları sokağa atıyorlar. Bu âdet mevcut. Kolayca da önüne geçilemeyecek. Ben niçin, sokağa atanlardan olmayacakmışım da, sokağa atılanlardan olacakmışım?

— Anlayamadım! Apartmanınızın bir tanesinde bi-

556

risi birkaç ay bedava oturunca siz derhal fakir mi düşersiniz?

— Mesele, işi başından öyle veya böyle tutmak meselesi... Siz sadaka verelim istiyorsunuz. Bu işler sadakayla halledilmez. Bir kere başlarsam, her muhtaç olana yardım etmeliyim. Buna mecburum. Servetim ne kadar büyük olursa olsun buna dayanmaz. Uç, dört ayda, nihayet bir senede sermayeyi kediye yükletirim. Ne olur? Kiracılar, apartmanımı, harap ederler vergi müddeti gelir. Hükümet sahipsiz malı zapteder. Kendisi işletecek değil ya, müzayedeye koyar. Kiracısını cebren çıkarmağa devam eden Hacı Hüsamettin efendi talip olur. Alır Kiracıları derhal sokağa atar. Buyrun!

— Aklıma şöyle birşey geliyor! -Murat, telaşlanmış-tı. Çünki Samoil efendi de bir bakıma haklı görünüyordu: - Bakınız! Normal bir genç erkeğin kadın ihtiyacı tabii ve zaruri midir?

— Evet!

— Bunu, cebren benim karımda tatmin etmeğe kalksa?...

— Haksız mı olur? diyeceksiniz! İyi ama bu misal sizi değil, beni tasdik etti.

— Ne demek?

— Basit yavrum? Kadın benim malım...

Murat gözlerini kırpıştırdı. Yürek yorgunluğu kalmamış, mesele ile alâkası birdenbire artmıştı.

— Canım Samoil efendi, dedi, size anlattığım vak c-da Hüsamettin beyin zerre kadar haklı tarafı var mı?

— Haklı tarafı... Bu âdeti kendisi icat etmemiş. Kendisi yapmazsa ortadan

kalkacak değil... Bir başka tarafından düşünelim: Hüsamettin bey parasını emlâke

yat<r-mamış olsaydı, yahut emlâkini kamilen satsa da parasını meselâ Ziraat Bankası'na yatırsa, insaflı bir faiz'e, kimseye çatmadan, kimseyi evinden koğmağa mecbur kalmadan yaşasaydı...

— Evetl

— Ona gene şu andaki öffeyi duyar miydin? Onu gene ayıplar miydin?

557

— Neden ayıplayacağım. Ben deli miyim?

— İyi ama kuzum! Banka Hüsamettin beyin parasına faizi cebinden vermez. Bu

parayı işletecek. Nerede işletecek. Say ki bir kundura fabrikası açacak... O zaman küçük kunduracı esnafını dükkânlarından atacaklar. Yahut büyük büyük apartmanlar yaptıracak. O zaman da Hüsamettin beyin parasıyle yapılan apartmanlarda, bankanın avukatları kirayı vermeyen kiracıları gene böyle bir gün, bir Murat efendi vasıtasıyle çıkartacaklar, .

— Evet... Sahi...

Murat, iyiden iyiye telaşlanmıştı. Samoil efendi, ihtiyar yahudi istihzasıyle gözlerinin içi gülerek, fakat dudakları gayet ciddi rahatça devam etti:

— Şimdi başka bir cephesine bakalım! Farzedelim ki Hüsamettin bey de böyle düşündü. Yani (Benim param fenalığa alet olmasın! Ben faizden vazgeçtim. Oturur anaparayı yerim!) Parasını evinde tuttu. Azar azar yiyor. O zaman hiç günahı kalmaz mı?

— Tabi kalmaz!

— Biriktirilmiş para ne demektir, bilir misin?

— Biriktirilmiş para mı? Fazla kazanmış. Arttırmış.

— Yani nereden toplanıyor? Uzun mesele.. Biriktirilmiş para, insan emeğinden meydana gelmiş bir kıymettir. Bir kuvvettir. Onu piyasada kârlı işlere yatınr-sam hem bana yeniden doğurur, hem de az çok, diğer insanlar kâr eder. Ekmek parası çıkarır. Benim böyle bir kuvveti yalnız kendime saklamağa hakkım var mıdır? Bu da bir çeşit vebal değil mi?

— Peki nolacak?

— Dünya iki taraf olmuş delikanlı... Bir kısmı: (He-kes başının çaresine

baksın.. Alta kalanın canı çıksın) diyor. Ben elimde para olduğu için bu fikre taraftarını. (Alâ!) diyorum. Diğer kısım: (Hiç böyle iş mi olur! Herkesi

keyfine bırakmayalım. Zenginlerden alıp fakire verelhı! diyor. Bunlara (Bolşevik, Komünist, Sosyalist) falan diyorlar. Sen bu ikinci kısımdansın...

— Hâşâ! Ben o maksatla söylemedim. Merhamet edelim... Bu kadar gaddar olmayalım! dedim.

— Çok sevdiğim bir misal var. Bir memleket düşürt ki, herkes eline iyi-kötü bir silâh geçirmiş. O memlekette adamın adamı öldürmesi hiçbir cezaya tabi

değil... fazladan geçim de, ırz, namus, haysiyet, şeref falan da, bu boğuşmada tepelenmemeğe bağlı. Sen benim yanıma dostça yaklaşıyorsun. (Samoil, diyorsun, şu tabancayı biraz da komşuna ver!) Yahut: (Şu seferlik komşunu

öldürme! Bağışla!) diyorsun.

— Bu manaya gelir mi? Zannetmem!

— Daha beterine gelir. Bu yumuşağı evlâdım. Madem ki yaşamak için mutlaka ben seni öldüreceğim, sen beni öldüreceksin. Başka bir yol

tutmamışız. Bir an evvel ölmüşüm, yahut bir an evvel öldürmüşüm. Bir an sonrayla ne farkı kalıyor?

O ev, o iki kadının olsaydı da, Hüsamettin bey kiracı bulunup aylarca kirayı vermeseydi» size ötekiler müracaat edip berikini attıracaklardı.

— Böylece de olsa bu işte hiç mi haksızlık, gaddarlık yok!

— Bu işte gaddarlık var. Lâkin teklif ettiğin çare yani (Merhamet) işi halletmiyor. Gaddarlığa karşı bir başka gaddarlık teklif etmeğe mecbursun! O zaman ben de kendimi müdafaaya mecburum. Deminki, silâhlı mücadeleye işte geldik. Evimdeki kiracıyı sokağa atmaktan belki bir şartla vaz

geçerim: Böyle bir âdeti dünyadan kaldırırsın. Yani, ayağım sürçerse benim

çoluğumun, çocuğumun sokağa atılmayacağına emin olmalıyım!

— Öyleyse... -Murat imkânsız birşey söylemeğe mecbur kaldığına

utanarak gözlerini eğdi: - Herkese b«r ev temin etmeli... mi?

— Herkese bir ev!.. Bu belki mümkün... Lâkin içimizde yüzde şu kadarı kumarbaz, serhoş, zanpara... Yaptığımız evleri haftasına varmadan elden çıkarsalar...

— Hay Allah kahretsin!.. N'olacak?

Murat, şaşkın şaşkın güldü. Samoil efendi, gözünde birkaç misli büyümüş, birkaç misli daha sempatik olmuştu. Kıymetli adamdı. Demek zengin olması da böy'G bir kıymeti olduğunu isbat ediyormuş da Murat farkında değilmiş... İhtiyar yahudi, delikanlının bakışlarındaki ma-

nayı anlamış gibi bu sefer sahiden ve şefkatle gülümsedi:

— Bazı kitapları okurum, dedi, bazı bazı da düşünürüm. Sana bir yarım ekonomi politik dersi verdim. Yani ısmarladığın kahveyi bugün alnımın teriye içtim. Pek de sevindim. Patronunun suratını artık görmesem de olur. Yarın uğrarım... -Kalktı, paketlerini koltuğunun altına aldı: - Hayırlı akşamlar, delikanlı, dedi, çok aptal fcir oğlansın... Kapkara da cahilsin... Teşekkür ederim...

Murat, siyah, lekeli bir kanburun arkasından bu teşekkürün manasını araştırarak bakıyordu ki, Yardanidis telâşla göründü. Elini salladı:

— Gelsene... Gel bir dakika...

— Hayrola! Gene bir domuzluğun...

— Gel, Şarlot istiyor.

Murat, alışık bir hareketle elini saçlarında gezdirdi.

— Sahi mi? diye gülümseyerek yürüdü. Şarlot arkası kapıya dönük oturmuştu. Murat, içeri girerken:

— Nerede bu dünyanın en güzel kadını? diye keyifle söylendi. Bize dargın mı sakın!., -âdeti olduğu üzre, önünde «Bonsuvar Prenses!» diye eğilecekti ki, öylece durakladı: - Ne var?

— Hiç... Otursanıza... -Kız, feci bir şekilde gülüm-süyordu. Gözleri kıpkırmızıydı: - Oturun!

— Ne var Şarlot? Yoksa bu alçak Yordanidis... -Böyle diyerek Yordanidis'e bakınca büsbütün şaşırdı. Koca oğlan alenen ağlıyordu:- Size ne oldu? diye yavaşça sordu.

— Otur...

Murat; uzak bir ihtimal halinde, kaç gündür hasta olan Safo'yu düşündü. Kelimeleri arayarak:

— Nereden geliyorsun? dedi.

— Safo'ya uğradım.

— Nasıl? Hastalığı arttı mı yoksa...

— Biraz şey... Doktorlar... Doktor diyecektim... -Birdenbire döndü masaya kapandı:- Allahım! Allahım! diye ağlamağa başladı.

560

Murat, kıza elini sürmeğe cesaret edemeden Yordanidis'e döndü. (Çok sonraları Yordanidis «Bu bir bakışla mümkün olsaydı birisini öldürebilirdin!» demişti) Oğlan yumruğuyla gözlerini oğuşturarak başını eğdi.

Murat, zor işitilir bir sesle:

— Öldü mü yoksa? diye sordu.

Birdenbire buna o kadar emin olmuştu ki cevabı dahi artık merak etmedi. Halbuki bir taraftan da bütün dünya söylese, bizzat ölüsünü elleriyle yoklasa buna ihtimal veremiyordu. Uçgün evvel... Daha üçgün evvel Tamara ablasına Reçina'nın taklidini yapan... Neşeli kız çoouğu...

— Bakınız bana Şarlot... Hemen gidelim mi?

— Öğleden sonra gömdük. Oradan geliyorum.

— Gömdünüz mü? Yalan... Şaka ediyorsunuz...

— Gömdük evet...

— İmkânı mı var? Nesi varmış... Aman yarabbi! Bana neden haber vermediniz? Size söylüyorum...

Yordanidis kocaman sesiyle:

— Kahrolsun... Kahrolsun... diye birşeyler homur-danıyordu.

Murat arka cebinde cigara paketini aradı. Yordanidis acele kendisininkini uzattı. Kibriti çaktı. Hâlâ hıçkıran Şarlot'un omuzunu tutarak:

— Yeter artık! diye yalvardı baksana Murat fena! Kız başını kaldırdı. Acıyarak gülümsemeğe çalıştı:

— Zavallı Murat! dedi, onu sahiden severdin... Murat, iskemleye oturdu. Önünde dünya kopup bir

yere düşmüş, artık bir adım atacak yer bile kalmamıştı. Karanlık vardı. Ortalık buz gibiydi. İnsan aklı başında olarak ölüme geçse ancak böyle birşeyler hissedebilirdi.

— Neden ağırlaştığı zaman bana söylemediniz? Siz yanında mıydınız?

— Ağırlaşmadı ki... Yanındaydım... Ölürken değil... Pek sakin ölmüş...

— Neden? Hastalığı? Ustası nezle demişti.

— Değil. Çocuk düşürdü.

Düşürülen çocuğun ölüsüyle annesinin cesedini hiç haberi yokken Murat'ın önüne atıverselerdi bu kadar deh-

sete Kapılmazdı, uemınaenuen ycı\ uAmu maAuıyı vA,.. O incecik kıza karşı söz verdiği halde insanlık ve erkeklik vazifesini hiç bir mazereti olmadan savsaklamasından gelen azap. Makiniste itaat etmeyen bir tren gibi üstüne geldi. Kolunu yüzüne kapatmağa meydan kalmadan göğsüne çarptı.

— Niçin benim haberim yok! Gebe olduğunu bana niçin söylemedi? Biz onunla kararlaştırmıştık... Gebe kalırsam, evleniriz! dediydi... Neden?

— Uç aylıkmış. Doktora gittik. Kürtaj için... Zaif buldu. Yapmağa cesaret edemedi. Çok söyledim. Sana haber verecektim. Yemin ettirdi. Sonra kendi

kendine ilâç yapmağa kalkmış... Üç gündür kanı dindirememişler. Bu sabah...

— Neden ama... Ne istiyordu hayvan... -Kendis'ni hemen topladı:- delirdi mi? -Sanki ölmemişti de ona sıkışıyordu. Cigara parmaklarını yakmaktaydı:-Bana bu fenalığı neden yaptı? Ben onu sevmiyor muydum?

Yordanidis gene ağlamağa başlamıştı. Şarlot ikisin© de kocaman gözlerle baktı. Murat'ın yüzü bembeyaz, fakat kupkuru. Yordanidis'in yüzü kıpkırmızı, fakat ıpıslak...

— Sevdiğini biliyordu. O da seni seviyordu... dedi. ki...

Murat, nefesini keserek bekledi. Şarlot devam etmeyince korkarak sordu:

— Evet!

— Hiç... dedi ki... -Birşeyler uydurmağa çalıştığr belliydi.-Çocuğun sırası değilmiş! Kabahati kendisinde buluyordu. (İsteseydim yapmayabilirdim!) dedi.

— Sen neler söylüyorsun kuzum! Bilâkis... Gebe kalmağa uğraşıyordu. İkimiz de istiyorduk... delirdi mi? D<v li mi bu? Susar mısın rica ederim Yordanidis!. Gülüşerek iki müşteri içeri girdi. Murat, fırsattan istifade ederek hiçbir şey söylemeden dargın gibi derhal

çıktı.

Koridorda, kapılara şaşkın şaşkın baktı. Yazıhaneye girecek yerde, helaya geçti. Yüzüne avuç avuç su çarptı.

562

Annesinin ölümüne bile bu kadar yanmadığını hayretle anlıyordu. «Ben isteseydim onu bahtiyar edebilirdim!» diye düşündü. Ne alçaklıklar yarabbi!.. Birisinden birisini mi öğrendi? «Farkına varmadan usanmış gibi davrandım. Bana herşeyi o kadar cömertçe veren bir çocuğa karşı...» Çelil bey yalnızdı. Kaşlarını çatmış masanın kenarına dikkatle bakıyordu.

— Haa... diye başını kaldırdı, ne var? Hasta mısın? diye sordu.

Murat, sesini düzeltmeğe çalışarak:

— Evet efendim, dedi, başım dönüyor. Hüsamettin beyin evini tahliye ettik efendim. Yarınki dosyalar çantada...

— Bırak be yavrum! Hastaysan hemen git yat! İstersen geçerken bizim

doktora bir uğra... Yarın iyileş-mezsen gelme... Tükürmüşüm işlerin ortasına. Ölüm yok ya, yahu!

— Teşekkür ederim. Hayret beye...

— Başlarım Hayret beyin zülüflü ahbaplarından... Dediğim gibi...

Murat kimseye -Bilhassa Reçina'ya -rastlamamak için acele merdivenleri indi. Sokağa çıktı. Ve çıkar çıkmaz demin, felâketi dinlerken hissettiği, gidecek yeri kalmamak duygusunu daha beter duydu. Gene cigara paketini aradı. Yukarda bırakmıştı.

Dünyanın belki en küçük dükkânında -Genişliği 70, derinliği 80 santim- Pul ve cigara satan yahudiye gitt\ Kalın gözlükler takan ihtiyar tütüncü, onu bazan Reçina, bazan Şarlot, bazan Safo, ve bazan Tamara ile beraber gördüğü için bir Fransız atasözüyle takılmayı adet edinmişti. Gene istediği paketi verirken:

— Dünyanın en güzel kadını size malik olduğundan başka birşey veremez! dedi. Murat da farkına varmadan her zamanki cevabını tekrarladı:

— Kimbilir! Bakacağız!

Karşılıklı gülüştüler. Aman yarabbi! Demek bu kadar tabii idi. Herif hiçbir şey sezemeyecek, sezemeyecek ne

demek, göremeyecek kadar... Kalabalık Tünel'e doğrj süratle geçiyordu. Murat, herkese yol vermek için sind;. Elini yüzünde gezdirdi. «Nereye gitmeli? Kime?» Aklına birdenbire Tamara geldi. En münasibi oydu. İnsan onunla derhal sakinleşir... Biraz ağlasa bile...

Bir eczaneden telefon etti. Tamara evde değildi. Ne zaman geleceğini de Vanda bilmiyordu.1

— Ne söyliyeyim?

— Tekrar ararım. Mersi!

— Güle güle...

Kadın bunu her zamanki gibi Türkçe söylemiş, Türkçe söylediği için de sevinmişti. Şu halde sesinden de bir-şey belli olmuyordu. Safo'nun Ertuğrul Hikmet ağabeysi-ni hatırladı.

Köprü'ye doğru hızlı hızlı yürümeğe başladı. Evet! Bir oda tutup küçüğü götürseydi... Her zaman yanında olurdu. Gebeliğini böyle saklayamazdı. Süheylâ'-nın annesi doktora götürün dediği halde... Felâkete bir tek sebep vardı: korkaklığı... Korkaklığı bile belki bir mazerettir. Alçaklığı... Cebinde duran paraları harcamağa cesaret edememişti. İşte şimdi o pis kâatlar... O iğrenç... O pezevenklikten kazanılmış... Boğazına katı birşey takıldı.

Yağmurdan sonra akşam güneşi, İstanbul tarafının kubbelerine vurmuş onları bakır taslara benzetmişti. Ölümün bu kadar gayr-ı kabil-i müdahale oluşu dünyanın en büyük haksızlığıydıA İnsanoğlunu böylece denemeğe hiç kimsenin hakkı olmamak lâzımdı.

Köprü'nün çıkıntılarından birisinde durup her zaman seyri hoşuna giden İtalyan Sefareti'nin süratli motoruna dikkatle, fakat içinde olmağa dair en küçük bir arzu duymadan baktı. Denizden sanki çürümüş balık kokusu geliyordu. Deniz... Ne tuhaf! Zavallıyı kendisine ilk defa veren vasıta bir Perşembe akşamı... Vapurda...

Ertuğrul Hikmeti mutlaka bulmalı... Muhakkak... Sonra da Safo'yu hatırlatacak olan. Safo'yu değil, Safo'-ya yaptığı ihanetleri hatırlatacak olan

bütün kadınlardan,

564

başta Reçina ve Şaziment olmak üzere hepsinden kati surette vazgeçmek lâzım!

Bir müddet Tamara'nın bu guruba dahil olup olmayacağını ciddiyetini zerre kadar yadırgamadan düşündü. Ve sırasıyla Süheylâ'nın, annesinin, Muallâ'nın, hatta Fatma'yla annesinin, hatta Zekiye'nin, Nesibe'yle Nuri'nin, Şahap'ın ve şimdi iltica etmeyi tasarladığı Ertuğrul Hik-met'in kendisine ayrı ayrı ve hep beraber Safo'yu hatırlatacaklarını, hepsiyle alâkasını muvakkat bir müddet içinde dahi kesemeyeceğini anladı. Düşüncenin burasında, Ertuğrul Hikmet'e gitmenin de münasip olmayacağını kestirdi.

Bu gece, bir başkasının kaderine tahammül edemeyecekti. Ertuğrul Hikmet de kederlenmesin olmaz. Bilakis, en aşağı budala Yordanidis kadar da mı acımayo-cak?..

Safo'nun ölümüne, ikinci defa yenilmiş gibi, maksatsız adımlarla geri döndü. Fakat içinin içinde, taa uzak bir yerde, hiçbir kimseden yardım göremeyecek bir halde bulunmanın sefil kibrini de hissediyordu. Birşeyler ödemekteydi. Ödedikçe -Yahut ödediğini zannettikçe, - kederin şekli değişiyor, acı bir serhoşluk, hayalde daralma içki halinin sızmaya yakın sırasını duyuyordu. Ertuğrul Hikmet: «Biz ayyaşlar tuhaf milletiz! derdi. Kederlenssk (Yahu birkaç kadeh içelim!) deriz. Sevinsek gene öyle. . Bizde iki zıt hadise aynı kapıya çıkar! Acaba felsefedeki zıtların vahdeti bu mudur?» derdi.

Murat, bu düşünceyi başının içinde ömründe hic duymadığı yepyeni ve tuhaf bir neşeyle evirip çevirerek Bankalar caddesini geçti. Şişhane yokuşundaki geniş meyhaneye girdi. Burada mezesiyle beraber dublesi ot kuruşa ineir rakısı satılırdı. Müşterilerin ekserisi duvarcı ustaları, dülgerler.. Çalışma saatları denk düşen birkao vatmandı. Eğer seyyar çalgıcılar uğramaz, o esnada birkaç lâz gemicinin bulunup horona kalkmazlarsa, tenha ve sakin olurdu.

Sızmak için içmeye oturduğunu gayet iyi bildiği, buna gayret de ettiği halde ve âdeti hilâfına rakıyı yudum

565

yudum içiyor, sanki zehirin ilk defa tadını çıkarıyordu.

İtiraf etmeğe utandığı halde, sızıncaya kadar içmek arzusuyla meyhaneye girmekle Safo'nun hatıralarından kurtulmak istemişti. Halbuki tamamıyle unuttuğu için şimdi hatırladıkça şaştığı değersiz şeyler, üstüne hücum etmekteydi. Meselâ: Şeytan sözü geçerse ince parmağını mutlaka bir tahtaya vururdu. Bir şeyi anlayamadığı zaman gözlerini bir tuhaf kırpıştırması vardı... Hele öperken... Murat elini ağzına götürdü.

Kıza karşı, bereket versin, asla farkına varamayacak surette, rezillikler düşünmüştü. Otele ilk gittikleri gece kendisini öyle, habersizden teslim edişine bile ne manalar vermiş, bunu yeni usul bir kurnazlık saymıştı. «Eskiden kendilerini nikahlatmak için mukavemet ederlerdi. Bu şekil daha kestirme...» Birkaç gün az mı sıkıldı? (Dava ederim!) diyeceğini dahi hesaplayarak... Ceza Kanununu böyle bir hâdise karşısında kalırsam, diye karıştırması... Merak etmiş ue öğrenmek istemiş gibi Celil beyin ağzını aramağa kalkması...

Aradan zaman geçip umdukları çıkmayınca bu sefer de, kız bizi kocalığa lâyık görmüyor! dememiş miydi? Hatta bu düşünceye kapıldığı sıralar, mânâsız soğukluklara kalkışmadı mı?

Sonra bir gece, (İlle beni odana götür!) diye tutturduğu halde iki lira otel kirasını mı göze almadı acaba9 Yoksa Safo'dan bıktığını mı zannetti?

— Kokoreç ister mi beyim?

— Tabi... On kuruşluk kes... Hem de söyle bizim kadehi doldursunlar canım! «Gebe kalırsam beni evine götürürsün!» demişti. Öyleyse çocuğu neden düşürmeğe kalktı? Acaba üç ayıık çocuğun erkek mi kız mı olduğu belli midir?

Müşteriler birer ikişer gitmeye başladıkları zaman hs-sap kâadına baktı. Bir sürü çizgi... Sayılacak gibi değil.. Dünyayı içmiş... Kâadı önüne çekti. Hayret! Ancak yedi tane... Yedi duble... Hiç demek! Sakın bir yanlışlık olma-

566

sın! Yalpalayıp yalpalamadığını anlamak için abdeste gitti. Hayır! Hiç! Sanki yedi dubleyi de içmemiş... Vücudu serhoş değil! Aklı serhoş! İstediği de zaten bu!

Hesabı görüp kalktı. Tenha yokuşun bir yukarısına bir aşağısına baktı. İn yok, cin yok... İyi ama, bu geceyi nasıl geçirmeli?

Fok balıkları ahtapotlarla döğüşürken havaya fınc-tır, böylece denize çarparak öldürürlermiş. Buna mukabil ahtapotlar da ellerinden ikisini fokun burun deliklerine sokmağa çalışırlarmış. Böylece burnu tıkanıp havasız kalan fok, ahtapotu sürükleyerek en yakın insana doğru koşarmış... Kendisini kurtarsın diye...

Murat da, serhoş olamayacağını dehşetle anladığı bu gece, bütün ışıklarını söndürüp yatmış bulunan İstanbul tarafına geçmeğe cesaret edemedi. Yokuştan yukarıya Beyoğlu'na doğru yavaş yavaş çıktı. Dörtyol ağzına gelinoe bir an durdu. Ve işte orada nefesi tıkanmış fok gibi insan bulunan tarafa, Perapalas'ın arkasına çürüklük üzerinde iğreti yazlık kahveler cihetine saptı. Ak'ın-dan gene Tamara'ya telefon etmeyi geçiriyordu.

Muhtelif yaşta 7-8 kızdan ibaret bir gruba rasladı. Dünya yüzündeki kadın cinsi içersinde kendi hissesini artık ölünceye kadar tüketmiş, buna da çoktan razı o! muş gibi bakmağa tenezzül bile etmeden geçti.

«Tamara'ya telefon etmeli! Evet, diyordu, iyidir Ta-mara... Iztırabı tanır...

İyi kadın!»

Kahvelerden birisinde bir gramofon moda şarkılardan birisini söylemekteydi. «Gecenin matemini aşkıma örtüp sarayım!» Murat durup dinledi ve bu şarkıyı bir daha hiç unutmadı. Demek, böylece bazı insanların

içinde bulundukları haleti ruhiyelere uyduğu için, bazı şarkılar tutuluyor, ezberlenip söyleniyordu.

Otele gittikleri ilk gece... Şarkı istedikleri zaman, aklına evvelâ bu gelmişti de «münasebetsizlik» bularak söylememişti.

567

«Gittin artık seni ben nerde bulup yalvarayım! Şimdi ben tıpkı şifasız kanayan bir yarayım!»

Şu halde, hisler değilse bile hisleri anlatmak için kullanılan vasıtalar gitgide âdileşiyordu. Nerede bu «Tıpkı şifasız kanayan yara» Nerede «Ben Yunusu' biçareyim -Aşk elinden âvâreyim - Baştan ayağa yareyim sözü? Ne güzel: (Baştan

ayağa yareyim!) Halbuki böyle cılk yara pek kolay iğrenç olur. Yunus'ta bilakis azemetli birşey olmuş.

Yürüdü. İkinci kahvenin hizasındaydı ki:

— Murat bey! diye heyecanlı bir ses işitti.

Dönüp kalabalığı araştırdı. Reçina elini sallayarak parmaklığa doğru geliyordu. Murat, birdenbire sevindi.

— Murat bey! Ne tesadüf! Böyle yalnız mı?

— Dolaşıyorum. Siz ne yapıyorsunuz?

— Annemleyiz. Gelin sizi tanıştırayım!

Murat'ın biraz canı sıkıldı. Fakat etraf o kadar kalabalıktı ki bir iş bahane edemedi.

İçeri girdi. Reçina'nın annesi -Beyaz saçlı olduğundan daha ihtiyar görünen ufak tefek bir kadın- diğer iki kamşu kadınla beraber oturuyordu.

Murat gülümseyerek selâmladı. Aynı yaşta oldukları için üçünün de ellerini öptü.

— İşte anne! Murat bey. Bizim yazıhane komşumuz, size bahsetmiştim.

— Evet! Buyrun mösyö! Bir kahve için!

— Rahatsız etmiyeyim. Geçiyordum. Matmazel Reçina lütfettiler. Sizi tanıdığıma memnun oldum. Zaten merak da ediyordum. Matmazel Reçina sizi o kadar seve;, sizden o kadar çok bahseder ki...

— Öyle mi? Halbuki babasını daha çok seviyor. Oturun rica ederim.

Başka iskemle olmadığından Murat, boş yeri Reçina'-ya gösterdi:

— Matmazel otursun ben bir iskemle bulayım! Reçina:

568

— Ben şimdi bulurum! diye gitti, biraz sonra da bir iskemleyle döndü:- İşte... Burası bizim evimizin bahçesi sayılır. Ne içersiniz?

— Kahve... Durunuz canım! Garson gelir!..

— Burada pek âdet değildir. Vakit de geçti. Saat kaç?

— Onu geçiyor.

— Gördünüz mü? -Seslendi:- Bayım! Baksana!..

Murat kahveyi içerken düşünüyordu. Reçina duymamıştı. Şu halde bu gece kendisini pekâlâ eğlendirebilir-di. Eğlendirebilir mi? Hiç değil denemeğe değer...

Masada, bir yırtılmış kese kâadının içinde çekirdek kabukları vardı. Böyle kabak çekirdeği yiyip kamşu komşuya konuşulacaksa evde niçin kalınmaz?

Reçina anlatıyordu:

— Murat bey, çok hoştur. Eğlenceli adamdır. Lâkin şimdi sizden

çekiniyor. Yazıhanede görseniz, bizi hep güldürür. Eminim şu anda bile iyi bir şaka düşünüyordur.

— Şaka olur mu? Bakın ne düşünüyorum. Ben bu yola saparken ahtettim. Bir tanıdığıma raslarsam, alıp Tepebaşı bahçesine götüreyim, dansedeyim! dedim. Şin> di dört tane ahbaba rasladım. Hangisini götüreyim, diye düşünüyorum. Valdenizi götürsem, pederiniz gücenir. Diğer madamlardan birisini seçsem, anneleri merak eder. Şimdilik kocası tarafından azarlanmayacak, annesi tarafından da merak edilmeyecek bir kişi kalıyor. Anlatabildim mi?

Murat, nasıl olup da böyle konuşabildiğine şaşarak ve lâkırdının yarısında, kendi sözlerini bir başkasının lâf-larıymış gibi dinleyerek bitirdi.

Reçina:

— Ben size demedim mi? dedi, işte buyrun! Hep böyledir. Hep böyle olduğu için de kendisini herkes sever. Gideyim mi anne?

— Bu kıyafette mi?

— Sahi! Kıyafetim berbat... Baksanıza... Murat, baktı. Hiç birşey de görmedi.

— İşte tamam! dedi, o kadar şıksınız ki...

569

— Çoraplarım yok... Eski pabuçlarla...

— Daha iyi... Ben dikkat ettim, eski pabuçlar dc-'ha iyi dans ediyorlar; yeniler, ne de olsa alışıncaya kadar zahmet çekiyorlardır.

Kadınlar gülüştüler. Reçina, Yordanidis'in taklidini yaparak :

— Sarman! diye elini kaldırdı.

Murat: «Demek , ölenle ölünmez diye buna diyorlar!.) diye düşündü.

Kadınlara cigara!.. İçmiyorlardı. Reçina'nın annesinden müsaade isteyip bir tane yaktı. Kıza:

— Valdeniz müsaade etti, şunu bitireyim gideriz! dedi.

— Nerden bildiniz?

— Cigara almadığından. Beni sevmese, zarar zara"-dır, diye bir tane alırdı. İki

tane de misafirlerine verirdi. Madem ki zararımı istemedi. Beni sevdi demektir. Madem ki beni sevdi, sizi bana emanet eder.

— Gördünüz mü mantığı! Bunları avukatlardan öğreniyor. Kocaman kanun kitaplarından...

Annesiyle biraz yahudice konuştular. Kadın lakayt cevaplar verdi.

Murat, başka bir zaman olsa, tanışır tanışmaz böyle bir teklif yapamayacağını anlayarak, «Öyleyse serhcş muyuz?» dedi. Halbuki canı dans etmek değil, kımıldamak istemiyordu. Her zaman pek hoşuna gittiği halde, Reçina'nın Yordanidis'i hatırlatmasını da hiç beğenmemişti.

— Bilmem ki gidip giyinsem mi?

— Canım, n'olacak? Orası da burası gibi... Esasi-na bakarsanız dans pisti

daha da loştur. Hem başka türlü de razı olmam. Süslenirseniz sizi birisi kapıp

götürür. Benim gibi sıska, kanburca bir adama lâyık görmez de...

— Duyuyorsunuz anne! Buna hiç lâf yetiştirilmez: Haydi cigaranızı

bitirin... Dans etmeği de canım o kadar istiyordu ki...

Annesini, geç kalmayacakları hususunda temin eti;.

570

Murat'tan evvel kalkmıştı. Murat, kadınların tekrar ellerini öptü.

— Teşekkür ederim anneciğim, dedi, size bu yaramazı bir saat sonra getiririm.

— Geç kalırsa babası üzülür.

— Kabil mi?

Semt delikanlılarının hasetli bakışları arasından geçtiler.

Reçina kapıda sımsıkı koluna girerek:

— Ne tuhaf adamsın, diye fısıldadı, sanki gökten düştün...

Patlıyacaktım. Bu gece Tepebaşı'nda cazbant var mı?

— Ben seni hiç bahçeye götürür müyüm? Garden-bar'a gidiyoruz.

— Yok canım!.. Hay sen çok yaşa! Ama dur! Öyleyse mutlak giyinmeliyim...

— O kadar güzelsin ki, ayrıea giyinmeğe muhtaç değilsin. Bunu pekâlâ da

bilirsin!

— Olur mu? Dilenci gibi...

— Olur. İşte ben de kravatımı çıkaracağım. (Bunlar herhalde karı kocaymışlar. Evden iddia ile çıkmışla) derler.

— Sahi! Öyle derler...

Murat, barın antresindeki aynada Reçina'ya, hay ı-tında ilk defa görüyormuş gibi hayretle baktı. Kurşuni bir eteklik üzerine ince yünden alev renginde bir kazak giymişti. Bu kırmızı kazak, dolgun memelerini şiddette germişti. Sarı saçları rüzgârın dağıttığı haldeydi. Demin-denberi bir erkekle gülerek boğuşmuşa benziyordu. Boyasız yüzü, bu iki renk arasında daha manalı, daha güzel olmuştu. Çorapsız baldırlarının biraz kalınca pembe güzelliği ise fevkalâdeydi.

Kız, aynadaki delikanlının neler düşündüğünü gözlerinden anlamış gibi hafifçe kızardı. Burun delikleri arzuyla genişledi. Bakışları süzüldü:

— Haydi canım! diye nazla rica etti, korktum gözlerinden...

— Ben de...

571

— Yalancı seni!.. Bizim madamın kızkardeşini ben bilmiyor muyum sanki...

— Madam Tamara'yı mı? O benim ablam!

— Yatakta tabi...

— Vallaha değil...

— Sen onu...

Galiba «Safo'ya anlat!» diyecekti. Murat bir felâkete mâni olmak istiyormuş gibi ağzını kapattı. Koluna girip içeriye doğru itti.

Reçina'nın derbeder kıyafeti bar kızlarının ve pek az olan müşterilerin üzerinde umduklarının aksine iyi tesir yaptı. Herkes, yataktan çıkıp elyordamı ile giyinmiş gibi duran bu güzel kızı beğendi. Hatta bunda biraz ileriye bile giderek bir müddet kendilerini göz hapsine alanlar da oldu. Başka bir zamanda Murat muhakkak döğüşür-dü. Lâkin şimdi zerre kadar umursamıyor, bir taraftan bira içerek, bir taraftan yorgun düşmek için var kuvvetiyle dans ediyordu.

Bir defasında Reçina, göğsüne iyice yaslanmış, ceketinin iç cebinde taşıdığı tabancanın sertliğini merak etmişti.

— Nedir sevgilim? diye sordu.

— Hangisi?

— Bu katı şey!

— Haa... Tabaka...

— Tabakan masada duruyor.

— Bu ihtiyat tabaka...

Yerlerine oturdukları zaman Reçina, bu ihtiyat tabakayı merak etti. O kadar ısrar etti ki Murat, elini cebine sokmasına izin verdi. Kızın, parmaklarını dokundtir-masıyle yılana sürünmüş gibi çekmesi bir oldu:

— Tabanoa! diye hafif bir çığlık kopardı.

— Sahi mi? İşte gene dalgınlık etmişim! Tabaka yerine şu aldığım şeye ne dersin?

— Dolu mu sakın?

— Bilmem! Celil beyin...

— Alay ediyor. Ben korkuyorum.

— Benden mi?

— Senden elbet! Amerikan gangsterlerine benziyor-sun. Tevekkeli o kadar eesur değilsin!

— Yanlış sevgilim. İnsan silâh taşıdığından eesur olmaz. Cesur olduğundan silâh taşır!

— Dur bakayım... -Biraz düşündü:- Sahi! meselâ ben silâh taşıyamam. Çünkü korkağım... Evet...

Parmağını ağzına götürmüştü. Serhoşluk bu güzel yüzde, öyle tatlı bir mâna almıştı ki Murat, içini çekti. Ne yapacağını düşündü. Bu gece, bunu bırakmayacağını gittikçe daha iyi anlıyordu.

Dans dönüşü, boş kaldıkları için canları sıkılan artistlerden birisi, tam masalarını geçtikleri sırada, belki de Murat'a işittirmek için :

— Bunu neden götürüp yatırmaz? diye sordu. Murat dönüp gülümsedi.

Arkadaşı:

— Belki şeydir... dedi.

— Hiç zannetmem. Nerdeyse çocuğu gözüyle yiyecek... Eğer kız bile olsa... Bu gece, bu havayla hapı yuttu sayılır.

Murat:

— Artık gidelim mi? diye sordu.

— Efendim? Gidelim mi? Peki...

— Serhoş mu oldun?

— Değil... Bilmem...

— Nereye gidelim?

— Ben eve gideceğim. Annem merak eder.

— Ya, ben?

— Madam Tamara'ya gidersin!

— Sen Madam Tamara'yla artık canımı sıkmağa başladın...

— Canınızı sıkmağa başlayan içkidir.

— Bilâkis gözümde tütüyorsun...

— Birisi dinlese aramızda okyanus var zannedecek.. Bir camlı kapıyı açmağa üşenecek kadar yorgunsun...

— Ben mi yorgunum? Sen görürsün bak... Haydi!

— Eve gideceğim. Olmaz. Otele gitmem.

— Neden?

573

— KorKarım. Bir de basılırız, istemiyorum.

— Ne yapacağız?

— Hele bize gidelim. Babam uyuduysa... Taşlıkta... Konuşuruz... Biraz...

Anladın mı?

— Anlayamaz mıyım... Haydi...

Murat kızların masasının yanından geçerken :

— Hapı evvelden yutmuş hanımlar, dedi, artık hep ilâç içiyor!

«Kız değil!» diyen sakin bir sesle :

— Mal meydanda! dedi. Reçina başını çevirmeden :

— Birşey mi dedin? diye sordu.

— Tabii... Bu gece öyle güzelsin ki...

Dönüp baktı. Her zaman yaptığı gibi alt dudağını hafifçe ısırarak başını salladı.

Biribirlerine sımsıkı dayanarak tenha caddede hızlo yürüdüler. Reçina, zaman zaman ürpermiş gibi delikanlıya bir kat daha sokulmayı deniyor, içini çekiyordu. Bütün isterik kadınlar gibi bir yerden sonra artık kendisini zaptetmesinin imkânı yoktu. Gene birçok isterik kadınlarda olduğu gibi coşkunluğu karşısındaki erkeğe kolayca geçiriyordu.

Murat:

— Kapıyı kim açacak? diye sordu.

— Anahtarı annem pencerenin içine koymuştur.

— Sen nerde yatıyorsun?

— En üst katta. Hizmetçiyle...

— Aynı odada mı?

— Aynı odada olur mu? Daha neler?

— Demek senin odan ayrı!

— Ayrı, evet! N'olmuş?

— Pek merak ediyordum. Bu gece iyi tesadüf! Bir bakayım!

— Odama mı? İmkânı yok!

— Neden?

— Alt katta kiracılar var. Sonra babam pek hafif uyur. Benim çıktığımı muhakkak duyar. İki ayak sesini bilir. İmkânsız canım!

— Odaya çıkamazsın! Taşlıkta bir sedir var.

— Öyle mi?

— Dur, elimi acıttın! Bu gece öyle tuhafsın ki...

— Nasılım?

— Tam istediğim gibi...

Saptıkları sokakta elektrik yanmıyordu. Evlerde çoktan uyumuşlardı.

Reçina, kapının yanındaki pencerenin içinden anah tan arayıp buldu.

— Yavaş! Dedikten sonra kilidi ihtiyatla açtı. Kapkaranlık bir ev altına girdiler. Kapı kapanınca karanlık büsbütün arttı.

Murat, kızı hışırtılı soluklarından bulup var kuvvetiyle kucakladı. Reçina :

— Gel bu tarafa!., diye fısıldadı.

— Hayır! Yukarı çıkacağız!

— İmkânı yok... Olsa istemez miyim?

— Bak nasıl olur? -Kızı kucağına aldı. Birşeyler söyleyeceği zaman ağzını öperek susturdu:- İşte böyle çıkarız. Baban duyarsa sen çıkıyorsun zanneder.

— Olur mu?

— Mükemmel olur!

— Yarın nasıl inersin?

— Kimse uyanmadan... Gene böyle...

Oyun, serhoş Reçina'nın da hoşuna gitmişti. Kollarını boynuna daha sıkı sardı. Erkeğe eza etmek için, mahsustan vücudunu gevşek bırakarak:

— Öyleyse çabuk! dedi, haydi beni götür...

— Elektriği bir kere yak ki... -Yere bıraktı- bir yak,, gene kapa!

Reçina düğmeyi çevirdi. Murat, merdiveni hizalayıp yükünü tekrar kucakladı. İkinci katta sofa penceresinden: yıldız alacası vurduğu için elektriğe hacet kalmadı. Böylece dördüncü kata çıktıkları zaman Reçina daha-fazla yorulmuş gibi Murat'tan sık nefes alıyordu.

— Bırak artık! dedi.

575

Ayaklarının burnuna basarak yürüyüp bir oda kapısı açtı.

Murat, girdikten sonra elektriği yaktı. İlk sözü :

— Ne kadar kuvvetlisin! demek oldu.

— Kaç kilo geliyorsun ki...

— Mesele kiloda mı? Kuvvetlisin işte...

Burası, basit döşenmiş bir genç kız odasıydı. Köşede, örtüleri bembeyaz küçük bir karyola duruyordu. Reçina, Murat'ın oraya baktığını görünce:

— Soyun! dedi, çabuk ol! Bayılacağım!

Kendisi hemen soyundu. Çırılçıplak kapıya koştu. Anahtarı iki kere

şiddetle çevirdi.

— Haydi tamam! diye âdeta bağırdı.

— Murat! Murat!

Murat gözlerini açtı. Güneş çoktan doğmuş, Reçina sokağa çıkacak gibi giyinmişti.

— Saat kaç?

— Dokuza geliyor!

— N'olacak?

— Hiç! Annem kapıyı vurdu. Seni uyandırmağa kıyamadım. Artık inemezsin.

— İnemez miyim?

— Hayır! Şimdi ben merdivende duracağım. Apteste gidersin. Sana öteberi getirdim. Su da var. Akşama kadar yalnız kal da anla!

— Sen de gitme!

— O zaman buraya birisi girer mutlaka. Ben giderim. Sen yorgunsun. Rahat uyumadın... Sakın öksürme... Gürültü etme...

— Uyurum. Sen Hüseyin ağa'ya söylersin: Patronlara, (Murat hastaymış haber

yolladı!) dersin!..

— Akşama sana ne getireyim?

— Kendini getir...

— Başka?

— Bilmem ki... Rakı mı getirirsin.

576

— Getiririm. İçeriz. Haydi kalk...

Reçina, merdiven başında nöbet bekledi. Murat tekrar odaya döndüğü zaman bir daha kucaklaştılar. Kız üzerinden kapıyı kilitleyip anahtarı aldı.

Murat, hiçbirşey düşünmeğe vakit bulamadan tekrar uyudu.

Uyumadan evvelki son düşünce parçası... Yatağın pek rahat olduğu, yumuşaklığında Reçina'dan birşeyler bulunduğu gibi bir şeydi.

O gece de ancak sabaha doğru uyuyabilmişler, gene Reçina'nın annesi tarafından saat dokuza doğru uyan-dırılmışlardı. Murat, o günü de mahpusta geçirdi. Üçüncü gün güneş doğarken uyandığı halde bu sefer de Reçina bırakmadı. Safo'nun ölümünü yeni duymuştu. Murat'ın birgün sonra duymasını istiyordu.

Hasılı, bir gece serhoşlukla girdiği odadan Muıat ancak üçüncü günün akşamı, kızın babası kahveye, annesi komşuya gidince çıkabildi.

Bir tramvaya atlayıp Şehzadebaşı'na indiği zaman kahvede arkadaşlarını telâş içinde buldu.

O gün yazıhaneye uğramışlar, hasta olduğunu işitince büsbütün meraklanmışlardı. Mazeret olarak Safo'nun öldüğünü söyledi.

Üzüldüler. Nerede kaldığını sormağı bile akıl edemediler.

Murat, utandırıcı azgınlığını saklamak için biçare k1-zın ölümünden rezilce istifade ettiğini fark bile etmeden, sahici kederini herkes gibi biraz da şımararak taşımağa alıştı.

Dünya ile alâkasını kestiği üç gün içinde zaten akı! almaz birşey olmuş,

(Serbest Fırka) ismiyle bir siyasi parti kurulmuştu. Herkes harıl harıl bunu konuşuyor, memleket velveleye düşmüş bulunuyordu.

577

F.: 37 II

— Top... Top beyler, lâstik top... Yumruğum kadar bir lâstik top ama cami avlusunda oynayan veletler için dünya kadar büyük... Dünya kadar kıymetli...

Topu bana valde yeni almış... Üzerinde arslan resmi, kurt resmi olduğu gibi, parıl parıl duruyor. Duruyor ya bu toD denilen cenabet, ayakla oynanır bir oyuncak! Haydi yeniliğine hürmet, ayakla vurmayalım. Duvara çalacaksınız! Duvar aks-i şada gibi size iade buyuracak. Yahut, cazibe kanunlarını inkâr eder gibi, ovucunuzun bir yüzü arasında zıplayacak...

Neden uzatmalı efendiler. Topun ne cins mahlûk olduğunu bilirsiniz! Valde topa o gün aldı, ben de derhal Süleymaniye Camiinin avlusuna koştum. Koştum söz gelişi... Ayağımı sürüyorum. Kösebaşlarında durup topumu tekrar tekrar gözden geçiriyorum. Topum pek de güzel... Canımın içine sokasım geliyor. Keyifle bir ıslık öttürüp, bir büyük çocuk görür de elimden alır mı ola, diye etrafa bakıp, yüreğim hele canda. Yeniden yola revan oluyorum. Cami avlusuna cümle kapısından azametle girdim, hiç unutmam, top cebimde, yumruğum topun üzerinde koşuşan arkadaşlara yaklaştım. Tamam! Bayramdan haberleri yok! O p's bez topun arkasında, kana, tere batmışlar seğirtiyorla.. Beni görünce, «Geç kaleci dur! Haydi!» dediler. Omuzlarımı oynattım.-Bizim takımda ihtisas aranmaz! «Peki, bek dur!» dediler. Gene omuzlarımı oynatınca, çocjk kısmı hassas olur, şüphelenip etrafımı çevirdiler. Topu çıkardım güneşe tuttum... Hepsi bir ağızdan «Aaaa...» dediler. Malûm ya dul kadın çocuğuyuz. Bizde çokluk oyuncak bulunmaz. Ne demişler: «Zengine güle güle giy, fakir© nereden buldun?» Yere vurunca inandılar. Birsi (Pas ver ulan! Şöyle bir havalandırayım da bak!) dedi. Verir miyim? Üzdüm arkadaşları, canlarından bezdirdim. Neticede beni santrfor oynatmağa razı oldular. Biz de şimdi olduk bir Zeki Rıza... Kıvırıyoruz. Ofsayt düşüyoruz. Sütü çekip avt yapıyoruz. Arada sırada gol bile atıyoruz. Derken bilemem nasıl oldu. Benim yepyeni top,

ayağımın tam üstüne oturdu. Kuş gibi havalandı. Kalecinin üzerinden aştı, nişanlamışım gibi sıra aptesaneler-den birisinin kapısından içeri girdi. Arkadaşlardan birisi: «Bak iki gol sayılır!» dedi. Bir başkası: «Neden bizim kaleci kenefi de mi bekleyecek enayi!» dedi. «Kenefi de ya! Ne sandın»? derken biz, mal canın yongası, hesabm-oa yeni topumuzun arkası sıra koştuk. Girdiği kenefi biliyorum ya... Gözü kapalı mı koşmuşum nedir? Daracık, kokulu yerde, topumu göremeyince beynimden vurui-muşa döndüm. Yan taraftakine baktım, yok... Kalbim küt küt vurarak tekrar gol olan kenefe döndüm. Uzandım, içeriye baktım ki benim, yepyeni, dünyalardan kıymetli, dünyalardan güzel lâstik topum içerde duruyor. İçerisi şöyle: Tabi ömrünüzde bir kere olsun girmişsinizdir! İnsan denilen mahlûkun lüzumsuz bulup çıkardığı renkli -kokulu matahlardan küçüklü büyüklü tepeler peydahlanmış. Aralarından ince bir nehir akıyor. Top bereket bu nehire isabet etmemiş. Yoksa beraber akar, öteki keneflerin

altından geçerek, ana lağıma giderdi. Ben mahşere kadar yanardım. Çocuklar da kapıya gelmişler. «Bir değnek bulun şuradan!» dedim. (Nereden?) dediler. (Oynarken iyi miydi? Osuruk ağacından bir sopa koparın hele') dedim. Osuruk ağacından, Kayyumu kollayarak bir sopa kopardılar. Koparan oğlan (Çekil! Alıvereyim!) dedi. (Oı-maz. Alabilir misin? Ver bana) dedim. (Ben alırım gör de bak!) dedi. (Kafamı kızdırma! Zaten senin uğursuzluğun malûm. Ben bilmez miyim? Nazarın değdi topuma!) dedim. Değneği bir aralık hiç vermeyecek gibi arkasına götürdü. Sonra ne düşündüyse düşündü. O yaşta, hepiniz yaşadınız insan oğlunun aklından bin türlü domuzluk geçer. Herhalde (Şimdi bulaşmayalım! Topun sahibi! Bir de bizi oynatmayıverir!) mi dedi, ne dedi! Değneği elime aldım. Bismillah deyip mahut deliğe yanaştım. Çok şükür, osuruk sopası güzel topuma yetişiyor. Yetişiyor ama, o iğne olmalı, elimdeki miknatıs çubuğu olmalı ki değer değmez şıp diye kapsın da, salıvermeden yukarıya çıkarsın! Ben topuma dokunuyorum. Bu da bir mesele. Adeta bedenimden osuruk dalı vasıtasıyla sevgili topu-

ma bir cereyan geçiyor, topum bana ait oluveriyor. (Bir sopa daha olsa...) dedim. (E, sen artık çok geldin! Ver de bak!) dediler. Veremedim. Sanıyorum ki benden başkası çıkaramaz. Maazallah, birisi sopanın ucuyla dokunmak değil, gözleriyle bakıverse top kaynayıp gidecek. Ayakları germişim... İki tarafa yaylanıyorum. Top biraz kımıldıyor mu, gömülüyor mu, arada akan mini mini dereye doğru mu kayıyor? Yoksa bunların hepsi birden mi oluyor? Keskin amonyak kokusu... Diğer çeşit kokular.. Ben değneği değdirip değdirip çekmekteyim.

Derken aklıma geldi. Bu böyle olmaz. Şunu duvara doğru sürmeli, duvar yüzünden yavaşça yukarı almalı... Sonra mı, diyeceksiniz. Sonra, kolumu uzatır tutarım. Ama, o hareketi yaparken topu duvarın düz ortasında canbaz muva-zenesiyle tutacak olacak osuruk dalı nerede bulunacak? Bin türlü ilmi mesele ki birisinden bile haberim yok! Duvar yosun kaplamış. Top filhakika bazan dört parmak, bazan bir karış miktarı yükseliyor. Bana ümitler veriyor, lâkin bir hata irtikâp ediyorum. Tekrar düşüyor. Ben uğraşıyorum. Terlemeğe başlamışım... Bir aralık ne göreyim? Taşların üzerinde diz üzerinde değil miyim? Sıçradım kalktım. Top düştü. Bu sefer,

sıçradığımdan olmalı, duvar dibinden orta yere geldi. Hem de ne tehlikeli bir yere... Bu cennet-i âlânın gülsuyu ırmağının tam kenarına...

Birşey olursa... Allah göstermesin akıntıya kapılıp bitişik kenefin altından yallah... O zaman, işin yoksa yan mahşere kadar... Dizlerini

çürüt!.. Yahu! Yok mu birşey! Şuradan birşey verin! Siz müslüman değil

misini? Oynarken iyi idi ya namussuzlar! diyorum. Kimisi gülüyor, kimisi:

«Nedir? de ki bilelim!» diyor. Bilir miyim? Ben sadece topumu istiyorum. Bir kere şu berzahtan kurtarsam, bir daha tövbeler tövbesi... Cami avlusuna ayak mı basarım! Bektaşinin hesabi: «Hayvandır bilmeden girmiştir. Bak ben hiç giriyor muyum?» dediği şekil... Topum, zıplayıp elime gelmeği geciktirdikçe, hiç hareketsiz öyle durduğu halde, ben bir takım tehlikeler sezinlemeğe başladım. Her iş gibi bu iş de uzarsa fenaya döner! Birşey olur!

Belli mi olur? Olmaz, olmaz! Bir de bak-

mışsın, ilerden doğru bir sel söker... Öteki helalara giren olur. Koca destilerle geliyorlar. Boca eder destiyi, uslu akan dere coşar topumu toparlar... İşte böylece eşek alıp at satarken birisi arkadan mı teklif etti. Yoksa çaresizlikten zekâma bir işleklik geldi de beni mi akıl ettim! İşin kolayını ossaat buldum.

— Evden kepçe mi getireceksin?

— Hayır beyim kerem buyur! Cami keneflerinin kubur deliklerini elbet

bilirsiniz? Nedense, mübarekleri geniş - uzun açarlar. Herhal, çoluk çocuk

lâstik top düşürdü mü kolayca alıversin diye olmalı... Şöyle dirseklerimi iki

taşa muhkemce istinad ettirip ayaklarımı aşağıya sallasam, iki ayağımla topumu kıstırıp kendimi aziz malımla birlikte yukarı çeksem!.. Yaz günü olduğu için ceket yok. Mintanın kolları hazır sıvalı. Ayağımda çorap da bulunmuyor. Bir aralık «Sandalları ihtiyaten çıkarayım» dedim. Sonra dedim ki: «Neden dedim, ayağım bir yere sürünmeyecek, ki... Usuletle, ikisini birleştirip arasına sıkıştırıp...» falan. Ben bir gazete parçasıyla taşları baştan savma sildim. Birisi, içimizde en aptal onu biliriz: «Ne var, ne yapacaksın?» dedi.

«Görürsün!» dedim. «B'r şey olursa ben karışmam!» dedi, zehir gibi baktım. «Almayayım da, sonra sen gelip kendin için çıkarasın öyle mi tereyağı?» Herhalde, oğlanın akhna bu ihtimal hi\, gelmemiş olmalı ki, ben hatırlatınca «Bu da mı olabilir ki?» diye düşünceye vardı. O ilerdeki ma! iktisap imkânlarını düşüne dursun, ben dirseklerimi kuburun iki yanına sıkıca dayayıp ayaklarımı sarkıttım. Elbette, ömrünü?-de birkaç kere böyle yapmak zorunda kalmışsınızdır! Oturmaktan rahat gelir. İşte o kadar kolay vaziyette aşağıya bir göz attım. İyi düşünmüşüm! Topumla ayak burunlarım arasında dört parmakcık bir mesafe var. İşte o mesafeyi katedivereyim de iş bitsin dedim. Gene ne delmişsinizdir, dirseklere dayanıp vücudu bir boşluğa sar kıtmanın kolaylığı, bir muvazene kaidesinden gelir. Bu muvazene milimetre ile mukayyettir. Vücudun muayyen bii kısmı bir milimetre alta düştü mü, dirsekler artık hiç birşey çekmez. Tepenize gök kubbe yıkılmış gibi kaynar gi-

dersiniz! Ben de işte böyle oldum. Topa ayak burunla, rım ya temas etmişti, ya etmek üzereydi ki vücudürr, bir zincir parçası gibi kolaylığına, o kadar güvendiğim dirsek istinatlarımın haberi bile olmadan kubur deliğinden lâğımın içine kaydı.

— Hay Allah belânı versin!

— Değil mi? Bir münasip feryatçık kopardım mı, yoksa buna da mı

fırsat bulamadım. Hasılı ilk hamlede omuzlarıma kadar gömüldüm. Oldu olacak aklım fikrim topta ya... Dönüp topu aramağa başladım. Nihayet e!i-me de geçirdim ama, bu kadarcık bir hareket beni gırtlağıma kadar

batırmağa yetti. Anlıyorsunuz ya efendim, alt tarafı teressübat neticesinde biraz katılaşmışmış... Yukarda kıyamet kopuyor... Ben işin yarısını hallettiğime bir taraftan sevinirken bir taraftan (Artık çıksam!) demeğe başladım. Çocuk zekâsı realisttir. Derhal çeşmeye gidiyorum. Üstümü başımı yıkıyorum. Pir ü pâk oıu-yorum. Eve güle oynaya... Bre medet, gözümün önünden koskocaman bir karaltı (Vınnnn!) diye geçmez mi?

— Gözlerin mi karardı! Fena gazlardandır... İnsan maazallah boğulur bile...

— Gaz falan değil iki gözüm! Koskocaman bir lâğım sıçanı... Şiddet-i seyrinden deryayı dalgalandırdı. Zaten öyleydi ki, okyanustan geçse transatlantik gibi dalgaya sebebiyet verir. Bizim ağzımıza tuzluca birşey kaçmasın mı?

— Yeter, rezil! Ne haltediyorsun?

— Doğruyu söylüyorum. Asıl rezillik geride beyim... Tukurdum. Çan havliyle bir daha kımıldadım. İçine ku rulduğum cıvık şey, alt dudağıma dayandı. Gidiyorum, elveda!.. Narayı basıp, zıpladım. Sen misin zıplayan! Yallah, Bismillah! Bir kere battım mı size!.. Başım kayboi-du.

— Yeter yahu! Nedir bu?

— Macera gözümün bebeği! Dünya güzelini aldatıp yatırsam, geviş getirerek dinlersin. Marifet bunu dinlemeli... Top elimde kendimi duvara doğru atmışım. Boş elimle bir yere tütündüm. Oh! Çok şükür! Başımı kur-

tardım. Derin bir nefes... Dünya varmış. Lâkin bir taraftan da, fena kokmuş olacağım ki... Ciyak ciyak bağınyo-rum! Feryadım asumanı titretiyor. Oğlanlar çil yavrusu gibi dağılmışlar. Neyse ki birisi akıl edip eve koşmuş. Valdeye serencamı haber vermiş. Valde gayet tedbirli hatundur. (Osmanlı karı) derler ya, işte ben (Osmanlı karı) diye benim valdeme derim!.

— Lâğımcılara mı haber vermiş?

— Hayır! Daha basit. Çamaşır ipini hamilen, tabii bedduanın binini bir paraya savurarak canından bıktığını, başını alıp gideceğini, Allanın neden ruhunu kabzet-mediğine şaştığını söyliyerek, yel yepelek, yelken kürek... Çocuklar etrafında, birkaç meraklı komşu karısı da peşinde, cami avlusuna girmişler. Biz aşağıda, yosunlu duvara tutunacağız diyerek sol elimizin beş tırnağını da tersine çevirmişiz! Arada bir boğulmayalım gayretiyle dudaklarımızı yalayarak feryadı ayyuka çıkarıyoruz. Derken Valdenin mübarek sesini «Hay yetişmeyesi-ce... Emeklerim, emdirdiğim sütler haram olsun... Ne işin var orada!» derken işittim. Sanki tamamıyle kurtulmuşum gibi asabım bir boşansm! Bir ağlama tutturayım...

— Sonra ağlarsın... Çık şuradan be birader!

— Kolay mı? Düşmeyen bilmez... İpi sarkıttılar. Tutuyorum. Hep tek elle...

Öteki el topla meşgul...

— Hâlâ mı top?

— Bugün hâlâ top! Ne sandın! Bir, iki hamlede, ipin o kısmı da mülemma oldu.

Kayıyor. Biz tekrardan batıp çıkmağa başladık. Yutkunmanın bini bir paraya...

— E! Çok oluyorsun? Adamın boktan iğreneceği geliyor!

— Vallaha brlmem! Benim o sıra, iğrenmek aklımda bile yok... kurtulmağa çalışıyorum. Nihayet valdem akıl etti. (İpi beline sar!) buyurdu. Türlü meşakkatle belimize doladık. Bizi hayamoia yukarı aldılar. Dünya yüzüne çıkar çıkmaz, nâpsam beğenirsiniz?

— Kurtulduğun için Rabb'e secde edeceksin!

— Hayır! (Anneciğim!) diye hatunun üzerine yürümüşüm! Sarılıp da ağlayacağım. İşte o anda içinde çabala

dığım pis dehşetten daha büyük bir dehşete kapıldım.

— Nedir?

— Annem, ceylan gibi geri sıçradı. Suratı karmakarışık! Sanki ben birdenbire yılan olmuşum! «Üstüme gelme rezil! diye nefretle bağırdı,

gelme... Geri dur!» Şakası yok birader, iki adım atsam, bir vuruşta beni : inek gibi ezecek... Ben bu hikâyeyi neyin üzerine getirecektim! Haa... Evet!

(Anne şefkati) derler. {Evlât muhab beti!) derler ya... Bunların hepsi şarta

muallâk şeyler. Bir annenin evlâdına sarılması için oğlanın lâstik top alacağım diye boka batmaması lâzım.

Murat, gözlerini telâşla kırpıştırarak:

— Gene anlayamadım! dedi.

Hikâyenin kahramanı Ertuğrul Hikmet, mahsustan yumuşattığı sesiyle-.

— Neden iki gözüm? dedi. Ben Mustafa Kemal'i severim. Lâkin partisinin kubura düşmemesi de şart... Kanaatımca çoktan düştü. İşte bu

sebeple Serbest Fır-

ka'ya taraftarım.

Şahap'ların evinde mükellef bir rakı sofrası hazırla mışlar, hikayeci ve gazeteci Kadri Ekrem beyi de davet etmişlerdi. İhsan ve şair ibrahim Rıza ile beraber altı kişiydiler. Bir haftadan beri devam eden yarım-yırtık münakaşaları, bilhassa muharrir Kadri Ekrem beyin hakemliği ile bir neticeye bağlamağı düşünmüşlerdi. Şair İbrahim Rıza: «Biz askeriz, fazladan şairiz, siyasetle uğraşama-yız!» diyerek kenara çekiliyor, İhsan, Murat'ı çok sevdiği için pek belli etmek istemeden Ertuğrul Hikmet'le Şahap gibi yeni partiye sessizce taraftar görünüyordu.

İçlerinde yalnız Murat, dehşetli Halk Partisi taraftarı kesilmişti. Sebebini kendisi de pek izah edemiyor, sıkıştığı yerde, (Mustafa Kemal ne taraftaysa orası haklıdır) diyerek Ertuğrul Hikmet'i dinden imandan çıkarıyordu.

Sofrayı, denizi gören büyük odaya kurmuşlar, üçüncü kadehleri de yuvarlamışlardı.

Ertuğrul Hikmet'in kaba hikâyesi, Serbest Fırka taraftarlarının hazırlıklı geldiklerini göstermekteydi.

Muharrir Kadri Ekrem bey, kısacık boylu, güler yüzlü, şişmanlığa yakışmayacak kadar heyecanlı bir insandı. Ertuğrul Hikmet'in dostlarındandı. Murat'ı da seviyor, bazı hususlarda beğendiğini de saklamıyordu. Lâstik top hikâyesine kısa kısa gülerek, sözü bir bakışla Murat'a geçirmişti.

Murat, imtihandaymış gibi ihtiyatla konuştu.

— Lâstik top nedir? -Yani misaldeki lâstik top hakikatte neyi temsil ediyor? Ertuğrul Hikmet ciddileşti:

— Bu kadar şeyi anlarsın ya düşünmek için vakit kazanmağa çalışıyorsun.

Bir hikâye daha anlatacağım: Şeker Şirketi kurulduğu zaman Ağaoğlu Ahmet beyi, hani eski adıyla Agayef beyi de meclis-i idare âzası tayin etmişler. Ağaoğlu birkaç ay gidip gelmiş. Kanaati şu : Böyle milli şirketler lâzım! Asıl istiklâl: İktisadi istiklâldir. Bu da milli sermayenin terakümü ile olur.

Sermaye terakümü iki şekilde vuku buluyor. Birisi liberal sistemin başıboş ticarette, sermayedarların biribirlerini didiklemesi, yemesi, bir kısmının mahvına karşılık birkaçının koda-manlaşmnsı suretiyle, diğer şekli de bu boğuşmanın neticesini beklemeden devletin yardımıyla, yani devletçilik ile yürümek... Agayef'in kanaatına göre şeker şirketi, devletçiliğin bir

kolu... Müsbet iş... Paçaları sıvamış, girişmiş... Uç ayın sonunda, bir gün meclis-i idare içtima-ından çıkarken eline bir zarf tutuşturmuşlar.» Zahir, bize nâme geldi bir yerden!» diyerek açmış. Bir de ne görsün! Oil çil banknotlar! «Bre bu neyin nesi?», «Sok cebine Ağazade! Hakk-ı huzur!» «Anlamadım!», «Neden yahu! İcat mı çıkaracaksın? Bedava mı çalışacağız?»,

«Haa.. Şu maslahat!» Ağaoğlu çil banknotları saymış, bakmış ki bini çoktan geçiyor... Ikibine dayanıyor. Mebus maaşı da var, profesörlük maaşı da var. Gidiş, pupayelken dünyalık toplamak gidişi... İstikbal parlak! Divane Ağaoğlu... Salak Ağaoğlu! Bizim Ağaoğullarından olsa... «Bu ka-darcık mıydı? Biz

ki vatan millet uğruna gecemizi gündüzümüze karıştırıyoruz! Helak oluyoruz!» diyerek surat asarlardı. Herif yaban yerin mahsulü... Millet sevgisin-

585

den, vatan muhabbetinden ne anlar, bayırın Kafkasya'lı-sı... Eve varınca kâadı, kalemi çekmiş. Evvelâ bir güzel istifaname Şeker Şirketi'ne... Akçayı da iade ediyor tabi... Sonra bir koca lâyiha Paşa'ya...

— Hangisine?

— Sahi! Sürüsüne berekettir. Mustafa Kemal Paşa'ya... Macerayı hikâye ediyor.

Bu gidişin hayır getirmeyeceğini, inkılâp yapmak davasında olan insanların (şahsi servet) denilen belâdan korkmaları, nefret etmeleri icap -ettiğini her çeşit inkılâbın anasını bu yolun ağlattığını, her bir şeyin başında inkılâp rehberlerinin zengin olmamasının birinci madde olarak bulunduğunu bir dili döndüğü kadar sayıyor. Buna çare bulmasını, önünü almasını ellerini öperek yalvarıyor. Sonra ne cevap verilse beğenirsin?

— Ne?

— «Haklısın ama, denilmiş bizim de bir başka büyük politika düşüncemiz var. Mamafih bu lâyihanızla, sizin Şeker Şirketi meclis-i idare âzalığında gereği gibi faydalı olamayacağınız da anlaşıldı. İstifa etmekle âlâ ettiniz! Profesörlükte memleket irfanına yardım etmeğe devam ediniz. Bilmukabele gözlerinizden öperim... »

— O büyük politaka düşüncesi neymiş acaba?

— Yeni birşey değil... Talât Paşa merhumun, Ziya Gökalp beyden. Ziya Gökalp beyin Dürkhaym'dan, Dürk-haym'ın, maaşını peşin ödeyen bilmem hangi milyonerden aldığı akıl... Milli servet. Milli zengin demektir. Elbirliğiyle milli zengin üreteceğiz ki... Sosyalizm, Bolşevizm, Komünizm, memlekete girmesin...

Girmeğe yeltenirse, ürettiğimiz milli zenginler, karşı koysun! İşte boka düşen top, bu top! Biz ayaklarımızı salladığımız zaman sırtımızda, yırtık gömlekten başka birşey yoktu. Öyleyken ilk dalışta omuzlara kadar gömüldük. Onların ceplerinde çil çil banknot desteleri mevcuttu. İlk sıyrılışta gark-

nâbedid oldular. Altalta duyduğun gurultular, gargaralar bunun neticesidir

avukat kâtibi!

— Peki, yeni fırka bu dertlere çare mi buluyor?

— Yeni fırkaya geçmeden bir noktada mutabık ka-

tacağız! İnkılâp hareket demektir. Hareket etmeğe söz vermiş insanlar, her hususta hareket serbestliğine sahip bulunmağa mecburdurlar. Sen hiç sırtına apartman, çiftlik, altın torbaları sarılmış yüz metre koşucusunu gördün mü?

Beiki görmüşsündür? Birinci geldiğine, rekor kırdığına rastladın mı? Olamaz!

Halk Partisi inkılâpçı vasfını çoktan kaybetti. Tepedeki ağalar, şişmanladılar. Yemişi altın olan filizler salıverdiler. Tekrar icabetse dağa değil, iskemlenin üzerine çıkamazlar. Çıkamayınca da, idare-j maslahattan başka çare kalmaz.

Idare-i maslahat geldi mi, inkılâp gider. İnkılâp gitti mi, partinin hik-met-i vücudu yok olur. Doğru mu?

— Doğru... Lâkin Halk Partisi'nin böyle olduğunu kabul etmiyorum. İçlerinde, evet, bazıları zenginleştiler ama... Ben umumiyetle (fikir doğru) dedim.

— Yeter, biraderim, ben Halk Partisi'nin çoktan böyle olduğunu biliyorum. Yeni fırkaya gelince: Beni gözü açılmamış sığırcık yavrusu zannetme! Fırkanın programı naşı! yapıldı bilir misin? Fırka nasıl kuruldu? Paşam, baloda kafayı bir güzel tütsülemiş. Aklına gelmiş. «Yahu! demiş, başka memleketlerde fırkalar var. İntihabatta rekabet yapıyorlar, rey almağa gayret ediyorlar. Oyun oluyor. Millet avunuyor! Biz de hele bir deneyelim!» demiş. Ahmet, Mehmet,

Hasan, Hüseyin, Ali, Veli, siz şu dakikadan itibaren Halk Partisi'nin prensiplerini inkâr ettiniz. Serbest Fırka'lı oldunuz!» demiş. (Medet, Paşa hazretleri! estağfurullah!) yani, (Ağız arar... Serhoşlukla aklından birşey geçirir... Sonra fena olur!) diyerek tövbenin arasına darı tanesi sığmamış. Nihayet Paşam, kendilerini teskin etmiş. (Fethi beyi fırka reisi yapsam gerek! Siz de o fırkadan oldunuz, bitti!) buyurmuş. (O fırkadan olduk ya, o fırka neyin nesi? Bre nerede şu Fethi bey? diyerek telâşlanmışlar. Fethi bey apar topar Yalova'ya götürülmüş. (Açtın mı?), (Ferman Paşamın! Açtım gitti!), (Adı?), (Aynı isabet! Tamam), peki diyeceksin bu serbest öteki bağlı mı? Yiğitsen sor!..

(Peki, fermanın başım, gözüm üzerine... Biz bu serbesti tek başımıza mı açacağız?), (Yok canım! Nah sana şunu, şunu, şunu ayır-

dim. Bu dakikadan itibaren hepsi Serbest'e geçtiler. Gazeteleri haberdar et! Teşkilâtı kur. Icabeden parayı Halk Partisi sekreterinden makbuz mukabili

alırsın!)

— Atıyorsun artık!

— Ne bileyim? Bu en hakikata yakın şekildir. Gazetelere haber verilir. Lâkin mesele ilham-ı kemâli ile vuku bulduğundan henüz Cebrail de nizamname suretini getirmediğinden iki ayakları bir pabuca giriyor. Bizde herşey böyle olagelmiştir. İstim kıssası... (Sen varıver, istim arkadan yetişir!) hesabı! Meşrutiyet de öyle olmuş ya... İhtilâl vuku bulmuş. Kanunu Esasi falan...

Ortada Ittihad-t Terakki hükümeti yok... Gene, bunak Kâmil Paşa, gene Cürüksulu, gene kenef ibriği, gene öküz Memet Paşa... Falan... Vaziyet bu hal alır da deli Nizam durur mu?

— Kim ?

— Kara Davut muharriri.

— Ona ne? O da mı partiye...

— Yok be canım! Parti olunca muhalif ceride olacak! Arif Oruç'la birlikte, (Yarın) gazetesini Serbest Fır-ka'ya görünürde pir aşkına peşkeş çekmişler. Deli Nizam başka muharrirlere benzemez. Bir parti oldu mu, nizamnamesi olması icabettiğini bilir. Herkes bir (Serbest Fırka) lâfını duymuş, aradan üç, dört

gün geçmiş... Gerisi gelmiyor. (Yarın) gazetesi ne yazacak! Delidir, oturmuş,

artık günahı boynuna, o (Aklımdan çıkardım) diyor yâ, bu Kadri Ekrem efendi, (Bilmem hangi liberal partinin nizamnamesinden adaptasyon yaptı!) buyuruyor ki benim de aklım yattı. İşte bu nizamname deli Nizam'ın gayretiyle arkadan apansız yetişiyor. Yani Yalova yârânı ne partisi açtıklarını bir sabah (Yarın) gazetesinde okuyup öğreniyorlar.

— İnanmam! Atıyorsun!

— Nah, sor da bak! Deli Nizam'ın bir iyi huyu vardır. Yaptığı işi saklamaz. Bütün deliler de öyledirler ya...

— Fethi bey, o kadar mebuslar... Allah   Allah!

— Evet, biraz şaşırır gibi olmuşlar. Sebep te, bizim deli, bütün deliler gibi bir işe akıllı akıllı başlar, yarısından sonra tozutur. Yarısından sonra tozutmuş. Nizamna-

meyi Kara Davut romanına çevirmiş. Şurası, burasını tutmuyor. Buna da cevabı Yalova'da düşünüp bulmuşlar. Demişler ki: «Eldeki nizamname, esas nizamname olmayıp müsveddedir. Asıl nizamname parti kongresi kurulduktan sonra madde madde görüşülüp kararlaştırılacak!»

— Çok tuhaf! Bütün bunları biliyorsun da. Serbest Fırka'yı ciddiye alıp nasıl taraftarlık ediyorsun?

— Bir kere bunları öğrenir öğrenmez kararım bir dikkat daha daha kat'ileşti. Evvelce milletin yürüyüş edişine bakmıştım. Kalabalık her zaman haklı olmaz ama, bu sefer haklıydı. Deli Nizam'ın uydurma nizamnamesini benimsemekte değil, Halk Partisine n'olursa olsun muhalefet etmekte... Lâkin içyüzünü duyar duymaz, (Oğlum Er-tuğrul! Sıva paçaları!) dedim. Çünkü bir sofrada, (Yarın bir fırka daha açalım. N'olacaksa...) diyerek hâzırundan bir kısmını yeni fırkaya tayin etmek, önünde oturan bir biçareyi de Fırka Reisi nasbetmek, en sonunda deli Nizam'ın uydurduğu nfzamnameyi   (Bundan âlâ müsvedde olmaz. Aferin!) diye kabul etmeyi bu memleketin, bu milletin ve bizzat kendimin şerefine yediremedim. Diktatörlüğü ben de anlıyorum, millet de anlıyor. Korkuyoruz, seslenemiyoruz. Lâkin hürriyet oyununa gelince n'olursa olsun diktatöre karşı çıkmağa mecburum. Ama, danışıklı döğüşmüş, sonunda bir bok çıkmazmış. Fırsat zuhur etti. Yutmadığımı meydana koyacağım arkadaş! Anladın mı?

— Anladım! Bu senin işin de, nihayet böyle fırka açtırmak işi kadar saçma! Saçma birşeye, diğer bir saçma şeyle mukabele etmek eiddi olamaz. Asıl düşünülecek ciheti hiç aklına getirmemişsin. Mustafa Kemal Paşa bu ikinci

fırka'yı açmağa neden lüzum gördü? Sadece eğlenmek için demek mânâsız ya, demin söylediğim mahzurları o da anladıysa... Yani, zenginleşen kadroyu bertaraf etmek için böyle bir yol tutturduysa...

— Daha iyi söyledin ya... Yeni partiyi kabul etmemekle ben de ona yardım ediyorum. Sen bilâkis eski ve kötü şekle sarılıyorsun!

Murat, biraz düşündü:

— Mustafa Kemal Paşa'nın asıl cephesini öğrenme-

dikçe ben esaslı bir şeye karar veremeyeceğim. Bu sebeple de Halk Partisi'ni tutacağım, dedi. Mustafa Kemâl Paşa, bu partinin 1 numaralı âzasıdır. Henüz istifa etmediğine göre...

Delikanlıların münakaşasını gülümseyerek dinleyen Kadri Ekrem bey:

— Öyleyse Mustafa Kemal Paşa'nın vaziyetini geliniz tayin etmeğe çalışalım Murat bey! dedi.

— Lütfen! Görüyorsunuz ki esas burada...

— Evet, maalesef esas burada... Şimdi adım adım gidelim: Mustafa Kemal Paşa kimdir? Ben soracağım, siz cevap verin! Noksan ve yanlış olursa düzeltiriz! Söyleyin bakalım Mustafa Kemal Paşa kim?

— Mustafa Kemal Paşa kurtarıcı... Dahi... Muzaffer başkumandan...

— Oraya da geleceğiz? Evvelâ Mustafa Kemal Paşa, Selânikli bir zabit. Evet mi?

— Evet!

— Şahsi serveti de yok. Daha doğrusu yoktu.

— Evet!

— Binaenaleyh Mustafa Kemal Paşa şahsi serveti olmayan bir muhacir zabitti. Sonra!

— Anadolu harbini idare etti.

— Evet! Oldu Muzaffer Başkumandan... Ve nihayet Cumhurreisi... Değil mi?

— Evet!

— Aklıma şöyle bir sual geliyor! Bu Muzaffer Başkumandan! Daha genç yani daha enerjik olduğu yaşta, fazladan Almanlar da müttefikimiz iken, cihan muharebesinde Muzaffer Başkumandan olmadı da, neden Anadolu harekâtında Muzaffer Başkumandan olabildi.

— O muharebede, ona böyle bir fırsat verilmedi.

— Yani daha umumi konuşursak, cihan muharebesinde, şartlar ona müsait gelmedi mi?

— Evet, tabi!

— Demek, Kuva-yı Milliye kavgasında, şartlar Mustafa Kemal Paşa'ya müsait geldi!.

— Öyle... Öyle ama, yalnız şartlardan birşey çıkar mı?

— Elbette canım! Müsait şartlardan istifade etmeyi, hatta şartların müsait olduğunu sezmeyi bilecek. Onu diğerlerinin arasında Şef mertebesine çıkaran şahsi hususiyeti budur.

— Şimdi tamam!

— Şimdi tamamsa, müsait şartları yoklayalım. Yani bir evvelki muharebede kabacası daha müsait gibi görünen şartlar -Alman ittifakı falan- neden müsait düşmedi de, mağlûp olmuş, ordusu dağıtılmış, yer yer işgale uğramış bir memlekette, daha yorgun bir milletle şartlar müsait düştü?

— Bu seferki mücadele haklı idi. Artık kaçacak yer de kalmamıştı.

— Mükemmel! yani, millet, asker kaçaklarına, müteaddit isyanlara, padişah'ın işgalcilerle beraber olmasına rağmen milletin yüzde mühim bir ekseriyeti, bu yeni muharebeye taraftar mı oldu?

— Evet! Taraftar oldu. Mustafa Kemal Paşa onları taraftar kılmakta da dehasını gösterdi.

— Şüphesiz! Şimdi hülâsa edelim: Fakir bir zabit Bir evvelki muharebede, mensup olduğu orduyla beraber yenilip vatanı düşmanlara çaresiz teslim ettiği halde, bir müddet sonra son nefesini veriyor zannedilen bir milletten neticede kat'i bir zafer kazanacak bir kuvvet çıkarabilmiş. Bunu da müsait şartlardan istifade ederek, yani döğûşmek lâzım geldiğine milleti ikna ederek, yahut buna kani olmuş milletin kuvvetini müsbet teşkilâtçılığı sayesinde çıkar yollardan müsbet hedefe doğrultmuş... Unutmayalım! Millet deyince Mustafa Kemal Paşa'ya bazan isteyerek, bazan zor altında yardım edenleri konuşuyoruz. -Böylece zafer kazanmış... Yani zaferi milletle beraber olup kazanmış. Milletin bir kısmı tutmasaymış ne olurmuş? KazanamazmışL Öyle mi?

— Tabi...

— Şimdi en ehemmiyetli noktaya geldik! Millet dediğimiz topluluk kimlerden müteşekkildir?

591

— İnsanlardan... Pardon ailelerden mi diyeceğiz?

— Hayır! Ben daha ziyade ekonomi politik bahsine geçeceğim: Ana hatda millet fakirlerden ve zenginlerden müteşekkil oluyor.

— Evet!

— Ben pek kaba bir tasnif yapıyorum. Bir sürü başka unsurlar da var. Lâkin dağıtmamak için kısadan gideceğim! Mustafa Kemal Paşa. milletin mühim bir kısmını arkasına aldığı, yahut milletin mühim bir kısmı Mustafa Kemal'i başına çıkardığı zaman, bu mühim bir kısım milletin zenginliğiyle fakiri, müşterek düşmana karşı müş-tereken çarpışıyorlardı. Değil mi?

— Evet! Şüphesiz!

— Öyleyse bu müşterek düşman kimdi?

— Yunan!

— Biraz düşünün! Yunan'dan evveli yok mu? Biz öyle perişan bir hale gelmeseydik belki Yunan İzmir'e çıkmazdı.

— İngiliz... Fransız...

— Tabi bunlar da var. Siz de bulursunuz ya, ben kısaca söyliyeyim: Bizim bir tek düşmanımız vardı. Yalnız bizim düşmanımız değil, bizim vaziyetimizde olan bütün geri milletlerin bir tek düşmanı (Emperyalizm!) Yani müstemlekecilik. Nitekim biz de bir yarı müstemlekeydik... Mutabık mıyız?

— Evet!

— Emperyalizm bir memlekete sokulup yerleşmek için birtakım usuller kullanıyor. Bunların en kabası silâhlı istilâdır. Belki de uzun sürmezse en tehlikesizi de budur. Çünki düşman üniformalıdır. Karşıdadır. Nitekim Mustafa Kemal de, Çerkeş Etem ve avenesini Yunan cephesine sürünce rahat bir nefes alarak: Aynen-, «İçeridekileri temizledik, sıra dışardakilerde» der. Şu halde Emperyalizmin en tehlikeli şekli harple girenden ziyade, hulul yoluyla girendir. Yani istismarcı düşman, memleket dahilinde birtakım yerli unsurlardan istifade eder.

— Meselâ Padişah'tan ettiği gibi mi?

— Evet. Meselâ Padişahlık müessesesinden istifade

ettiği gibi... Birtakım mollalar, hatta şeyhülislâmlardan, yani ilmiye dediğimiz dini zümreden istifade ettiği gibi... Kuvayı Inzibatiye'yi teşkil eden bazı askeri zümreden istifade ettiği gibi. Padişahlık etrafına sıkışmış bir sürü vezirlerden, yani yüksek politikacılardan, yani bir memleketin rehber kadrosunun bir kısmından istifade ettiği gibi...

— Anladım!

— Şu halde, düşman yalnız müstemlekeci devletler değildi. Onların yerli yardakçıları da vardı. Yani düşman iki başlıydı. Birisi yabancı, birisi yerli... Mustafa Kemal Paşa Nutku'nda gençliğe hitap ederken bu ciheti ehemmiyetle söyler... Hatırladınız mı?

— Ezber bilirim!

— Ne iyi! Şimdi, asıl mevzuun kaldığımız yerine dönmeden evvel bir sapma yapacağız! bir memleketin yerli ahalisinden demin saydığımız derecede yüksek muhtelif makamlara çıkabilmiş adamlar nasıl olur da, yabancı istismarcılarla kendi memleketleri aleyhine birleşebilirler. Daha fecii, bu birleşmeyi hatta, mensup oldukları millet türlü yoksulluk içinde çarpışmayı göze aldığı zaman dahi yapmaktan çekinmezler?

Murat, gözlerini oehtle kırpıştırdı. Bunun cevabını doğru olarak vermeyi ne kadar istediği bu gayretten anlaşılıyordu. Muharrir Kadri Ekrem bey sempati ile gülümsedi:

— Çünkü, dedi, demin Mustafa Kemal bahsinde söylediğimiz müsait şartları kaybetmişlerdir. Temsil ettikleri müesseseler, kuvvetler çürümüşler, dağılmışlar, milletle milletin esas menfaatıyla alâkalarını bir daha yeniieye-meyecek şekilde kaybetmişlerdir. Bunu hissederler. Hissettikçe, içerde bir takım müstebit hareketlerle kendilerini nihayet alaşağı edecek kuvvetleri dağıtmağa, sindirmeğe, iğfale çalışırlar. Buna güçleri her zaman yetmediği için de, dışardan müttefik ararlar. Bu müttefikler de ancak kendileri gibi haksız cinsten olabilir. Yoksa, dışardan müttefik aramağa lüzum kalmazdı. Milletin yolundan çekilirlerdi. Gayet mühimdir: Yani müsait şartları kaybeden muteberan bizzat kendi milletlerine karşı çıkı-

F. : 38

yorlar. Kendi milletlerinin zararına düşmanlarla birleşiyorlar... Bu düşmanlar, tekrar edersek: İki türlüdürler: Birisi dahilde, birisi hariçte... Anlaştık mı?

— Evet!

— Şimdi kaldığımız yere dönüyoruz. Mustafa Kemal Paşa, Kuva-yı Milliye hareketinin başında, onu zafere götürürken bu konuşmada kısaca (müsait şart) diye adlandırdığımız şeyle, yani milletle beraberdi. (Millet) yani iki esaslı kısma ayrılmış insan topluluğu... Yani zengin ve fakirden müteşekkil topluluk... İşte zafere kadar, yani gerek dış düşmanı yurdumuzdan koğup

Lozan'ı imzalayıncaya kadar, gerek dış düşmanlarla müştereken hareket eden yerli düşmanları silâhtan tecrit edinceye kadar... Buradaki silâh bildiğimiz silâh değil, onların istinat ettikleri müesseseleri körletmek, ideolojilerini sindirmek falan... İşte buraya kadar Mustafa Kemal'e zahir olan milletin zenginleriyle fıkarası beraber yürüyordu. Yani Mustafa Kemal Paşa'yı

Muzaffer Kumandan yapan müsait şartlar devam ediyordu.

— Evet!

— Milleti müteassıp sanırdık. Meğer yobazın iftira-sıymış. Şapkayı giydi.

Biraz homurdandı ama giydi. Çünkü yüz sene evvel fes için de bilmeden homurdanmıştı. Yeni harfleri kabul etti. Biraz homurdandı. Lâkin kabul etti.

Çünkü eski harfleri zaten bilmiyordu. Din kitabı ise zaten arapça olduğundan

bilse de okuyup anlayamıyor-du. Tekkelerin kapanmasını umursamadı. Çünkü tekke denilen müessese çoktan iktisadi - içtimai fonksiyonunu

kaybetmişti. Kadının çarşaftan çıkmasını yadırgadı ama, isyan da etmedi. Çünkü memleketin yüzde seksen küsuru köylüydü. Köylüde, bizim kasaba esnafının anladığı mânada tesettür zaten yoktu. Aşarın kaldırılması, mütegallibenin yer yer sindirilmesi, köylüye biraz nefes aldırdı. Hasılı, sular akarına bağlanmıştı. Olup biten işler, Mustafa Kemal'in müsait şartını teşkil eden fakir ile zengine aynı zamanda uyuyordu. Bu sebeple Kürt isyanları tutmadı. Bu sebeple halifelik kolayca defedildi. Bu sebeple tepede vaki kısacık çekişme izmir İstiklâl Mahkemesi

kararlarıyla bertaraf ediliverdi. Fakat bir başka cihetten de hayat yürüyordu. Zaruretlerini ister istemez kabul ettirecekti. Nihayet asıl mühim meseleye, hayati meseleye vasıl olundu. Zaferin kârı nasıl pay edilecek, kimin cebine girecekti. Daha doğrusu yıkılan eski müesseselerin yerini kimler kapacaktı?

Yani, Mustafa Kemal Paşa'yı Başkumandan yapan müsait şartlar artık yol ayrımına gelmişlerdi. Zengin - fakir dâvası meydana çıkıyordu. Yani Mustafa Kemal Paşa fakiri bırakıp zenginlerle mi beraber olacaktı, yoksa zenginleri bırakıp fakirlerle beraber mi olacaktı?

— İkisiyle beraber olsa... İkisi de bir millet değil mi?

— Bakacağız! Yapılan işleri Mustafa Kemal Paşa kendisi uydurmuyordu.

Bizden evvel başka memleketler de, kendi hususi şartlarına göre aynı sebeplerden geçerek aynı neticelere varmışlardı. Farklı gibi görünen şey, temelde değil harici manzaraydı. Meselâ: Bizim gibi daha geri bir sistemi defedip yerine daha ileri bir sistem kuranların önüne köylü meselesi diye bir mesele çıkmıştı. Buna iktisatta derebeylikten sermayedarlık nizamına geçmek diyorlar. Biz de aynı şeyi yapıyorduk. Köylü meselesi vardı. Olacaktı. Köyde üç esaslı zümre göze çarpıyordu. Ağa - Orta köylü - Topraksız köylü... Bizde buna hizmetkâr, azap, yanaşma, ırgat, yarıcı, maraba... falan derler.

Köylüye toprak vermek bu inkılâp'ın zaruri neticesiydi. Lâkin evvelâ köylü deyince kimi kastediyorduk?.

— Üçünü birden?

— Demek üçü birden mi bizim (efendimiz) idiler? Bakacağız? Birinci yol şu olabilirdi: Ağaların mallannı, mülklerini müsadere edip hiç

topraksız, istihsal vasıtasız ekseriyete dağıtmak, bunu yaparken orta köylünün de bulunduğu halde kalabilmesine yardım etmek. Çünkü orta köylü, orta esnaf... umumiyetle küçük burjuva denilen sınıf gibi her kımıldanıştan zarar görüyor, azim ekseriyetle topraksızlara karışıyor içlerinde devede kulak kabilinden birkaçı, zenginleşebiliyordu. Şu halde, açık-

595

ça fıkara köylü tutulup zenginlerin zararına mı geliştirilecekti? Bir kere köylüler, sınıf olarak gayet karışık bir unsur teşkil ediyorlar. Bilhassa fıkarası, son derece cahil, hurafelere bağlı, kârını, zararını bilmez bir kalabalıktı. Böyle olmalarında ve böyie kalmalarında eski sistemin kârı vardı. İrsen de fena halde zedelenmişlerdi. Verem, frengi, belsoğukluğu, trahom nesillerini tehdid ediyor, istihsal hayatında işlerine tesir yapıyordu. Bu sebeple köylü sınıfı, başına şuurlu amele kitlelerini almadıkça kendisine hiçbir iş başaramıyordu. Öyleyse Mustafa Kemal Paşa inkılâpçı âmele sınıfını

teşkilâtlandırman, onun başına geçmeli, kısacası, biraz daha yumuşak, biraz daha

sert, fakat mutlaka Sosyalizme gitmeliydi.

— Ne münasebet üstat! İşi nereye getirdiniz?

— Değil mi? Zaten bunu istese de Mustafa Kemal Paşa yapamazdı. Çünkü istinat ettiği asıl kitle bu yolu kabul etmeyecek derecede zengin tabakadan ibaretti. Şu halde, geriye (Köylü bizim efendimiz!) diye umumi bir lâf atmak, ağanın,

yani mütegallibenin nüfuzunu mümkün olduğu kadar devlet nüfuzuna kalbetmek... Bir taraftan da köylüyü kalkındırmağa uğraşmak.

— Evet!

— Evet, ama, bu işte biraz inkılâpçılık noksan değil mi? Malûm ya, inkılâpta tekâmül aranmaz. Gidilecek hedef tayin edüdi mi, oraya sıçranır. Maksat bütün köylüleri olamaz ya, orta sınıf haline getirmekte, bu ağaları haliyle bırakmak, hizmetkârın gaz lâmbası bile ya-kamayan nevinde yarı aç çocuğunu okutmağa kalmak bizzat kendisini yarandırmalarına müsaade etmek değil de nedir? Sonra gelelim şehir zengini ile fıkara bahsine... Devletçilik yapacağız? Para lâzım. Zenginin servetini kâ-miien alalım. Olmuyor. Vergi ile topladığımızdan bir kısmını devletçiliğe verelim. Pekâlâ! Vergiyi ekseriyet fakir olduğundan ve zenginler ekseriya asıl kazançlarını, usta maliyeciler avukatlar tarafından sakladıklarından, Millet Meclisi'nde kendi mümessillerini bulundurdukları için daima işlerine gelen kanunları çıkarttıklarından, fakirler öder. Fakirlerin parasıyla devletçi müesseseler kurduk.

596

Altına bir de madde ilâve ettik. (İlerde yerli zenginler yetişirse bu fabrikaları onlara devredeceğiz!) Bu madde, kimin lehinedir? Herhalde fakirlerin lehine değil.

Kanun çıkarıyoruz. (Herkes kanun nazarında müsavidir) diyoruz. Halbuki avukat tutamayan bir dul kadınla iki, üç meşhur avukat tutabilen bir zengin bir

meseleden dolayı mahkemeye gitseler, hangisi kazanır? Diyelim ki netice itibariyle dul kadın kazanır. Avukatlar hukuk bilgileri sayesinde hiç olmazsa davayı üç, beş sene uzatmazlar mı? Bakalım dul kadın bu kadar müddet dayanabilir mi?

Hasılı Mustafa Kemal Paşa, fakirlerle beraber olmaktansa zenginlerle beraber olmayı tercih etti. İçinde bulunduğu şartlara göre de başka türlü hareket edemezdi. Çünkü dayandığı esas kuvvet zenginlerdi. Bir kere zenginlere dayandı mı, askeri zaferi kazandıktan eski müesseseler, yerlerine geçecek yeni müesseselerin hayatını tehdit edemeyecek kadar sindirildikten sonra, bu eski müesseseler bakayasıyla anlaşmak zaruriydi. İşte bu sebeple Kürt isyanlarına ve bu isyanların oldukça kanlı bastırılmasına rağmen

bugün Şark'ta hâlâ, yetmiş seksen köye bâtapu hükmeden ağalar, eski devrin artığı mütegallibeler huzur içinde yaşıyorlar. Bugün müdafaa vasıtalarından mahrum olduğu için ırgat yevmiyesi aşağıdır. İnsanlar âdeta boğaz tokluğuna -bu da bizim memleketimiz ölçüsünde bir boğaz tokluğu- çalışırlar. Binaenaleyh makine kullanmak insan kullanmaktan daha pahalı düşer! Bu sebepten de memlekete ziraat makinesi girip yerleşemez.

Yerleşmedikçe köy iktisadiyatı için esir insan sürüleri -bunlar boğazı tokluğu dediğimiz bukağı ile esirdirler.- Mevcut olacaktır. Hal böyle olduğu için de, Mustafa Kemal Paşa, bir Halk Partisi kurup bu parti hem zenginin, hem de fakirin hakkını arar diyecek, yani soyanla soyulanı, soygun devam etmek şartıyla bir arada barındırmağa çalışacaktır. Yani bizzat kendisini meydana getiren müsait şartlara bizzat kendi karşı çıkacak, giderek kendi zıddına, kendini yok edecek olana yanaşacak, bizzat kendisi kendi hikmet-i vücudunun kalma-

masına yardım edecekse temenni edelim ki, ben yanılmış olayım, yahut da temenni edelim ki Mustafa Kemal'in ömrü bu feci akıbeti görmeğe yetişmesin!

— Mübalâğa ediyorsunuz! İmkânı var mı var?

— Meydanda birşey! Partisinin nizamnamesi Serbest Fırka denilen maskaralığın nizamnamesinden kitap üzerinde on misli ileridir. Böyle olduğu halde, Mustafa Kemal Paşa, müsait şartların kaybolması karşısında telâşlandığı için bizzat kendisinden daha geri bir teşekkülü zorla yoktan var etmekten başka bir çare bulamıyor. Bu çare neyi hallecek bilmem! Bildiğim birşey varsa, bu gece burada olduğu gibi, müsait şartların artık tamamıyla iflâs ettiğini, müsait şartları teşkil eden iki zümrenin de, yani fakirlerin haklı olarak, zenginlerin, zenginlerin tabi haksız olarak ve başka başka maksatlarla, -bu maksatlar azim ekseriyette şuurlu değil ki daha fena- Mustafa Kemal'i artık o büyük dahi saymadığını gösterecek. Bır-nu böyle maddi bir surette, inkâr ve tevil edilmez bir katiyetle niçin görmek istedi anlayamadım!

— İşte gördünüz mü? Bizim bilmediğimiz bir takım sebepler vardır? Ben böyle düşünerek Mustafa Kemal Paşa'ya körükörüne inanıyorum. Haklıyım da...

Çünkü şimdiye kadar yaptığı işler ona hâlâ güvenmemizi haklı

çıkarır!

Muharrir Kadri Ekrem bey kederle gülümsedi:

— Mustafa Kemal Paşa, dedi, henüz kendisinin isteyerek meydana getirdiği bir uydurma Parti tarafından alaşağı edilecek kadar çürümüş bir şahsiyet değildir. Ona bu şaşkınlık anında sizin böyle itimat ettiğinizi bilse... Bu belki de istikbalinizi garanti eder... Durunuz canım! Hemen kabarmayınız! Böyle birşeyi asla düşünmediğinize eminim! Kendimden ziyade eminim! Ve sizin için en büyük tehlikeyi de burada görüyorum.

— Anlayamadım!

— Anlatacağım delikanlı! Sizi iyi tanırım. Yani sizin tipi! Bir müddet

ben de kendimi sizden zannettim. Buna yüzde yüz emindim. Birisi itiraz etse, hiç

âdetim olmadığı halde belki de onu döğmeğe falan kalkardım.

598

Böylece inanmak iştiyakı beni sosyalizme, neden sakla-malı, komünizme götürdü.

— Beni asla götüremez! Yanlış tamamıyla...

— Ben kendimi anlatıyorum. Komünizme götürdü. Size yukardariberi biraz

karışık da olsa, yaptığım tahlil komünizm denilen ilmin, metodu sayesinde varılmış neticelerdir. Buna yüzde yüz inandığım halde, bugün Halk Partisi

gazetelerinden birisinde, uydurma olduğunu, kendi adım gibi bildiğim bu yazıyı müdafaa ile meşgulüm. Neden mi? Çünkü ben korkak bir adammışım! Korkak olduğumdan bir an bile şüphelenmemiştim. Bu hakikat, karşıma öyle bir yerde, o kadar apansız çıktı ki... Hemen yere serildim. Bilmem Ertuğrul Hikmet size söyledi mi? Birçok diğer arkadaşlarla beraber komünizm töhmeti altında İstiklâl Mahkemesine sevkedilmiştik. Ortada bir hayat tehlikesi de görünmüyordu. Böyle düşündüğümü zannetmeyin. En evvel hayatımdan vazgeçmeyi sanki, ciga-ra yakmak haline getirmiştim. Hak bellediğim bir yolda ölümü hatta zevkli birşey sayıyordum. Nasıl oldu, hâlâ anlayamam! Birdenbire çöktüm. Halbuki Rusya'da muazzam bir ihtilâl, fikirlerimin doğruluğunu tarih içinde ebe-diyyen, hiç bir fikre nasip olmamış bir azametle payidar kılmış bulunuyordu. Çin'de arkadaşlarım şerefle döğüş-mekteydiler. Bir şair arkadaşın dediği gibi: «Her kilometrede, her mil-i bahride» dostlarım vardı. Lâkin, akıllarına da, gördükleri işe de zerre kadar değer vermediğim dört insan karşısında birdenbire tükendim. Korkudan dizlerim kesildi. Hayasız bir can kaygusu içinde hüngür hüngür ağlayarak af diledim. Köpekler gibi yalvardım. Bu hareketin bir tek faydası oldu. -Kadri Ekrem, tekrar kederle gülümsedi:- Bana haddimi bildirdi. Şimdi tamamıyle aksi şeyler düşündüğüm, beraber olduğum kalabalığa zerre kadar inanmadığım halde, onlarla beraber yürüyorum. Verdikleri rezil sadakayı her ay muntazaman alıyorum. Halime şükrediyorum. Güldüğüm, eğlendiğim, hatta kızlarını beğendiğim Türk milletine hikâyeler yazdığım oluyor... Normal bir adam gibiyim. Buna hiç alışamam zannediyordum. Bakıyorum da, öyle değil... Ama sana gelin-

ce: Ertuğrul Hikmet'in anlattıklarına göre sen, bulunduğun yerde duramazsın! Mustafa Kemal'i daha çok sevmek için, arayacaksın, aradıkça ondan, belki de farkına varmadan uzaklaşacaksın. Nihayet öyle bir yere geleceksin ki, karşındakiler, yanına gitmek istediklerin olacaklar ve onların arasında, bu seni şaşırtan hatta öfkelendiren fikirlerimle ben, belki de elimde altı oklu inkılâpçı partinin bayrağını tutarak ben de bulunacağım! Döğüşece-ğiz!

Sonunda siz kazanacaksınız. Murat, sahici bir öfkeyle:

— Hâşâ! diye bağırdı. Ben bu memleketin çocuğuyum. Babam bu topraklar için üç muharebede döğüştü. Kanını akıttı. Babam Mustafa Kemal'in bayrağı altında

zafer kazandı. Ben o zaferi, sizin söylediğiniz mahzurları varsa, onlardan temizleyeceğim.

— Bütün bu sözler beni daha çok haklı çıkarıyor. Böyle düşünmesen de

futbol maçlarıyla meşgul olsan, sinema artistlerinin resimlerini

biriktirsen, belki inanırdım. Senin gidecek başka yerin yok!

— Görürüz!

— Tabi göreceğiz kardeşim! -Ellerini oğuşturdu. Ne hoş olacak! Böyle bir kehanette bulunduğum için beni şimdikiyle kıyas edilmeyecek kadar fazla seveceksiniz. Bana düşman olamayacaksınız! Ben de, sizde, benim cesur nüshamı seyrederek avunacağım!.. Bir iyi yeri, kahbece boş bırakmak ne demektir? Hiçbiriniz bunu hissetmeyiniz isterim delikanlılar! Siz ne fikirdesiniz şair? İbrahim Rıza, gözlüklerinin arkasında akıllı gibi bakarak insanı aldatan bakışlarla gülümsedi.

— Son kıt'ayı bitirdim, dedi, iki mısra noksandı. Şimdi buldum. Siz konuşurken... Dinler misiniz?

— Tabi!

— Sevgilisi çocuk da ona oyuncaklar teklif ediyor. En sonunda :

«Aç bütün camları görünsün dönen küre Koş Arz'ın kenarına salla ayaklarını!»

600

Nasıl?

Kadri Ekrem bey gülümseyerek cevabı Murat'a bıraktı. Murat, bilâkis somurttu:

— Evvelâ annesiyle yattığın kıza mı bu mani? dedi, ben bu kadar hayasız olsam, kendimi öldürürdüm.

— Neye kızıyorsun kardeşim? Ben şiir yazıyorum!

— Ben de doğru söylüyorum!

— Bunun onunla ne alâkası var?

Murat hayretle baktı. İbrahim Rıza alay etmiyordu. Samimi idi. Gülmesi tuttu: «Bu samimiyet de artık halt ediyor!» diye düşündü. Aynı zamanda bu günün

pazar olduğunu, birbuçuk aydanberi ilk defa pazar gecesi Ta-mara ablaya gitmediğini hatırladı. Safo'nun ölümünü haber aldığı gün telefon ettikten sonra kadını bir daha aramamış, onun kendisini aramayışına âdeta gücenmişti. Şimdi, bunu zihninden geçirirken somurttuğu halde, üç gün, üç gece Reçina'da kapalı kaldığını unutuyor, hefe bu akşam hiç değilse bir telefon edip gelemeyeceğini bildirmek lâzım olduğunu fark bile etmiyordu. Fena bir evlilikten yeni kurtulmuş, bekârlığın tadını çıkarmağa başlamış bir erkek halindeydi. Safo varken, böyle ondan uzakta bulunsa, bir eza hissederdi. (Tuhaf değil mi? Bir kadınla beraberken böyle birşey duymuyordu.) Pek müphem bir surette, Tamara ablanın öfkesini Safo'nun ölümü haberiyle kolayca karşılayacağına güvenerek yüreğinde bir başka çeşit rahatlık daha vardı.

Yazıhanede işlerini bitirdiği zaman, akşamın saat yedisinde, Tamara'ya bir telefon etmek için dinleyiciyi kandırıyordu ki zil çaldı.

— Alo! dedi. Tamara'nın dargın sesi:

— Kimsiniz? diye anlamamış gibi sordu.

— Benim Murat!

— Ya! Ölmediniz mi? Ben de cenaze için...

— Haberin yok Tamara abla! Sana bir felâket ha-

601

ber vereceğim... Bunu nasıl söyleyeceğimi bilemediğimden...

— Şimdi anladım. Dört gün evvel aramışsınız! O zamandan beri bu fena havadisi nasıl vereceğinizi mi düşünüyorsunuz! Pazar gecesi de henüz formülünü bulamadığınızdan gelmediniz?

— Evet... Şimdi bile bulmuş değilim... Son derece kederliyim abla! Safo...

Nasıl anlatmalı... Dört gün evvel öidü.

— Ne diyorsun? Böyle şaka istemiyorum. O keçiboynuzu şimdi karşında mı

oturuyor, dizlerinde mi?

— Vallaha! Hiç böyle şaka olur mu?.. Pek fenayım, pek... O gün hemen seni aradım. İsabet ki evde değildin...

— Sahi mi Murat? Neden? Nasıl? Kaza mı?

— Bin beteri... Çocuk düşürmüş. Anlıyor musun? Kendimi bir mânada katil hissediyorum. N'apacağımı sahiden şaşırdım.

— Şimdi derhal bana gel! Ben otomobili hemen gönderiyorum! Orada bekle...

— Ne iyisin! Teşekkür ederim!

Telefonu bıraktı. «Kendimi katil hissediyorum:» Sözü dört gündür başının içinde dönüp dolaşıyor olmalıydı. Bunu uzaktan uzağa sezmiş, bir türlü kendi kendisine bile itiraf edememişti. Demek şu anda Marta ablayı kendisine, kendisinden daha yakın mı hissetti? Bazan akıllı bir kadına sığınmak nasıl da bir ihtiyaç oluyordu! Bu, küçük çocukların, haklarından

gelemeyecekleri her hâdise karşısında (Anne!) diye bağırmalarına, ağlamalarına benzemekteydi.

Dün pazar olduğu için Reçina yazıhaneye gelmemişti. Bugün de sabahtan beri âdeta saklanbaç oynamış, kızla karşılaşmamak için bütün kurnazlığını kullanmıştı. Safo'nun öldüğünü duyduğu üçüncü gün kendisini bir erkek arkadaş gibi samimi olarak teselli etmeğe çalışmasına rağmen ilk iki gün ve iki gece, Safo'dan intikam almak isteyen bir hali vardı ki, bunu asla affedemiyor, san-602

ki, bu işte kendisinin hiçbir suçu yokmuş, iğfal edilmiş gibi Reçina'ya öfkeleniyordu. Şimdi içeri giriverse:

— Rica ederim yakamı bırakınız! diyeceğine emindi. Bu emniyetle tamamıyle rahatladığı sırada, Reçina'-nın sarı saçlarıyla çerçevelenmiş renkli yüzü aralıktan göründü:

— Yalnız mısın?

— Cok!

— Kederli misin?

— Cok!

— Söylesene... -Kapıyı dikkatle kapattı. İki adıma kadar yaklaştı.

Ellerini dolgun kalçalarına çaresizliği ifade eden bir şekilde koydu: - Sana ne yapsam? Ne istersin?

— Hiç... Yorgunum... Yüreğim yorgun... İki gecedir pekaz uyudum. Bilmem ki...

Kız yaklaştı, kollarını boynuna doladı. Şimdi yüzü, sıcak nefesini derisinde hissedecek kadar yüzüne yakındı. Murat bir pertavsızdan seyrediyor gibi, ona hayretle baktı. Pembe derisinde en küçük bir pürüz, bir leke yok... Sanki ebediyyen taze kalması ve öpülmesi için yaradıl-mış. Biraz evvelki kat'i kararının nerelere savuştuğunu bir taraftan araştırarak, belinden tutup dizlerine oturttu.

— Çok şükür ki sen varsın, dedi, sen ölümden evvel de varsın, ölümden sonra da...

— Bu gece yemeği bizde yer misin? Annem seni pek beğenmiş. Babama anlata anlata bitiremiyor.

— Bu gece imkânsız... Bir yere davetliyim? Yarın gece olur mu?

— Bu gece istiyorum. Biraz geç kalkardın... Kapıyı açar, örterdik. Beni gene kuoağına alıp yukarı taşırdın! Bunları bugün düşünüp hazırladım. İki şişe de likör aldım.

— Ne güzelmiş! Biraz evvel söylemeliydin? Yarın gece muhakkak... Haydi gül bakalım... Ama, böyle de çok güzelsin!..

603

— Evet! O kadar güzelim ki... Sana yatağımı vadet-tiğim halde, edepsizce reddediyorsun!

— Daha yirmi dört saat hasret çekmek, yirmi dört saat sonra seni yirmi dört misli fazla sevmek için...

Reçina, büyük bir arzu ile Murat'ın boynunu öptü. Yüzünü böylece saklamış olarak:

— Sana alıştım, haberin var mı? dedi, kocam gibi... Benim için yeni birşey... Hatırladıkça uykum kaçıyor.

— Benim de...

Kapı vurulunca Reçina sıçrayıp kalktı. Murat telâşla elini saçlarına götürdü. Şoför Hatman, selâm verdi.

— Siz misiniz Hatman? Geliyorum.

Adam, Reçina'ya bakmadı bile. Her zaman tamamıyle bir başka dünyada gibi yaşıyordu. Murat Tamara ablanın bir sözünü hatırladı: «Seni, bana memleketimden bahsediyorsun diye seviyorum, demişti, biz de kendi

aramızda hep memleketten bahsederiz ama, hepimiz de kin duyarak konuşuyoruz! Bu da insanı kolayca bıktırıyor. Sen bizim memleketi bildiğin kadar biliyorsun ama, sözlerinin kinle alâkası yok! Ben de meğer buna muhtaçmışım! Murat, Tamara ablasının böylece ne demek istediğini, Hatman'ı görür görmez bir daha anlamıştı. Büyük kin, taşıyanlar için de etrafındakiler için de ağır, yorucu, harap edici birşeydi.

— Bir cigara Hatman! diye gülümseyerek ve acıyarak paketi uzattı, hemen iniyoruz! Matmazeli de geçerken evine bıraksak!

— Olur!

— Haydi sevgilim, birşey alacaksanız!

— Çantayla şapkamı... Derhal...

Kapıyı kilitledikten sonra koridorda beklediler. Murat, cigarasını içerken: «Ben eskiden de mi idaresiz bir heriftim, yoksa giderek mi böyle karıdan beter oldum!» diye düşündü. Fakat Reçina küçük hasır şapkası, eldivenleri ve kırmızı çantasıyla görününce idaresizliğini âdeta beğendi.

Murat, arabanın köşesine büzülmüş olan Tamara'y»

görmesiyle, ne büyük bir hata yaptığını anladı. Bunu pekâlâ kestirebilirdi.

Demek ki ıztırap çekiyor diye düşünüp bizzat koşmuş... İşte çektiği ıztırap!. Haydi bakalım Reçina'ya bu geceyi neden reddettiğini nasıl anlatmalı! Tamara abla, Reçina'yı tanıyordu.

— Buyrun! diye biraz şaşırarak yer verir gibi kımıldadı. Matmazeli de mi getirdiniz?

— Geçerken evine bırakalım, demiştim.

Az kalsın: «Sizin geleceğinizi tahmin etmediğimden..» diye ilâve edecekti.

— Teselli için, iki kişi bir kişiden iyidir. -Gülümsedi:-Yalnız başıma nasıl başaracağımı düşünüp duruyordum. -Kurnazlığını Murat sonra uzun müddet anlayamadi:-Matmazeli bu gece bırakmam!

Bu söz, somurtmak üzere olan kızı evvelâ hayrete düşürdü, sonra sevindirdi. Murat'la kadının arasında... Herhalde böyle karşılaşmaması lâzım gelirdi. İşi daha iyi anlamak için daveti derhal kabul etti:

— Teşekkür ederim... Rahatsızlık verirsem...

— Hiçbir şey vermezsiniz! Giriniz kızım! Murat:

— Biz Hatman'la beraber gidelim! dedi.

— İyi edersin. Hava bir sıcak ki... Ben matmazeli rahatça tetkik ederim. Bürodayken alıcı gözüyle bakmamıştım. Galiba gelinim sayılır.

İkisi de tekzip etmediler. Tamara gözlerini utanarak yere eğen kıza bir kere baktı: «Evvelce başlamış! diye düşündü. Bunu da ölen gibi ölen kadar seviyor mu? Ne karmakarışık hale gelmişiz!»

Kadınlar Tepebaşı'na kadar pekaz konuştular. Orada, Tamara abla, Murat'a seslendi:

— Bizi nereye davet ediyorsun delikanlı?

— Şampanya istememeniz şartıyla... Neresini emrederseniz...

— Evvelâ, bir küçük lokantada birşeyler yeriz. Sonra düşünürüz. Değil mi matmazel!

— Siz bilirsiniz Madam! Tamara şoföre bir isim söyledi.

Otomobil Meiek sinemasının sokağına saptı. Buradaki bodrum lokantasına girdiler. Marta :

— Ben rakı içerim, dedi, siz matmazel?

— Matmazel Reçina, diye Murat takdim etti.

— Ben de rakı içerim.

— İşte şimdilik şampanyadan kurtuldunuz!

Uç kadeh rakı ile hafif şeyler yediler. Karınları doyduktan sonra Tamara:

— Artık birer tane de votka emredin, dedi, sonra yavaşça Murat'a sordu, tanıyor mu?

— Tanıyor! Pek üzüldü. Arkadaştılar.

— İyi öyleyse... Şimdi bana anlat nasıl oldu? Murat, kolayca anlattı.

Tamara biraz düşündükten

sonra :

— Peki, neden? dedi, çocuk istiyordu. Sakın, sen mi zorladın?

— Zorlayabilir miyim? Bana hiç haber vermedi. Son günlerde sıhhati bozuk gibiydi. Çok sıkıştırdım. Hatta bir gün (ille doktora gideceğiz?) dedim.

Gitmemek için ağladı.

— Anlayamadığım bir nokta var: Madem ki aldıra-cakmış, neden üç ay beklemiş.

Madem ki üç ay beklemiş, neden birdenbire fikrini değiştirmiş? -Yüzüne hayretle bakan Reçina'nın yanağını okşadı- Bu küçüklerle insan ne yapacağını bilemez, değil mi meleğim?

Reçina, bu güzel kadının iltifatından mesut, yanakları kızararak:

— Ben düz insanlardanım, diye cevap verdi. Safo karışık insanlardandı. Birşeylerden korkar, fakat korktuğu şeyi de mutlaka yapardı. Birşeyi sevmez, fakat sevmediğine sevmediği halde ihtirasla talip olurdu.

— Anlıyorum. Az yaşamağa mahkûm kadınlardan-mış. Hiç de farkedemedim. -Murat'ı gösterdi:- bunun arkasına âdeta sinmiş bir hali vardı. Ben de onu hep bununla beraberken gördüm. Yalnız görseydim belki bir-şeyler sezerdim. -Mevzua hiç de fena gitmeyen, insana gaddarlık hissettirmeyen tabii bir sesle devam etti:- Öl-

606

meği istemiş. Ölmeği isteyenleri rahat bırakmalı. Ne dersin Murat! (Bu iş burada bitti!) diye kesip atmağa cesaretin var mı?

— Cok üzülüyorum. Kendimi suçlu görüyorum. Ama, bana fenalık etmiş gibi birşeyler de hissetmiyor, değilim...

— Hayır! Ne o ne bu! Matmazel, güzel tahlil ediyor. Böyle karışık insanlar var. -Gülümsedi:- Seni bu geceden, itibaren matmezele teslim edeceğim. Olur mu? Seni bu kadar şirin bir arkadaşla beraber düşünmek hoşuma gidecek.

Bir daha açmamak üzere sözü değiştirdi. Kizm çekingenliğini gidermek için bildiği bir mev7.ua [A]eçti. Enis tesi ve ablasını çekiştirmeğe başladı.

Dedikodunun her zaman en iyi teselli ve en kolay samiyet vasıtası olduğunu biliyordu.

— Enіştem nasıl? diye sordu, ablamla kavga odiycr-lar mı?

— Hayır! Bilâkis... Madama hürmet ediyor.

— Tamam! Onların kavgası bu şekildedir. Şimdi ikinci eniştem kimdir?

— Anlayamadım!

— O kadar mini mini değilsiniz matmazel... Murat'a sorun da bakın! Ben samimiyeti herşeyden fazla severim.

— Onu mu sordunuz? Biraz karışıkça gibi. Bulgar mühendis hâlâ duruyor.

Bir de o göbekli zabit var.

— İki kişi varsa aynı zamanda yeni bir iş de vardır.

Murat, yapılan senetleri ve şirket mukavelenamesini anlattı. (Göbekli zabitin) evini, karısını gittikçe eğlenceli bir hal alan cümlelerle hikâye etti. Farkına varmadan üçüncü votkaları da içtiler.

Tamara:

— Ablam yamandır, dedi, şimdi işle meşgul olduğundan gözü dünyayı görmez! Fakat para meselelerini yoluna koyar koymaz, uzun Bulgari da, göbekli zabiti de derhal defedecektir. O sıralarda bilmem ki Murat'ı nasıl saklayacaksınız?

607

— Ben mi? Ne demek?

— Karışmam! İkinizi de bir arada gördüğü anda meseleyi hemen anlar. Anlar anlamaz, «Bir bakayım nedir?» •diyeceğine hiç şüphe etmeyin! Az sever ama, ilk günler fena inhisarcıdır. Murat'ı ikimizden de alıp gider.

Reçina, aşağıdan yukarıya Murat'a bakarak:

— Bilmem ki, dedi hemen beni bırakır mı demek istiyorsunuz?

— Yavrum, erkekler için bırakmak diye bir şey yok. Onu biz kadınlar yaparız. Erkek sizin için ölürken, meselâ şu köşede oturan kocakarıyla gene de yatar...

— Murat'dan ummam!

— Ne iyi kalplisiniz!.. Acaba sizin yaşınızdayken ben de mi böyleydim.

— Siz mi? Siz benden büyük değilsiniz ki madam... Ben yalnız ablanız için konuştum. Siz hesaba giderseniz, yenileceğim muhakkak...

— Hele yumurcak! Bu yahudiler her memlekette böyle oluyorlar... Korkunç mahlûklar...

Murat, ikisini zevkle dinliyordu. Tamara'yı abla saymanın rahatlığını çoktan anlamıştı. Reçina'nın arkadaşlığı da, meselâ Safo'nun arkadaşlığına benzemiyordu. Biçare Safo'da insana ağırlık veren, insanı ürküten birşey vardı. Halbuki Reçina bahar havası gibiydi. Hiçbir mesuliyet hissi vermiyordu. Safo'dan yüz defa daha güzel olduğu halde insan buna âşık olamazdı. Reçina sahici aşkı tatmadan ölmeğe mahkûm kadınlardandı.

Murat, kendisini hiçbir tehlikeye maruz görmediğinden gelen bir iç ferahlığıyla:

— Peki nereye gideceğiz, Tamara abla? diye sordu.

— Bu güzel kızla iftihar edeceğimiz bir kalabalık yere... Taksim bahçesinde Fransız artistleri varmış. Fransızlar iyi artist değillerdir ama, tatlı kadınlardır. Matmazeli bilmem, bana her defasında bir yeni zarafet öğrettiler. Malûm ya, biz Slavlar şarklıyız! Kaba oluruz.

— Siz mi Tamara abla! İftira ediyor sevgilim! Siz de pekâlâ görüyorsunuz!

608

Reçina:

— Elbette iftira ediyor, dedi, yahut da nezaketle bana ihtar ediyor.

Tamara:

— Çoeuklarla konuşmak ne müşkül, diye mahsustan içini çekti, Fransız kızları bizi utandırsınlar do... Görürsünüz...

Otomobili eve gönderip yürüdüler. Yaz olmasına rağmen cadde oldukça kalabalıktı. Erkekler Murat'ın bahtiyarlığını, kıskanç gözlerle süzüyorlardı.

Tamara, Ertuğrul Hikmet'ten bahsetmeğe başlamıştı:

— Bir daha evimde öyle Bolşevik istemediğimi lütfen kendisine söyler misiniz? dedi.

— Söyledim bile.

— Somurttu mu?

— Hiç somurtur mu? Gülüverdi: «Yalana bak! Yağma yok!» dedi.

— Hiç de yalan değil deseydin!

— Dedim!

— Ne dedi?

— Bizim Tamara abla o kadar güzel ki, dedi, bir insan o kadar güzel olunca Bolşeviklik düşmanı olamaz! dedi.

— Ya, n'olurmuş?

— Onun kanaatınca Bolşevik olurmuş.

— Hayır! İstemiyorum... İmkânsız birşey! Bir daha evime ayak basarsa... Başına birşey atacağım!

— Söylerim!

— Ama, öyle bir şekilde söyleyeceksin ki, başına birşey atılmak bahasına da olsa, peşine takılıp gelmeli... Anladın mı sen?

Ertuğrul Hikmet'in nesini hoş bulduğunu Reçina'ya anlatmağa başladı. Bir tuhaf samimiyeti varmış! İnsan onu derhal Murat'ın kardeşi zannediyormuş...

— Bu suretle akraba olduğumuzdan pek kısa zamanda tanıştığımız halde, nazım geçiyor, diye gizli bir

gururla konuştu. Birçok iyi insandan akrabası olmak ne rahat şey!

Reçina da aynı kanaattaydı. Murat, on dakika görüşmekle, pek müşkül-pesent bir yahudi olan -Bilhassa (Yahudi kelimesine sevimli bir surette basıyordu. Annesini fethetmişti. Hatta bu akşam, kendisine söz vermemiş olsaydı, babasıyla beraber yemek yiyecekti ki, evlerinde senelerce söylenecek bir hadiseydi.

Sonra, annesiyle tanıştığı gece, kendisini ev kıyafetiyle bara nasıl götürdüğünü anlattı. Bereket versin tarihini söylemeyi akıl edemediği için Tamora, bunun, pek insafsız bir avunma çaresi olarak tatbik edildiğinden şüphelenmedi.

Taksim bahçesinin varyete kısmını da umduklarından daha kalabalık buldular. Ancak, kapıya yakın ve yol üzerindeki masalardan birisine oturabildiler.

Biralar yeni gelmişti. Murat kadınların bardaklarını doldurmakla meşguldü ki arkasından tanıdık bir ses:

— Anne, baksanıza Murat bey de burada! dedi. Murat, bira şişesi elinde olduğu halde döndü. Fatma, annesiyle Aliye hanımefendiyle beraber iki

adım mesafede duruyordu.

Şişeyi derhal bırakıp ayağa kalktı.

— Buyrun, dedi, iyi bir yer değil ama... Bunu bulabildik!..

Sonra pek acele davrandığına üzülerek sustu. Fatma'nın arkasındaki pelerinli zabit'i onlarla beraber zan-netmemişti.

Aliye hanımefendi de, kızı da, Murat'ın arkadaşlarını dikkatle süzdüler.

Sonra Aliye hanım:

— Rahatsız olmayın! dedi, bir yer buluruz! Üç kişiyiz!

Kadın elektrik ışığında, olduğundan çok daha genç görünüyordu. Bilmeyenler Fatma'nın birkaç yaş büyük ablası zannederlerdi.

Murat, süratle, zabitin kim olabileceğini düşündü. Ömründe bu kadar güzel erkek çok az görmüştü. Şapka-

610

sının yanında dalga dalga altın parıltılı saçları vardı. Pembe beyaz yüzüyle zabit kıyafetine girmiş genç bir aktris denebilirdi.

Mağrur bir bakışla Murat'a bakmış sonra:

— Yürüyelim! demişti.

Çizmelerinin mahmuz şıkırtılarıyla önlerinden geçtiler.

Murat, bu kadar güzel bir delikanlının nasıl olup da fırsat varken Marta ile Reçina'ya bir kere bile bakmadığına şaştı.

Yerine oturunca Aliye hanımla Fatma'nın kim olduklarını söylemek istemediği halde:

— Ne yakışıklı zabit! dedi.

— Belki de Fatma'nın nişanlısıdır. Yahut nişanlısı sayılır! diye düşündü ve kederlenmemek için gülümse-meğe çalışarak, sözünü tekrarladı:

— Ne güzel erkek, değil mi? Tamara, arkalarından bakarak sordu:

— Kim bu kadınlar?

— Bunlar mı? Ana - kız. Kadının kocası babamın muharebe arkadaşıydı. Sakarya harbinde şehit düştü. Selim amcam... Kızı da Fatma... Beraber büyüdük

sayılır. Biribirimizi pek fazla görmezdik ama... Gene de beraber büyüdük... Delikanlı ne güzel! Onu tanımıyorum.

— Matmazel Reçina iyi tanır!

Murat, hayretle döndü. Evvelâ Tamara'ya sonra Reçina'ya baktı. Tamara abla yüzünü belli belirsiz buruşturmuştu. Reçina gülümsüyordu.

— Nereden tanır? Emin misiniz?

— Emin olmaz olur muyum? Sorun da bakın! Reçina:

— Evet! Dedi.

— Nerden ama?..

Tamara kızın tereddüdünü görünce:

— Yazıhaneden canım, dedi, benim sayısını artık unutmak üzere olduğum eniştelerimden birisi... Mamafi, doğru söylemedim. Eniştelerimin sayısını unutmak üze-

611

reyim ama, bu sevimli bebeği galiba hiç unutamayacağım!

— Neden?

— Ablamın kolleksiyonunda bir istisnadır. Bakın anlatayım: O sıralar, ablacığım, ata binmeğe merak sardır-mıştı. Bizim sülâleye neredense bir Kazaklık sıvaşmıştır. At merakı aldı, yürüdü. Ablam, kilot pantolon, rugan çizme, kırbaç, falan... Amazon kıyafeti kendisine yaraşıyordu. Kadınlar otuzbir yaşlarına basınca telâşlanırlar. Çünkü hakikatte otuzbir yaş, atuz altı yaş demektir.

Ablam da, aynada suratını tetkik ede, tetkik ede yüzünün hatlarını ihtiyarlar bulmuş olacak ki erkekleri kadın kıyafetinde teshir edemeyeceğine inanmış, kaleyi içerden fethedebilmek için erkek kıyafetine girmeyi düşünmüş. İşte o sıradaydı. Bu küçük beyle tanıştılar. Ablam, erkek güzelliği karşısında meselâ sizin kadar bile «Eksite» olmaz.

— Neler çıkarıyorsunuz?

— Biliyorum canım... Şaka ediyorum. Ablam Sipahi Ocağı'na gitti. Ata biniyordu. Bu yavrucuk da. Zabit. Bir gezinti esnasında tanışmışlar. Ablam, sevgi işlerini gayet pratik bir hale getirmesini bilir. O gün tanışmışlar. İki saat sonra yatmışlar. Bazısı işin bu safhasını ne kadar uzatırsa o kadar zevk aldığını zanneder. Ablamın huyu tersine... Hoşlanmış olmalı ki münasebeti biraz uzadı. Sonra birdenbire kesildi. Sana bir sır söyleyeceğim Murat, matmazel belki kızar, kadınlığın ehemmiyetli bir tarafını bir düşmana açıyorum diye. Lâkin ben senin ablan olduğum için buna mecburum. Biz kadınlar, güzel erkekleri hiç sevmeyiz! Onlar bize ait bir şeyi gaspetmiş gibidirler. Sinemada oynayan Rudolf Valantino'yu bile kadın gibi sevmeyiz de, bizden birisi erkek kıyafetine girmiş, başına dertler geliyor diye acıyarak seyrederiz. Yahut da ben böyleyim. Herneyse... Ablamın işine, başlangıçtan şaşmıştım. İşin uzaması daha garibime gidiyordu. Birden kesilmesi artık merakımı iyiden iyiye artırdı. Birgün hiç adetim olmadığı halde sordum. «Bir tuhaf tadı vardı evvelâ, dedi, gözümü kapasam da açsam da bir güzel kızla ya-tıyormuşum! Sanki erkek benmişim gibi birşeyler duyu-

yordum. Bu duygu yabancı ve yeni bir duyguydu. Hoştu. Çabuk bıkılır birşey!

Lâkin gene de lezzetli... Derken bir de baktım, yavrucuğun niyeti fena! Meğer benden evvel davranmış! Defettim! Derhal... » Murat:

— Anlayamadım, dedi.

— Basit gayet... Ablamdan para çekmeğe kalkmış. Bunu da tuhaf bir usulle yapmağa yeltenmiş... Poker oynamayı teklif ediyor. Birgün evde başkaları da varken pokere oturuyorlar. Oğlan kazanıyor. İşin felâketi neresinde bilir misin? Ablam, buraya ilk geldiği zaman bir müddet bir gizli kumarhanede çalıştı. Rusya'dayken de, kumara meraklıydı. Müptelâ değil... Meraklı... Bir eser ya-zaoakmış gibi tetkik ediyordu. Buradaki staj da işine yaradı. Kumarda soyulmaz haldedir. Delikanlı gidince kâ-atlara bakmış. İşi ossaat anlamış. İşi anlayınca soğukkanlılığı birkaç misli artar. Hiç bir şey belli etmemişti. Ertesi gün çocuk gene gelmiş. Gene poket teklif etmiş. Ablam: «Hani kimse yok!» demiş. «İkimiz oynayalım!» gibi gayet kaba bir

teklifle karşılaşmış. «İki kişi tadı çıkmaz!» diye cevap vermiş. «Öyleyse piket oynarız. Eğlencesine... Partisi on liraya... Bakalım, şansımız!» Sözünü bitireme-miş... Ablamın bir güzel gülümsemesi vardır. Erkek olmadığım halde ben bile korkarım: «Baksanıza Mülâzım efendi, ben henüz birisiyle yatarken ücret ödeyecek halde değilim! Bunun da ayrıca bir zevk olduğunu, bu zevki tatmak için hiç ihtiyaçları yokken bazı kadınların randevu evlerine devam edip sermaye rolüne çıktıklarını bilirim. Lâkin ben henüz, hamdolsun, tabii surette sevişmekten usanmadım. Yaptığımız işin birbirimizi memnun ederek tamamıyle ödeşmeğe giden bir doğru yol olduğunu sanıyordum. Siz demek ki bu kanaatta bulunmuyorsunuz! Lüzumundan fazla güzelsiniz! Bu güzelliğinizin belki de bir ikinci bedeli vardır. Lâkin bu bedeli benden hiç ummayın! Dostça ayrılacağımız için, isterseniz size birkaç kocakarının adreslerini vereyim. Bir de (Bop), (Valör), (Rest) falan diye sıkıntıya düşmemenizi temin etmek üzere aramızda kararlaştıracağımız ikinci bedeli de kendilerine ha-

ber vereyim... Pardon canım! Telâşlanmayın! Bu hizmetten dolayı ayrıca komisyon isteyecek değilim! Sizin pisliklerinizden kurtuluşum, her türlü komisyona değer... Adres lâzım değil mi? Biliyorsunuz öyleyse... İşte şimdi kederlendim. Bana ne kadar pis bir artık yedirmişsiniz! Lütfen defolur musunuz! Lütfen derhal... » Çocuk kendisini toplamağa vakit bulamadan, iskambil kutusundan o poker destelerini çıkarıp masanın üzerine koymuş. «Cilâlı tırnaklarınıza yazık olmasın» demiş, «buyrun! Bunlar zaten işaretli... Belki işinize yarar!» Şimdi neden Matmazel Reçina'yı ve beni tanıdığı halde görmemezliğe geldiğini anladınız mı?

— İyi... Öyleyse Fatma'yla ne alâkası var?

— Fatma hangisi? Küçük mü?

— Evet!

— Fatma'yla alâkası olmadığına bahsa girerim. Mektep çocuklarını gezdirip avutacak kadar budala değildir.

— İmkânı yok! Siz ne söylüyorsunuz?

— Neyin imkânı yokmuş? O kadınla yatmasının mı? Kadın bir kere pek yaşlı değil. Sonra kendisini iyi muhafaza etmiş... Kızıyla beraber olmasa körpe bir dul sanırdım. Kaç yaşında?

Murat, Aliye hanımın yaşını hatırlayınca şaşırdı.

— Otuzbeş yaşında... Belki de otuzaltı... diye kekeledi.

Tamara, kendisine pek yaraşan sahte bir kederle içini çekti:

— Pek kaba bir adamsın Murat, dedi, bana ihtiyar olduğumu bundan daha güzel anlatamazdın!

— Rica ederim... Hiçbir münasebeti yok! Nasıl da düşünmemiştim? Onsekiz yaşında evlenmişler. Bir sene sonra kızı doğmuş. Şimdi Fatma onyedisindedir. Kadın bu kadar genç olduğu halde bana neden annem kadar yaşlı geldi?

— Anneniz pek ihtiyar mıydı? Dikkat edin ikinci defa pot kırarsanız cezaya çarptırılırsınız! Bizi bu gece de Gardenbar'a götürmek, orada ikimizle üstüste terleyin-ceye kadar dans etmek zorunda kalırsınız!

Murat, büsbütün şaşırarak düşündü. Annesi de 38 yaşında ölmüştü. Tamara'nın ablası yaşında... Tamara'-nın ablası halbuki, henüz kendisinin âşık olacağı kadar genç görünüyordu.

— İyi ama, dedi zannetmem! Öyle birşey olsa kızıyla beraber çıkar mı?

— Bu da bir usuldür. Eminim ki senin aklına kızın nişanlısı, yahut talibi falan

diye birşeyler gelmiştir. Malı tanımasak, bizim de aklımıza gelecek olan buydu.

— Belki akrabalarıdır!

— Sen bunları küçükten tanıyorsun. Oğlu değilse benim tahminimden hiç

birşey değişmez!

— Canım büsbütün insafsız oldunuz?

— Vay Kandit efendi! Güzel zabit, sizin pek güvendiğiniz kadıncağızı kuzusuyla beraber önüne katıp varyete seyrine getiriyor... Sonra evde kimbilir neler yapıyor, (İnsafsız) olmuyor da... Ben mi insafsızlık ediyorum. Doğru söylediğim için... İsterseniz bahsa gireriz. Bir gece eğlentisine... Lâkin tahkikatı acele yapınız. Çünkü başka meseleler de var. Belki delikanlıyı uzun müddet, eski ahbabınız hanımın yanında göremezsiniz?

— Neden?

— Belki iftiradır. Yahut bir başka meseleyi saklamak için uydurmuşlardır. Duyduğuma göre, delikanlının başka marifeti de var. Eroin, esrar kaçakçılığı falan diyorlardı. Pek kulak asmamıştım. Eğer- bu zenaatla da uğraşıyorsa belki yakalanır da tahkikatınız yarım kalır. -Birden Re-çina'ya döndü:- Size de sataştı mı, ablam için yazıhaneye gelip gittikçe? diye sordu.

— Evvelâ evlenmek teklif etti. Sonra da öpmeğe kalktı. Ben jigololardan hazzetmem!

— Fena kelime! Ablam duymasın! Mamafi burada pek de uygunsuz olmamakla beraber, bazı parlak delikanlıların fena taliidir. İlk bakışta insanda bu tesiri yaparlar ki... Acıklı şey...

Murat, Fatma'nın, kendisini görür görmez bir imdad bulmuş gibi konuştuğunu, sesinin ahengini hatırladıkça anlıyordu.

615

Dikkatle baktı. Aliye hanımefendi iki gencin arasına oturmuştu. Bu kadarcık şey bile vaziyeti belki de ispata kâfiydi. Onlar da dikkatle burayı tetkik ediyorlardı. Murat, nedense daha ziyade Tamara ile meşgul oldu.

Neşesi kaçmıştı. Fransız artislerinin zarafetini far-ketmedi. Gece yarısına kadar somurtmamağa uğraştı.

Babasından ve annesinden kalmış son dost evine bir felâket çökmek üzereydi.

Belki de çoktan çökmüştü. İlk fırsatta Aliye hanımlara gitmeğe, Fatma'yla tenhada görüşmeğe karar verdi.

Ill

Zaten, yazıhanede kaç gündenberi mahkemelerle alâkası bulunmayan bir telâş, bir gidiş geliş, bir fısıltı seziliyordu. Hayret beyin adeta hiç uğramamasına mukabil Celil bey masasının başından kaç gündür kalkmamış, mahkeme celselerini talik ettirmişti.

Murat geçen hafta üç gün gelmediğinden, bundan başka gerek Safo'nun ölümü, gerekse Serbest Fırka'nın zuhuru ve gerekse mahkemedeki işlerin üstüne çökmesi yüzünden yazıhanedeki gayrıtabiiliği evvelâ yeni bir işin hazırlanmasına verdi. Ya mühim bir iş alınacaktı, yahut bir yeni şirket kuruluyordu. Belki de, mühim bir firmanın umumi vekâletini deruhte etmek üzereydiler.

Celil bey, kendisini arayanların yanında kim olursa olsun derhal bildirmesini, emretmişti. İsmini bildirenlerin hemen hepsi bekleme odasına alınıyor, kahveler çaylar ısmarlanıyordu.

Murat, eskidenberi kendisine ait olmayan işleri merak etmekten bir çeşit hicap duyardı. Bu kalabalık fısıltıyı da zerre kadar merak etmemişti. Gelen insanları kendisince tasnif etmeğe, bu yoldan ziyaret sebebini keşfetmeğe de lüzum görmemişti.

616

Yalnız ister istemez farkedilen bir cihet varsa, o öa Hayret beyin memnuniyetsizliğiydi.

Murat, umumiyetle kalender olan, insanları -Herhalde kendi vaziyeti dolayısıyla-mazur görmeğe hazır bulunan Hayret beyin memnuniyetsizliğine, nihayet, ne mana vereceğini düşünmeğe mecbur kalmıştı ki, kaç gündenberi, pek yorgun, pek tereddütle görünen Celil bey, o akşam, son ziyaretçiyi yolladıktan sonra, keyifli zamanlarında yaptığı gibi, zile var kuvvetiyle ve aralıksız basarak Murat'ı huzuruna istedi.

Kâtip önüne kadar geldiği halde, zil öteki odada kıyametleri koparmağa devam ediyordu.

Celil bey, gülümsediği zaman belli belirsiz şehlala-şan baba bakışlarıyla Murat'a baktı.

— Evvelâ, beni affetmeni rica ederim Murat Reis, dedi, beni peşinen affedeceksin!

— Estağfurullah beyefendi! Bir kusurum mu var?

— Bir kere peşinen «Dediğin gibi olsun!» De bakalım!

— Rica ederim.

— Peki! Peki! Teşekkür ederim. Biz herşeyi bilir geçinenler, işte böyle burnumuzun ucunu görmeyiz! İyi ama birader, ben zıpırın aklına eseceğini nerden kestirecek-tim... Değil mi ya?..

— Anlıyamadım efendim!

— Anlarsın da benim gibi mahşere kadar yanarsın! Bak oğlum, biz acele ettik. Para hırsı gözümüzü perdeledi yavrum, (Para hırsı gözümüzü perdeledi) lâf gelişi bir söz! Demek cibiliyetimiz bozukmuş! Pardon! Bunu yalnız kendim için söylüyorum. Bizde de bu domuz bakırlık varmış. Ne derler: «Kır atın yanında, ya huyundan, ya tüyünden derler.» Kodoşluk bize de sıvaşmış... Cezamızdır çekeceğiz...

— Yeniden mi Ankara'ya gidilecek?..

— Tükürmüşüm Ankara'nın temeline... Onu söyleyeceğim... Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum. Biraz sabırlı olsaymışız, tosunum, deftere bir de (Kodoşluk) yazılma-yacakmış... Serbest Fırka'dan haberin vardır inşallah...

617

— Var, evet!

— Eğer bu cenabet Parti bir ay evvel açılsaydı, sen Ankara'ya gitmezdin..

Murat, bu işin Celil beye, tahmininden çok fazkı dokunduğunu bir daha anladı. Ziyafet gecesi, muhterem misafirlere söylediği son söz, o tiyatro finaline yaraşır, Bal-zak'vârî hakaret bile öfkesini giderememişti. Aynı zamanda bizzat kendisine de beraber acıyarak:

— Aldırmayın efendim, dedi, (Olmuş işin kötüsü olmaz.) derler.

— Bunu kodoşluk için demezier ya, neyse... Bana çok dokundu. (Çok dokundu) diyorum ama, bu da lâf... Çok dokunsa böyle karı gibi nazlanır mıydım? Sonunda oğlum biz de gözümüzü kapattık, meydana çıktık! Bu dakikadan itibaren Serbest Fırka'danız!

— Allah hayırlı etsin!

— Arkadaşlar zorladılar. Bizim ittihatçılık'ta bir usul var, arkadaş hatırından çıkamazsın: «Ulan reziller. Beni siz, ahır vakitte neden astıracaksınız?

Elinize ne geçe-.cek?» dedim. Dinletemedim. Sen ne taraftasın?

— Ben Mustafa Kemal Paşa'nın tarafındayım! Celil bey, gözlerini kırpıştırdı:

— Anlamadım!

— Efendim, düşündüm. Bütün arkadaşlar yeni partiye taraftar oldular. Benim içimden gelmedi.

— İyi haltettin! Şimdi n'olacak?

— Esasta benim bu işe aklım da ermiyor. Ben burada, yazıhanenin işleriyle uğraşıyorum. Zaten ancak buna gücüm yeter... Değil mi?

— Vallaha benden akıllısın! Aferin kopuk! Tu Allah kahretsin! Bizi kündeden attılar Murat efendi! Hakkını helâl et!

— Birşey olacağını da zannetmiyorum. Mustafa Kemal Paşa münasip görmüş...

— İşte beni asıl kuşkulandıran da burası... Sen onun ne olduğunu bilmezsin! Arkadaşlar yemin, şart ettiler. Bu sefer iş ciddiymiş. Fethi beyi evvelden bilirim. Ağaoğlu'-nu severim. Diğerleri de hep Merkez-i Umumi arkadaşla-

618

rı. Silâh yoldaşları... «Sonunda rahmetli Cavit gibi ayaklarımız yerden kesilirse?» dedim. (Kesilmez) dediler. Hasılı biz şimdi bu işin tam göbeğine düştük. Hayret de senin fikrinde. (Karışma be adam! Sen hâlâ uslanmadın mı!) drye yalvardı. Dinletemedi. Komitacılık ruhumuza işlemiş. Çekişmeden duramıyoruz. (Herifleri alaşağı edersek, bize yaptırdıkları kodoşluğun öcünü de alırız!) dedim. Sana bu müjdeyi vermek için çağırdım. Olmadı. Haydi, keyfine bak! Bir sözün mü vardı yoksa...

Murat, yeni Partinin nizamname projesini kimin nasıl hazırlayıp şeflere emrivaki yaptığını anlattı. Celil beyde bir tereddüt sezmişti. Bu hikâyenin üzerinde tesiri olacağını umuyordu.

Bilâkis, avukat hadiseyi çok eğlenceli ve tehlikesiz buldu.

— O bizde her zaman öyledir yavrum, diye fıkır fıkır güldü, bunca senelik partide sanki Halk Fırka'sınınki başka çeşit midir? Mesele Nizamnamede değil, muhalefette... Sökmez bilirim. Biz de kazansak söktüremeyiz!.. Herif ne demiş: «Şark milletlerinin tarihi siyasî cinayetlerin hikâyesinden ibarettir.» demiş. Abdülhamit, Fizan'a gönderirdi. İnsanların ayaklarına demir bağlayıp denize atttırırmış. Biz buna isyan ettik. Samimi idik. Memlekete öyle bir hürriyet verecektik ki, sittin sene bitmeyecekti. Daha ilk ağızda beceremedik. Herif o rezillikleri istibdat-name yapardı, biz hürriyetname yaptık! Bana Abdülhamit daha şerefli gibi geliyor. -Celil bey artık kâtibiyle değil, sanki kendi kendisiyle konuşuyordu. Kederlenmişth- Içimizde hırsızlar

eskiden mi varmış, yoksa sonradan mı bize yamanmışlar... İçimizde pezevenkler eskiden mi varmış, yoksa, sonradan mı gelmiş katışmışlar...

Hepsi de baktım ki İttihatçı! Meşrutiyetten evvel olsa, Merkez-i Umumi evvelâ bunları temizlerdi. Böyle gelmiş, böyle gider...

— Peki milletin hep birden yürüyüşüne ne demeli? Asıl buna şaşıyorum.

— Oda öyle yürümese, Celil aklını mı oynattı. Herkes sanki Serbest Fırka'yı bekliyormuş... Bir aralık akın-

619

tıya karşı gidiyorum zannettim. Kime (Merhaba!) diyorsam, Serbest'çi! Hayret hiçbirine karışmıyor. Sen Halk'-tan ayrılmıyorsun! -Yorgun yorgun güldü:- Biz de birine girelim bakalım! Bu gidişle yazıhanemiz hangisi kazansa zarar etmeyecek!.. Ben de seni aza kaydedeyim, demiştim. Kalsın, pekâlâ!

Murat düşünerek yerine döndü. Aklı fena halde karışmıştı. Bu olan işin ciddiyet neresindeydi? Mustafa Kemal Paşa, böylece neyi elde etmek istiyordu?

O akşam, Reçina'lara yemeğe davet edilmişti. Orada olsun, memleketi birdenbire kaplayan politika dedikodularından kurtulacağını zannediyordu. Lâkin fena halde yanıldığını anladı.

Reçina ile beraber eve gittikleri zaman, hiç ummadıktan bir diğer misafirle -Samoil efendiyle- karşılaştılar. Reçina'nın babası Hayım efendinin aziz arkadaşlarından olduğu için bazı yemeğe davet edilirmiş. Aile, pratik Yahudi zekâsıyle bir yabancı misafir için yaptıkları hazırlıkla, çok zengin dostlarını da ağırlamağı düşünmüşler.

Sofra, orta katta tertemiz, sade döşeli salonda kurulmuştu.

Samoil efendi, Murat'ı gördüğüne memnun oldu.

— Sen miydin evlât? diye ev sahibinden evvel söze başladı, bizim Reçina soytarısı bu sefer iyi bir arkadaş getirmiş. Aferin! -Hayım efendiye döndü:- Tanışırız, dedi, bizim avukatın kâtibi!

Murat, ihtiyarların ellerini öptü. Reçina, delikanlının getirdiği çiçekleri bir vazoya koyup sofranın ortasına bıraktı.

İlk kadehlerden hemen sonra, lâf politikaya geçiverdi.

Samoil efendi Murat'a gülerek sormuştu:

— Serbest'de misin. Murat efendi?

— Hayır! Halk'tayım!

Yahudi sahiden şaştı. Bunu da gizlemedi:

— Ne alışverişin var?

— Bilmem? Ben Mustafa Kemal Paşa'yı severim. Halk partisi de onun Partisi... Siz neredesiniz?

— — Biz Yahudiyiz! (Yaşasın) diye bağırırız kim yaşasın diye sorarlarsa «Daha belli değil!» deriz. Olur, biter!

— Böyle hareket etmek her zaman kazandırır mı?

— Az kaybettirir. Kumara girmeyen cebindeki parayı kazanmış demektir. Allah bin bir bereket versin! -Biraz düşündü:- Bu söz, cebinde parası olanlar için.

Cebinde parası olmayan en batak kumara da girer... O sebepten sormuştum. O sebepten şaştım.

— Anlıyorum! Evvelâ, ben bu işde asla kâr düşünmüyorum. Milletin selâmetini düşünüyorum. Aklım da ermiyor? Ne lüzum vardı? İşte gül gibi gidiyordu...

— Gül gibi giden nedir?

— İşler...

— Millet bu kanaatta değil. Baksana herkes Serbest Fırka'ya taraftar.

— Aklımın ermediği bir nokta da bu! Neye taraftar olduğunu bilmeden insan taraftarlık eder mi?

Samoil efendi, gözlüklerinin üzerinden Murat'a, bu sefer, asıl hayretiyle, ömründe pek az kullandığı, pek az insana gösterdiği sahici hayretiyle baktı:

— Öyle ya, diye belli belirsiz bir istihza ile tasdik etti:- Bilmeden taraftarlık eder mi?

Murat, gene, parti nizamnamesinin kimler tarafından, nasıl çırpıştırıldığını söyledi. Samoil efendi, Celil beyin aksine bu ciheti ciddiye aldı. Nereden öğrendiğini dikkatle sordu. Aldığı cevapları zihninde evirip çevirdiği anlaşılıyordu.

— Bir mesele var, diye düşünür gibi konuştu, diyorlar ki memlekete ecnebi sermayesi lâzım! Bu parti, Halk Fırkası'nın devletçiliğine karşılık kurulmuştur. Kontrpuva olacak iki ecnebi sermayesi burada kendi menfaatini müdafaa eden bir parti bulunduğuna güvenerek gelip yerleşsin. Halbuki işe böyle başlamak ciddi sayılmaz! Fethi bey nasıl razı oldu bilmem?

— Külah kaparım demiştir. Bir de Başvekille araları iyi değilmiş... Daha başka rivayetler de var. Elbette siz de duydunuz!

621

— Külah! Pekâlâ! Olur mu bakalım? Bir kere Mustafa Kemal Paşa var! Ayrı bir kuvvet halinde görünüyor. Partili hayatında ayrı kuvvet olmaz. Paşa kimden yana?.. Bak neresi bozuk, sana anlatayım: Halk Partisi (devletçiyim!) diyor. Bu bir iktisadî sistemin adıdır. Bazı prensiplere dayanır! Esas şu: Devlet, vergi ile elde ettiği paranın bir kısmını, buna devlete ait gayrımenkulleri de katıp tüccar, fabrikatör, müteahhitmiş gibi iş yapacak! Hasıl olan temettüü hazineye alacak! Bu temettü miktarın-ca ya vergileri indirip milletin yükünü hafifletecek, yahut programını tamamıyla tatbik için yeni tesisler kuracak...

Bir nevi sosyalizm. Sosyalizm'in esasını bilir misiniz?

— Hayır!

— Zararı yok! İşte böyle... Şimdi bu partinin şefi, bir gece, diğer bir parti açmağa niyet ediyor!. Bu parti ötekinin devletçiliğine karşı liberal gibi. Yani ecnebi sermaye gelecek... Yeni sermaye daha emin, daha geniş imkânlara kavuşacak. Öyle mi?

— Evet!

— Başka memleketlerde böyle partiler mevcuttur. Hiç de yadırganmaz! Çünkü

orada parti açmak, bir kişinin bir gece aklına öyle gelmesine bağlı bir iş değil. Kanun müsaade etmiş. Sen de açarsın, ben de açarım! Zaten partiler birisinin müsaadesiyle açılırsa, gene onun arzusuyla da kapanır. Bu şart yoksa, o zatın müsaadesi diye bir şey de olmamak lâzım gelir. Mustafa Kemal Paşa işte bunu düşünerek, kendisine icabında karışacak, parti açmasına, yahut kapamasına müdahale edecek kimseyi bırakmadı ya...

— Doğru! Hem de iyi yaptı!

— Tabi. Aklında çevrilecek işler olan adam böyle davranır. Bu hal Mustafa

Kemal Paşa için gayet doğru olunca, Fethi bey için neden doğru olmayacak?

— İyi ama, her memlekette partilerin üzerinde bir Cumhur Reisi var! Hatta

İngiltere'de Kral olduğu halde partiler programlarını tatbikte serbestmişler. Tabi ekseriyeti kazanırsa...

— Öyledir. Şu halde, bizim Reisicumhur da partile-622

rin üzerine çıkıyor. Milleti reyde serbest bırakıyor! Kimf isterlerse seçsinler iş başına getirsinler, diyor? diyeceğiz! Öyleyse neden herkes dilediği partiyi

açıp dilediği partiye rey vermekte serbest bırakmıyor da, (İlle bir tek Parti daha açılacak! Adı Serbest Fırka olacak! Esaslı bir programı da bulunmayacak! Başına şu şu arkadaşlar geçecek!) diyor?

— Sahi!

Murat, demindenberi kanaatlarından hiçbirşey değiştirmeyeceği için lüzumsuz saydığı mevzua, kendisine Er-tuğrul Hikmet'i zaptedecek fikirler vermeğe başladığını görerek birdenbire alâka duydu.

— Sahi! diye tekrarladı.

— Bunu şöyle yapsa gene makûl görülürdü. Deseydi ki: «Ey millet! Halk Partisi'nin programını biliyorsunuz! Kaç senedir biz bunu tatbik ediyoruz. Kanaatımca iyi netice alamadık. Ben parti şefi sıfatıyla hata etmişim. Memlekete fayda getirecek program. Serbest Fırka'nın programıdır. Ona iltihak ediyorum! Beni seven arkamdan gelsin! değil mi?

— Tabi! Ne güzel!

— Ama vaziyet öyle olmadı. Nasıl oldu? Bir misalle anlatmağa çalışacağım! Mustafa Kemal Paşa bir sahici ipek sanayiinin sahibidir. Bu sanayiin iptidai maddesini kendi vasıtalarıyla elde ediyor. Kendisine ait fabrikalarda işliyor, kendi inhisarında bulunan bir pazarda da satıyor. Günlerden bir gün, bu sanayiin biricik sahibi, aynı pazar için, bir sun'i ipek sanayii kurulmasına kendi arzusuyla muvafakat ederse, bundan ne mana çıkar?

— Efendim? Durunuz! Öyle ya..

— Bundan bir tek manâ çıkar! Yeni kurulan sanayi de kendi malıdır. Onun kârı da kendisine gelecektir. Yahut, artık pazarın yegâne hakimi değildir. Eski hükmü kalmamıştır. Böyle birşey mevcut olmadığına göre ilk ihtimal doğru! İlk ihtimal doğru olunca eski düzen zerre kadar değişmemiş demektir. Yalnız bir mühim nokta var: Bu yeni vaziyet, eski düzenin nedense, iyi işlemediğine, milleti bir yenilik oluyor fikriyle şey etmeğe... - Samoif

efendi, burada söylenmesi lâzım gelen kelimeyi, yahudi ihtiyatıyla durduttu. Gülümsedi:- Oyalamağa lüzum görüldüğüne delâlettir. Yoksa, bahsettiğimiz zat, bizzat kurduğu ve iyi işlediğine kani olduğu bir kâr mevzuunun karşısına durup dururken bir rakip çıkaracak kadar... şey... değildir... Düşüncesiz... -Mevzuu bu kadar çıplak bir hale getirmeyi doğru bulmamış olacak ki, ustalıkla değiştirdi:- Mamafi, yeni parti benim daha çok işime geliyor, diye güldü, malûm ya devletçilik şahsi sermayeye karşıdır.. -Murat'a bir an baktı: - Siz de Halk Partisi'ni tutmakla, iyi ediyorsunuz! O da hiç değilse ve programıyla sizinle beraber... Bunu şuurla yapmadığınızı görüyorum. Bizde şuur bazan arkadan gelir... Zarar yok...

Murat, süratle bir başka mesele düşünüyordu. Evvelâ pek sade gelen söz son cümleyle gene çetrefil bir hal almıştı. Fakir-fıkara Serbest Fırka'ya körükörüne taraftarlık ediyordu. Milyoner bir adam olan Samoil efendi de şimdi, aynı fırkayı daha çok menfaatine uygun bulduğunu söylemişti. Bu suretle de Kadri Ekrem'in (Müsait şart) bahsında zengin-fakir diye ikiye ayırarak yaptığı millet tarifi yalana çıkıyordu. Buna sevinmeğe vakit bulmadan da son cümle işi gene karıştırmıştı. Murat doğrudan doğruya kaç gündür kendisini meşgul eden meseleye girdi:

— Bir parti, yahut hükümet aynı zamanda hem zenginin hem de fakirin hakkını müdafaa edebilir mi? diye sordu.

Samoil efendi, artık konuşmamağa, konuşacaksa da, eğlenceli şeylerden bahsetmeğe karar vermişti. Lâkin sualin çırılçıplaklığı hoşuna gitti.

— Tamam, be kuzum? diye güldü, güzel bir mevzu! Siz ne kanaattasınız?

— Ben iyi bir hükümetin, inkılâpçı bir partinin milleti ikiye bölmeyeceğini, zenginle fakirin menfaatini aynı zamanda koruyabileceğini iddia ediyorum!.

— Aksini söyleyen kim?

— Bizim bir arkadaş var. Bir de değil... Birkaç ta-

neler. Hep münakaşa ederiz. Ben onları ikna edemiyorum. Onlar da benim aklımı yatıramıyorlar!.

— İyi ama, oğlum! Ben zengin bir adamım! Bu hususu bilmiş dahi olsam, sana doğruyu söyleyeceğimi ner-den kestirdin?

— Neden doğrusunu söylemeyecekmişsiniz? Murat bunu o kadar tabii sormuştu ki, Samoii efendi uzun uzun güldü.

— Peki! dedi, insanları yere vurmanın en iyi usulü budur: Onlara itimat etmek... Maalesef delikanlı, arkadaşlarınız haklıdırlar. Bu işin sahici çaresi henüz keşfedilmedi.

— Yani! İki tarafın menfaati aynı zamanda kanunlarla emniyet altına alınamaz mı?

— Hayır!

— İşte Halk Partisi. Mustafa Kemal Paşa, senelerdir pekâlâ yapıyor... Bu nedir?

— Yapıyor! İtalya'da Musolini de yapıyor. (Yapıyoruz!) diyorlar. Bu öyle bir iş ki, ancak yapılabildiği müddetçe yapılıyor gibi görünür. Sonra birdenbire bakarsınız... Hiç birşey yapılmamış.

— Şakalaşıyorsunuz!

— Keski... Gene bir misâl vereyim: Meselâ bizim Hayım efendi, Pehlivan... Siz de Pehlivansınız! Lâkin Ha-yım efendi, yüz kiloluk bir pehlivan siz ancak elli kilo geliyorsunuz. Vaziyet bir kere nedense böyle olmuş... Biz şimdi mevcut vaziyeti gözden geçireceğiz. Sebeplerini bırakalım. Siz iki Pehlivan güreş ederken hayatınızı kazanmağa mecbursunuz! Hayım efendi bir gün ortaya beni getiriyor. Size diyor ki: «İşte Samoil dost bir adam! Bize Allah için hakemlik edecek. Panayıra gideceğiz! Güreşeceğiz! Er meydanında hiylesiz, hud'asız boğuşacağız! Beni yenersen toplanacak parsanın yüzde

doksanını sen alacaksın! Ben seni yenersem, o zaman tabi yüzde doksan bana düşecek! Haydi!»

— Böyle şey olmaz. Kabul eder miyim?

— O yüzden ona da muhtaçsın. Başka kazancın yok. İster istemez kabul edeceksin! Şimdi bu vaziyet karşı-

sında senin bir kerre bile yüzde doksan hisse almana imkân var mı?

— Tabi hayır!

— Bunu aranızda hakem olan bana anlatmağa çalışıyorsun! Diyorsun ki: «Semoil efendi! Bu vaziyet doğrudan doğruya benim müşkülde bulunmamdan hayasızca istifade etmektir. Ben elli kiloyum! Hayım efendiyi ömrümün sonuna kadar bir kere bile yenemem! Kaldı ki, o yüzde doksan aldığı için benden daha iyi besleniyor. Buna bir care bul!»

— Elbette! Hükümetin vazifesi de buna care bulmaktır!

— İyi ama, beni Hayım efendi çağırmış. Kendi zararına çalışmağa başlarsam defeder!

— Edemez! Ne haddine! Mustafa Kemal Paşa'yı hangi tüccar defedebilir?

— Bakalım! Hayım efendi, beni defetmeğe kalktı. Ben de hakarar bir adam olduğum için kulak asmadım. İlle, «bu muvazenesiz vaziyette zayıfın - fakirin hakkını arayacağım!» dedim.

— Tamam!

— Tamam ya... O zaman da Hayım güreş etmez? Eskidenberi yüzde doksanları aldığı için biriktirdiği parası var. Akıllı da... Yani bizim ona muhtaç olduğumuzu biliyor. Güreşmiyor. Sen zaten günü gününe yiyordun. O gün güreş olmadı. Akşama açsın. Bu sefer ne diyeceksin? «Haydi beni

güreştir!» diyeceksin. Kaldı ki benim ge-Cimim de sizin güreşten çıkıyordu. Güreş olmasa, hakeme ihtiyaç olmaz... İkimiz de müşküle düştük! N'olacak.

— Hayım efendiyi güreşe mecbur edeceğiz!

— Hayım efendiyi güreşe mecbur ettiğimiz dakikada, ben bîtaraflıktan çıkıyorum. Derhal sizden taraf oluyorum! Hayım efendi, (beni soyuyorlar, bana işkence ediyorlar. Hayat hakkı, hürriyet vermiyorlar!) diye bağınyor. Haklıdır. Son care bir başka Hayım efendi bulalım!

— Evet!

— Bütün dünyadaki yüz kiloluk Hayım efendiler, aynı oyunu yaparak geçinmektedirler. Oradaki yüzde dok-

sanı bırakıp burada yüzde elliye neden razı olacaklarmış! Bir de şu ciheti söyliyelim: Evvelki usulde... Yani sizin güreş ettiğiniz sıralarda. Hayım efendi yüzde doksan alıp size yüzde on verirken ben meselâ yol parası namıyia Hayım efendiden yüzde doksanından da beş lira, sizin yüzde onunuzdan da beş lira alıyordum. Hayım efendiler az, Murat efendiler cok olduklarından bu beş liraların yekûnu sizin verdiklerinizle kabarıyordu. Ben şimdi bu tatlı düzeni bozar da, sizin hakkınızı arayacağım diye işi tatil eder miyim? Zaten böyle bir yol tutmam ihtimali olsa Hayım efendi beni hakem tutar mı?

Murat, sorduğu sualle Ertuğrul Hikmet'i asıl güvendiği yerde yakalayıp haklayacağını sanmıştı. Çok üzüldü:

— Misale göre doğru gibi, dedi, lâkin hamdolsun bir millet iki tane panayır güreşçisinden ibaret değil... Beni kimse yüz kiloluk bir adamla güreş edip onun verdiği sadakayla iktifaya mecbur bırakmıyor. İşime gelmez gidiyorum!

— Tabi... İşinize gelmezse... İşsizliğe gidiyorsunuz... Yanı asıl müsavata... ki sefalettir. Hoşsunuz Murat efendi, ictimaî-zarurî iş gücünün pazarda ne

ettiğini, bunu Kimin, neye göre hesapladığını, yani (Okka nereye gitsek dörtyüz dirhem!) Sözünün ne manâya geldiğini tabi bilmiyorsunuz!

— Hayır!

— İşte size bir kocaman teşekkür daha... -Sonra sofranın üzerine biraz eğildi. Meydan okur gibi:- Bu da benim kumarım, dedi, bana her zaman neyecan verrr.

— Anlamadım!

— Zararı yok. Madem ki arıyorsunuz, birgün muhakkak bulacaksınız! O gün size bir üçüncü teşekkür borçluyum!

Murat yüzüne öy'e şaşkın bakıyordu ki az kalsın: «Size birkaç kitap getireceğim!» diyecekti. Hakikaten korkarak dişlerini sıktı. Telâşla kadehini aldı:

— İçelim! diye güldü, saçmalıyoruz! Baksanıza Re-cina kızım nerdeyse uyuyacak... Haydi gramofona bakınız. Gençler biraz dans etsinler!

627

Murat, bu sözde, asıl mühim meseleyi örtbas etmek isteyen bir kurnazlık sezdi. Herif ikidir, cahilliğini yüzüne vuruyordu. Hem de hangi mevzuda?.. En çok emin okJu-ğu, emin olmaktan asla yorulmayacağı bir bahiste:

Deminki meydan okumağa karşılık verir gibi, kadehini kaldırdı:

— Mustafa Kemal Paşanın şerefine! dedi. Samoil efendi:

— Madem ki ısrar ediyorsunuz! Pekâlâ! diyerek kadehi sonuna kadar içti.

Davette Samoil efendinin de bulunması Reçina'y'o kurdukları plânı altüst etmişti. Murat mecburen ihtiyar zenginle beraber tramvay caddesine kadar yürüyecekti. Bereket versin bir aralık kız:

— Ben seni beklerim! Islık çal! diyebilmişti. Murat, Samoil efendiden yokuşun başından ayrıldı.

Geri döndü. Valansiya fokstrotundan daha iki nefes üfle-memişti ki kapı yavaşça açıldı.

— Yattılar mı? diye sordu.

— Aldırma! Annem biliyor! Haydi al beni!

Murat, güze! yüzünü kucakladı. Merdivene başlamadan bir kere öptü: — Sabahleyin uykuda kalmak yok! dedi.

— Annem biliyor, dedim ya...

— Sen mi söyledin?

— Hayır! Tamara ablamla beraber olduğumuz gece görmüş..

— Ben utanırım.. Haberim olsa... Gelmezdim! Ayıp!

— Babamla beraber yaptıklarından başka birşey yapmıyoruz? Haydi çabuk çıkalım! Koşarak..

Serbest Fırka işi ciddileştikçe Murat, sanki kendisi yeniliyormuş gibi sinirleniyordu. Millet, amelesi, esnafı, münevverleri, hatta talebeleriyle, daha birkaç hafta evveline kadar adı bile çoktan unutulmuş olan Fethi beyin arkasına düşmüştü.

Yazıhaneye, artık her zümreden partililer geliyor türlü dertlerini Celil beye döküyorlardı. Murat, her fırsatta bunlarla konuşmuştu. İçlerinde birisi bile olup bitenlerden haberdar değildi.

Üşenmeden, bıkmadan Parti programının deli Nizam tarafından nasıl hazırlandığını, bu işin hangi sebeplerden dipsiz olduğunu anlatmağa çalışıyor, başka başka kelimelerle şu cevabı alıyordu:

— Aldırmaaaa... Altı üstünden belki iyi çıkar!

Bu söz, usanma, halden memnun olmama, değişiklik isteme alâmetiydi. Korkunç tarafı, istenilen değişikliğin şekli ortada yoktu.

Şimdilik (Mustafa Kemal) adı pek ileri sürülmüyor, hiç kimse ona karşı olduğunu söylemeğe cesaret edemiyordu. Halbuki, en aptallar bile bu ayağa kalkışın doğrudan doğruya onun şahsını kastettiğini anlardı. Cumhuriyet'tenberi olup bitenlerden memnun kalmamış kim varsa cümlesi muhalefette birleşivermişlerdi. Arada «Fes geri gelecekmiş!» «Tekkeler açılacak, tabi!», «Canım Arap harfleri!

Az kalsın cümlemiz kapkara cahil olayaz-dık!», «Nedir bu kadınların açık saçıklığı? Daireleri karılar tutmuş, erkekler işsiz dolaşıyor!» sözleri de dolaşıyordu.

Murat, kurtuluştan beri 8-9 sene ancak geçtiğini hesapladığı zaman adeta korkuya kapıldı. Bu kadarcık bir müddet içinde, bu millet, Mustafa Kemal'i, bütün inkılâplarıyla beraber nasıl, neden inkâra kalkıyordu?

Hele bu sabah, artık korkmağa da, sinirlenmeğe de fırsat bulamamış, şaşırmıştı. İçeri birdenbire bir sürü kılıksız, kıyafetsiz, traşları bir parmak uzamış, ter kokan, gözleri öfkeyle kararmış herif girdi.

Parti merkezinden Celil beye yollamışlar.

— Siz nesiniz?

— Kasımpaşa odun iskelesinde hamalız bey!

— Ne istiyorsunuz?

— Bizi işten çıkardılar.

— Kim çıkardı.

— Hükümet!

— Neden?

— Serbest Fırka'danız da!..

— Ne yaptınız?

— Fırka'ya kaydolduk!

— Daha mı iyi?

Celil beyin kendilerinden olması, Murat'ı da öyle far-zettiriyordu. Kapıya korkarak bakıp akıldaneleri olan -Tepesini usturayla kazıtıp kenariarında çerçeve saç bırakmış- karayağız Kürt:

— İyi olmaz mı? dedi. Yere batsın namertler!

— İyi olduğuna iyioe kanaat getirdiniz mi?

— Bunlardan beteri olmaz! Din yok, iman yok bey... Merhamet yok!.. Gâvur bunlardan iyi...

— Demek Serbest Fırka kazanırsa... Yaşayacak mıyız?

— Biz fıkarayız bey!.. Biz, bizi semerden kurtarmayacaklarını biliriz. Senin gibi efendilerin masasında gözümüz yok... Lâkin (Halk)tan çok çektik. Biraz da bu hükmetsin! Görelim bir... Değişsin yahu! Bu da Allah'ın emri değil ya... O paşa olmasın da biraz da bu Paşa olsun.

Celil bey, bir haftanın içinde belli belirsiz zayıflamıştı. Gene telâşla içeri girdi. Kalabalığı görünce, durakladı:

— Hayrola! diye sordu.

Oturanlar zıplayıp kalktılar. (Hazırol) vaziyetine geçtiler. Akıldane meseleyi anlattı. Merkezden buraya göndermişler:

— Bizi alacakmsşsın da Vilâyete götürecekmişsin! Vali bizi tekrardan işe koyarmış!

— Merkezden böyle mi söylediler?

— Evet!

— Kendileri neden götürmüyorlar?

— Onlar da götürüyor. Biz elli kişiden fazlayız. Sana ondört kişi geldik... Celil bey Murat'a, çaresizlikle baktı:

— Ben şaşırdım yahu! diye öfkelendi. Bu nasıl Par-

630

tü Hasmın Valisi bize rahmet mi okur? -Fazla söylemiş gibi sustu:- Hele gidelim! Peki! dedi.

Döndüğü zaman büsbütün öfkelenmişti. — Karagöz oynuyoruz ötesi yok, dedi, herifleri tekrardan işe aldılar. Peki neden çıkarıyorlar? Deli Celil beş lira otomobil parası versin diye mi?

— Otomobille mi götürdünüz?

— Manga koluyla götürecek değilim ya.. Serde ittihatçılık var. Bir de Babıali'yi tekrardan basmağa gelmiş mi desinler. Ne belâya çattık bilmem ki... Beni arayan...

— Parti merkezinden sordular. Uğramanızı rica ettiler.

— Hoppala! Tamam! Biz bu yazıhaneyi kapatsak gerektir. Mahkemelere de yüzüm kalmadı. -Sesini alçaltti:-Bereket hepsi Serbest'e taraftar. Gizli din taşıyoruz. Yoksa hiç böyle talik ederler miydi? Davaları tekmil kaybederdik maazallah...

Celil bey gidince, çoktanberi görünmeyen Hamdi bey geldi.

Murat onu görür görmez evvelâ telâşlandı, sonra sevindi. Telaşlanmasının sebebi: Bütün tanıdıkları ve sevdikleri gibi Hamdi beyin de Serbest Fırka taraftarı olma-sındandı. Buna karşılık kendisinin Halk Partisini tutmasının makûl bahanesini üç, dört gündenberi nihayet bulmuştu. «Babam Kuvayı Milliyeciydi! Kuvayi milliyeci olarak kanını döktü. Ben babamın bu en şerefli işini n'olursa olsun takibe mecburum!» diyordu. Her ne kadar

Ertuğrul Hikmet olacak lâf ebesi, buna da cevap bulmuş: «Rahmetli Mahir amcam! İşlerin bu hal almasına razı mıydı bakalım? Bir de ölmüş adamlara iftira etme muvafık!» demişti ama Murat'ın yüreği eskisinden daha ferahtı.

Hamdi bey elini uzattı:

— Bu senin patronla geçinemiyoruz Murat bey, dedi, galiba seninle de artık geçinemeyeceğiz!

— Neden? Zannetmem!

— Neden olur mu? Burası Serbest Fırka ocağı olmuş. Bizse Halk Partisindeniz! Murat evvelâ anlayamadı, sonra inanmadı:

— Halk Partisi'nden mi? Sahi mi?

— Elbette!

Murat, ümitsiz ümitsiz baktı. Biraz şüphelendi. Ve nihayet Hamdi beyin ciddi söylediğini anlayarak sevinçle davrandı:

— Sahi mi? Halk Partisi'nden misiniz? Hay Allah razı olsun!

— Ne var?

— Ben de Halk Partisi'ndenim. Yahu! Bir sevindim ki...

Şaşırmak sırası Hamdi beye gelmişti. O da karşısındakinin alay edip etmediğini araştırdı. Halk Partisi'nden yana olmak bugünlerde o kadar inanılmaz bir haldi.

— Peki Patron?

— Patrondan bana ne? Patronluk başka bu iş başka...

— Orası da doğru ya... -Güldü:- Öyleyse Ertuğrul beye çekişirsiniz!

— Hiç sorma! Herkes onunla beraber. Canım sıkılıyor.

— Aldırma! -Sesini alçaltti:- Bu bir oyun! Yakında göreceksin. Biz kazanacağız! Kurulmuş bir düzen kurulmuş düzendir. Doğrusu ben de evvelâ (Ne biçim iş!) dedim. Sonra bizim merkez memuru çağırmış. İyi adamdır. Görüştük. Meseleyi açtı. (Sakın haa!..) dedi. Benim siyasete aklım zaten ermez! O gelmiş, bu gitmiş. Sonra mahallede ileri gelen külhanbeylerini topladık. Şimdi intihabatta hepimizin vazifesi var... Sen hiç merak etme... Evelallah, haklarından geliriz.

— Merak etmiyorum... Lâkin insan kızıyor.

— Kızmaz mı? Birşey bilseler canım yanmaz! Hepsi de benden beter!.. Dün parti reisi çağırmış, konuştuk. Mahallenin ahvalini sordu. (Kendinize güveniyor musunuz?» dedi. (Sayende güveniyoruz! Reyle olursa reyle, zorla olursa zorla...) dedim. Güldü. Masraf için bir miktar para verdi. Kazanırsak ellişer lira var. Şehzadeba-şı'nda nasılsınız?

632

— Bilmem. Ben yatmağa gidiyorum. Sabahleyin de buraya geliyorum.

— Orası da iyidir. Çakır Mehmet, Kürt Recep, Şükrü falan hazırlar... Hele bizim mahalleyi görsen, ne kadar yürekli delikanlı varsa kahvede toplanıyoruz. Ser-b&st'çiler domuz gibi bakıyorlar. Hoşuma gidiyor bir taraftan da... Vakit geçiyor. Herifler de boş oturmuyorlar. Nafi bey çağırmış gittim. (Hamdi bey, oğlum dedi, biz senden eminiz. Lâkin arkadaşlar Halk'çı olduğunu söyledi- • ler. Ben inanmadım!) dedi. (İnan efendi baba, dedim, ben Mustafa Kemal Paşa'dan ayrılamam!) dedim. (Biz de Mustafa Kemal Paşa'yla beraberiz!) demez mi? Kör döğüşü âdeta...

— Mustafa Kemal Paşa hakkında parti reisi ne söyledi?

— Ne söyleyecek? Mustafa Kemal Paşa, Halk Partisinin 1 numaralı âzası... dedim ya... Bu bir oyun... Hayret bey (Ben ikisinde de yokum) diyor, doğru mu?

— Evet! O karışmıyor!

— Bilirim. Zaten karışmaz. Sormama sebep: Bütün çocuklar bizden taraf. Onu da

Halkçı yaptılar mı? diye... Bu akşam kahvede buluşalım da Ertuğrul Hikmet beyi kızdıralım...

— İyi olur!

— Hiç korkma, iddiaya gir... Belediye intihabatınt mutlaka biz kazanacağız. Ben yerinden haber aldım. Ertuğrul beyin bir rakısını içelim.

— Fena fikir değil...

— Nasıl işler? Alıştın ya artık!

— Alıştım.

— İkisi de senden memnunlar. Kaç kere teşekkür ettiler.

— Eksik olmayın! İyiliğinizi hiç unutmayacağım!

— Ne iyiliği. Vallaha darılırım... -Aklına birşey gelmiş gibi durakladı:- Hani senin bir Ali vardı. Şu güzef oğlan!..

— Rica ederim...

— Yok canım namuslu diyordun... Galata köprü-

sü'nden betermiş. Hayret beye kadar düştükten sonra , artık gerisini hesapla! Geçen gün bir yerde rastladım. Konuştuk. Seni burada görünoe neye uğradığını şaşırmış, «Bir aralık Murat ağabeyimin boynuna sarılmak aklıma geldi. Döver diye korktum!» dedi. «Sakın haaa... Vallaha döverdi!» dedim. İyi demiş miyim?

Murat: «O da mı Halk Partisi'nden... O da mı bizden?» diyecekti. Somurtarak sustu. Peki! Babası Mahir efendi i(ile bütün bu adamların,

Hamdi beylerin, mahalle kopuklarının uzaktan yakından ne münasebeti olabilirdi? Mustafa Kemal Paşa, kala kala bunlara mı kalmıştı?

Büyük bir telâş içinde, Hamdi beyin söylediklerini anlamağa çalışıyordu. Yarın gazetesini taşlayacaklarmış da, parti reisi müsaade etmemiş. Arif Oruç'un maiyetinde de beş-altı tane külhanbeyi bulunuyormuş. Herif muhalefetten kazandığı paraları barlarda, kerhanede su gibi sarfediyormuş.

— Halbuki, eşek, diyordu. Bu sel her zaman böyle akmaz! Otuzbin satıyorsun! Günde en az bıraksa yedi-yüz, sekizyüz lira bırakır... Bir, iki apartman demek... Sonunda lâzım olacak!

Bir başka münasebetsizlik daha vuku bulmuştu. Burhan Cahit denilen rezil, Halk Partisi'ne ait Karagöz gazetesini çıkartıyormuş. Serbest Fırka zuhur edince ne yapsa iyi:

— O çarşamba Karagöz'ü çıkarmamış. Yerine (Kör-oğlu) isminde bir başka gazete çıkarmış. Karagöz'ün bayi listesi elinde ya... Onlara yolluyor. Birer de mektup. «Bundan sonra (Karagöz) yerine (Köroğlu) basılacak» diyerek... Şimdi Karagöz'ü çıkarmak için muharrir arıyorlar. Duyduğuma göre Ankara'dan Aka Gündüz gelecekmiş...

Murat'ın keyfi kaçmıştı. Hamdi beye belli etmemek için akla karayı seçti.

Adliye dönüşü tramvayda gene etrafa kulak veriyordu. Bu suretle efkârı umumiyenin temayülünü günü gü-

nüne, hatta saati saatına öğrendiğine kaniydi.

— Peki, millet ne kazanacak? Hep puşt kavgası!

— Millet mi? Becerebilirse çok şey kazanır!

— Ne, meselâ?

— Birader, düşman yekpareyken mi daha kolay yenilir, parçalanmışken mi?

Benee, şimdi ikiye ayrıldılar. İlerde, dörde, beşe, yüze ayrılırlar. Çarpışır, çekişir yıpranırlar. Aralıkta belki boynumuzdan bu boyunduruğu çı-karırrz.

— «Baba cennetliksin!» demiş. «Oğlum hiç umamıyorum!» demiş. O hesap, hiç umamıyorum.

— N'apacaksın? İşte başka çare yok!..

Ayakta duran iki delikanlıdan birisi, tramvaya yeni binen bir genç kadını göstererek güldü:

— Nah bu da sizden?

— Neye bizden oluyormuş?

— Canım neyesi var mı? Serbest Fırka'dan olmasa göğsünü memelerine kadar açar mı?

— Demek sen ona mı aldandın? Hay aklına şaşayım. Tam sizden... Halk Partisi'nden...

— Sebep!

— Yüreği yanıyor. Yakasını çekip yırtmış... Eyvah! Bir hal oluyorum, diyerek...

— YakıştıramadınL

— Öyle bir yakıştırdım ki... Sonra baksana ağız da. tırnakları da kan içinde... Milletin derisini yüzmüş, ciğerini yemiş... Halk Partisi, tamam!

— Sus yahu? Yavaş söyle! Sen de bu işi iyioe ciddiye aldın!

Murat'ın can sıkıntısı büsbütün arttı. Siyasî dedikodunun, parti mücadelesinin ne belâlı şey olduğunu yeni yeni anlıyordu. Üç dört gündür her sabah niyet ettiği halde. Aliye hanımefendilere gidememişti. Reçina'dan kurtulursa kahveye koşuyor, lüzumsuz, neticesiz, karmakarışık bir münakaşayla gece yarısını edip hastalanmış gibi yatağa düşüyordu.

Kendisine bile henüz itiraf edemediği bir kanaata doğru gitmekteydi. Ertuğru! Hikmet de, kendisi de, hiç-

bir esaslı netice elde edemiyorlardı. Çünkü ikisinin bulunduğu yerde de ciddiyet yoktu. Ciddiyetle hiçbir alâkası görünmeyen bir meselenin nasıl olup böyle aynı zamanda bir millet hayatının istikbalini, bekasını, hatta her şeyini tayin edecek mertebede ehemmiyet kesbettiği-ni bir türlü anlayamıyordu. (İnsan muharebede şakadan öiür!) diye bir söz okumuştu. (Muharebe) ve (Ölüm) bile, çok defa (Şaka) haline geliyorsa, (Ciddi) denilen ne idi?

Bir aralık İbrahim Rıza'ya hak verdi. En iyisi, kendine bir meşgale bulup dünyadan, elini, eteğini çekmek! diye düşündü. Zaten eski adamlar ne demişler? «Ayağını sıcak tut... » Falan, filân!... Ertuğrul Hikmet, bunu da, hatırladıkça beğendiği fakat yüzüne karşı pek de kabul etmeğe yanaşmadığı bir cevap bulmuştu:- «Ah onlar da seni bıraksalar. Şiir yazmaya oturursun! Harbe davet ederler. Bırakmazlar ki...»

Hanın kapısı önünde uzun boyu, kederli, usanmış yüzüyle Necip'i görünce şaşırdı:

— Hayrola dedi. Senin bizim sokakta ne işin var?

— Ne işim varmış?.. Yahu sabahtanberi başım döndü. Bir müddet avukatınızın adını hatırlamağa çalıştım. Bana kalsa hatırlayamam! Zorladılar.

— Kim?

— Zorladılar. Bu sefer de telefon rehberinde adresini aradık. Telefon ettik. Cevap çıkmadı. Bu sefer de beni yolladılar. Yarım saattir bekliyorum.

— Kim canım?

— Fatma hanım!

— Nerede kendisi?

— Muhallebicide oturuyor?

— Ne var? Birşey mi olmuş?

— Bilmiyorum. Bana söylerler mi? Biz deli güllâtti-cisiyiz! Haydi yürü!

— Bir dakika... Siz buraya gelseniz...

— Gelmiyor. Ben de söyledim. Utanıyormuş. Sizi mutlaka görmeliymiş... Birşeyler efendim?

636

— Öyleyse, sen haydi git... Yalnız kalması icap etmez! Ben şimdi işimi bitirir derhal gelirim.

— Geç kalma! Benim canım sıkılıyor.

— Kalmam... Dursana! Nereye? Hangi mahallebici olduğunu söylemedin!

— Poğaçacının bitişiğinde... Allasen bekletme... Ben lâf bulamıyorum. Benimle alay ediyorlar. Sana şaşıyorum! O lâkırdıları bir yerden mi ezberliyorsun?

— Tabi! (Adâb-ı Muaşeret) kitabından...

— Bilmem ki bir tane de ben mi alsam! Büsbütün mü şaşırırım!

Murat arkadaşının arkasından sempatiyle baktı.

Fatma'nın kendisini böyle uzun uzadıya bekleyerek neye aradığını merak etmeği aklına getirmeden, bu işe memnun olmuştu. Kac gündür kalkıp gidemeyişinin sebebi şimdi açıkça anlaşılıyordu. Taksim Bahçesindeki tesadüften sonra Aliye hanımın teyzesini görmeğe utanmıştı.

Yukarı çıktı. Celil beyden izin istedi.

Adamcağız, iyice bunalmış bir tavırla :

— İsabet, isabet, dedi, kapayalım da gidelim... Deli olacağım... -Bu sözüne kendisi de güldü:- sanki değiliz de... Mamafi, bu akşam martaval dinlemeğe de, martaval söylemeğe de takatim yok... Haydi çabuk savuşalım:

Murat, (Martaval) dan ziyade, Recina'ya takılmaktan korkuyordu. Bu sözü

ikiletmedi.

Fatma her zamanki gibi pek şık ve pek ciddiydi. Bu ciddiyette Murat daima bir parça gurur sezer, beğenirdi. Nitekim hiç beklememiş gibi:

— Boniur! diye elini uzatmıştı.

— Geç mi kaldım? Ne vardı? Bonjur!

— Hiç! Sizi götürmeğe geldim. Başka çare bulamadık. Annem görüşmek istedi.

— Hay hay! Başüstüne... Ben de kaç gündür gelmek istiyordum.

637

— Öyle mi? Müsaade ederseniz Necip beyi gönderelim! Nerdeyse can sıkıntısından ölecek!

Necip (Estağfurullah) mânasına birşeyler mınldan-dı. Yüzü müşküle düştüğü zamanki sevimli halini almıştı.

— Evet, gitmeliyim, diye kalktı.

— Muallâ'ya, Süheylâ'ya selâm ederim. Mersi! epey yoruldunuz! Murat bey de selâm eder mi?

— Tabi... Hürmetlerimi söylersin! Süheylâ hanımın valdelerinin ellerini

öperim.

Bir taraftan da Necip'le beraber neden kalkmadıklarını düşünüyordu.

— Birer dondurma yiyelim mi? diye sordu.

— Peki! Dinlenirsiniz! Pek yorgun görünüyorsunuz!

— Ben mi? Neden?

— Bilir miyim? Annem, sonra pişman oldu. (Acaba kabalık mı ettik?) diye üzüldü.

— Anlayamadım

— O gece masanıza oturmadığımız için... Bize gücenmediniz ya...

— Hayır! -Bir an düşündü:- Sesinizi birdenbire duyunca boş bulundum. Sonra... Yanınızda erkek olduğunu da ilk bakışta anlayamadım. -Gözlerini indirdi: - Çok güzel bir zabit!

Sanki pek mühimmiş gibi nefesini keserek cevap bekledi. Fatma her zamanki kibirli sesiyle:

— Bu sizin fikriniz mi? Yoksa o geceki ahbaplarınızın fikri mi? diye sordu.

Murat, başını süratle kaldırdı. Hayretle baktı:

— Hangisi? -Kendisini aynı süratle topladı. Zabitin güzelliği sözü mü?

Benim fikrim!

— İyi öyleyse... Ben arkadaşlarınızın zannettim de...

— Hayır! Benim arkadaşlarım, ben yanlarındayken başka erkeklerle bu

kadar meşgul olamazlar.

— Neden?

— Yasaktır. Ben sizin her zaman tuhaf bulduğunuz adamım!

— Öyleyse... Sizin de güzel bulduğunuz zabit anne-

min pokerci ahbaplarindandir. O sizi benim gibi tuhaf bulmadı. Herhalde arkadaşlarınızı tanıyor olmalı. Bize bunu açıkça söylemedi ama... -dedi ki:-«Ben bu Murat beyi neden tanımıyorum?» dedi. Ben bu sözü arkadaşlarınıza bakınca sizi mutlaka tanıması lazımmış mânasına aldım. -Güldü:- Mamafi o gece halinize gıpta edenler çoktu. Erkekler bunu hiç de saklamadılar. Yanımızdaki masada oturanlar hep sizden bahsettiler.

— Onlar tanıyorlar mıymış?

— Onlar arkadaşlarınızı da tanımıyorlardı. Birisi : «Bu gece, dünyanın en mesut erkeği şu nefti elbiseli delikanlıdır,» dedi. Bir müddet sonra «Mustafa Kemal görmesin!» diye mânâsız görünen bir lâf ortaya attı. Arkadaşları sordular: «Baksanıza dedi, nefti elbiseli delikanlı iki tane dünya güzelinin ikisini birden seviyor. Deminden beri dikkat ettim. Muamelesinde zerre kadar fark yok! Onlar da bundan memnun! Öyleyse bu hal düpedüz (Ta-addüd-ü zevcat) oluyor ki... Mustafa Kemal razı gelmez!» Diğerleri güldüler. «Artık Serbest Fırka var. Kabildir,» dediler.

— Çok iyi görmüşler. Birisi ablamdı. Birisi yazıhane; arkadaşım... İkisi de benden bir başka muamele bekliyorlardı.

— Ablanız mı? Rahmetli Canseza teyzenin kızı olduğunu bilmiyordum. Hem öyle bir kız ki kendi yaşında; var.

Murat, güldü.

— Evet, dedi, rahmetli Canseza hanım böyle bir kızı olduğunu bilemezdi. Çünkü Tamara ablam Rusya'da doğmuştur. Memlekete geleli on sene oluyor.

— Bir Rus ablayı Ayşe'ye pek zor anlatabileceksiniz. Ayşe'yi hatırladınız mı? Doktor Lûtfi beyin kızını...

— Evet!

— Matmazel Safo'yu beğendiği, müdafaanızı da kabul ettiği halde, hâlâ yadırgadığını zannederim... Matmazel Safo nasıldırlar?

— Sahi! Haberiniz yok! Öldü... Biliyor musunuz?

/ li!

Fatma gözlerini kırpıştırdı. İnanmayacak gibi oldu. Sonra :

— Sahi mi? Çok üzüldüm, dedi, neden? Hiç de hasta görünmüyordu.

— Birdenbire... Tifodan... Kurtaramadılar...

— Vah vah! Ben de bizi tamamıyla başka sebeplerden ihmal ettiniz diye darılmıştım. Başınız sağ olsun Murat ağabey!.. -Elini Murat'ın eli üzerine koydu:- Çok üzüldünüz mü?

— Çok!

— Değerdi... -Birşeyi hatırlayarak yüzüne bir tuhaf baktı:- O gece... Pek kederli görünmediniz yani ben bir-şeyden şüphelenmedim.

— Ne bileyim? Bazısı buna (Katı yüreklilik) der. Bazısı (Kuvvet alâmeti) sayar. Ben (Asıl zaaf budur,) diyorum. Tamara abla ile matmazel Reçina, felâketi duyup toeni teselliye koşmuşlardı. Onları da kederlendirmemek için cehdetmiştim.

Demek becerebilmiş miyim?

— Çok güzel becerdiniz! Hatta bir aralık, annem: «Peki bize getirdiği küçük esmeri n'apmış?» diye sordu. Güzel dediğiniz zabit de: «Bunların arasına hiçbir esmer yaraşmazdı» diye cevap verdi.

Murat, esmer bir kız olan Fatma'nın yüzüne dimdik baktı.

— Sahi! Böyle mi söyledi?

— Aynen! Evet!

— Halbuki ben, Safo'yu bilmem ama, sizi o gece arkadaşlarımın arasında pek yaraşır bulmuştum.

— Teşekkür ederim. Herkesin kanaati bir olmuyor ki... Bahusus... Şimdi başka parti de var.

— Rica ederim... Bir de sizinle parti meselesi açmayalım!

— Kabii mi? Meselâ, şimdi bonjurdan evvel bir sual var? «Hangi partidensiniz?» diyorlar.

— Öyleyse ilk ve son defa bitirelim: «Ben Halk Par-tisi'ndenim!»

— Ciddi mi söylüyorsunuzl Öyleyse siz ikincisiniz!

— Ne ikincisi...

640

— Halk Partisinden olduğunu söyleyen ikinci insan... Bütün millet ya (Serbest) diyor, yahut (Benim alâkam yok!)

— Birincisi kim? Terbiyesiz zabit mi?

— Hemen kızmayın canım! Terbiyesiz değil, haki-katperest... Birincisi bizim Ayşe. O Mustafa Kemal Pa-şa'ya tapar!..

— Haklıdır. Ben de taparım! Siz Fatma?

— Kimseye hamdolsun tapmıyorum.

— Partiden bahsettim.

— Hiç aklım ermiyor, erdirmeğe de çalışmıyorum. Tanıştım tanışalı Necip'le mutabık kaldığımız biricik fikir bu... Demin konuşurken böyle

olduğunu anladım da şaştım. Gidelim mi? Bir yere telefon etmek isterseniz ben beklerim.

— Hayır! Nereden aklınıza geldi?

— Yemekte bizde olacaksınız da...

— Bir şartım var. Annenizden izin alıp Taksim bahçesine bu sefer beraber gideceğiz! O gece erkeklerin haset ettikleri delikanlıyı bir misli daha kıskanılır hale getirmek için... Olur mu?

Bunu söylediğine derhal pişman oldu. Fatma gülümseyerek baktı.

— Mersi! dedi, başka bir geceye kalsın! Bana karşı her zaman böyle şefkatliydin Murat ağabey!

İkinci defa söylenen (Ağabey) sözü Murat'ı bir kat daha mahcup etti «Rezil bir zanpara olup çıktık! diye düşündü, ahlâksız olduk! Hayallah!

Fatma (Tramvay'la gidelim!) diye ısrar ettiği halde. Murat bir otomobil çevirdi. Kazancına göre çok para sar-fetmeğe, işe başlar başlamaz iyi giden talii sayesinde biriktirdiği ve eşya almağa bir türlü kıyamadığı birkaç yüz lirayı da harcamağa başlamıştı. Böyle lüzumsuz masraf yaptıktan sonra pişman oluyor, bir daha ihtiyatlı davranmağa karar veriyor, hiçbir zaman da bu kararında dura-

mıyordu. Eğer böyle devam ederse bir, iki ay sonra yalnız maaşla geçinmek zorunda kalacak, bu da pek sıkıntılı olacaktı.

Yan gözle Fatma'ya baktı. Profilden bir erkek çocuğa benziyordu. Ona bu benzerliği veren şey, herhalde, eski-denberi yüzünde görmeğe alıştığı bu gizli keder olsa gerekti. Sahi! Fatma'yı hiçbir vakit, diğer yaşıtları gibi bol neşeli, kahkahalı hatta heyecanlı görmemişti. Eskidenberi annesi, tombulluğundan gelen bir serbestlikle, girdiği odaları doldurur, hiçbirşeyi

umursamaz zannedilirdi. Anne ile kızın birbirlerine zerre kadar benzememelerine de şaştı. Galiba Fatma babasına çekmişti.

«Bunu ben mi kederlendirdim? Neden diğerlerini kolayca güldürdüğüm halde, Fatma'yı neden neşelendiremi-yorum?»

— Sizi iki tane sahici şairle tanıştırırsam, memnun olur musunuz?

— Bunların sahteleri de mi var?

— Bana var gibi geliyor. Bakınız nasıl? Şaire eskidenberi derlitopluluğu, muvazeneli yaşamağı yaraştıramı-yoruz. Bizimkiler hiçbir zenaatta o zenaat erbabı arasında raslanamayacak kadar birbirlerine zıt tiplerdir. Meselâ, birisi uzun, birisi kısa! Birisi tombalak, birisi zayıf, birisi barut gibi sert, birisi pamuk gibi yumuşak, birisi bizde henüz pek derbeder olan gazeteciliği bile istiklâline, hürriyetine uymayan bir disiplin sayar, öteki aylıklı askerdir. Birisi şiirlerini ufacık kâatlara, gazete kenarlarına, cigara paketi arkalarına yazar, ezberleyince bunları da derhal defeder, öteki kenarı yaldızlı defterler kullanır. Bütün işi şiirlerini mütemadiyen bir defterden diğer deftere özenerek temize çekmektir. Birisi çok kere, kendi şiirlerini bile başkasının imişler gibi okur. Böyle hareket etmeği de bir küflet sayar. Diğeri yalnız tamamlanmış, eserlerini değil yeni bir kafiye bulduğunu dahi, söylemek için İzmit'-den İstanbul'a gelir.

— Arkadaş mıdırlar?

— Onları ekseriya ben bir araya getiririm. İkisinin de çanı sıkılmaz. Bunu arkadaşlık mı sayarsınız?

642

— Eh Sayılabilir... Evet! Tanışmayı isterdim. Ama daha evvel şiirlerinden birkaçını görmeliyim!

— Size bunlardan birisinin bir genç kız için yazdığı akrostişi getiririm! Fatma isminde bir kız için...

— Oldu mu canım? Şaka ettiğinizi evvelce söylese-nize! İbrahim Rıza bey mi bunlardan birisi?.. Ben ondan pek hoşlandım. Diğerini de tanımak isterim. Adı nedir?

— Ertuğrul Hikmet!

— Şiirlerini bir yerde neşretmiyor mu?

— Hayır! Şimdilik ezberliyor.

— Durunuz hatırladım. Matmazel Safo'nun (Ertuğrul ağabey!) diye bahsettiği zat mı?

— Evet!

— Ölümü onun üzerinde nasıl tesir etti?

— Cok sert... Sanki kabahat bendeymiş gibi, benimle üc gün

karşılaşmamağa çalıştı. Karşılaştığımız zaman da bir türlü gözgöze gelmeğe tahammül edemedi. Sonra da özür diledi: «Bazan düşünüyorum, dedi, birisini çok

seversek onu ölüme vermeyebiliriz. Hiç değilse bir müddet! İşte bu sebeple ölü sahibine âdeta kızıyorum! Vazifesini yapmamış sayıyorum da.. »

— Lirik bir şair olmalı!

— Bilâkis... Heccavdır. Aruzla insanı öyle güzel hicveder ki... Öteki şiirlerinde de bilâkis benim çok hoşuma giden bir erkeklik var. Neden kederlisiniz Fatma?

— Ben mi? Hiç de kederli değilim!

— Hayır! Kederlisiniz! Size ben mi üzüntü verdim diyeceğim? Çok

eskiden, çok küçükken de böyle bir haliniz olduğunu hatırlıyorum. Kendinizden rahatsızlık hissettiğiniz olmuyor ya...

— Hayır! Şey istiyorum. Bir küçük ev... Sakin bir ev... Kapıyı hiç kimse

çalmamalı... Ne postacı, ne bakkal çırağı, ne dilenei... Yahut da herkes gelmeden evvel bana bir usulle haber vermeliler. İşte bu usulü bir türlü bulamadım. Telefon da olmuyor. Zil sesiyle bir felâket haberi alacakmışım gibi derhal heyecanlanıyorum. Budalalık ama...

— Değil... Asıl insan gibi yaşamak istiyorsunuz. He-

643

pimizin böyle bir sükûneti özlediğimiz zaman olur. Lâkin bizlerde bu arzu, yorgunlukla beraber geliyor. Sizde tabii mi?

— Çok... O kadar tabii ki... Gayrıtabii dahi denebilir!

Murat: «Orada kendinizi birisiyle bir arada mı düşünürsünüz?» diye soracaktı. Kendisini zaptetti.

Zaten de eve yaklaşmışlardı. Eskidenberi çok çekindiği Aliye hanım teyzesiyle karşılaşmağa giderken bilhassa Taksim Bahçesi'ndeki tesadüften sonra bu kadar sakin oluşuna hayret etti. Bu sakinlik herhalde Tamara'-nın belki de kıskançlıktan söylediği fena sözlerden geliyordu. Aylardan sonra İbrahim Rıza ve Safo'yla gittikleri günü hatırladı. Aliye hanım teyzesi hep o neşesine rağmen daima mağrur, hiçbir vaziyette gururunu unutmaz, kendisine mutlaka hakim güzel kadındı. Murat onun yüzüne hiçbir zaman dikedik bakamamıştı. Zaten Aliye hanım teyzesiyle Naile Sultan, hayalinde ekseriya birbirine karışan iki yüksek, erişilmez, anoak lütuf beklenir kadındı.

— Aliye hanım teyzem beni neden çağırıyor?

— Bilmem. Bir iş konuşaeakmış.

— Sakın, şey için kulaklarımı çekmesin...

— Ne için?

— Taksim bahçesinde bira içtiğim için...

— Biz de bira içtik... Korkmayın... Değil sanırım!

— Beni müdafaa etmenizi rioa ederim. Orada olunuz... loap ederse arkanıza saklanırım.

Fatma gülümsedi. Yanakları çukurlaşmıştı. Murat:

— Bakınız, Fatma! dedi, size bir nasihat! Rica ederim, çok çok gülmeğe çalışınız! Öyle iyi gülüyorsunuz ki... İnsan içinin yıkandığını hissediyor!

— İşte geldik...

Aliye hanımefendi, kesik kumral saçları, uzun etekli ipek robuyla gene eskisi gibi şahaneydi. Murat'a asla

644

ihtiyarlamayacak gibi geldi. Koşup elini öptü. Kadın :

— Nihayet birisini mi yollamalı? diye gözlerini kısarak baktı, mamafih neden bu kadar hakikatsiz olduğunu artık anladık!

Fatma :

— Kederi varmış anne! dedi, bu seferlik feci bir mazeret. Hani Matmazel Safo'yu hatırladınız mı? Bize beraber gelmişlerdi. Bir de şair arkadaşıyla...

— Evet! N'olmuş?

— Ölmüş. Murat ağabeyim pek kederli.. Baksanıza!.

— Vah vah! Üzüldüm. Oturunuz Murat! Pek mi seviyordunuz? Hastalığı neydi? Ama, Taksim Bahçesi'nde neşeli gibiydiniz! Ne tuhaf matem tutuyorsunuz!

Fatma, uzak bir sesle :

— Bu da bir kahramanlık, diye alay etmeden konuştu, yanındakilere azap vermemek için... Anladınız mı?

— Yanındakiler! Onları nerden buldunuz bakayım! Size doğru birşey söyliyeyim mi? O geceye kadar buraya sevgilinizle beraber geldiğiniz halde sizi hâlâ çocuk sayıyordum. O gece dikkat ettim. «Murat'ı küçükken tanımasaydım, bu karşımdaki delikanlıyı nasıl seyrederim!» diye düşündüm. Kederlendim. Bana iyice ihtiyar olduğumu anlattınız.

— Hayır! O kadar gençsiniz ki... Ben de size aynı düşüncelerle baktım. Sizi tanımasaydım Fatma'nın birkaç yaş büyük hemşiresi zannederdim. Zaten arkadaşlarım da evvelâ öyle sandılar!

— Sahi mi? İşte buna sevindim. O kadınları nerden tanıyorsunuz?

— Yazıhaneden...

— Refik bey iyi tahmin etmiş...

— Refik bey mi?

— Yanımızdaki zabit... O kadar çok insan tanıyor ki... «Bunda bir iş var!» dedi. Ben de sizin pek uslu bir çocuk olduğunuzu söyledim. Fatma avukatınızın adını bildirince, «İşi anladım! dedi, Celil bey meşhur kadıncıdır. Madamla matmazel onun ahbaplarından olmalı. De-

mek iş çıktı. Kâtibiyle yolladı. Ya birazdan kendisi de gelir, yahut delikanlı bunları evlerine kadar götürür!.. » İyi bilmiş mi?

— Tastamam! Fatma :

— Hiç de bilememiş, dedi, güzel madam Murat ağabeyimin ablası...

— Sen ne söylüyorsun?

— Vallaha, işte sorunuz, değil mi? Murat yere baktı:

— İkisi de doğru, diye gülümsedi, Tamara ablayı Ce-lil bey vasıtasıyla tanıdım.

Bana acıdı. Yalnızlığıma acıdı. (Benim küçük kardeşim olur musun?) dedi.

Minnetle kabul ettim. Sahioi ablam olmadığı için her zaman bunun yoksulluğunu hissetmişimdir. Öteki matmazel de yazıhane komşumuz!

Fatma :

— Arada bardağınızı dolduran, cigaranıza kibrit çakan matmazel mi?

— Kederli olduğum için... Merhamet duyuyordu. Kibar kızdır.

Aliye hanım, yüzünü astı:

Uygunsuz kadınlarmış... Böyleleriyle ahbap olmanızı doğru bulmuyorum. Refik beyin söylediğine bakılırsa (Abla) dediğiniz kadın...

— Altın gibi yüreği var Aliye teyze... -Gülümsedi -Murasyedi değilim ki, beni soyacak diye korkayım! Hiç bir tehlikeye maruz bulunmuyorum.

— Refik bey o kanaatta değil, «Ben bu Murat efendiyi tanımıyorum. Beyoğlu'nda gezen birisi olsa mutlak tanırdım. Acemi herhalde biraz dedi, böyle kadınların bin tarakta bezi olur. Zavallının başını derde sokar. Madem ki tanıyorsunuz... Sevaptır, söyleyin!» dedi. İşte söyledim.

— Teşekkür ederim! Beyoğlu'nun hakikaten acemi-siyim! Lâkin Beyoğlu'nda da hiç dolaşmıyorum. Tamara abla ile pazar geceleri buluşuruz. Arkadaşlarla beraber giderim. Bize piyano çalar, şarkı söyler... Memleketinden

bahseder. Mehtap olursa gece yarısından sonra Hacios-man bayırına doğru biraz gezeriz! Hepsi bu kadar... Ma-mafi tekrar teşekkür ederim. (İkaz edilmiş adam iki misli kuvvetli sayılır) diye bir söz var. En ufak tehlikede... Bilir misiniz, ben her zaman korkak bir adamım. Korkak adamlar da çok yaşarlarmış... Fatma değişmek için çıkıyordu. Annesi arkasından seslendi:

— Lütfen bira aldırınız! Bizim Murat kederini öyle dağıtıyor. Adetini bozmasın!

— Rica ederim...

— Yoksa şarap mı isterdiniz! Sizinle böyle konuşmak bir tuhafıma gidiyor ki...

Sofrada üç kişiydiler. Murat, buna memnun oldu. Taksim Bahçesi'nde Fatma ismini söylediği zaman kadınların bardaklarına bira koymakta olduğunu hatırladığı için, soğutulmuş şişelerden kadehleri doldurmak istedi. Fatma müsaade etmedi.

— Ben o sarı saçlı matmazelden... Adı neydi?

— Reçina!

— Bir çeşit zamk! Öyle mi?

— Rejinadır. Biz şaka olsun diye böyle diyoruz!

— Kızmıyor mu?

— Hayır! Zannetmem.

— Ne iyi! Evet matmazel Reçina'dan daha katı kalb-li değilim... Madem ki

böyle bir teselli usulü keşfedilmiş...

Bir müddet sonra Aliye hanım:

— Bakın sizi neden istedim, dedi, avukat yanında çalıştığınızı söylediğiniz zaman aklıma gelmişti. Belki uğrarsınız diye bekledim. Bizim biliyorsunuz, birkaç parça emlâkimiz var. Verdikleri sıkıntı getirdikleri kirayı kat kat geçiyor. Öyle birşey ki... Durup dururken yabancılara mı terkedeyim. Bir

zaman avukata bıraktım, büsbütün içinden çıkılmaz hale geldi. Bir müddet, bir

eski emektarımız uğraştı. Adamcağızı az kalsın deli edeceklerdi. Zaman pek fena... Bunlar da Beyoğlu'nun bir yerlerinde ki, oraya benim de, Fatma'nın da sık sık gitmemiz icap etmi-

647

yor. Bir sürü aslı faslı belirsiz insanla karşılaşıyoruz. Kapıcılar el adamı! Güvenmek olmuyor. Bir keresinde kontu-rato sahtekârlığına bile rasladık. Bazı kiracılar, kimsesir olduğumuzu sezdikleri için aylardır on para vermiyor. Allah razı olsun, bir müddet Refik bey baktı. Lâkin onun da vazifesi mani oluyor. Bir de üniformayla istediği gibi dolaşamıyor. Aklıma geldi: «Madem ki Murat, avukat

kâtipliği yapmakta... Kanunları, nizamları, muameleleri bilir, dedim. Bize de yardım etmeği ister... «

— Teşekkür ederim, iyi düşünmüşsünüz!

— Sizden ricamız... Kapıcılarla tanışırsınız. Kirayı savsaklayan kiracılarla görüşürsünüz! Kapıcılarımızın bir kısmı eskidirler. Emindirler. Onlar topladıkları kiraları bana bizzat getirirler. Bazılarında kapıcı yok. Diğerlerin kapıcıları aybaşlarında dolaşır kirayı toplarlar. Üstüste ayda sekiz yüz lira kadar birşey tutuyor. Tabi, seneliği peşin ödenenler bu hesaptan hariç! Ben size aydan aya toplanan paranın yüzde beşini...

— Rica ederim... Hiç olmadı. Deminki sözümü geri alıyorum... İmkânı var mı?

— Hemen somurtmayın canım! Bu ücret değil! Masraf... Gideceksiniz, geleceksiniz... Mamafih, zor iştir... Ücret kabul etmemek bahanesini iyi buldunuz... Avukat olmuşsunuz iyice.

— Hayır! O maksatla söylemedim.

— Hangi maksatla söylediniz! Sizden zarurî masraflarınızı düşünmeden

böyle bir yardım isteyemem... Bu biraz dolaşıkça ama, basbayağı bizi reddetmek...

— Öyleyse bakınız, nasıl yaparız! Siz bir defter alırsınız. Benim zarurî masraflarımı ona kaydedersiniz! Ne zaman paraya ihtiyacım olursa gelir alırım. Bu suretle bir-şeyler de biriktirmiş olurum. Ne dersiniz?

Fatma:

0 zaman hesabı yüzde yedibuçuktan yapmalı!

dedi.

Aliye hanım kızına gücenmiş gibi baktı ve kendisini

648

hemen topladı. Hakikatte diğerlerine yüzde yedibuçuk vermişlerdi. Refik beye gelince... Aliye hanım onunla hesabı çoktan şaşırdığı için kendisine yeni bir yardımcı arıyordu.

Murat, Fatma'ya hayretle bakarak:

— Siz yüzde beş ile yüzde yedibuçuk arasındaki farkı yoksa biliyor

musunuz? diye sordu.

Fatma sadece :

— Bu sene liseyi bitireceğim efendim! diye cevap verdi.

— Demek lisede böyle hesaplar öğretmeğe başladılar! Ne iyi? Bizim zamanımızda cebir falan okuturlardı. Bunları da pratikte bellersiniz! derlerdi. Rakkamın ehemmiyeti yok. Yalnız ben hakkımı istediğim zaman toptan alacağım!.

Aliye hanım, onun ayda 35 lira aylıkla çalıştığını hatırladı:

— Aldığınız para yetişiyor mu? diye sordu.

— Hiç kimseye muhtaç olmuyorum.

— Ne iyi! Hem de hanımlara Taksim bahçesinde bira ziyafeti veriyorsunuz! Bereketli bir para...

Fatma öksürdü. Annesinin böyle patavatsızlıkları vardı. Bunu da her zaman küçük gördüğü insanlara karşı yapar, hislerini saklamağa gayret etmezdi.

Murat, bir kaşını kaldırdı:

— Sormayın, dedi. Güldü. Az kalsın, şampanya içirmeğe mecbur olacaktım. Bereket versin bahsi kazandım da...

— Şampanya mı? İşte gördünüz mü? Refik beyin söylediği tehlike... Sizi acemi buldular...

— Ben de o sebepten yüzde hissemi siz saklayın dedim ya...

— Bunu açık söyleyebilirdiniz! Peki! Ben saklayacağım... Elbise falan yaptıracağınız zaman söylersiniz... Değil mi Fatma?..

Fatma cevap vermedi.

Babası Mahir efendi, zaferden sonra pekaz yaşadığı müddet içinde, ayda bir kere mutlaka Fatma'lara uğrar -ekseriya Murat'ı da beraber götürür- her

türlü işlerine koşmak isterdi. Bu ziyaretlerden dönerken oğluna her zaman sıkı sıkı tenbih etmişti:

— Aliye teyzene hizmet etmeğe mecburuz. Ölünceye kadar... Ben ölürsem bu evi hiç unutmayacaksın! Aliye teyzen evlense... Fatma evlense... Erkekleri bizi istemeseler... Biz gene Selim amcanın ailesini kollayacağız

Murat, boş gezdiği sıralarda, hele kılığı kıyafeti perişanken bunu aklına bile getirememişti. İşe girdikten sonra kendisini toplamakla geçen ilk aylarda, gene çekingen davrandı. Eğer Refik bey denilen adam hakkında Tamara abladan duydukları olmasaydı, hayatını karma-karışıklığı içinde babasının vasiyetini daha uzun zaman ihmal edecekti.

Aliye hanımın teklif ettiği hizmet, bu evde olup bitenleri daha kolay anlamasına yarayacağından Murat'ı pek sevindirdi. Sevincini biraz bulandıran cihet Fatma'nın işi iyi karşılamaması, memnun olmadığını saklamağa lüzum göstermesiydi. Mamafi bu da Murat'ın göstereceği gayreti ayrıca arttırmağa yaradı.

Aliye hanım, bir münasip zamanda, yazıhaneye uğrayıp umumî vekâletname de vereceğini, şimdilik, kapıcılara ve kiracılara yeni vekilinin Murat isminde birisi olduğunu bizzat bildireceğini söylemişti.

Bu sebeple Murat, emlâki gezmeğe ancak üç gün sonra çıktı. İdaresine terkedilen emlâk, biri küçük, diğeri büyük iki apartıman, iki dükkân ve herbiri oda oda kiraya verilen iki evden ibaretti. Apartımanın küçüğü Kallavi sokağında, büyüğü Tünel başındaydı. Evler, Kalyon--cukulluğu'nda, dükkânlar Galata'da bulunuyordu.

. Murat, işini bizzat kendisine karşı ciddi tutmuş olanak için büyücek bir defter aldı. Bunu çantasına koya-

650

rak yola çıktı. Evvelâ dükkânlardan geçip konturatoları tetkik etti. Kira müddetlerinin başlangıcını, sonunu, kiracıların adlarını, kefillerini deftere geçirdi. Konturatolarına göre adamların borçları yoktu. Aybaşlarında uğrayacağını söyledi.

Kallavi sokağındaki küçük apartımanın ermeni kapıcısı bîçare, hastalıklı bir adamcağızdı, Murat'ı, böyle değişikliklerde, kendisine lütfen hizmet verildiğini zannedenlerin hepsi gibi korkarak karşıladı. Altına iskemle koşturdu. Çay ısmarlamağa kalktı. Bir taraftan da :

— Hamdolsun, bugünlerde iyiyim! diyordu. Hastalığım geçti, gitti. Kışın biraz nezle olduk. Hanımefendi, Allah selâmet versin! «Sen artık bizim işimizi göremeyeceksin Dikran» diye takılır. Bu kiracı milleti namussuz oluyor beyfendi! Kendin bilmez değilsin ya... Ben alış-mamışımf Ben tam 17 sene Bağdat Demiryollarında Baş-kontrolluk yaptım. Cumhuriyet olunca bizi Kumpanya tekaüt etti. İşler karıştı. Elimde resmî vesikalar var. Bir münasip zamanda sana göstereyim de bak... Paris'te avukat tutabilsem, birkaç ay içinde şu kadar yüzbin frank alacağım! Düşün bir kere... Beceremedik... Kiracı milleti, bu zamanda bir hoş olmuş... Sanki evin tapusuna hissedar. -Sesini alçaltti:- Hepsi iyidirler. İlle ikinci kattaki herif... O nargilesine tükürdüğüm... -Etrafına bakıyor, gözleri korkuyla açılıyordu-.- Edepsiz, rezil! Sözünü bilmez.

Allah selâmet versin. Refik bey de biraz yumuşak davrandı. -Göz kırptı:- Belki sen de yumuşak davranırsın! Neme lâzım! Ben pişkin adamım! Gençliğin halinden anlarım. Apartımanımız da bir o var. Ust tarafı kuzu gibidir. Aybaşı, tırınk! Para peşin!

— Peki! O zatla görüşürüz... Konturatolar sende mi?

— Hayır! Hanımefendide...

— Öyleyse şimdi kiracıların adını kaydedelim! Bunu yaptıktan sonra.

— Evlerin kiralarını da sen mi topluyorsun? diye sordu.

— Evet! Orası fakir, fıkara yatağı... Lâkin fakir olmakla hepsi de namussuz değil... O iki evde iki kiraoı

var. Ne çıkarabiliyoruz! Ne de kira alabiliyoruz. Hanımefendi kızıyor. Paşa kızında sekiz aylık birikti. O asilzade bir hanım... Şimdi asilzadeliği de,

hanımlığı da kalmamış ya... Benim lâfım, eski vaziyet üzerine... Paşa kızı, kirayı parasızlıktan veremiyor. Parasızlık dediysem... Allah'ın bîçaresi... İçkiye para buluyor. Evet bir gün bu fakire ağladı. (İçmezsem deli olacağım!) demesi var ki insan dertli olur. Lâkin Arap karısına geldi mi? Parası var! Gel gelelim! Allah verdiği canı alamaz! göreceksin ya... Hanımefendi, bana kızar,

söylenir. (Koğacağım seni!) diye takılır. Bilmez ki... Ben istemez miyim? Her ay tekmil kiraları bir tamam toplayıp Hanımefendinin karşısına alnı açık çıkmayı, istemez olur muyum? İşte bu ikisi.. Bir de bizim Nur ağa efendi, yüzümüzü kara ettiler... Siz de göreceksiniz ya...

Murat, evlerin adreslerini alıp büyük apartımana saptı. Burada, tek gözü cam, kurt kapıcı hiçbir şeyden şikâyetçi değildi. Çorbacılar - Gâvur kiracılar olacak- dinlerine eğri ama, paralarına doğru heriflerdi. Hak bereket versin! Kendisini üzmüyorlardı. Lâkin alttaki geniş dükkân can sıkıyordu. Allanın izniyle onu da bir münasibine kiralasa, keyfi tamam olacaktı. Hem de kiralayacaktı. On-beş gündür, iki efendi polisle. Hükümetle uğraşıyorlardı. Niyetleri, aşağısını bar yapmaktı. Kürt kapıcı:

— İster bar yapsınlar, ister gar yapsınlar, diye güldü, bize kirayı bir tamam versinler de... Sen bana adresini bırak bey... Gelirlerse gönderirim.

Konturatoyu kesersiniz. Ben gayrı adam sarrafı oldum. Kirayı verecek kiracıyla dolandırıcıyı ossat bilirim. Hanıma sor da bak!.. Yılanlı herife bizim hanım üç numarayı vermeyecek oldu. Ben (Verelim!) dedim. Üç senedir oturuyor. Şeytan kulağına kurşun bir vırıltısını duymadım. Bre beyim, bu yılanın da İstanbul'da ne kadar çok sevdalısı varmış?

— Ne yılanı?

— Basbayağı yılan! Herif yılan besliyor. Kuş besliyor, tavşan, beyaz fare, balık besliyor. Nah, bizim apar-tımanın mermer merdivenlerini o moskoflunun müşterisi eskitti. Yılan alıyorlar, kuş alıyorlar, fare, köpek kedi,

balık alıyorlar. Sevinerek gidiyorlar. Bir iş canım!

Murat burada da kiracıları kaydetti. Diğer malûmatı Aliye hanımdaki konturato varakalarından doldurmak üzere ayrıldı.

Kalyoncukulluğu'ndaki evlere daha gitmeden, orada kendisini nasıl bir manzaranın karşılayacağını anlamıştı. Zaten Hacı Hüsamettin beyin tahliye işinden de tecrübesi vardı. Ermeni kapıcının kanaatına göre parası olduğu halde keyfi için kirayı ödemeyen Arap karısı da dahil olduğu halde, bu kiralar kendisinden soruldukça hiç kimseyi sokağa atmamağa çoktan karar vermişti.

Evlerin ikisi de kagirdiler. Daha eşikten atlar atlamaz, insanın yüzüne çirkef kokulu ıslak bir loşluk çarpıyordu. Her oda ağzına kadar sefalet doluydu. Koridorlar o kadar pisti ki, buraya aydan aya kira toplamak için gelmek bile bir mesele sayılırdı. Yan yana olan evlerden birincisinde, üçüncü katta, bir odada yalnız başına oturan Paşa kızı, eğer kendisini :

— Cariyeniz Müşir Şefik Paşa kerimesi Emine Perihan! diye takdim etmeseydi kabil değil tahmin edemezdi. Odada eski, berbad, içinde nasıl yatıldığına şaşılacak kadar çarpuk çurpuk ve pis bir karyoladan başka hiçbirşey yoktu. (Pardon! Bir de «Zavallı Necdet» romanı). Kadının sırtındaki basma entari, bulaşık bezi kadar kirliydi. Yırtığından üzerinde çamurlar kurumuş bir dizkapağı görünüyordu. Buna mukabil harap yüz, dikkatle boyanmış, saçlar ıslatılıp yeni taranmıştı. Kadının alkolik gözlerinde, - gözlerinde değil, sanki bu gözler birer geniş meydandılar da, bunların pek uzaklarında: - arada bir kımıldanan eski ve usta bir şuhluk vardı. Murat'a biraz baygın bakarak, İstanbul'un en güzel, en kıvrak Türkçes'i ile:

— Sizi bilmem ki nereye oturtmalıyım? dedi. Murat, bu sefaletten kendisi mesulmüş gibi ürktü.

Verdiği rahatsızlık için özür diledi. Aliye hanımefendinin emlâkine nezaret vazifesini üstüne aldığını, bu sebeple uğradığını, kira için asla merak etmemesini, ne zaman kabil olursa o zaman verebileceğini âdeta rica ederek

söyledi. Kadıncağız için, kira ödemek diye bir mesele zaten kalmamıştı. Kalmadığından olmalı ki sokağa atılmaktan da artık korkmuyordu. Bunu bir lütuf gibi, değil, kendisini biraz sevindiren hatırnaz bir hediye gibi âdeta gururla kabul etti.

— Pek sevimlisiniz beyim! dedi. Yüzünüzü görünce yüreğim ferahladı.

Bu sözlerle hem acıklı bir dert yanış, hem de gayet üdî, pek belli bir orospuluk vardı. Murat bir müddet sonra, kadının artık insanlık namına hiçbir kayıtla bağlı olmadığını öğrendi. Civar bakkalların çırakları, müşkül zamanında -rakısız

kaldığı sıralarda- belki de ustalarından gizli birer küçük şişe veriyorlar, sonra canları istedikçe:

— Haydi borcunu sökül bakalım! diye kapıya dayanıyorlardı.

Müşir Şefik Paşa'nın kerimesi Emine Perihan hanımefendi de, her defasında, bakkal çırağına kapıyı sür-melemesini işaret ediyor, bu mini mini borcu yarına bırakabilmek için, karyolaya arka üstü uzanıp teslim oluyordu. Bu hal artık o kadar tabiileşmişti ki, çok zaman borcunu ödediği, hiçbir vereceği kalmadığı halde, yolu oraya uğrayan çıraklar sanki hâlâ borcu varmış gibi, artık klişe haline getirdikleri o meret kelimeyi söyleyip, ihtiyaçlarını bedavadan defetmekteydiler.

Murat, bu hikâyeyi duyduğu günden sonra bir daha Paşakızının odasına girmedi.

Eve uğramak icap ederse rastlamaktan korktu ve bir müddet, Aliye hanımefendinin evindeki lüksü, Fatma'nın giydiği entarileri yadırgadı.

İkinci belâlı kiracı Arap karısı insanın üzerinde tıpa tıp Paşa kızının tesirini bırakıyordu ki bunun nereden geldiğini anlamak ilk bakışta mümkün değildi.

Bir kere odası iyi döşenmişti. Siman vücudüne giydiği entariler muntazam ve şıktı. Beyaz sıhhatli yüzünde püskürme benler, simsiyah kalın kaşlar, etli kırmızı dudaklar vardı. Tatlı bir arap lehçesiyle konuşuyor, dünyanın en

pervasız gözleriyle bakıyordu. Murat, vazifesini burada şiddetle hatırladı. Paşa kızına gösterdiği yumuşaklığın aksine kaşlarını çattı. Çift döşekli, beyaz örtülü kar-

654 M

yolaya, karşı duvarda üstüne ipek halı örtülmüş divana bakarak kendisini takdim etti. Bir küçük hesap bakiyesi kaldığını hatırlattı.

Arap karısı, aynen Paşa kızının sözlerini tekrarladı. (Belki müşabeheti yapan da bu olmuştur.)

— Pek sevimlisiniz beyim! Yüzünüzü görünce yüreğim ferahladı.

Bu sözün Paşa kızından işitilip ezberlendiği belliydi. Lâkin burada, tamamıyla

başka tesir yapıyordu. Murat, gülümsedi:

— Hiç de sevimli değilimdir. Yüreğinizi ferahlattığıma memnun oldum.

— Oturmaz mısınız? Bir kahve içiniz.

— Teşekkür ederim. Daha dolaşacak yerlerim var. Hanımefendi selâm

söylediler. Kira bakiyesini rica ettiler.

— Kira... Bu kadın da hep kira düşünür. -Bembeyaz dişlerini göstererek güldü:-

Bana da selâm yollamaz. Tenezzül etmez! Neden acaba? Halbuki meslektaş

sayılırız.

— Efendim? Anlayamadım!

— Anlarsınız efendim! Evet! Yedi aylık borcumuz var. Şam'a yazdım.

Henüz para gelmedi. Mamafi yarın bir yerden bir alacağımı tahsil ederim sanıyorum. Yarın öğleden sonra mutlaka geçer misiniz?

— Bilmem ki...

— Bilmelisiniz! Bekleyeceğim. Benim de işlerim var..

— Peki, geçerim!

— Saat kaçta?

— Birde. Olur mu?

— Hay hay.

Murat, ertesi gürr saat tam birde Arap karısının oda kapısını vurdu. İçerden keyifli bir ses:

— Buyrun! Diye bağırdı.

Kadın bugün bir başka entari giymişti. Adeta gençti. Onu yaşlı gibi gösteren aşırı şişmanlığı olmalıydı. Odanın ortasına üzerinde kooaman koeaman güller olan bir basma perde çekilmişti.

Murat selâm verdi:

— Rahatsız etmedim ya!

— Bilâkis... Buyrun! -Divanda yer gösterdi:- Bugün kahvemizi içeceksiniz.

— Zahmet etmeyin. Hemen gitmeliyim...

— Gidersiniz canım! Oturun lütfen!

Perdenin ötesine geçti. İnsanın Kur'an okuyor zannedeceği tatlı bir Arapçayla birşeyler söyledi. Sonra bir gazocağı horultusu duyuldu. Murat, bunların kaç

kere tekrarlanmış numaralar olduğunu, paranın yedi aydanbe-ri yapıldığı gibi bu sefer de verilmeyeceğini anlamıştı. Ama, aldatıldığı için öfkelenmedi. Kadının güler yüzü, bir eski dost karşılıyora benzer hareketleri hep ayda üç lirayı ödememek maksadıyla yapılıyordu. Hazindi.

Tertemiz bir tepsi üzerinde pırıl pırıl fincanlarla kahve getirdi.

— Müsaade ederseniz ben de içeceğim, dedi, dünyada bir bunun tiryakisiyim! Bilmem ki Şam kahvesi yapsaydım daha mı severdiniz?

— Hayır. Teşekkür ederim. Mahcup oluyorum. -Perdenin gerilme sebebini ilk defa

düşündü: - Zevciniz var mı?

— Hayır! -İçini çekti:- Öldü. Bizi gurbet yerde bıraktı. İşlerimizi bir türlü düzeltemedik. Halı tüccarıydı. Ortağı meğer dolandırıcının biriymiş. Bugün

geçmeniz için rica ederken ona güvenmiştim. Gene türlü bahanelerle atlatmış.

Size yalancı çıktım.

— Zarar yok! Ben tekrar geçerim!

— Çok lûtufkârsınız! Sadiye!

— Efendim?

— Gel kızım! Bak ağabeyine...

Perdenin arasından 8 - 9 yaşında kocaman siyah gözlü, gayet güzel bir kız çıktı. Gülümsedi. Yaklaştı. Serbest bir hareketle Murat'a elini uzattı.

— Safa geldiniz efendim!

— Murat, fincanı acele bıraktı. Çocuğun görünmesi odanın bütün havasını sanki birdenbire değiştirmişti. Kızın üzerinde beyaz yakalı bir mektep önlüğü, başında beyaz kurdelâdan fiyangosu, ayağında lâstik ayakkabılar,

656

kısa beyaz çoraplar vardı. Bu haliyle o kadar sevimliydi ki, Murat, onları rahatsız ettiği için hemen üzüldü.

— Gel bakalım yavrum? Adın ne senin?

— Sadiye efendim?

— Ne güzel isim! Mektebe gidiyor musun?

— Evet efendim!

— Kaçıncı sınıftasın.

— Üçüncü sınıftayım... Bu sene geçtim.

— Şimdi tatil... Anneniz sizi gezdiriyor mu?

— Evet efendim?

— Ne iyi... -Kadına döndü:- Pek şeker şey ne kadar güzel!.. Bunu ben oğluma alsam...

— Bilmem ki... Baksana ağabeyin ne diyor?

Kız utanarak gözlerini yere indirdi. Annesi içini çekerek kalktı. Fincanları tepsiye koydu.

— Ağabeyine anlat, dedi, para için gittik te sana o alçak herif ne söyledi! Olur mu? -Sonra Murat'a gülümsedi:- Bir dakika... Siz konuşunuz.

— Hay hay!

Murat, eskidenberi çocuklarla konuşmasını sever, dostluklarını kolayca kazandığıyla öğünürdü. Sadiye'nfn elini tuttu. Kız munis bir hareketle sokuldu.

— Söyle bakayım Sadiye hanım... İstanbul'un neresini seviyorsun? Beyoğlu'nu mu? Yoksa Boğaziçi'ni mi? Ama, bakalım siz Boğaziçi'ni gördünüz mü? Anneniz sizi gezdiriyor mu? Hele bakınız... Sınıfı da geçmişsiniz... Gezdirmeli değil mi? Şaşırarak, şaşırarak değil, ödü koparak sustu. Mini mini Sadiye, bacaklarının arasında o gayet malûm hareketlerle kımıldamağa başlamıştı.

Murat, bir an bu küçük mahlûkun, insan değil de başka birşey, bir ucube, bir iğrenç... Bir tarif edilmez alçaklık oluverdiğini zannetti. Kısık bir sesle :

— Ne yapıyorsunuz? diye sordu.

Kız, akıllı gözlerle yüzüne baktı. Dünyanın en tabii bir sözünü söyler gibi:

— Hoşunuza gitmiyor mu? dedi.

— Ne?.. Nasıl!.

— Benim hoşuma gidiyor... Pek seviyorum. Hem sizi de beğendim. Annemi hemen çağırmam bu sefer... Haydi...

Murat sıçrayıp kalktı. Çocuğu omuzundan itti. Duvara dayadığı çantasını el yordamıyla aradı. Sadiye:

— Anne! Gidiyoruz! diye seslendi.

Kadın perdenin hemen yanında durmalı ki, derhal göründü. İkisine de baktı. Şaşırmış gibi:

— Neden oturmadınız? diye sordu.

— Hayır! Ben kapıcıyı yollarım. Siz borcunuzu ne zaman canınız isterse ona verirsiniz...

— Kalsaydınız! -Güldü:- Pek mi küçük buldunuz? İstanbul için küçük ama, biz Şam'da bu işe iki sene daha evvel, yedi yaşında başlarız!

— Anlamadım hanımefendi! Ben Şam-ı şerîf ahalisinden değilim...

— Allah, allah! Bereket versin burada herkes sizin gibi düşünmüyor.. - Büyük bir insanmış gibi kızına göz kırptı: - Sakın üzülme şekerim! Bu ağabeyin ne yiyeceğini daha bilmiyor! Körpe eti tatmamış...

Murat, kapıdan fırladı. Dünyanın bütün murdarlıklarına batmış gibi yutkunmağa bile cesaret edemeden merdivenleri indi. Sokakta derin derin soludu. «Aman Yarab-bi! Aman Yarabbi!» diye mırıldandı. Kadının doğru söylediğini, Arabistanda daha küçüklerinin sermayelik ettiği meşhur kerhaneler bulunduğunu duymuştu. Ama her zaman duymak başka, görmek başka şeydi (Görmek) değil... Daha berbadi: Sürünmek...

İşte bu öfkeyle zaten (koğulacağım) diye ödü kopan bîçare, hasta ermeni kapıcının üzerine düştü. İnsanlık haysi-yenin uğradığı hakaretin acısını, ermeniyi o kadar ürküten iki numaralı dairenin kiracısından çıkarmağa katiyen karar vermişti. Kapıcı gençlikten bahsederken yumuşayaca-ğını söylediğine göre burada da gene cinsî bir rezalet

mevcut olmalıydı. Fazladan: «Sözünü bilmez! Terbiyesiz!» bjr heriften de bahsedilmişti.

Murat, çantasını gelip geçenlere çarparak, içinden: «Görürüz! Görürüz bakalım!» diye yürüyordu.

Demek bazılarının «Birkaç parça emlâkimiz var.» diye vasfettikleri rezillik bundan ibaretti. «Akar sahibi!, Es-hab-ı emlâkten...» Öyle mi? Akar sahibi değil, kerhane sahibi... Eshab-ı emlâkten değil kodoş! Babası Mahir efendinin de kiraya verilecek bir ev sahibi olmak için bütün ömrünoe ne kadar didindiğini hatırlar hatırlamaz öfkesi büyük bir ümitsizliğe döndü.

Sekiz yaşındaki Sadi-ye'nin orospuluk ederek kazandığı paradan, her ay üç lirasını Fatma'ya nasıl götürebilirdi? Bereket versin, kızın böyle şenaatlardan haberi olamaz. Haberi olmak şurada kalsın, hayalinden geçiremez... Bereket versin!..

Ermeni kapıcı, kapkaranlık odasından inleyerek çıktı. Murat'ı görünce yerden

itibaren bir kandilli temenna

çevirdi.

— Buyur beyim... Bir emrin mi var?

— Emrim falan yok... Şu ikinci kattaki kiraeı!

— N'olmuş?

— Kaç aydır kira vermiyor?

— Vallaha esasını bilmiyorum. Ona Refik bey karışır...

— Ne demek? Refik bey kim oluyormuş. Bak bozuşacağız kapıcı efendi. Geçen gün

de lâfı ağzında geveledin... Sen o Arap karısının yediği naneyi bana neden

bildirmedin?

— Bildirmedin? İnanılacak bir kepazelik mi ki... İşte görmüşsün... Biz eski adamız beyim... Hem de terbiye ehliyiz. Dilimiz varmadı. İstersen yatağımı sokağa at...

— Peki bu ikinci kattaki?

— Doğrusunu ister misin? Randevuculuk yapıyor. Meşhur Kel Enver... Şerrinden Beyoğlu ürker... Polis elinde, zaptiye elinde, mahkeme elinde..

Refik bey bugüne bugün devletimizin koca bir zabitiyken başa çıkamadı. Tövbe yarabbi

— Ne yaptı?

659

— Enver mi? Hay beyim, görmeliydin? Refik beye de böyle rica ettim. Dinlemedi. Biraz da keyfti galiba... Yukarı çıktı. Kapıya dayandı. Usulüyle içeri aldılar. Bir on dakika sonra bir feryat, bir gürültü... Koştum ki zavallı

Refik beyi, karıyla bir olup bir güzel ıslatmışlar, başını yarmışlar. Palaskası,

şapkası içerde kalmış. Yalvarmağa başladı. Nasıl yalvarmasın, kel herif (Merkez Kumandanlığına gideceğim!) diye ayak diriyor. Refik beyi görmeliydin beyim!

Zabit ama, öyle acar zabit değil... yalvarmasına ancak kel Enver olmalı dayansın! (Beni zabitlikten kovarlar ocağınıza düştüm!) diyor. Nihayet araya girdim de... Şapkayı, kayışı alıverdim. Sonra iyileştiler. Gelir gider oldu. Murat, eski külhanbeylerinden olan Kel Enver'in namını işitmişti. Şimdi ihtiyarlamakla beraber gene de sert herifti. Zaten gençliğinde de daha ziyade kancıklığıyla meşhurdu. Ustasına arkadan bıçak attığını hâlâ söylerler, bir de yere tükürürlerdi.

— Şimdi yukarda mı kendisi? diye sordu.

— Hayır! Kadınla beraber gittiler. Akşama gelirler. Zaten ben söyledim de... (Hele bir görelim yeni vekili) dedi. Para istemezsen şeker gibidir. Elinin altında dünya güzeli kızlar var beyim... Güç yetmez bir vakit!.

Murat, ihtiyar kapıcının (Karısıyla beraber gittiler.) Sözüne pek inanmadı ama, aklına bir başka iş geldiği için üstelemedi.

— Ben gene uğrarım! diye yürüdü.

Tepebaşı'na çıktı. Kanunuesasî kıraathanesine uğradı. İçerde aradığını bulamayınca kahveciye:

— Arap Hulusi bey gelmiyor mu? diye sordu.

— Hergün buradadır. Birşey mi diyecektiniz?

— Kendisini görecektim. Ne zaman gelir?

— Belli olmaz. Bakarsınız, şimdi gelir, bakarsınız ge-ceyarısı...

— Mutlaka uğrar mı?

— Mutlaka...

— Öyleyse... Bir kâat yazacağım. Kendisine muhakkak veriniz. Unutmayın rica ederim.

660

— Hiç unutulur mu? Başüstüne!

Murat, bir kâada ertesi gün saat onikiyle bir arası buluşmak istediğini yazıp bıraktı.

Aradığı adam Kasımpaşa'n meşhur külhanbeylerden Arap Hulusi beydi. Müteaddit katillikleri ve İstanbul mahpushanesinde senelerce dam ağalığı vardı. Bir zamanlar Beyoğlu'nun bilcümle kumarhanelerinden haraç almıştı. Şimdi de hatırını uçan kuşlar sayardı. Babası Mahir efendinin iyi arkadaşlarındandı. Kendisi de oğulları bahriyeli Zeki ile mektepli Ziya'yı tanıyordu.

Ertesi gün tam onikide kahveye girdiği zaman Arap Hulusi beyi, köşesinde kemal-i ciddiyetle nargile içiyor buldu. Elini öptü, oturdu. Arap Hulusi amca:

— Nerelerdesin? diye yüzüne bakmadan sordu kâ-adını alınca merak ettim.

Hayrola!

— Hayır... Evet! Konuşuruz, bir ricam var. Teyzem n'apıyor?

— Hiç utanır mı? Teyzesi n'apıyor muş? Sana öfkeleniyor! İkide bir oğlanlar

lâfını ederler. (Nerede bu?) diye dertli dertli sorar.

— Bir müddet Anadolu'daydım. Yeni geldim.

— Peki! Artık sen bu martavalları teyzene anlatırsın. Söyle bakalım derdin ne?

— Kel Enver'i bilir misin?

— E?

— Tanıyorsun elbette?

— Bu nasıl söz? Ben Kel domuzu tanımaz mıyım? N'olmuş?.. -İlk defa yüzüne baktı, ayıplamış gibi başını çevirdi: - Dur anladım rezil! Bir sen eksiktin öyle ya... Ze-ki'nin derdi, Ziya'rıın derdi bana elvermiyordu da bir sen eksiktin...

— Hayır amca bildiğiniz gibi değil...

— Sus!.. Sus diyorum... Sen yaştayken ben de çok Kel Enver'ler aradım. Rahmetli

Mahir efendi az mı söylenirdi. Böyle işlerde yoktu. (Hele dur! Oğlan yetişsin, yollarını tekmil öğrenirsin!) derdim de, (Allah göstermesin!) derdi. E?

— Söyletmiyorsunuz ki...

661

— Neymiş oğlum? Kel domuz işi ilerletti. Sonunda keraneciliğe de verdi. Şimdi keyfinde... Ona kalsa çevi-remez ya... Küpeli Eleni'ye dua etsin...

Lâkin Eleni de vaktiyle karıydı haa... Şehzadeler ayaklarına kapanırdı... Orada birisine mi tutuldun?

— Vallaha amca, hâlâ aklınız tutulmakta... Ben bunları teyzeme söylemez miyim? Eleni derken ciğeriniz görünecek...

— Vay müzevvirlik de mi var? Bu huy sana rahmetli Mahir efendi'den olmamalı... Yeni mi peydahladın kopuk? Bunu bizim deli Celil bey mi öğretti?

— Biz ekmek parası derdindeyiz! Tövbe yarabbi!

— Ne parası?

— Bak dinle amca! Bu Kel Enver her kimse şurada Kallavî sokağında bir apartımanda oturuyor.

— Evet!

— O apartımanın sahibini ben tanıyorum. Bir kadındır. Bir takım emlâkinin idaresini bana verdi. Aylıkları bir tamam toplayacağım, yüzde şu kadar alacağım. Bu kel herif kac aydır kira vermiyormuş. Kadın bir zabit yollamış. Zabiti içeri almışlar. Sonra ne yapmışlar yapmışlar, don gömlek dışarı atmışlar. O da üçgün sonra gidip dehalet etmiş. Hasılı, haşa huzurundan, senin kel pezevengi anlaşılan şımartmışlar.

— Yamandır kel.. Pistir.

— Ya ben?

— Sen ne demek?

— Ne demekki var mı? Beş kuruş kazanacağız diye ben Kel'den sopa mı yiyeceğim?.. İşte sana söylüyorum. Delirdiğim zaman pire için yorgan yakmak bana sizden miras. Kel'i bana geberttirirsiniz!

— Dur yavrum! Kel dedimse, kel öyle usul-erkân bilmez cinsinden değildir. Hem de adam sarrafıdır...

— Artık gerisini siz düşünün! (Karılarım var çektirir kurtulurum) der. Polislere falan güvenir. Bakın ocağını söndürürüm. Zaten bu kadarcığını Zeki ağabey de işit-se tamam! Ben sizi bir de mehterhanelerde süründürmeyelim, dedim. Beni kim arar? Siz ararsınız!

662

— Bre bunlar dün cin olmadan bugün adam çarpıyorlar!..

— Benden günah gitti. Hesabınıza bakın!

->- Tabi bakacağım! Kel değil mi? Şimdi çağırayım dur sen!.. Garson oğlum!

Hayır! Burda olmaz. Ayıptır. Yalnız rastlamış gibi yapın! Beni söyleyin... Numaraya gelmez olduğumu bildirin!

— Hay gözünü seveyim! Bize usul de öğretiyor! Doğru! Doğru! Aferin! Ben söylerim.

— Ayrıca deyin ki: «Ben bu işe senin iyiliğine karıştım! dersiniz. Yoksa bir

akşam Zeki ağabeyimle beraber, icabına bakarız! Bizi züppe zabit bellemesin!

Arap Hulusi bey, Murat'ın efelenmesine geyifle güldü. Bu gene horozların mahmuz göstermesine bayılıyordu. Murat da bunu bildiği için esip gürlemişti. Tekrar elini öpüp

— İşim acele! diye kalktı.

— Dur nereye? Celil beye selâm ederim. Deliyle nasılsınız?

— Geçiniyoruz.

— İyidir... Deliderya iyidir... Bize gelmezsen teyzen büsbütün darılacak...

Bunu söyleyim de...

Murat, hafta sonu Perşembe geoesi Kasımpaşa'ya, Arap Hulusi beye gitti.

Teyzesine bir kutu şeker götürmüş, elini öpmüş, boynunu bükerek kendisini affettirmiş-ti. Kadıncağız Murat'ı ne zaman görse annesi Canseza hanımı hatırlar, sulanan gözlerini göstermemek için yüzünü döndürerek, baş örtüsünün ucuyla yaşlarını kurulardı.

Zeki ağabey, Ziya evdeydiler. Ortada güzel bir çilingir sofrası Arap Hulusi beyi bekliyordu.

Kapıdan girince:

— Kopuklar buradalar mı? diye soran sesini duydular.

Murat'ı görünce sevindi.

— İşte bu böyle, karı, dedi, bunlar zamane evlâdı.

işleri düşmese bize metelik vermezler, ölsek leşimizi de sürmeğe gelmezler.

— Murat oğlum, onlara benzemez!

— Eyvah! Hemen aldattı mı? Bre karı tuu... Düştün gözümden... Ne söyledi? Yalandır.

— Bana kutularla şeker bile getirdi!

— Hay Allah kahretsin! Ulan rezil! Ben de seni onüç yaşındayken şekerle aldatmamış mıydım? Eşek bile bir düştüğü çukura bir daha düşer mi? Kutuyu kafasına çarpmadın mı?

— Haydi oradan geveze... Geceliğini giy de sofra başına geç... Çocuklar aç! Şeker kutusunu kafasına neden çarpacakmışım? Hanginiz beni düşünüyorsunuz?

— Şu sebepten çarpacaktın ki... Bir kere aklını başına alırdı. Sonra da belki utanırdı... -Kocaman kocaman güldü. Evlâtlarına, karısına son derece

düşkündü. Evde olduğu geceler, uyanır uyanır, Zeki'nin gelip gelmediğine bakar, kalbine vesvese düşerse giyinip Yenişehir, Ziba. Feridiye arar, bulur, geriden geriye kollardı.

Şimdi, azametli bir aşiret reisi gibi, masada çalım satıyordu. Gençler edep eder karşısında rakı içmezlerdi. Arap Hulusi bey de çiy insan olmadığından işini, canı pek istemediği halde, çabuk bitirir, kahve bahanesiyle çıkar, çıkarken de karısına:

— Coouklara meydan ver! Biraz ilâç içsinler sevaptır hâtûn! diye tenbih ederdi. Kendisi artık pek az içiyor:

— Bizden geçti, diyordu, eskiden binliklerle devirirdim. (Bana mısın) demezdi. Şimdi üç kadehi aştık mı, sabaha kadar uyuyamıyoruz.

Üçüncü ve sqp kadehte Murata bakmadan, fena bir-şeyden bahsediyor gibi

somurtarak konuştu:

— Kel domuzu gördüm. Ne keldir? O da fitili almış. Kapıcıdan mı duydu nedir?

Ben lâfı açar açmaz: «Kim bu şehzade Murat! Ben tanır mıyım?» dedi. «Sen tanımazsın yukarda pek görünmez. Karılarla da alâkası yoktur.» dedim. İyi demiş miyim?

Murat'ın cevap vermesine vakit bırakmadan Ziya atıldı:

— İyi demişsin baba! Geçen gün birisi, Murat'ı Taksim bahçesinde iki kadınla

gördüm dedi de, ben de (Yanlış! karılarla pek dolaşmaz!) dedim.

Murat, telâşla Ziya'nın yüzüne baktı. Masanın altında da ayağına bastı. Ziya canı acımış gibi:

— Of! diye sıçradı.

— N'oluyor?

— Nasırım acıdı... İşte bu sebepten bana da bir çekme rugan fotin yaptır diyorum.

— Kolay oğlum! Bu lâkırdıya da karışacak mı bu çekmesine dükürdüğüm rugan pabuç? Biz iki lâf edemeyecek miyiz?

— Ediniz! Benim birşey dediğim mi var?

— İşte aklım karıştı. Ne diyordum! Evet! Kel'e dedim ki: «Ufak tefek görür

Karamürsel sepeti sanırsın,, sonra keyfine,» dedim. Homurdanmağa kalkıştı. «Kızarsa berbattır, dedim, şu da var ki, o bir kere kızdı mı, ben de kızarım, Zeki de kızar. Ziya da, biz hep beraber kızarız! Huyumuzdur» dedim. «Aman bu nasıl iş? Siz adam mı boğacaksınız?» diye güldü. Kel çiy değildir. Kendin de göreceksin ya... (Bir aralık uğrasa da tanışsak ben romatizmalarımdan bir yere çıkamıyorum. Çıksam yazıhaneye giderim!) dedi. Yolun düşerse uğrar mısın?

— Kapıcıya haber bırakmış. (Ayın birinde gelirim!) dedim.

— İyi görüşürsünüz... Katırlık etmediği zamanlar tadına doyulmaz arkadaştır.

Hey gidi eski günler... Arap Ferhat beyle birgün...

Artık, o usturpalı, saldırmalı, alti|*tlar!ı hikâyeler başladı ki bunları ancak, Arap Hulusi beylerden ve diğer arkadaşlarından dinlemek lâzımdı.

Ertesi gün öğleden sonra Fatma'lara Ertuğrul Hik-met'le beraber gittiler. Murat, Aliye hanıma işler hakkında kısaca malûmat verdi. Fatma'nın arkadaşlarıyla oturduğu salona geçti. Süheylâ, Muallâ, Necip, Doktor Lûtfi

beyin kızı Ayşe, Muratın henüz tanımadığı diğer iki kız vardı.

Ayşe, Murat'ı görür görmez yerinden kalktı. Gayet samimi, bir gülümsemeyle yaklaşıp elini uzattı.

— Çok üzüldüm Murat ağabey, dedi, kederinize pek de istemediğim halde galiba aynen iştirak de ettim. Ne sevimli, ne şirin düşmandı. Ne kadar genç öldü...

— Teşekkür ederim. Emin olun düşman değildi.

— Kendisi şahsen belki düşman değildi. Lâkin mensup olduğu millet bize yabancıdır, hem de ebediyyen yabancı kalacaktır. -Ertuğrul Hikmet'e döndü:-Beyfendi bu kanaatta değiller ya... Beni ikna edebileceklerini sanmıyorum. Ertuğrul Hikmet, sıkıştırılmış bir sahici kurt gibi gözlerini sertleştirdi. Dişlerini göstererek zorla güldü.

— Bir insan arzu etmezse, iki kere ikinin dört ettiğine de ikna ediiemez, dedi, siz hele gene karşımdaki yerinize oturunuz bakalım...

— Hayır! Münakaşadan kaçmadım. Murat ağabeyimi karşılamama böyle bir mâna vermenize teessüf ederim.

Murat, kısacık yokluğu içinde meydana gelmiş bu samimiyeti pek beğendi.

Süheyla annesinin ne kadar üzüldüğünü anlattı. Mu-allâ da kederlenmişti. Necip bile meşhur dalgınlığına rağmen:

— Yazıhaneye geldiğim zaman bana niçin söylemedin? diye somurttu.

Ertuğrul Hikmet:

— Anadolu harbine Yunan milleti rey vermiş değildir, diye başlamıştı, nitekim, seferberliğe girerken de bize sormadılar. Hatta iki karakteristik vak'a anlatırlar. Alman zırhlıları Boğaz'dan içeri alınıp onları kovalayan donanmaya bu hak tanınmayınca Enver paşa, kabinenin Sadrazam riyasetinde içtima

ettiği odaya girmiş de «İki oğlumuz oldu!» demiş. Mısırlı Sadrazam'ın cevabı şu imiş: «Babaları kimdir?»   İşte, ateşe atıldığımızdan, Çe-

mişkezek'deki Mehmetçik namıyla maruf Sarı Çizmeli Mehmet ağa değil, Sadrazam bile bîhabermiş. Sonra ar-

666

tık mağlûbiyet yüz gösterip (Sulh-u münferit) lâfları dönmeğe başladığı zaman da Büyükada'da, cephelerde akan kanlara nazire olarak akıtılan şampanya tufanı arasında efendilerimizden birisi: «Türk milleti söz verdi! Türk sözünün eridir. Sonuna kadar döğüşeceğiz!» buyurmuş da, refikay-ı hayatı olan şüphesiz Alman istihbaratına çalışan madamın bu vefakâr dostluk tezahürü karşısında gözleri yaşarmış...

— Bütün muharebeler biraz böyle değil mi?

— Belki de bütün muharebeler biraz böyledir. Onların arasındaki farkı ekseriya maksatları tayin ediyor ve bütün muharebeler biraz böyle olduğu için de rahmetli cici gelinimizi düşman saymıyorum. Onun şahsında diğer bir milletin mevhum düşmanlığını görmekten daha kolay birşey teklif edeceğim! Düşmanlığına dair bir alâmet görmemiştik, ama, Murat'ı hakikaten sevdiğine ben emindim! Öyleyse Safo yengemin şahsında Yunan halkını, Murat'ın şahsında da temsil edilen Türk halkına dostluğunu değil, dostluktan bir bakıma çok daha derin olması lâzım gelen aşkını meydana koymuş bulunuyordu. Yani, bu iki insanın münasebeti pekâlâ böyle de manâlandırı-labilir!

Süheylâ elini çırptı:

— Bravo Ertuğrul bey, dedi, işte bizim Ayşe'yi böyle yenmeli... Biz bir türlü hakkından gelemiyoruz! Hele bir de şair Nazım Hikmet bahsında yere serseniz!

— Bir de Şair Nazım Hikmet bahsi mı var?

— Olmaz mı? Fatma'yla mütemadiyen çekişiyorlar. Fatma, Nazım Hikmet'i pek seviyor. Biz de hoşlanıyoruz. Bu Kuvayı Milliyeci onu derhal asmak

taraftarı... Ertuğrul Hikmet, elini saçlarında gezdirerek Ayşe'ye sükûnetle sordu:

— Öyle mi efendim?

— Evet! Belki büyük şairdir. Lâkin Mustafa Kemal Paşa'ya inanmıyor. Ben bu memlekette Mustafa Kemal Paşa'ya inanmamağı ihanet sayıyorum. Hainlerin cezası da ölüm olmalı. Bu işi de, asla uzatmamalı!

— Dehşet! Bakınız bu söz bence nerelere gidiyor?

667

Ben meselâ: Bulgar milletinden olsam, desem ki İstanbul'da bir Ayşe hanım var. Bizim Kıral Boris'e inanmıyor. (Kıral Boris'e inanmamak hainliktir. Hainlerin cezasr ölümdür. Bu işi uzatmamalı!) desem haklı mı olurum.

— Bulgarsanız haklı olursunuz!

— Ingilizsem... Gene böyle düşünsem. Kıral Jori hazretleri namına...

— Haklısınız! O zaman bütün İngilizler böyle düşünerek aniden üzerimize hamle etseler ve bizi de yenseler, içimizden keyf için bir sürü Ayşe'leri, hakaretle, ha-caletle öldürseler... Siz onlara demek ki hak vereceksiniz!

— Türk olarak hak vermem!

— İngiliz olarak haklı mıdırlar?

— Evet!

— Öyleyse sizce hak ve hakikatin daima iki cephesi var!

— Tabii...

— O zaman da dünyadaki bütün sizin gibi milliyetçiler ölüme mahkûm demektir. Çünki millet bütün dünyaya hükmedemez. Hükmetmeğe kalksa, bu hal diğer milletleri ya birleştirip ona karşı durmağa yahut aynen onun gibi hareket ederek dünya hakimiyetini elde etmeğe, elde etmek arzusuna

sevkeder. Neticesi bir seri muharebelerdir ki, en sonunda galip dahi gelince bu zafer Pirusvari bir zafer olur. Avucunda kalan feci neticeyi görünce bizzat kendi milletiniz, size bu hayırlı marifetinizin mükâfatını, sizin yabancılara biçtiğiniz ölçülerle biçer... Yani gücü yeterse derhal öldürür. Hem de öldürmelidir. Ben milletseverliği bakınız nasıl anlıyorum. Türk milletini severim. Ekseriyet itibariyle iyi yürekli, mert, eliaçık, merhametli, haydi pek kullanıldığı halde ben de tekrarlı-yayım, misafirperver millettir. Henüz ilim ve fen, edebiyat kollarında zekâsını göstermek fırsatını bulamamıştır. Halâ (Türk gibi kuvvetli) diye öğünürüz. Halbuki (Türk gibi akıllı), (Türk gibi vicdanlı) falan diye öğünmek bu mevzularda, bilhassa düşmanlara bunu kabul ettirmek daha hoşuma gider. Ben eğer milletimde bu hasletlerim

sahiden mevcut olduğunu bilirsem, öteki milletlere neden doğruca öldürmeğe giden bir kin besliyeyim. Bir söz ederler. (İnsanın olmadığı yerde Allah da yoktur.) gibi bir söz. Dünya insansız yani, başka milletsiz kalsa, benim kahramanlığımı, iyiliklerimi kim takdir edecek... O ne sıkıntılı bir dünyadır! Hiç tasavvur ettiniz mi? Zaten anlamıyorum! Dünyada iki milyara yakın insan var. Bunların yalnız 15 milyonunu sahiden sevip, diğerlerine sırasına göre az, sırasına göre çok kin tutmak fakat hepsine karşı aynı yabancılığı hissetmek nasıl bir sevgi kabiliyetidir? Yanında çalışan bir çocuk çırağa lüzumsuz yere eziyet eden bir adamın kendi evlâdını insana lâyık bir şekilde seveceğini bana kabul ettiremezsiniz!

— Nazım Hikmet, bu memlekete fenalık etmiyor mu? Fenalık etmese, Mustafa Kemal Paşa onu hiç hapse koyar mı?

— İşte ben de onun bu memlekete çok faydalı olduğunu iddia ediyorum. Sizin fikirlerine çok kıymet verdiğiniz Mustafa Kemal Paşa da bir tek insan, ben de bir tek insanım. Şu anda Nazım Hikmet'in faydası ve zararı birdenbire yüzde elli oluvermedi mi?

— Yok canım! Siz Mustafa Kemal Paşa'y-la nasıl bir olabilirsiniz?

— Onun fazladan nesi var?

— Bir kere dahî! Sonra cesur bir reis... Tabiî bilir...

— Evvelâ şunda mutabık olmalıyız! (Dehâ) her yarışı mutlaka kazanan bir at değildir. Markoni de dahî, radyo üzerinde, (Edison) dahî kendi branşında... Aynştayn de, Pikasso, Mikelanj, Bethofen, Nevton, Farabî, İbnisi-na, hattâ bizim komik Naşit'le komik Şarlo, ne bileyim: Galile, Kepler, Sokrat Şekspir... Arşimet, Pastor, Balzak, Tolstoy... Hepsi bunlar birer dahî! Hem de dünyanın bütün medenî insanlarınca kabul edilmiş dahîler. Lâkin dehaları bütün ilim şubelerine, bütün içtimai hadiselere, bütün iktisadi meselelere uzanmıyor. Bir insan, ancak bir bahiste, ufacık bir bahiste dahî olabiliyor. Dehanın hususiyeti de burada... Mustafa Kemal Paşa'nın dehası bir

komünist şairin 1931 senesinin Ağustos ayında Türkiye'ye fenalık ettiğine mi mahsus?

— Hiç olur mu?

— Öyleyse Mustafa Kemal Paşa'nın dehası kanaa-tınızca hertarafa işleyen bir görülmemiş deha! Acaba kaşık yapabilir, bunun sapını da orta yerine getirebilir mi? Neye güldünüz? Olmadı gördünüz mü? Kaşık yapmakta, kaşığın sapını orta yerine getirmekte beceriksizlik etmesi ihtimali varsa Nazım Hikmet meselesinde neden bunu hesaba katmamalı! Sonra mevzuumuzun tarih içinde bir hususiyeti daha var. Şairler her zaman tekin olmayan insanlardan çıkıyor. Onlara dokunan dahilerin hemen de yüzde doksan dokuzu maalesef sonra bunun acısını dehşetli bir surette çekiyorlar. Koca Fransız inkılâbının haklı olarak mütemadiyen işleyen giyotini, gene haklı olarak bir kere de, bir şair başını, Şeniye'nin kafasını koparmış. Belki ben de şiirle uğraşıyorum da ondandır. İhtilâlin haklı, şairin haksız olduğunu bildiğim halde bu bir kafa da koparılmasa olmaz mıydı sanki? diyorum. Şairler her zaman haklı değillerdir. Fenalığa alet olanları da olur. Lâkin söylediğim gibi bir hususiyetleri vardır. Onları ancak diğer şairler, devrin edebi muhitleri, milletlerin ve umum insanlığın edebiyat tarihi ancak ve tam olarak muhakeme ve mahkûm edebiliyor. Kaldı ki şairlerin, bilhassa mahpuslara girip çıkan şairlerin ekserisi devirlerinden çok ilerde bulunduklarını sonradan eserleriyle is-bat etmişlerdir. Bir akıllı adam şair

için (Ruh mühendisi) demiş. Ruh mühendisi, bir Muzaffer Başkumandan tarafından dahi çok ihtiyatla tenkit edilmelidir. Ruh mühendisi şurada dursun bir su mühendisinin işine bile zenaat-tan olmayan birisinin karışmasını havsalanız almamalıdır. Hem eminim: Bunu almaz da, ötekini gayet tabii görürsünüz...

Bakınız bir nikbinlik şiirinde:

İyi günler göreceğiz çocuklar

Güneşli, iyi günler göreceğiz Motorları engin maviliklere süreceğiz çocuklar

670

Süreceğiz! Hele açtık mı bir son vitesi

vuruyor motorun sesi Ooy çocuklar! Kimbiiir ne harukulâdedir,

160 kilometre giderken öpüşmesi...

diyebilen adam, şimdi mahpustadır. Af buyrun, buna karşılık Beyoğlu'nda, şu, pencerenin önünden geçen sokağın kaldırımına sımsıkı yapışık Beyoğlu'nun muhtelif evlerinde bu anda dörtyüze yakın kerhane icrayı sanat etmektedir.

Herbir odasında bir Türk kızı... Bir Ayşe... Bir Fatma... Bir Zekiye... - Kederle gülümsedi:- Ben de bir dahi istiyorum. (Nikbinlik) şiirinden değil, kerhanelerden ürkeeek bir dahi...

Murat, içi sıkılarak Hikmet'in sözü artık bitirmesini bekliyordu ki Mülâzım Refik bey kapıda göründü. Başı açıktı. Dışarının loşluğunda kıvırcık sarı saçları aziz resimlerindeki haleler gibi parlıyordu.

— Murat efendi bir dakika gelir misin? diye seslendi.

Murat şaşırarak sordu.

— Ben mi?

— Sen, evet! Bir dakika...

Fatma, mani olaaak bir hareket mi yapmak istedi, yoksa hiç bir hareket yapmadı da Murat böyle bir hisse mi kapıldı. Bir an tereddüt etti. Sonra kalktı.

Ertuğrul Hikmet'in yabancılardan gelen (Sen) hitabına ne kadar kızdığını bildiği için (Birşey yok) manâsına gülümsedi.

Koridorda iki adım yürüdüler. Refik bey elleri cebinde, cigarası ağzında durdu:

— Bizim hanım seni emlâk işlerinde kullanıyormuş, dedi, şimdi haber aldım!

— Evet!

— Beni dinle: Kallavî sokağındaki apartımanda Enver efendi isminde birisi oturuyor.

— Evet!

671

— İyi adamdır. Benim himayemdedir. Kendisini ki-ıra için sıkıştırmayacaksın!

— Hanımefendi...

— Bırak Hanımefendi'yi Canımı sıkma! Sen benim dediğime bak! Parası olduğu

vakit o kendisi verir... Bir de Kalyonkulluğu'ndaki evde bir Şamlı hanım oturuyor. Hani uğramışsın!

— Evet!

— Onu da rahat bırakacaksın!

— Hanımefendi...

— Canımı sıkma dedim ya... Burada ekmek yemek istersen beni dinlemelisin.

Avukat kâtipliği yapıyorsun değil mi?

— Hayret beyin yazıhanesinde...

— Evet!

— Oraya bir Hüseyin bey gelir bildin mi?

— Hangi Hüseyin bey?

— Hayret beyin iyi ahbabı...

Murat, az kalsın: «Haa şu oğlan pezevengi mi?» diye soracaktı. Gülümseyerek:

— Hatırladım! dedi.

— İyi dostumdur. Icab ederse Hayret beyle de görüşürüm. Sana yardımım dokunur. Fena çocuğa benzemi-yorsun!

— Teşekkür ederim!

Murat, böyle derken: «Rugan pabucunun burnuna sol ayağımla bassam, kadın ağzına benzeyen ağzına bir sağ yerleştirsem, acaba burada mı ayılır yoksa hastaneye gider mi?» diye düşünüyordu.

— ... Geçinir gidersin... Anladın mı?

— Başka bir emriniz?

— Hayır yok! Bu kadar...

— Başüstüne... Gülümseyerek salona döndü.

Ertuğrul Hikmet'le Fatma aynı bakışlarla kendisini bekliyorlardı.

Şair:

— Ne var7 Ne istiyor? Kimdir? diye sordu.

672

— Bir ahbap! Bir mesele vardı da...

— Hayırlı bir mesele mi?

— Cook...

— Ne güzel delikanlı... Sakın Hayret beyin ahbaplarından olmasın!..

Murat az kalsın kahkahayı salıverecekti. Ertuğrul Hikmet bunu o kadar sevimli bir aptallıkla sormuştu ki...

— Ahbaplarından... Ahbaplarının ahbaplarından -Yüzüne soruşturan

bakışlarla bakan Fatma'ya döndü: -Ertuğrul Hikmet beyden şiir istemediniz mi?

— Hayır! Onu en zevkli sıraya sakladım.

— Bana ithaf ettiği bir şiir vardır. (Mataralar) isim-Ji bir şiir... Askerlikte beraberdik... Güzeldir.

Ertuğrul Hikmet'in her zaman herkes tarafından kolayca farkedilen kendine itimadı birdenbire kayboldu. Telâşlandı:

— Ezbere hiç bilmem, dedi, beni müşkül vaziyette bırakmak istiyor. Hanımlar rica ederim bana yardım ediniz! Gördünüz ya, beraberinde yakışıklı bir de ordu var. Buna karşılık ben sıska bir adamım... Kimsesizim...

— İsteriz! diye gürültüye başladılar.

— Bir başkasını okusam... Aklımda yok...

— Hayır (Mataraları) isteriz.

— Vallaha, onu benim kadar siz de artık biliyorsunuz. Benim aklımda yalnız bir adı var.

Fatma gürültüyü, ev sahibi, sıfatiyle yatıştırdı.

— Evet! Bir başkası olsun, dedi, hangisini isterseniz!

— Teşekkür ederim. Minnettarım... Tabi canım... Madem ki ezberleyemiyorum... -Hemen öksürüp başladı: - «Sahraya baharın daha ilk indiği... »

— Durunuz! Sahtekârlık ediliyor! Bu Faruk Nafiz'in (Suda halkalar) isimli şiiridir.

— Aman yarabbi! Hepsini de biliyorlar...

— Mataralar'ı isteriz. Hakkınızı kaybettiniz... Tamam!

— Necip bey siz de birşey söylesenize...

— Şiir mi okuyayım?.. Aman...

— Hayır! Şu sahtekâr şaire...

— İyi başladıydı... Sahra... diyerek... Bırakmadınız ki...

— Ağabey, sen de tuhafsın! Başkasının şiirini okuyor.

— Şiir değil mi? Okusaydı... Sahra... diyerek... Hoşuma gitti...

Ertuğrul Hikmet elini kaldırdı:

— Peki! Mataralar'ı okuyacağım! İki şartım var! Allah rızası için hiç kimse (Güzel) demeyecek... Bir de arkasından herkes sevdiği bir şiiri söyleyecek... -Murat'a döndü:- Benim yerime İbrahim Riza'yı neden getirmedin alçak?

Şiirde, yepyeni bir çöl-step havası vardı. Bittiği zaman alkışladılar. Şarta rağmen (Güzel!) dediler ve Murat'ın muzipliği yüzünden (Dolap beygirijni ve (Esir ars-lan)ı da okutmadan yakasını bırakmadılar.

Kızlar Faruk Nafiz'den birer şiir okurlarken Murat da ne söyleyeceğini düşünüyordu.

Sıra Necip'e gelmişti. Delikanlı imkânsız birşeyden dolayı ısrar eden çocuklara -Meselâ annesinden aydede-yi isteyen bir çocuğa- bakar gibi sükûnetle etrafını süzüyor, olmaz demeğe bile lüzum görmüyordu. Nihayet sahiden ısrar ettiklerini anlayınca:

— Peki canım! dedi, ben şakalaşıyorsunuz sanmıştım.

Hemen ayağa kalktı. Sol elini hazırol vaziyetinde durmuş bir asker gibi pantolonuna sımsıkı yapıştırdı. Diğerini her mısrada iki kere kaldırıp indirerek, ilk okuldaki manzume ahengiyle başladı:

— «Merhum peder güler yüzlü, tatlı sözlü kahraman!

Rus çengini anlatırdı Zabit imiş o zaman... Bir gün gene kavga olmuş...

Birisinin Viktor Hügo'dan tercüme ettiği bu kıraat kitabı şiiri ve okuyanın hareketleri o kadar hoşa gitti ki, az

kaldı Murat'ın sırasını unutacaklardı. Ayşe buna müsaade etmedi.

— Şimdi Murat ağabey, sizi dinliyoruz! dedi.

Murat deminden beri nedense kederlenmiş olan Fatma'yı memnun etmek için Nazım Hikmet'in Salkımsö-ğüt'ünü okudu. Bunu yalnız Fatma için okuduğunu da kolayca ihsas etti. Nitekim bitince, kız, hakiki bir minnetle.

— Mersi! dedi.

Murat gene yalnız ona sordu:

— Bir başka şey daha ister misiniz?

— Hani parkta söylemiştiniz... Bir mektup... Nazım Hikmet'ten...

— Peki...

— (Karıma mektup)u bitirdikten sonra:

— Bu da cabası! diyerek llhami Bekir'in mektubunu da söyledi.

Şiirin yarısında içeri girmiş olan hizmetçi, bitmesini beklemişti. Murat susar susmaz:

— Murat efendi, sizi Refik bey istiyor! dedi. Fatma hışımla döndü:

— N'apacaklarmış?

— Bilmiyorum efendim! Hanımefendi de orada..

— Neden bizi rahat bırakmıyorlar.. Murat derhal kalktı.

— Bir dakika! Şimdi dönerim... Ertuğrul Hikmet sîze Namık Kemal'in Hürriyet

kasidesine Eşref merhumun cevabını okusun! dedi. Bir güzeldir ki... Beğeneceksiniz...

Murat'ı çağıranlar ikinci kattaki küçük odalardan bi-risindeydiler. Refik beyle Aliye hanımdan başka bir de Mülâzım doktor bey vardı.

Refik bey, kendi evindeymiş gibi, ceketinin önünü tamamıyla çözmüş, bir kanapeye sırtüstü uzanmış. Bir meemua okuyordu.

Murat, kapıda durup Aliye hanımı resmi bir reveransla selâmladı. Bekledi.

— Geldiniz mi Murat! Sizi rahatsız ettik... -Kadın zorla gülümsüyordu:- Girsenize...

Refik bey, mecmuanın arkasından konuştu:

— Ben çağırttım. Sen poker bilir misin?

675

Murat bir an tereddüt etti. Sonra:

— Biraz, dedi, kâatları tanırım... O kadar değil..

— Daha iyi ya... -Bu latifeye kendisi de güldü. Mecmuayı arkasına doğru fırlatıp oturdu:- İyi, pekâlâ! Bir seans poker yapalım, dedik. Dördüncü yok. Oynayacaksın!

— Başüstüne... Aliye hanım:

— Bilmiyorsa Refik... diye birşeyler söylecek oldu. Refik bey:

— İşte biliyormuş ya... diye tersledi, rica ederim avukatlık istemiyorum. Haydi Murat efendi, şu masanın üstündekileri kaldırıver. Sen de Rüştü, sandalyelerle kâatları getir...

Kalktı, gerindi. Murat'a gülümsedi:

— Eğlenmek için oynayacağız! Hanımefendi de kredin olmalı... Patronun sayılır! Paran var mı üzerinde...

— Var, evet!

— Daha iyi ya... Rüştü sen şuraya sağ tarafıma geç... Aliye siz de soluma buyrun. Murat efendi karşıma oturur. Kâat çekmeğe hacet yok. Her zaman oynadığımız gibi... Onaltı tur. Açılmak şart... Son pot Kudögras, Ku-jue...

Haydi Rüştü kâatları yapınız! Haaa... Beher Kav iki lira... Valör yirmibeş kuruş. Bop beş kuruş.

Aliye hanım:

— Pek büyük olmuyor mu? Murat bey belki de...

— Haydi canım! Patronu sizsiniz ya... Dekave olursa hesabına mahsuben verirsiniz!

Murat, daha ilk elde, iskambillerin tamamıyla türü-ke -Yani işaretli olduğunu gördü ve dağıtmak sırası ancak bir kere dolaştığı zaman Refik beyin kâat düzdüğünü ve köprü denilen usulle, sağına oturttuğu ortağına istediği yerden kestirdiğini anladı.

Kâadı kendisi dağıtırken içinden söyleniyordu: «Rüştü beye bir Papaz... Refik beye bir kız... Aliye hanım teyzeye bir As, bendenize bir As... Böylece verdiği kâatları sırtlarından görerek oynamak ne kolaydı.

Refik bey dağıtırken, hele istediği yerden kestirirse, Murat eline bakmıyor:

676

— Pas... Sanvuvar! diyordu.

Bir müddet sonra Refik bey buna dikkat edip sordu:

— Neden sanvuvar oynuyorsunuz?

— Bilmem. Bir arkadaş böylesinin insana şans getirdiğini söylemişti.

Oynamayayım mı?

— Siz bilirsiniz... O arkadaşınız her kimse, sizinle eğlenmiş! Poker görme oyunudur.

Aliye hanımla Rüştü bey kaybediyorlar, Murat'la Refik bey kazanıyorlardı. Zararı olanlar, daha şimdiden üçer kav çıkarmışlardı. Murat'ın önünde altı liralık fiş vardı ki, -Kâatları aksine kendisi dağıtırken- Refik beyin yekûn yapmak arzuları kabardı. Murat, verdiği kâatları bildiği için hiç çekinmeden rölânsa girdi.

Refik bey:

— Rest! dediği zaman, elinde iki Ruva, bir As, bir Dam, bir de Vale bulunuyordu.

Murat, birdenbire:

— Gördüm! dedi.

— Neyiniz var? ,J

— Benim mi? Ful Dam... A, paf-bn! Valeyi de Dam gibi görmüşüm... Eyvah!..

Damdöper... Şüphesiz iyisiniz!

— İyiyim elbette.. İşte Ruvadöper... Murat, cür'ete hayran olarak uzanıp baktı:

— Hani? diye safiyetle sordu... Döper yok...

— Vay canına! Ben da Damı Vale görmüşüm... Durunuz... Önünüzde ne var?

— Altıyüz yetmişbeş... Seksen... Altıyüz doksan.

— Buyrun... Bir daha da elinize dikkat edin!

— Ya, peki... Ödüm koptu! Refik bey on lira çıkardı.

— Hepsi gidiyor! diye homurdandı. Aliye hanım:

— Oyun pek büyümesin! diye yalvardı.

— Karışma rica ederim... Gene beni kızdıracaksın... Kâadı yapsana Rüştü...

Aptal aptal ne bakıyorsun?

Doktor Rüştü, arkadaşının evvelce verdiği nasihat üzerine, onun açtığı kâatlara ekseriya rölâns yapıyor. Refik bey tereddütsüz görüyor, böylece iki ortak ekseriya

677

reste kadar giderek diğer oyuncuları korku içinde tutmaca çalışıyorlardı. Aliye hanım, oyunu bilmeyen meraklılardandı. Zengindi ve aşıktı. -Murat'ın artık bundan şüphesi kalmamıştı- Rüştü de kâra ortak olduğundan ve arkadaşının kazanacağına emin olduğundan serbest davranıyordu.

Murat, o kadar sevdiği halde, kâat file etmekten vazgeçmişti. Kendisini acemi göstermek için kâatları altmışaltı oynar gibi açıyor, fakat oyun kaidesinin şart kıldığı sürati de zerre kadar kaybetmiyordu.

Yalnız bir defasında boş bulundu. Elinde açacak kâat olmadığı halde, öfkeyle:

— Valör! diyen Refik beyin yüzüne bakarak:

— Neyle açtınızdı? diye sordu.

— Ben mi? İki şey ile... Döper'di de...

— Üç kâat istediniz!

— Yedilileri attım... İşte buradadır.

Kâatları telâşla karıştırdı. Murat hemen kendisini topladı:

— Tabi oradadır. Zahmet etmeyin... Ben de öyle düşünmüştüm de...

Ondan sordum. Bana pokeri öğreten arkadaş... (Döper'i bozup Üç'e giden mutlaka iyi oyuncudur.) demişti.

— Kâadı dağıtınız... Hiç gelmiyor... Bugün ne pis şansım var!

Ortaklar telâşlandıkça Murat sakinleşiyor, oyun bırakmıyor çıkarıyordu. Rüştü çoktan dekave olmuştu. Üç eldir, Refik'e karşı kaybettiklerini verir gibi yaptığı halde vermiyordu. Nihayet önündekileri üç Onlu ile Murat'a kaptırdı. Kıvranmağa başladı. Çaresiz:

— Bozuğum kalmamış, beş lira verir misiniz Refik bey! dedi.

Aliye hanım, Murat'ın kazanmasına memnun oluyordu ama, öfkesi burnuna sıçramış olan Refik'ten çekindiği için ağzını bile açamıyordu.

Daha şimdiden Murat'ın önüne elli lira toplanmıştı. Şehzadebaşı'nda bildiği her oyunda kâatların hakkını tam vermesiyle meşhurdu. Pokeri gayet dikkatli, atik, tabia-

678

tına rağmen heyecansız oynardı. Böylece sabaha kadar devam etseler, binlerce lira yutacağına emindi. Zaten tehlikeli olan Refik'ti. O da acemiye yeniliyorum düşüncesiyle çoktan ambale olmuştu.

Turlara başlamışlar, oyun iyice büyümüştü ki salon--dakiler içeri girdiler.

Fatma :

— Aşkolsun Murat bey... derken birdenbire sustu. Murat hayretle döndü. Ertuğrul Hikmet:

— Ooo! Poker varmış. Seyrederiz! Buyurun hanımlar! dedi, sonra oyunculara sordu-.- Müsaade ediyor musunuz?

Bunalmış olanlar cevap vermediler. Murat sakin bir sesle :

— İyi olur! Buyrun! dedi. Zaten bitiyor!..

Fatma üç el sonra, mücadelenin Refik beyle Murat orasında cereyan ettiğini ve bu mücadelede Murat'ın kazanmakta olduğunu anladı. Yüzündeki öfke dağıldı.

— Pas...

— Valör.

— Peki...

— Hayır.

— Evet. Üç kâat.

— İki kâat...

— Üç.

— Yok.

— Bop.

— Üç valör.

— Peki!

— Hayır!

— Neyiniz var?

— Döper As.

— Gene mi? Bugün bunun döper asını geçemedim.

İyisiniz!

— Mersi!

Murat, ancak sinemalarda görülen kumarbazların gü-lümsemesiyle fişleri çekti.

679

Kalabalık Refik beyi büsbütün heyecanlandırmıştı. Murat'ın kâat verdiği ellerden birisinde gene bir büyük blöfe kalktı. Henüz önüne çıkardığı 30 lirayı yarım dakika bile geçmeden kaybetmiş oldu.

Cüzdanından bir elli liralık çıkardı:

— Hepsi! Meydan okur gibi bağırdı. Ertuğrul Hikmet damağını şaklattı.

Refik bey ona döndü. Kibirli bir bakışla biraz süzdü :

— Birşey mi dediniz? diye sordu.

— Pek anlamadım da... Şaştım.

— Neye?

— Bu oyuna hep şaşarım... Para verirler. Para alırlar...

— Oyun bittiği zaman Murat, Refik beyin elli lirasını bozdu. İçinden 37 lira daha aldı. Mahcup mahcup gülümsedi:

— Afedersiniz! Acemiye kâat ilk zamanlar pek fazla gelirmiş. Bana bu oyunu öğreten arkadaş, böyle de-diydi.

— Doğrudur. Acemi ile oynamağa kaç kere tövbe ettim. Duramıyorum. Haydi! Bir seans daha!..

— Olmaz! Hanımlar bizi bekliyorlar. -Fatma'ya döndü:- Özür dilerim Fatma hanım! dedi, bu oyun dört kişi olmazsa oynanmaz. Siz de orada eğlenebiliyordunuz... Durunuz canım! Suçumu biliyorum. İşte bir sürü de kâr ettim. Valdeniz hanımefendi müsaade ederlerse sizi Bü-yükdere'ye kadar otomobille götürüp getireyim!..

Aliye hanım :

— Gidiniz! İyi olur! dedi.

Refik bey ümitsiz bir gayretle, gözleri kıpkırmızı:

— Bir seans daha... Bir saat sürer... Bir saat sonra gidersiniz! diye yalvardı. Murat, paraları ceketinin yan cebine saymadan koydu.

— Başka bir gün gene oynarız! dedi, bu oyunu bana öğreten arkadaşım! (En ustalarla oynayacaksın! O

zaman iletletirsin!) demişti. Siz de ustasınız! Her zamans oynamak isterim... Şimdi müsaadenizi rica edeceğim. Olur mu efendim!

Kalktı. Yorgun bir çocuk gibi içini çekti.

Koridorda Fatma'ya :

— Kumarda kazanan aşkta kaybeder ama, dostluktan kârlı çıkar! diye keyifle fısıldadı.

— Az kalsın! Az kalsın ağzıma geleni söyleyecektim. Ertuğrul bey kolumu

sıkarak mani oldu. Neden?

— Benim için... Pek rahat olduğumu gördü de... İkiniz de eksik olmayın bugün herkes eksik olmasın!

— Ne kazandınız?

— Bir saatta doksan küsur lira... Size şampanya bile

içiririm.

— Hayır! Otomobil gezintisi elverir! İnsan, birisinin yenilmesini ister de onu yenilmiş görürse pek seviniyor. Siz de öyle misiniz?

— Tıpatıp... En beşerî bir histir. -Sesini yükseltti:-Kaç kişiyiz? Yedi.

Bir arabaya sığmayız. Bize iki yeni taksi çağırsınlar... Eşreften şiirler dinlediniz mi?

Ayşe :

— Dinledik, dedi. Namık Kemal'le alay etmesini nasıl hoş görüyorsunuz?

— Şimdi herşeyi hoş görüyorum.

— Birşey soracağım? Matmazel Safo'yu sevmiyor muydunuz yoksa?..

Murat'ın yüzü durgunlaştr.

— Neden sordunuz?

— Ölümünün üzerinden bu kadar az bir zaman geçtiği halde âdeta keyiflenebiliyorsunuz da...

Murat bir an düşündü:

— Bilmem ki... diye mırıldandı, sahiden, insan gibr seviyordum sanırım... Pek mi tuhafım?

— Tuhaflık asıl bende... Üzerime elzem olmayan şeyleri böyle hep sorarım. Tok sözlü olmak istiyorum ama,, istediğim tok sözlülük de bu değil herhalde. Patavatsızlığımı affedersiniz?

681

— Otomobilde söyleyeceğiniz şarkıya göre... Sesiniz çok güzelmiş...

Her zaman pek az konuşan Muallâ:

— Dans edilebilir bir yere gidelim Murat ağabey, dedi, siz artık çok oluyorsunuz!

İki otomobile pay oldular. Arkadaki otomobilde şoförün yanına kurulan Ertuğrul Hikmet'in :

— Görsün bizi görmeyenler yahu! diye âdeta bağırdığı duyuldu.

Bu söz şairin pek keyifli olduğuna delâletti. Murat, kurnaz kurnaz güldü...

İzmir şehri, -daha kurtuluşunun üzerinden on sene bile geçmeden- Fethi beyi, Mustafa Kemal'e dahi göstermediği bir sevgi ve heyecanla karşılamış, muhalefet partisi şefini, Başvekilin resmine kurşun sıkıp polisleri denize atarak bağrına basmıştı.

Bunu İstanbul yapmış olsaydı, Murat'ın o kadar gücüne gitmezdi. İstanbul «Bin kocadan arta kalan bir nevi bakir» di. «Dişleri düşmüş sırıtan» ağzıyla tarih boyunca nicelerini nasıl öpme vesilesiyle delirtmiş, sonra bu öptüklerini yüzlerine tükürerek nasıl yerden yere vurmuştu. Fatih diye bağrını bastığı haşin delikanlı, daha on sene evvel (Hain) diye kovalanan bir sülâlenin ekber evlâtlarından değil miydi?

İzmir'e gelince: Ona bu vefasızlığı Murat bir türlü yaraştıramıyordu. Mustafa Kemal'i dünya unutsa, İzmir unutamazdı, unutmamalıydı.

Ertuğrul Şevket, bu şikâyete karşı: — Milletler her zaman, Mustafa Kemal'lerden daha çok birşey sevmişlerdir: O da (Hürriyet) dir, diyordu ama, bizim memleketimizde hürriyet bile ancak Mustafa Kemal'le beraber olduğu zaman bir mâna ifade ederdi. Mus-682

lafa Kemal'siz hürriyet... Fethi beyle beraber idrâk edilecek hürriyet Murat'a, tamamıyla sakat, salyaları akan, yarı deli, vücudu çıbanlar içinde bir ayyaş kadına benziyordu.

Murat, büyük apartımanın altındaki mağazayı bar yapmak için kiralamak isteyenlerin tekliflerini Aliye hanıma götürürken tramvayda işte bunları düşünüyordu. Kederli değil, öfkeliydi. Mustafa Kemal Paşa'nın tahammülüne şaşıyor, şakayı uzatmasını ayıplıyordu. Bu bir müsamaha ise, yanlıştı, zaaf ise ayıptı!

Milletin hemen hemen topyekûn Serbest Fırka'yı tutması, Murat'a, oyundan dışarda kalmış hissini vermeğe başlamıştı. Zorla bastırdığı bir atılış, onu da zaman zaman kalabalığın gittiği istikamete döndürüyordu. En beteri, artık, akıntıya karşı, Mustafa Kemal'le beraber olmanın kahramanlığa benzer tarafını da kaybetmesiydi.

«Acaba hata mı ediyorum?» suali daha sık sık, aklına gelmekte, daha zor uzaklaşmaktaydı.

Babası Mahir efendi, o kadar sevdiği halde, Abdülha-mit'i en müşkül zamanında hiç farkında olmadan terke-divermişti. Durmuş efendi amcasından kaç kere dinlediği bu hazin ve inanılmaz macera, kendisini bir kat daha korkutuyordu. Mustafa Kemal için, Mustafa Kemal'e rağmen

birşeyler yapması lâzımken, birilerine bar kiralamakla uğraşmak, rezaletti. Yazıhaneden çıkarken :

— Allah vere de züppe oğlan orada olmasa!., demişti.

Şimdi, bunu tekrarladı. Bugün Refik beyin değil, babasında bile olsa cahil azamete, küstah lâubaliliğe tahammül edemeyecekti.

Tekrar cigara yakmak istedi. Tekrar tramvayda olduğunu hatırladı. «Niçin böyle yasaklar koyuyorlar. Böyle lüzumsuz yasaklar koyarak mı, bu milleti kendimizden soğuttuk?»

Osmanbey'de indi. Sinirden içi titriyordu. Fatma'yı evvelâ görse, Fatma'yı evvelâ görmek belki de yüreğine rahatlık verirdi. Murat'ın kalbinde Fatma her zaman.

bütün tanıdığı kadınlardan ayrı bir yerde durmuştu.» Kederli bir kız! diye düşündü, öyle ki, hüznü güzelliğine bir-şeyler ilâve ediyor. Yahut da insan bu kederi yenip onun güzelliğine bir türlü erişemiyor! Bedbaht şu halde... Bedbaht olmaz mı? Onu o kadar bedbaht etmiş... Annesi olacak şey... »

Dudaklarını ısırdı. Aliye hanım için kendi kendisine karşı bile asla bu kadar cesur olmamıştı.

Bir dükkân aynasında yüzünü bir an gördü. «Anası ölmüş... Ablası dağa kaldırılmış gibi... » Somurtkan bir surat...«Anası dağa kaldırılmış... » Bu da şimdi nerderv aklına geldi. Nazım Hikmet'ten bir mısra... Kim söyle di de...

Halbuki «Ne anam var, ne kardeş!» Gülümsedi. Kapının zilini çevirirken asap bozukluğu tamamıyla geçmişti.

— Hanımefendi?

— Yukarıdalar efendim. Bir dakika haber vereyim?

Şapkasını çengele astı. Bir aralık çantayı asmağı düşündü. Halbuki ciddi bir iş adamı gibi görünmek için bir kâada birşeyler yazmıştı. «Hep numara!

Hep...» dedi.

— Buyrun?

— Fatma hanım burada mı?

— Hayır!

— Kim var?

— Refik bey...

Yoldaki kadar telaşlandı. Delikanlıya bir an hak verdi. Bu da bir geçim yoluydu. Bazı insanları yolmak lâzımdı. Kendisi nasıl çantayı çengele asmadıysa... Değil mi?

— Buyrun Murat bey!... Nasılsınız?

— Hürmetler ederim hanımefendi...

İşlerine bakmağa başladı başlayalı artık bu kadına (Teyze) diyemiyor, bilhassa Refik beyin yanında bu kelimeyi kullanmamağa dikkat ediyordu.

Refik bey gene kanapeye yatar gibi yaslanmıştı. Bu haliyle zabit elbisesi giymiş şakacı bir genç kıza benziyordu. Her yerde böylece kendisini emniyette gören insanlardan olmalıydı. Murat, bir bakışta, kırmızı atlas ka-

nape üzerinde, sarı saçlı kız yüzüyle meydana getirdiği şehevî manzarayı gene elinde olmadan beğendi. Ve birdenbire onu, geçen gün Kara Cemil'le beraber gördüğünü hatırladı. Onlarda kendisini görmüşlerdi. Murat, anlaşılmaz bir hisle başını çevirip savuşmuştu.

— Büyük mağazayı kiraya veriyoruz, diye aklı tamamıyla başka yerde olarak söze başladı, bar yapacaklar-mış. Uç senelik konturato imzalayacağız. Onlar beş senelik diye ısrar ediyorlar. Düşündüm. Eğer bar tutarsa dükkânın kıymeti artar...

— Siz bilirsiniz!...

— Olmadı. Ben size danışıyorum. Beş senelik konturato bir başka şeydir, üç senelik bir başka şey... Beyoğlu ağzına kadar boş dükkânla dolu...

— Siz nasıl isterseniz...

— Baksana bana Murat efendi!...

— Buyrun!

— Siz Kara Cemil isminde birisini tanıyor musunuz?

— Kara Cemil mi? Tanıyorum! N'olmuş?

— Hiç... Öyle sordum... Madam Tamara'yi nereden tanıdınız?

Murat, gözlerini küçülterek baktı. Refik beyde bugün bir başkalık vardı. Kendisine hiç de yaraşmayan bir tereddüt... Dost olmak isteyen bir hal ki... Murat yüzünü buruşturdu:

— Bir tesadüfle tanıdım!

— Pahalı kadındır da...

Aliye hanımın sonra söylediğine göre Murat'ın suratından insanı dehşete düşüren birşey geçmişti.

— Bazı erkekler tanırım Madam Tamara'dan daha pahalıdırlar. Pardon! Erkeklikte değil, orospulukta... Anladınız mı? -Hemen Aliye hanıma döndü-Affedin, dedi, bitirelim mi?

Refik bey:

— Kinayeden anlamam! diye zorla güldü, size birşey tenbih etmiştim. Aksini yapmışsınız... Biz askerler bir kere söyleriz. Dişi lâftan hoşlanmayız!

— Nedir o tenbih ettiğiniz?

— Kiracılardan bir Şam'lı hanımı pek sıkıştırmamanızı söylemiştim. Siz zavallının iki ayağını bir pabuca sokmuşsunuz.

— Ben mi? Ben kendilerini görmedim bile... Allah razı olsun müterakim kiraları bir arkadaşımla yollamışlar Yedi aylık birikmişti!. -Aliye hanıma gülümsedi:- Hatırınızda mı? Kalyoncukulluğu'ndaki evin kiracılarından...

Kadının cevap vermesine vakit kalmadan Refik bey:

— Bir de yalan söylüyorsunuz, dedi, bîçare kadının üzerine polisleri musallat etmişsiniz...

— Polis değil efendim! Komiser! Ahlâk zabıtasından... Tanırım da... Tesadüfen oraya gidecekmiş, hatırlatmasını rica ettim.

— Bana kadıncağız rica etmişti. Ben de söz vermiştim.

— Kadıncağız mı? Yoksa kızı mı? Hani dokuz yaşında bir çocuğu var!

— Sen ne demek istiyorsun? Ne demek? Açık konuş?

— İyi ama, birader, benim sizinle açık yahut kapalr konuşacak hiçbir şeyim olamaz. Hamdolsun... Ben buraya iş için geldim...

— Terbiyeni takınmazsan... Beni öfkelendirirsen... Aliye hanım çaresizlik içinde araya girdi:

— Rica ederim Refik...

— N'olmuş?... -Murat'a karşı başka türlü konuşan adam şimdi güzel yüzünü çirkinleştirerek dehşetli bir hal almıştı: - Şimdi başımıza bir de Murat efendi mi çıktı? Bir de müdahale etmeğe kalkıyorsun... Pek hoşlandınsa, küçük hanım, biz aradan çekilelim...

— Refik bunu nasıl söylüyorsun...

— Biz enayi değiliz... Biz adamj gözünden anlarız... Senden cesaret bulmasa ne haddine... Ben ortak mal kullanmam...

Murat, sözünü bitirmesine vakit bırakmadı, elini kaldırarak bir kere:

— Kes! diye bağırdı, sonra yumuşak bir sesle fakat katiyyen emretti:- Derhal pilini pırtını topla defol... Derhal...

686

— Bana mı? Sen...

— Derhal diyorum. -Gene elinin balta gibi bir hareketiyle Aliye hanımı susturdu:- Bana Şehzadebaşı'lı Murat derler, sana da (Pamuk oğlan!) Pamuk oğlanlar benim leşimin önünde bile kadınlara hakaret edemezler... Bir kelime daha söylersen seni ayağımın altına alır çiğnerim. Sonra da sürüyerek Merkez kumandanlığına götürürüm. Kara Cemil belki anlatmıştır. Söylemektense yapmağı severim ama, seni sırtındaki üniformaya bağışlıyorum. Çünkü onu babam da taşıdı... Bir küçük fark elbette var... Lâkin ne çare... Haydi yallah!

Refik bey. Kara Cemil'i dinledikten sonra zaten ürkmüştü. Ve zaten de pek korkak bir adamdı. Yardım ister gibi Aliye hanıma döndü:

— Siz mi öğrettiniz? diyecek oldu. Murat ayağa kalktı:

— Gidiyor musunuz? diye kükredi, aneak sür'atle gitmeğe vaktiniz var... Yoksa dişlerinizi dökerim... Çabuk...

— Peki! Ben size gösteririm... Görüşürüz! Askerlik şerefim...

— Bırakınız canım... Hamdolsun öyle şeylerden haberiniz yok -Kapıdan çıkıyordu ki seslendi:- Dursanıza az kalsın unutuyordum. Bu akşam Piç Ali sizi mutlaka görmek istiyor.

Refik bey hızla döndü. Suratı dehşet içindeydi:

— Piç Ali mi? Ne demek?

— Piç Ali!.. Bak tosunum! Bedava yenilmiyorsun! Ben polise telefon etmesini de

bilirdim. Tarlabaşı'ndaki pansiyonunu bastırır, seni ellerinde kelepçeyle defederdim. Bu eve bağışlıyorum. Aliye hanımefendiye... Anladın mı? Bir daha ayaklarımın arasında dolaştığını görürsem keyfine!..

Aliye hanım, ancak şimdi Refik beyin nasıl korktuğunu anladı. Zabit kötü kötü yutkunuyor, bir türlü bırakıp gidemiyordu. Kadın, mutlaka birşey söyleyeceğini anladı ve ne söyleyeceğini var kuvvetiyle merak etti.

Pamuk oğlan, dudaklarını yalayarak:

— Teşekkür ederim kardeşim! diye mırıldandı.

— Sus rezil! Ben senin neden kardeşin oluyor muşum! Defol!

Yalnız kaldıkları zaman yapmacıksız bir mahcubiyetle Aliye hanımdan özür diledi:

— Beni mazur görebilecek misiniz?.. Şeye değmezdi... Vallaha...

Teveccühünüze...

Kadın dimdik yüzüne bakıyordu. Yüzü biraz sararmıştı. Murat şaşırarak bir an sustu:

— Belki karışmağa hakkım yoktu... Birdenbire...

Aliye hanım döndü, oturduğu kanapenin arkasına kapanıp ağlamağa başladı. Şaşkınlığı büsbütün artan Murat biraz düşündükten sonra: «Seviyor... Çok seviyor... Tuu Allah kahretsin!» diye düşündü.

Aliye teyzesinin omuzları sarsılıyordu. Bütün kadınlar gibi ağlamağa başlayınca müdafaasız, aciz bir küçük kız çocuğu haline gelivermişti.

Murat uçsuz bucaksız bir merhamet hissederek sessizce yaklaştı.

— Ağlamayın ama, diye dolu bir sesle yalvardı, bakın bakayım bana... Üzüleceğinizi hiç düşünmedim. O kadar âdî bir adamdı ki... Oyunda hiyle yapıyordu. Kadınların parasıyla yaşıyordu. Eroin kaçakçılığı ile uğraşıyordu. Tehlikeli bir adamdı. İnsanı lekeleyecek bir adam... Onunla beraber çıkmak şerefinizi lekelerdi... Bakınız diyorum. Belki başka türlü de konuşulabilirdi. Sizin yanınızda olmadan anlaşabilirdik. Hayvanlık ettim. Rica ederim... İsterseniz, şimdi gider bulurum... Bu kadar sevdiğinizi •düşünemedim... Aliye hanım hızla döndü:

— Kimi seviyorum? diye kısık bir sesle bağırdı, onu mu?.. Ne adam olduğunu çoktan anlamıştım. Lâkin ayrılmağa korkuyordum... Kimsemiz de yok... Ne kadar iyi yaptın Murat! -Oturduğu için aşağıdan yukarıya bakıyordu. Yüzüne gözyaşları acaip bir parlaklık vermişti: - Sen ne kadar cesur bir erkeksin!..

Gayet tabii bir hareketle delikanlının beline sarıldı. Yüzünü karnına sürerek içi titreyen bir sesle:

— Yüzüme öyle bakma! dedi, utanıyorum... Pek mi adi bir kadınım?..

— Rica ederim...

Murat sesini hiç beğenmedi. Bir yerlere doğru düştüğünü mübhem surette hissettiği halde, kendisini kurtaracak en küçük bir harekette bulunamıyordu.

— Benden nefret etmiyor musun!.. Doğru söyle... Ağzı yarı açık, öylece uzanmış, cevap bekledi. Bu

olgun kadın yüzünde, hain bir ifadeyle dişlerini gösteren ağız erkek cinsini, kadın cinsine çeken ebedi cazibenin bütün kullanılmış ve kullanılmamış kudretini bu anda temsil ediyor gibiydi. Murat, nefret etmediğine onu ancak bir surette inandırabileceğini insiyaklarıyla sezdi. Hiç hazır olmadığı halde, bu aralık ağzı hınçla öptü.

Ve dehşete kapılarak çekilmek istediği anda artık iş işten geçmişti.

Murat, Aliye hanımla, öz annesiyle yatar gibi yattı.

On dakika sonra çantasını da bırakıp şapkasını kaparak sokağa çıktığı zaman, bir aralık duyduğu dehşet birkaç misli fazlasıyla üzerine hücum etti. Yazıhaneye kadar yalnız birşey düşündü. Bu düşünce de duyduğu dehşeti ömründe hiç hissetmediği bir ümitsizliğe çevirdi.

Fatma'yı ebediyyen kaybetmişti... Ebediyyen... Fatma'yı ebediyyen kaybetmek yaşamak gücünü, kendisini hayata bağlayan ve muvaffak olmak için mücadeleye zorlayan biricik bağı kaybetmekti.

«Benden namusuz insan yoktur... Benden daha namussuz!» diye içini derin derin çekerek düşünüyordu.

Yazıhanede bereket versin kimse yoktu. Masaya oturdu. Bir yere dimdik bakarak ne yapabileceğini tasarladı. Gene Anadolu'ya iltica etmek icabediyordu. Bir ölümden sonra, annesinin ölümünden sonra, sanki bir yapışık kardeşi varmış da onun cesedini de beraber götürüyormuş gibi Anadolu'ya gitmişti. Şimdi gene işte o soğuk ve artık yabancı cesedi hissediyordu.

Annesi Canseza hanım... İyi ama Canseza hanımla Aliye hanımın arasında hiçbir fark yoktu ki... Buna nasıl cür'et etmişti? Peki! Kendisi böyle bir rezil... Ya Aliye ha-689

F.: 44

nım?.. Dünyadaki bütün kadınların yüksekliğini, gururunu taşıyor zannettiği insan... Fatma'nın annesi...

Oturduğu yerde bir batağa doğru kayıyordu. Bir aralık başka bir düşünceyle (Hıh) diye bir ses çıkararak ve kalbini üşüten dehşeti, içine saplanıp kalmış bir bıçak namlusu gibi hissederek dikildi kaldı.

Selim amcası, nihayet bu işleri böyle olsun diye mi orada öldü? Sakarya'nın kenarında... Sakarya'nın... Resimden tanıdığı mert yüzü şimdi karşısındaymış gibi gözlerini yumdu. Bu kâbus'tan artık ölünceye kadar kurtulamayacaktı! Bitti! Selim amca tabancasını kılıfına koyup geriye

döndüğü zaman vurulmuştu. Demek ona orada asıl düşmanın geride kaldığı malûm oldu. Tabancasının belki de son kurşunlarını bu sebeple yakmamıştır.

— Aman yarabbi! diye hafif bir çığlıkla ellerini yüzüne kapattığı zaman kapı hızla açıldı. Celil bey gülerek içeri girdi.

— Burada mısın kâtip?

— Evet efendim?

— Bugün mahkeme yok. Hayret nerede?

— Bimiyorum. Ben de şimdi geldim.

Yüzünde olması ve herkese görünmesi iâzım gelen iğrençliği avukatın görmemesine ve kendisinin söylenenleri anlayıp münasip cevaplar verebilmesine şaşarak ayakta duruyordu.

— Okudun mu gazeteleri kâtip?

— Okudum evet!

— İşte böyledir bu... Millet kısmının sanki hafızasr yoktur. Unutuverir...

Bu sefer iyice inandım. Sizin parti artık hapı yuttu!.. Gel yol yakınken bize

geç...

Murat, hatta gülümsedi. Bazan insan öldükten sonra refleksleriyle kısacık müddet yaşarmış...

Celil bey içeriye geçip yerine yeni oturmuştu ki telefon çaldı.

Murat, bir müddet anlayamadan baktı. Sonra dinleyiciyi kaldırdı. «Aman yarabbi!» Aliye hanım konuşuyordu:

— Alo! Murat!

— Efendim!

— Bak ne söyleyeceğim. Hemen bir otomobile bin... Derhal buraya gel.

— Ben mi? İmkânı yok efendim!

— Asıl gelmemenin imkânı yok! Ne halde olduğumu bilemezsin... Derhal diyorum...

— Kabil değil... -Yutkundu:- Şey var. Patronla beraber mahkemeye gideceğiz...

— Olamaz. Deli olacağım... Patronunu ver. Ona rica ederim. Haydi...

— Durunuz! Hiç kabil mi?

— Artık bilmiyorum. Şimdi... Şimdi geleceksin. Yoksa ben gelirim... Bak yalvarıyorum.

Murat, saçları ter içinde:

— Peki! Bir dakika... Diye mırıldandı:

Telefonu açık bırakarak ara kapıya doğru yürüdü. Artık birşey düşünmüyordu.

İçeri girdiği zaman, patronunu, elinde dinleyiciyle gördüğü halde bunun marvasını bile anlayamamıştı.

Celil bey, aletin konuşulacak tarafını kapatarak:

— Ne var? diye göz kırptı, bir de nazlanıyorsun öyle mi? Oğlum böyle telefonlar almak ebedi değildir. Bir zaman gelir... Eyvah dersin!

— Bir tanıdık efendim... Acele bir iş...

— Hâlâ söyleniyor! Koşsana serseri! Yıkıl!... Ben o akraba sesini iyi tanırım... Vaktiyle bize de akrabaların böyle işleri düşerdi. -Murat'a (defol) manasına elini sul-ladıktan sonra en nazik sesiyle telefona:- Şimdi gönderiyorum hanımefendi, dedi, bir şey değil birşey değil... Akşama kadar da salıvermeyin... Hiçbir işi yok... Rica ederim. Vazifemiz...

Murat, şapkasını bir müddet evirip çevirdi. Merdivenleri koşarak indi.

Otomobilde yalnız birşey düşünüyordu: Fatma'ya rastlarsa... Fatma'ya rastlamaman... Artık Fatma'ya hiç rastlamamak lâzım... Çünkü Fatma yüzüne bakar bak-

691

maz her şeyi bir anda anlar... Onun her şeyi bir anda anlaması kıyametin de kopması demektir.

Aliye hanım Murat'ı oda kapısında karşıladı. Hizmetçinin duymasına bile ehemmiyet vermeden:

— Beni nasıl bırakıp gittin? dedi, ne hainsin... Boynuna sarıldı.

Delikanlıyı nefesini kesinceye kadar öptü. Sonra kesik kesik konuştu:

— Birdenbire kendimi dünya üzerinde yapayalnız zannettim... Rüya mı diye bakıyorum. Çantan burada... Sonra içerimde birşey var. Senden birşey... Otursana... -Yavaşça iterek yumuşak bir yere oturttu: Görüyorsun ya... Deli gibiyim...

— Kapıyı örtseniz...

— Neler düşünüyor... Beni nasıl bırakıp gittin? Hiç mi acımadın..

Sabahlığa benzeyen ince beyaz ipekten, yakası dantelli bir entari giymişti. Kumral saçlarının çerçevelediği yüzünde, sesinin şikâyetine rağmen mesut bir ışık vardı. Gözleri, gözleri değil, asıl ağzı... Bu ağız en akıllı, en hassas gözler kadar manalıydı.

Murat tekrar hiçbirşey düşünememeğe doğru kaydığını hissetti. Bir korku... Bir loşluk... Ve bu kokuyla bu loşluğun içinde kımıldayan beyazlı kırmızılı birşey ki... Cinsi cazibenin de, zevkin de ta kendisi... Bu zevk, sevdiği kızda, sarhoşlukla deli gibi arzu ettiği başka bir kadında asla duyulmamış birşey... Uğruna cinayet işlenir bir iptilâ... Öfkeden daha sürükleyici...

— Beni hiç mi sevmiyorsun? Bana acımıyor musun?

— Seni sevmemek olur mu? Senin için insan kendini öldürür!

— Allah göstermesin... Benim için yaşayacaksın... Hep yaşayacaksın... E mi?

Murat, gözlerini saadetle yumdu. Üzerinde hisetti-ği maddi ağırlık sanki saadetin kendisiydi. Neden sonra kadın:

— Hiç böyle olmamıştım, diye inledi, sana ölünceye kadar dayanamam diye korkuyorum...

Murat anlamak gayretiyle gözlerini kırpıştırdı. Bu ha-

692

reket gözlerinin kamaştığına da delâletti. Aliye hanım:

— Öyle yapma! diye yalvardı... Sen ne tuhafsın. Aklıma geliyor. Çok evvelden de bir gün bana böyle bakmıştın. Odada yalnızdık da âdeta korktum.

— Evet biliyorum! Kırmızı bir entari giymiştiniz! Kadın, dehşetle sıçradı.

Elini yanağına götürdü:

— Nasıl biliyorsun. Dokuz yaşında yoktun?..

— Biliyorum. Siz dokuz yaşında değil beşikte de sevilecek kadınsınız... .

— Aman yarabbi! tevekkeli değil... Ötekilerin hiçbirisine benzemiyorsun...

Sende herşey erkek... Ben mah-voldum.

— Niçin?

— Beni bırakırsan ölürüm...

— Seni bırakır mıyım? Deli misin!..

«Senin için ben bir hayat bıraktım.» diyecekti. Vazgeçti. İçinin rahatlığını yadırgayarak, Aliye'nin saçlarını öylece, bir müddet okşadı. Birşeyler seziyordu. Gayet mübhem, gayet uzak, şuurla asla alâkası olmayan bir şeyler ki... Bir şeyler her neyse. Aliye ile kendisini dünyanın diğer şeyleriyle katiyen ayırıyorlardı. Bu ayrılıp uzaklaşan şeylerin başında Fatma da yardı. Saçları daha sıkı, daha hoyrat tuttu. Hâlâ aralık duran, ve böyle durduğu için de dünyanın en tatlı aptallığını temin eden kırmızı ağzı, tüketmekten korkuyor gibi kendisine yavaş yavaş çekti.

— Beni iyi ki çağırdın, dedi, çağırmasaydın ne yapardım. Değil mi?

Kadın, gözlerini yumup kendisini hiçbir aklın ölçe-meyeceği bir vüs'atle -Bazı kadınların hayatında sürü sürü erkek olduğu halde bir an bile hisetmeden ihtiyarladıkları bir serhoşlukla -teslim ederek buna cevap verdi.

Murat aybaşında tahsilatı götürdüğü zaman aralarında başka bir münasebet yokmuş gibi defterini açmış, ki-

693

sa birşeyler anlatmış, sonra paraları dikkatle sayarak küçük masanın üzerine bırakmıştı.

Ancak o vakit, Aliye hanımın sözlerini dinlemediğini, hareketlerine zerre kadar aldırmadan yüzüne biraz da hayretle baktığını farketti.

— İşte bu kadar sevgilim, diye güldü, yalnız küçük apartımanın mahut ikinci kat kiracısı bizi gene atlattı. Ancak yarın öğle üzeri bu ayın kirasını da, bakiyelerini de ödeyeceğini vadetti. Onları da yarın alır, kapıcıyla yollarım.

Siz de şu hazırladığım makbuzu ancak o zaman imzalar, kapıcıya verirsiniz! Olur mu?

— Ne sevimlisin... Bakıyorum da...

— Sade bu kadar mı? Çok üzüldüm. Artık iş bitti. Beni neden öpmüyorsunuz?

Aliye hanım boynuna sarıldı. Bu hareketi yaparken, Murat'ın masaya bıraktığı paralardan bir kısmı yere dökülmüştü.

Kadın anlatmağa başladı:

— Biraz geç kaldık ama... Bir deniz kenarına gitsek diyorum... Tenha bir yere Fatma da istiyor. Orada sen bizde kalırsın olur mu?

— Pek istiyorsanız... Ama, hep düşünüyorum. Fatma'yı üzmeyelim. Kızlar annelerini pek kıskanırlar. Bir-şey sezdi mi dersiniz?

— Zannetmem! Sezmiş olsa mutlaka anlardım.

— Hırçınlaşıyor mu?

— Derhal... Bazan hoşuma gider, bazan asabımı bozar. Bir tuhaf kızdır.

— Onu hiç üzmemeliyiz... Nasıl yapsak?

— Ben kendisine söyliyeceğim... Senden de bahsederim... Neresini daha çok seversin? Boğaz mı? Ada mı?

— Tenha olsun... Seni düşünürken tenhalığı pek özlüyorum. Büsbütün insansız bir yer...

— Teşekkür ederim.

Geri çekildi. Yere dökülmüş paraları gördü. Eğilip aldı. Bir kısmını kapıcılar getirdiği için buradakiler üçyüz lira kadardı.

Hepsini masaya karmakarışık bıraktı. Sonra büyük bir dikkatle ve gülümseyerek, ikiye ayırdı.

— Gözlerini kapat birisini intihap et bakalım! dedi.

— Neyi?

— Bunlardan birisini... Sonra sayarız. Şansımızı denemiş oluruz.

— Ben şansımdan memnunum sevgilim. Ayrıca denemeğe hacet yok. Siz eğer şüpheliyseniz, hepsini sayınız. Enaz bir misli fazla şansınız olmuş olur.

— Hayır beni dinleyeceksiniz. Sonra çok kederlenirim... İşte ben bunu alıyorum. Bu da sizin...

Murat, başını eğdi:

— Teşekkür ederim hakkımı muhafaza edeceğinize söz vermiştiniz.

— Öyle şey olmaz. Seni yalnız 30-35 lira için sabahtan akşama kadar şuradan şuraya koşuyor düşünmek beni hastalandıracak... Rica ederim... Bak gücenirim Murat... Beni sevmediğini zannederim... Manasız bir düşünceyle beni üzmek istememelisin. -Paraları avuçladı. Murat'ın cebine koymağa davrandı:-Rica ederim...

Murat, bileğini tuttu. Bir çocuğa nasihat veriyormuş gibi kaşlarını çatarak:

— Bakınız, dedi, bu bir ücret ödemek olur. Zor bir iş. Satılık kadınlar var ya... Ücretleri maktu kadınlar. Ben, onlara bile para verirken son derece sıkıntı çekerim. Annemi esirciler, köyünden çalıp Saraya sattıklarından mıdır, nedir, böyle paralı alışverişlerden nefret ediyorum. Sonra ben kendimin satılık olmadığımı iyice hissetmeliyim.

— Sen neler söylüyorsun budala? Benim param olmasa senden istemeyecek miyim?

— Onu şimdilik tabi sayıyoruz. Sonra beni de şeye... benzettiniz diye pek kızarım. Lütfen elinizdeki kirliliği bırakınız da, ovucunuzun içini öpeyim... Aliye hanım, bir an Murat'ın yüzüne baktı. Gözlerinden, güzelliğine ve

kadınlığına pek yaraşan bir gurur geçti. Paraları bırakıp, elini, Murat'a, cansızmış gibi terket-ti.

695

Murat, pembe avucu küçük küçük öperken:

— Teşekkür ederim! diyordu, itaat size ne kadar yakışıyor... İnsan sizinle her zaman mesut olur.

— Öyleyse ben ne düşündüm. Sana bir kal saati alacağım. Dakika başında bakar, beni hatırlarsın!

— Hayır! Mersi! Sizi hatırlamak için hiç bir şeye ihtiyacım yok. Sevginizden daha kıymetli bir hediye olamayacağını nasıl düşünemiyorsunuz. -Bileğini öptü:-

İşte bir saat!.. Bir de söz vereyim: Paraya ihtiyacım olursa muhakkak size söylerim.

— Sahi mi?

— Söz veriyorum...

— Para için sıkıntı çekmeni istemiyorum. Bunu duyarsam, yahut sezersem seni artık eskisi kadar sevmem... Hiç sevmem!..

— Tabi... Elbette...

— Sonra bu işlerle kendini üzmene de razı değilim... Sonra... O kadınları istemiyorum.

— Kadın yok ki... Hep bunu söylüyorsun... Bir siz varsınız...

— Seni Fatma'dan bile kıskanıyorum...

— Pek ayıp!

Murat, somurtarak sevgilisinin saçlarını okşadı.

Fatma'yla karşılaşmak umduğu kadar müşkül olmamıştı. Bir aralık ebediyyen kaybettiği için ölünceye kadar azap çekeceğini düşünmüş, ne yapacağını şaşırmıştı. Sonra, beklenmedik vakanın ertesi günü. Akşam yemeğinde, kıza dikkatle baktı. Yüreğinde mahvolmuş bir adamın kederini bulamadı. Yalnız utanıyordu. Bu utanma, böyle vaziyetlerde genç üvey babaların hepsine düşen bir vazifeydi. Tabii idi.

Daha başlangıçta oldukları halde, maceranın sonunu da merak etmeğe başlamıştı. Aliye hanımla evlenmesine imkân olmadığına nedense emindi. Bu emniyet, kadının kendisinden enaz 15 yaş büyük olmasından gelmiyordu. Münasebetleri o kadar şuursuz bir şiddetle başlamıştı ki, bunun fazlalaşmasına da böyle devam etmesine de imkân olamazdı. Bu gibi alâkaların hepsinde oldu-

ğu gibi, gözlerini yummak, kendini kapıp koyuvermek, hiçbirşey düşünmemek, hesaplamamak icap ediyordu. Buna da Safo'nun hazin hatırası pek meydan verememekteydi. Safo, yüreğinde, söz verdiği halde bir türlü yerine getirilemeyen, yerine getirilmedikçe de, üzüntüsünü arttıran bir vazife gibiydi. Reçina'ya da iyiden iyiye alışmıştı. Ekseri geceler, Perapalas'ın arkasındaki kır kahvelerinden birisinde oturuyorlar, dönüşte yukarı çıkıyorlardı. Aliye ile gece kalmalarına şimdilik imkân olmadığı için, Reçina'ya misafir olduğu zamanlarda boynunda, kollarında kalan boğuşma izlerinden de bir kıskançlık mevzuu meydana gelmiyordu.

Yazıhanede de adeta yalnızdı. Hayret bey yaz münasebetiyle hemen hemen hiç uğramıyor, Celil bey on dakika görünüp savuşuyordu.

Murat, Aliye hanımla hesap görmekten dönünce, adet ettiği üzere bekleme odasına geçti. Kanapeye uzandı. Bazan Reçina'nın azgın baskınlarına uğradığı halde, hergün bir iki saat uyuyordu.

Tam dalacağı sırada, telefon çaldı. Beddua ederek" kalktı. Yarıyolda Tamara ablayı hatırlayarak söylenmeği kesti. İki haftadır gene kadıncağızı ihmal etmiş, uğramağa vakit bulamamıştı.

Bir yalan uydurmağa hazırlanarak dinleyiciyi aldı:

— Alo! Murat bey mi?

— Evet! Kimsiniz?

— Ben Fatma!..

— Sahi mi? Ne iyi? Neredesiniz?

— Bir bakkaldan telefon ediyorum. Benim için iki saat vaktiniz var mı?

— Akşama kadar... Geçe yarısına kadar... Ne kadar isterseniz...

— İki saat... Nerede buluşuruz.

— Siz neredeyseniz derhal gelirim...

— Tünel başında... Mondiyal'de bekliyorum. Derhal mi?

— Derhal... Kuş gibi...

697

Telefonu kapattı. İçinde hiç bir heyecan yoktu. Buna biraz şaştı. Lâkin aklı başında bir kızın, annesine ait bir münasebeti uzun müddet fark etmemesine imkân olamayacağını çoktan kestirmişti, «inşallah... Bu işi de bugün bitiririm!» diye düşündü. Soğukkanlılığına hayran olarak, Tünel'e koştu.

Fakat yukarda, karanlıktan aydınlığa çıkınca, yüreği yavaş yavaş bir başka türlü çarpmağa bdşldı. Bu hal gitgide öyle rahatsız edici bir şekil aldı ki,

Mondiyal'e beş, on adım kala, geri dönmeği, savuşmayı bile düşündü.

Fatma, her zamanki ciddi yüzüyle mecmuaları karıştırıyordu. Murat'ı görünce elini uzattı:

— Rahatsız etmedim ya...

— Hayır! Yalnızdım... Bilâkis...

— Bugün canım sıkıldı. Beni bir sinemaya götürür müsünüz?

— Peki... -Murat şaşırmıştı:- Görmek istediğiniz bir film var mı?

— Hayır! Sinema olsun da, hangisi olursa olsun...

«Bu sıcak havada.. Ne biçim şey!» Murat böyle düşünerek bir tehlike karşısındaymış gibi kendisini toplamağa çalıştı. Vaziyet normal değildi.

Fatma Elhamra sinemasının önünde:

— İşte meselâ buraya girelim, dedi, kalabalıktan sıkılıyorum. Loca'da otururuz olur mu?

— Elbette...

İçeri girdikleri zaman, film çoktan başlamıştı. Karlı dağlar üzerinde bir tayyare uçuyordu.

Murat, kızın ceketini çıkarmasına yardım etti. İskemleyi düzeltti. Kendisi de yanına oturdu. Yüreğinde hâlâ, Tünel'de başlayan çarpıntı vardı. Gözleri karanlığa alışınca gizlice yüzüne baktı. Yüzü sakin... Göğsüne dikkat etti. Hiç bir heyecan alâmeti yoktu... «Hatta dalgın bile değil... Öyleyse benden ne istiyor!» diye telâşla düşündü. Bu sakinlik Murat'a daha tehlikeli geldi.

— Bana birşey mi söyleyecektiniz Fatma?

Bunu gayr-ı ihtiyarî sormuştu. Sorar sormaz da hemen sustu.

— Evet!

— Nedir?

Bir an alaca karanlıkta gözgöze durdular. Kız yorgun bir sesle:

— Beni öper misiniz? dedi.

— Efendim?

Fatma yüzünü uzatmıştı bile... Tıpkı annesi gibi... Dudakları biraz aralık... Aynı kadın kokusu... Korkunç

benzerlik...

Murat, uzanıp tadını iyi tanıdığı bu aralık ağzı öptü.

Kız, gözleri kapalı olduğu halde, bekledi. Öpüş tekrarlanmayınca, öfkesiz şikayetsiz, dümdüz bir sesle:

— Böyle değil, dedi, annemi öptüğünüz gibi... Başını biraz çevirmiş yan bir bakışla bakıyordu. Murat, darbeye aynı kuvvetle mukabele etmek için

biraz geri çekildi. Kaç gündür sakladığı en büyük kozu ölçülü bir suretle ortaya attı:

— İyi ama şekerim, ben sizin (Kâhyanız) değilim ki, annenizin kâhyasıyım...

Fatma sadece bozuldu.

— Bunu Necip mi söyledi?

— Demek siz başkalarına da söylediniz?

— Hayır! Yalnız Necip'e söyledim. Niçin yalnız, Ne-cip'e söylediğimi de bilmiyorum. Bana bunun sebebini bulmak için yardım eder misiniz?

Murat, galiba inkâr beklemişti. Kımıldamağa başlayan öfkesi gene şaşkınlığa hatta korkuya dönüyordu.

— Yardım mı? Anlayamadım! dedi.

— Evet! Ben neden o kadar terbiyesiz oldum?.. Neden hâlâ pişman bile değilim!.. Siz, Necip'in nazarında haysiyetsiz bir insan olsaydınız bundan ne kaybederdiniz! Ben ne kazanırdım?

— Beni şaşırtıyorsunuz Fatma! Size bazı hususlarda izahat vermeğe belki mecburum. Lâkin bu mecburiyeti, ister misiniz... Basitleştirelim. Akıllı kızsınız...

— Hiç bir kız akıllı değildir. Bunu hep siz vehmedersiniz... Bakınız nasıl oldu. Necip böyle şeyleri düşünüp söylemez sanılır değil mi? Bir ara siz dışarı çıkmıştınız!

699

Ben arkanızdan, nasılsa bakmışım... Yavaşça ne dese beğenirsiniz! «Fatma hanım, dedi, Murat iyi bir erkek... Onunla evlenmeği hiç düşünmediniz mi?»

— Siz de, derhal: «Ne münasebet!» dediniz değil mi? «Kala kala annemin

kâhya'sına mı kaldım?»

— Tastamam, böyle değil... Ama, bu manada 6lr söz... Halbuki sizi

severim... Tanıdığım erkekler içinde en çok kıymet verdiğim de sizsiniz... Bunu bilirsiniz...

— Şuna (siz idiniz!) diyelim mi?

— Hayır! Gene de sizsiniz. Bir kere annemin kâhyalığı meselesinde ne kadar haksız olduğumu kimse benim kadar bilemez... Siz bize bu hususta sadece eski bir dost gibi yardım ediyorsunuz... Ücret için ileri sürdüğünüz şart, benim gibi, emsali arasında pek de budala olmayan bir kızın gözlerini yaşartmalıydı. Nitekim de öyle oldu. Sonra o pis adamı evimizden defetmeniz...

— Ben defetmedim. Kendisi gitti.

— Yalan! Hizmetçi hepsini dinlemiş. Sizden hâlâ korkarak bahsediyor. Biz

erkeksiz yaşayan kadınlar, erkeğin her çeşidinden sizin havsalanıza sığmayacak derecede korkuyoruz. Hele palaskalı, arka cebi tabancalı olursa... Ben o pisliği evimizden bir bölük asker çıkaramaz sanıyordum. Sizi de o kadar cesur bilmiyordum. Kalyopi: «Aman küçük hanım, burada olup da duymalıydınız, dedi, Murat beyim bir coştu. (Seni ayağımın altına alırım) diye bir bağırdı. Refik beyin yüzüne bakınca gülesim tuttu. Ben kadınlığımla o kadar korkmam! Pek tabansızmışf Pek de uydurma erkekmiş!» dedi. Bize yaptığınız bir iyilikten dolayı size teşekkür edecek yerde...

— Teşekküre de lüzum yoktu.

— Olmaz mı? Nasıl üzüldüğümü tasavvur edemezsiniz. Annem, pek düşüncesiz bir kadındır. Çocuk kadar da saftır. Böyle münasebetlerine canım sıkılmıyor değil... Lâkin bunları facia haline de getirmiyorum. Genç bir kadın. Benim annem olduğu için yaşamayacak mı? Lâkin âdî insanlarla ahbaplık ettikçe kendisi de farkına varmadan adileşiyor...

Murat, hiç istemediği halde, garip bir ses çıkardı.

700

«Çok oluyordu artık bu anlaşılmaz sersem!.. »

— Hayır! Hayır! Vallaha onu demek istemedim. Bilâkis, sizden sonra ummadığım kadar değişti. Siz onu birkaç gün içinde adeta yükselttiniz. Bundan dolayı da size teşekkür ederim.

— Rica ederim Fatma... Bana hakaret etmeğe kendinizi haklı buluyorsunuz. Belki de sahiden haklısınız. Lâkin tekrar rica ederim, hakaretleriniz hiç değilse, size yakışmalı. Birisini alçaltmak isterken kendi seviyenize zarar vermeyin!

— İyi ama, demin, daha şimdicik... Beni öpmenizi rica etmedim mi? Bütün seans boyunca öpseydiniz, hiç sesimi çıkarmıyacaktım. Annemi nasıl öptüğünüzü bildiğim halde...

— Anlamıyorum...

— Bana inanasınız diye... Başka çare bulamadım. Ben de sizden rica ederim. Sözlerimden başka manalar çıkarmayın. Konuşmağa mecburuz. Belki tam anlatamıyorum. Ama, sizin anlayışınıza güveniyorum. Bana yardım etmenizi biraz da bu sebepten istedim. Sizi annemden, annemi sizden kıskanmıyorum. Annem, münasebetinizi bildiğimden henüz şüphelenmiyor bile... Halbuki başkalarıyla olduğu zaman, ortada birşey başlamamış bile olsaydı huysuzlanırdım. Sorunuz da bakınız. Evde ne kadar iyiyim. Hatta onu iki kere de öptüm.. -Fatma içini çekti:- Çoktanberi hiç öpemiyordum. O pis adamların bir-şeyleri bana da sıvaşacak diye... Halbuki sizden sonra. Böyle bir iğrenme gelmedi...

Murat, büyük bir pişmanlık hissetmeğe başlayarak, ne yapacağını şaşırdı. Kızı okşamak, teselli etmek, ona birşeyler söylemek, hakkından gelinmez dehşetli şeyler vadetmek lâzımdı. Boğazı kurumuştu. Kendisine eza vermek istiyor gibi gırtlağını acıtarak üstüste yutkundu.

Bereket Fatma, sesinin kederli ahengini birdenbire değiştirmişti. Adeta keyifli keyifli:

— İkimiz de yanılmışız değil mi? diye yavaşça sordu.

— Neden?

— Siz de beni seviyorum zannetmiştiniz, ben de sizi seviyorum sanmıştım. Öyle değil mi?

Murat, süratle düşündü. Gayet doğru söylüyordu. Kaç gün, müphem olarak sezdiği fakat bir taraftan da katiyetle emin olduğu hakikat bundan ibaretti. Nitekim, demin, kızı öperken bunu artık hiçbir şüpheye yer kalmayacak surette anlamıştı. Fatma'ya karşı duyduğu hislerin hepsi, Aliye'ye karşı çocukluk günlerindenberi beslediği arzudan başka birşey değildi. Fatma annesine benzesin benzemesin, ona ait birşey olduğu için Murat'ın gözünde hiç kimsenin tutmadığı bir yeri tutmuş kalbinde erişilmez bir emel olarak bunca sene yaşamıştı. Halbuki işte belli birşey, bütün bu hisler, şahsen ona ait bulunmuyorlardı. O ancak bir vasıtaydı. İkinci temasta yüreğini kaplayan vuzuhsuz rahatlık da bundan ileri gelmişti. Hakikat buydu ama,

bunu şimdi, umduğundan daha aca-ip bir insan olduğu anlaşılan Fatma'ya nasıl söyleyecekti.

Fakat, uzayan cevabı daha fazla beklemedi.

— Öyle, evet! diye emniyetle tasdik etti, sizi hep kocam olacaksınız diye düşünürdüm. Hele tekrar buluştuğumuz bu birkaç ay içinde bu düşünce hiç aklımdan çıkmadı. Sizi arkadaşlarıma göstermek istiyor, sizinle iftihar ediyordum. Konuşmağa başladığınız zaman içim ferahlanıyor, diğer insanların, bilhassa kızların üzerindeki tesiriniz hoşuma gidiyordu. Bu, müstakbel bir koca için belki böyledir. Lâkin Safo'yıı görünce biraz şüphelendim. Kendi tasavvuruma bakarak size kızmam, Safo'yu kıskanmam lâzımdı. Halbuki içimi didik didik yokladığım halde, böyle bir hisse rastlamadım. Safo'yu, bir türlü sevimli bir yenge halinden çıkarıp mesut bir rakibe haline getiremedim. Hatta birdenbire eşarp hediye etmeme Sühey-lâ çok şaştı. Bunu ben de ona çok zor izah ettim.

Size, beraber olduğumuz zamanlarda da, sizden uzakta da adeta tasarruf ediyordum. Bunu arkadaşlarımdan da hiç saklamıyordum. Süheylâ'yı şaşırtan da bu oldu. O Refik olacak terbiyesiz, sizi yanımızdan küstah bir tarzda kaldırınca, ömrümde sahici öfkeyi ilk defa hissettim. Haka-

reti nasıl olup da sezmediğinize, sezdini2se neden tahammül ettiğinize bir türlü akıl erdiremedim. Hele sizi cebren oyuna oturtmaları karşısında bizzat bana o zaman ve şimdi hatırası bile dehşet veren bir hiddete kapıldım. Sanki hakarete uğramıştım. Sizin şahsınızda benim gururum kırılmıştı. Bereket versin, Ertuğrul Hikmet bey orada, da, sonra otomobilde de beni teskin etti. Beni iyi anladığı için kendisine hâlâ minnettarım, dedi ki: «Bunda bir iş var Fatma baeı,» dedi, «göreceksiniz,» dedi, «bizim deli böyle şeylere dikkat etmez değildir. Sabrediyorsa bir sebebi olacak! Biraz dişimizi sıkalım. Hepimizin ve kendisinin öcünü bakın ne güzel alacak!» dedi. Siz de hakikaten güzel öc aldınız...

Teşekkür ederim...

— Bırakın canım...

— Evet! Pek seviniyorum. Bunu anlamıyor musunuz? Sonra... Ne diyordum. Evet... Bütün bu his karışıklığı beni çok şaşırttı, çok üzdü. Neticede sizi asla bir sevgili gibi sevmediğimi, sizin bana asla, benim istediğim koca olamayacağınızı anladım... Bunu artık siz de anladığınız için izah etmek kolaylaşıyor! Biz kadınlar, bu işlerde, sizden daha evvel davranabiliyoruz. Bu kanaata gelir gelmez ne kadar sevindiğimi anlatamam. Annemle olan münasebetinizden evvelsini söylüyorum. Neden mi sevindim. Çünkü kendimee uygun düşmeyen taraflar vardı. Bir kere ben dehşetli kıskancım. Sizi sevgiliniz, karınız gibi kıskanmıyordum. Bu düpedüz sevmemek demekti. Halbuki sizi seviyordum da... Meğer, sevgili gibi değil... Artık biraz acaip olacak ama, ağabey gibi... Bir uzak fakat pek sevilen, hürmet duyulan, iftihar edilen bir akraba gibi seviyordum. Hatırlıyor musunuz? Size iki kere (ağabey) dedim. O gün, bence yeni olan bu düşünceyi deniyordum. Deneme pek muvafık netice verdi. Siz, ancak o kelimeyle benim için asıl yerinizi almıştınız.

Murat, o kadar sevindi ki, kızın bütün bunları ümitsizlikten söyleyebileceğini

bir an aklına getirmeden, ellerini

tuttu:

— O kadar mesudum ki Fatma, dedi, Allah senden razı olsun! Bir de kendine (Aptal) dersin. Asıl aptal be-

nim! Bu dünyada benden daha budala adam bulunmaz!

— Hayır! Ben de aptalım. Hepimiz biraz aptalız... Beni öpmenize kadar tamamıyla emin değildim. Öpüşmek herşeyi meydana koydu. Siz henüz aramızdaki sevginin mahiyetini bulmuş değil düşünmeğe başlamışken ağzınız bir an bile yanılmadı. Beni (Ağabey) gibi öptünüz. Bir kız, benim kadar budala ve acemi bile olsa bunda asla hata etmez! Şimdi içim rahat Murat ağabey... Icim buraya kadar tamamıyla rahatladı. Buradan sonrası için <te sizden yardım bekliyorum.

— Nedir? Hayhay! İmkânsız olanı bile senin istediğin hale getireceğim. Sana peşinen söz veriyorum.

— Mersi! Sen hep bu kadar kuvvetli miydin? Şu anda pek kahramansın. Evet! Birşeyler yapabilirsen, ancak sen yaparsın... Şimdi ikinci safhaya geçiyorum. Seni kocam gibi düşünürken... Ekseriya kalabalıkta, gizlice tetkik ederdim. Üstüste (Hayır! Olamaz!) derdim. Sebebi de: Sen çevik adamdın, hem vücutça, hem de zekâca... Böyle olunca seni sımsıkı kendime bağlamağa, senin hayalini bile başkalarına kaptırmamağa, ve başkalarını senin hayaline sokmamağa gücüm yetmeyecekti. Bana başka türlü bir arkadaş lâzımdı. İşte bu düşünceyle seni ancak ve yalnız Necip'in gözünde alçaltmağa çalıştım. Bunu da düşünerek yapmadım. O seni bana koca olmağa münasip görünce... Hakarete uğramış gibi birşey hissettim. O âna kadar, emin ol, tasavvur ettiğim kocanın Necip olabileceğini bir an bile düşünmemiştim. Tahteşşuur ne tuhaf işler bilir misin? Meğer gizli gizli bana bu oyunu ha-zırlıyormuş. Sevdiğim bir erkek beni bir başkasına peşkeş çekiyormuş duygusuna kapsidım. Bunun ne demek olduğunu imkânı yok anlayamazsın. Şimdi, söyle bana, Necip benim istediğim bir koca değil mi?

— Tamam! Silik bir adamdır, ama namusludur. O kadar merttir ki... Ayrıca gösteriş yapmağa tenezzül etmez. Ne kadar da sevimlidir değil mi?

— Bilmem! Böyle hesaplar yapılamıyor. İnsan kendisini apansız sevmiş buluyor. Tutuk bir delikanlı. Sanki bu devrin insanı değil. Çok eskiden unutulmuş, kalmış...

Eminim, o kâhyalık meselesini de öyle benim istediğim manada anlamamıştır.

Anlasa söylemezdi.

— Sahi! Evet! Gülerek söyledi. Şimdi daha iyi hatırlıyorum... Hay Allah kahretsin! Ne kadar beyhude üzülmüşüm... Sonra da (Kızı korkutma birader!) demişti.

— İşte gördün mü? Yani (Her işimize daha şimdiden karışıyor.) diye bazı kızlar yapmacıktan şikâyete kalkarlar ya... İşte öyle zannederek... Sana yardım etmek istedi. Ne saftır yarabbi! Melek gibi...

Son sözleri söylerken yüreği titriyordu. Murat'ın şüphesi kalmadı. Dolgun bir sesle:

— O rezili, ensesinden tutup sürükleyeceğim... Ayaklarının dibine atacağım... Yahu biz erkekler ne hayvanız! Ne kadar budalayız! -Kızı saclarından tutup kendine çekti. Başını göğsüne dayadı. Yanağını okşayarak baba gibi konuştu:- İyi ettin Fatma kız! Erkeklikte bizi geçtin. Seninle asıl ben iftihar ediyorum. Necip'i benden iste... Onu sana çoktan verdim. Yalnız bir ricam var. Beni ve anneni...

— Bırak canım... Sevişmek hiçbir zaman sue değil. Bahusus kimseye zarar vermiyorsa...

— Bunlar ne güzel sözler!.. Ne ümitli... Mersi canımın... Mersi birtanem...

— Necip'i fazla şaşırtmana razı değilim. Ürker. Bir tuhaftır. Bilirsin ya...

Yavaş ol... Ona her zaman bol bol acımışımdır. Biz bu işi Muallâ ile de konuştuk. Haberin var mı? Mutabıkız!

— Sizi maskaralar...

— N'apalım? Herkes kendi işini yürütmeğe mecbur oluyor. Ben ister miyim... Necip'e (Seni seviyorum!) desem... Belki bırakıp Mısır'a kaçar... Utancından.. Onu sen sımsıkı tut. Ama, birşey daha söyliyeyim! Eğer seninle evlenmemi kastetmemiş olsaydı, sana karşı bile bu kadar hayâsız olamazdım. Bilmez değilsin Murat ağabey, ümit olmayınca insan sevmiyor...

— Bilmez miyim? Tabi...

— O sözü bana ne kadar zor söylediğini görmeliy-

din! Say ki bir kere öldü de tekrar dirildi. Sevgilim benim...

Fatma, yüzünü Murat'ın göğsüne sürerek:

— Ya, Murat ağabey, işte böyle bu İşler... diye rahatça, şımarık şımarık içini çekti.

— Peki seni başka türlü sevdiğimi anlamış olsaydın?

— Sahi! O da var. Biraz garip olurdu? Nasıl izah edebilirdik bilmem ki... Meselâ: Benim annemde senelerdir devam eden bir (Zaaf ânı) var. Her kabahati ona yükletir. Sen ne yapacaktın?

— İnsan öyle çapraşık mahlûk ki... Ölesiye sevdiği halde gene de ihanet ediyor.

— Ölesiye sevdiği halde... Dünyada hiç namuslu kadın bulunmamak icap eder. Halbuki ben bir sürü tanıyorum. Onlar hamdolsun ölesiye sevmemişler. İhanet daima bir şeyi ispat etmektedir: Ortaya sevgiye benzer bir-şey olmadığını...

— Pek insafsızsın!

— Burada insafsız olmaktan başka çare yok. Elbet birgün sen de bunu deneyeceksin ve bana da hak vereceksin! Sen beni çok seviyorum zannetseydin, ben gene Necip'le evlenirdim ama, saadetim tam olmazdı. Kabiliyet meselesi. Bazısı kalpleri kırıp geçmekten bir çeşit öğünme payı bile çıkarır. Ben o kanaatta değilim! Herkes mesut olmalı. Bunu o kadar şiddetle düşünür, arzu ederim ki... Dünyada insanlar kendilerini mesut etmemek için o kadar uğraşırlar ki...

Hemen nazarı dikkatini celbeden kederim, galiba bundan ileri geliyor... Beni bir sinema locasında bir kere öptüğünü Nceip'e söyler misin?

— Ne münasebet! Delirdin mi?

— Ben söylerim.

— Necip'in yerinde olsam, ben bu itirafı zor anlarım.

— O senden daha iyidir. Hemen anlar...

— Peki! Bu lüzumsuz söz neyi halledecek?

— Ömrümün sonuna kadar artık kendimi kocam-

dan başka hiç kimseye, hatta Murat ağabeyime bile öptürmeyeceğimi!...

— Necip'i yavaş yavaş kıskanacağım.

— Yok! O kadar da değil... Sen arkadaşlarına ancak gıpta edersin. Sevgililerini kıskanmazsın. Uydurma... Haydi, çıkalım! Necip'i bana ne zaman yollarsın?

— Yarın!

— Bu gece uyuyamam! İçeri nasıl girecek? Nasıl konuşacak? Bak, sakın ona lâkırdı belletme! Olduğu gibi... Ne sevimlidir. Daima şaşkın... Daima canı sıkılmış yüzüyle, ne hoştur.

Necip, gece vakti Murat'ı kapıda görünce, âdeti olduğu üzere canı sıkılmış gibi sevindi. Murat:

— Çay içmeğe geldim arkadaş, dedi, şöyle tenhada iki bardak iyi çay içelim...

— Başüstüne... Buyur...

İyi bir tesadüfle kızkardeşi Muallâ, annesiyle beraber komşuya gitmişti. Necip bu kocaman eski zaman konağının biricik erkeğiydi. Sefir mütekaidi olan babası iki sene evvel ölmüştü. Zengindiler. Bu suretle Fatma'yla denk düşeceklerdi. Necip'in bahçe üstündeki odası o kadar derli topluydu ki,

insan bu oda sahibinin bizzat kendisine karşı bile çekingen davrandığını hissederdi. Çiçekler sayılmazsa herşey sadeydi.

Murat kapıyı çaldığı zaman, Necip'in Pul koleksiyonuyla meşgul olduğu ortadaki albümden ve muhtelif zarflardan anlaşılıyordu. Delikanlı:

— Çalışıyordum, dedi, karışıklığı mazur gör...

— Çay!

— Söyledim. Hazırlayacaklar. Hangi rüzgâr attı seni?

— Bir küçük hesabımız var. Onu göreceğiz!

— Nasıl? Borç mu? Ben hiç hatırlamıyorum.

— Hatırlamazsın ya... Sen bana baksana Necip efendi, ben ne zaman

sana evlenmem hususunda vekâletname verdim. Sen benim işlerime burnunu ne demeğe sokuyorsun?

707

Necip hatırlamağa çalışarak gözlerini kırpıştırdı. Sahiden telâşlanmıştı:

— Vekâletname mi? Ne diyorsunuz?

— Fatma'ya sen ne dedin bakalım? Benimle evlenmesini söyledin mi?

— Söyledim!

— Bir de (Söyledim!) diyor! O da bunu ben sana öğretmişim manasına almış.

Bugün yakamı toparladı. Bana bir etmediğini bırakmadı.

— Ne dedi?

— Dedi ki: «Senin gibi on parasız haddinr bilmeden beni ağzına nasıl alabiliyor!» dedi. Sonra dedi ki: «Hem ne biçim iş? Kendiniz söylemeğe dahi cesaret edemiyorsunuz! Demek bunun imkânsızlığını da anlamışsınız küstahlığınıza şaştım!» dedi. Yerin dibine geçtim!

— Aman kardeşim!.. -Necip çaresizlikle ellerini oğuşturuyordu:- Ben iyilik olsun istedim. Bilirsin böyle, işlere karışmak bari adetim olsa... Birdenbire ben de hayrette kaldım. Söyleyivermişim. Arkanızdan bir tuhaf baktı da öylece...

Murat, arkadaşını daha fazla üzmemek için güldü:

— Samimi olduğuna ben eminim! Lâkin samimiyet insanı her zaman kurtarmaz. Ben de bilmukabele sana bir ceza tertip edeceğim!

— Çok kederlendim. Hayhay! Ben şey olsun diye... Başımla beraber... Gider Fatma hanımdan özür dilerim. Sizin haberiniz olmadığını söylerim. Yemin ederim.

— Gideceksin... Özür dileyeceksin... Yemin edeceksin...

— Başımla beraber... Vah vah! Gördünüz mü? Beril affedin...

— Etmem! Ne mümkün? Dur, hele... Bana oynadığın oyundan dolayı değil... Erkekliğin namını berbat ettiğin için... Bilmez misin birader, bu kız milletinin en umulmayanı yamandır. Hani ne demişler: «En ummadığın keşfeder esrar-ı derunun

— Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?» demişler. Buradaki (En ummadığın) umum kızlar, demektir. (Alemi kör, herkesi sersem sananlar) da

biz erkekler. Kız ossaat işin farkına varmış. Necip, hafifçe kızardı ve korkuyla sordu.

— Hangi işin?

— Hangi işin olacak? Senin kendisini sevdiğinin...

— Rica ederim... Hayır...

— Vallaha bilmem! Öyle söyledi. (Ben zaten evselden biliyordum!) dedi.

)

— Neyi biliyormuş?

— Senin kendisini sevdiğini... Lâf aramızda, buna da pek üzülmüş görünmedi.

— Sahi mi? -Bir an durup baktı:- Benimle eğlenmiyorsun ya Murat?

— Gece vakti?.. Hayır! Hakikat bu! Arada benim namusum payımal olduğu için, şimdi sana mertçe söylüyorum. İşi bir türlü temizleyebilirsin! Yarın erkenden yeni bir kravat tak, doğru Fatma'lara git! Fatma'yı kendisinden, kendin için iste...

— Aman! İmkânı yok! Ben hiç yapabilir miyim?

— Yapacaksın! Sonra karışmam bak! (Kazma kuyuyu, kazarlar kuyunu!) demişler. (Çalma kapıyı, çalarlar kapını!) demişler. Bunları hep doğru söylemişler. Ya-nn! Anladın mı?

— Ben beceremem ki kardeşim... Ne haddime... O lâkırdıları söyledim ama, bir de bana sor. Hâlâ pişmanım! Sahiden bana darıldı mı?

— Sen ne söylüyorsun? Meseleyi Muallâ hanımla da görüşmüşler... Biz iki aptal en geriye kalmışız... Yarın ne kadar geç sen ne bileceksin?

— Fatma hanım... Beni kabul eder mi? Ben... Biliyorsun...

— Öyle bir kabul edecek ki... Sen kapıdan çıkar çıkmaz, sevincinden şıkır şıkır oynayacak... Bu da, erkeklik tesanüdü namına sana vereceğim en mühim sırdır. Haydi, çaylar gelsin...

— Fatma hanım... Şey... Ben ona bir kere bile bakamadım. Yani gözlerine...

— Bazı kızlar, gözlerine bakmadan da karşılarında-kilerin yüreklerinde olup bitenleri anlıyorlar. N'apalım!

709

Necip adeta yalvardı:

— Sen bunu ciddi mi söylüyorsun Allah aşkına...

— Vallaha! Kız seni seviyor.

— Aman Yarabbi!

— Evet! Yarın kendin de göreceksin ya...

— Teşekkür ederim kardeşim... Allah senden razı olsun... Saat kaçta

gitmeliyim?

— Çok geç kalma... Dokuzbuçukta...

— Ne söyleyeceğimi de söyledi mi?

— Sen sahiden aptalmışsın Necip. Bu nasıl söz?

— Peki ben ne söyliyeceğim?

Murat içinden: «Elinin körünü!» dedi. Bir taraftan da sıkılgan haline acıdı.

— Bak, dinle... Diye başladı.

Geç vakte kadar çay içerek konuştular. Adeta bir hücum plânı hazırladılar. Halbuki kale çoktan teslim olmağa karar vermiş, anahtarları bile ipek yastığın üzerine bırakmıştı.

Erkekler daima romantik mahlûklardı. En basit hadiseleri bile karışık bir hale getirmekten hoşlanıyorlardı.

Necip yazıhaneye uğradığı zaman saat onbire geliyordu. Murat çıkmak üzereydi. Arkadaşının yüzüne bakar bakmaz işi anladı:

— Müjdemi isterim! Nasılmış? diye elini arkasına sakladı.

— Ver şu elini! Allahını seversen... Hiç unutmayacağım kardeşim... Bu iyiliğini ölünceye kadar.

Öyle heyecanlıydı ki, Murat, meselenin nasıl cereyan ettiğini bugün asla öğrenemeyeceğini anladı. İsrar etmedi.

Necip sadece:

— Nasıl konuştuğumu, neler söylediğimi ben de bilmiyorum, dedi, rüya da öyle değildir. Yalnız şu kadarını itiraf edeyim ki... Fatma hanımdan eskidenberi korkar-

710

dim. Bir ciddiyeti var ki... İnsan İngiliz Kraliçesinin karşısında bile o kadar şaşırmaz.

— Ne dedi?

— Peki! dedi, -Necip kızardı:- Boynuma sarılmaz mı? Ne kadar mesudum. Hele Muallâ ne kadar sevinecek...

— Yoksa benden sonra Muallâ hanımla da konuştun mu?

— Konuşulmaz mı? Kabil olsa bir kere de Fatma hanımla konuşacaktım.

— Ne diye? (Ben gelip seni senden isteyeceğim? Ne diyeyim? Sen ne diyeceksin?) diye mi? Hay sen çok yaşa e mi?

— Annemi bugün yollayacağım. Bugün yüzükleri ısmarlayacağım. Nereye koydum ölçüyü... Ben gideyim. Yoksa evvelâ kendimi, sonra yüzük ölçüsünü kaybedeceğim Teşekkür ederim kardeşim... Allah razı olsun... Peki...

Murat bu son (Peki) nin manasını düşünüp gülümseyerek Tünel'e bindi. Kel Enver'den müterakim kiraları almağa gidiyordu. İlk karşılaşmaları fena olmamıştı. Kendisini atlatmağa kalkmayacağına emindi.

Necip'le Fatma'nın işine gittikçe daha sevinerek ve ıslık öttürmek arzuları duyarak Kallavî sokağına saptı.

Kapıcıya uğramadan doğruca ikinci kata çıktı. Zile bastı. Kapıyı Madam Eleni güler yüzle açtı.

— Buyrun Paşam! diye yolverdi.

— Enver efendi burada mı?

— Burada.

Sokak üzerindeki küçük odada Enver efendi, sabahtan akşama ve geee yatma zamanına kadar mütemadiyen yaptığı gibi, kabadayı bir eda ile nargile içmekteydi. Nargilesi ve kafasındaki beyaz takkesiyle o kadar buranın sahibi, hakimiydi ki, insan bir bakışta teferruatıyla beraber bu Enver efendi olmasa bu apartmandaki işin birdenbire zınkkadak duracağını, bir daha da yürüyeme-yeceğini anlardı.

Murat'ı görünce hafif kımıldadı:

711

— Gel bakalım Murat efendi oğlumuz! dedi. Sesinde bir kibir, bir kendine güvenme vardı. Madam

Eleni'ye çıkıştı:

— Hemen bakarsın! Birisi görse ben misafire selâm vermeği bilmiyorum da öğreteceksin zanneder. Kahveleri yetiştir... Haydi!

— Yok! Ablamı zorlama! Kahve istemez! Onun do vakti var.

— Vay! Kahvenin vaktini de mi bilmiyoruz! Yahu ne olduk? Biz bunadık mı? Cebinden bir cigara paketi çıkardı. Murat'a uzattı. Kahveler gelinceye

kadar geçim zorluğundan, işlerin kesatlığından, eski devrin mumla arandığından, bu Serbest Fırka meselesinden de birşey çıkmayacağından konuştular.

Kahveleri henüz bitirmişlerdi ki, kapı açıldı. Murat arkasında tanıdık bir ses duydu:

— Evet! Enver ağabey! Benim dediğim Murat, bu Murat!

Murat döndü:

— Vay matmazel Şarlot! diye hayretle bağırdı.

— Evet ya... Bonjur! -Kız elini uzatarak yaklaşti:-Nasılsınız? Enver

ağabeyim söyledi de...

Sırtında bir entari vardı. Çantası, eldivenleri olmadığına göre ya, geleli epey olmuştu, yahut da yakında bir yerde oturuyordu. Murat onun nerede oturduğunu hâlâ bilmeyişini ilk defa farkederek şaştı.

Kel Enver:

— Kız, dediydi de ben inanmamıştım, diye somurttu, seni bana bir methetti ki evlât! Olursa o kadar olur!..

— Eksik olmasın! Beni sever. Bir arkadaşın... Şarlot sözünü bitirmesine vakit bırakmadı:

— Sana birşey söyliyeceğim, dedi, biraz gelir misin?

Murat, Kel Enver'in yüzüne rahatsız rahatsız baktı. Eski kopuk:

— Varıver! dedi, yabancı yerde değilsiniz... Bakalım derdi ne?

712

Murat, kızın arkasından koridora çıktı. Şarlot ka-ranlıktaymış gibi elini tuttu:

— Yürü bakalım! diye güldü.

— Ne diyeceksin?

— Yürü canım! Bir oda kapısı açtı:- Buyur! Konuşuruz!

Böyle evlerin hemen hepsinde olduğu gibi, odanın bütün mobilyası bir tek karyoladan ibaretti. Murat bir bakışta örtülerin temizliğini farketti.

Şarlot kapıyı kapadıktan sonra orta yerde duran Murat'ın boynuna sarıldı.

Boynunu öperek:

— İşte seni ele geçirdim! dedi, evvelâ bir öcümü alayım da...

— Ne öcü kız! Dur...

— Hâlâ dur diyor... Ölüyorum ben... Kaç zamanın hasreti sen bilir misin!.. Murat, Safo'yu, Reçina'da, Şaziment'de, Aliye'de hiç duymadığı kadar şiddetle hatırladı. Fakat Şarlot'a mukavemet edemeyeceğini de aynı zamanda anladı.

Beraber içerlerken kaç kere malûm dalgınlıklarla dizdize oturmuşlar, birbirlerinin ellerine dokunmuşlardı. Şarlot delikanlının ceketini söker gibi çıkardı: Murat, bir taraftan da, bu oyunun hazırlanmasından Kel Enver'in ne umduğunu düşünüyordu. Şarlot'un cilveli güzelliğine, istinasına rağmen Murat, durgundu. Nitekim bunu bir müddet sonra Şarlot da farketti. Delikanlının kalkmasına fırsat vermeden göğsüne sokularak sordu:

— Safo'yu hâlâ unutmadın mı?

— Bırak!.. -Mevzuu hiç beğenmemişti. Kirli bir pişmanlıkla kurtulmağa çalıştı:-Bırak! Ayıp!

— Hayır! Sana söyleyeceklerim var. Safo'nun vasiyeti...

— Tam yerini buldun... Kalkalım artık...

— Dursana bak... Çocuğu neden düşürmek istedi biliyor musun? Halbuki çocuk diye geberiyordu. (Çocuk olursa beni alacak) diyordu.

713

Murat, alâkadar olarak kurtulma gayretinden vazgeçti.

— Neden peki?

— Bir gece sana yalvarmış... (Beni odana götür!) demiş. Aklında mı?

Murat yüreği nedametle doldu. Bir suç itiraf eder gibi:

— Evet! dedi.

— İşte o gece... O geceden evvel... Üvey babası vardı ya. Eskiden Safo'yu kemiklerini kırasıya döğermiş. (Sonraları, dedi, memelerin büyüyünce, artık döğmeme-ğe başlamıştı. Bu sefer de, tenhada etimi sıkıyordu. Murat'ı tanıdıktan sonra kız olmadığımı anladı. Beni sıkıştırdı. Doktora muayeneye götüreceğini, dava edeceğini söyledi. Ben de vadettim. «Her gece kapımı yokla! Hangi gece sürgülemezsem, gel!» dedim. O gece Murat beni gö-türmeyince kapımı

sürgülemedim! Her gece yokluyordu. Annem de sızmıştı. Geldi... Sonra da her gece geldi. Murat'ı deli gibi seviyordum ama, ondan da hoşlanıyordum. İşte o sebepten...) dedi. Anladın mı? O sebepten çocuğu düşürmüş.

Murat, inanmak ihtiyacıyla Şarlot'un yüzüne bir müddet dimdik baktı. Sonra bu güzel yüzde gördüklerine inanmış olmalı ki, derin bir solukla ciğerlerini boşalttı.

Hoyrat bir hareketle kolunu, kadının ince beline geçirip:

— Daha evvel neden söylemedin? Neden söylemedin! diye hınçla sıktı.

— Söylemedim. Bana yaptıklarının acısını çıkarmak için... Ben Reçina'ya, Safo'ya değişilecek kız mıyım?

— Kim diyor onlarla değiştiğimi!.. Ben Yordanidis'-in...

«Hatırını saydım!» diyecekti. Şarlot bu sözün de kendisine bir çeşit hakaret olacağını anlayarak bir hamleyle Murat'ın dudaklarını kapattı.

— İşte böyle canım!.. Neydi deminki!.. Adeta benimle alay ettiler sanmıştım!

714

! ! ' — Kimler?

— Reçina'yla Safo! Seni bir methettilerdi ki... Az kalsın meraktan ölecektim.

— E?

— Hoş adamsın... Aferin!

— Sus rezil... Bir de eğleniyor.

— Bilmem. Her hafta çarşamba gecesi geleceksin... Çarşamba gecesi... Gelmedin mi? Gözlerini çıkarırım... İşte o kadar.

Sonra elini bırakmadan odaya getirdi. Hâlâ aynı azamet ve ciddiyetle nargile içen Kel Enver'e:

— Dediğiniz kadar sertmiş ama, işte yumuşattım, dedi, kuzu gibi oldu. Çarşamba gecesi dost gecemiz...

— Allah mübarek etsin! Haşşöyle yahu! Murat, Şarlot'a bakarak gülümsedi. Kız:

— Aylıkları haftaya vereceğiz! dedi, olur mu? Boynunu bükmüştü. Murat, yutkundu.

— Ayıp ettin, dedi, ne kıymeti var!

— İşte... Nasıl? Yumuşatmamış mıyım?

Kapıya kadar getirdi. Yordanidis'in «Hele bir öpüşmesi var... Onu bir türlü unutamıyorum!» dediği cinsten bir öpüşle yeni dostunu selametledi.

Murat kapıcıya görünmemeğe çalışarak başı önünde hızla sokağa çıktı. Safo'nun meselesini dinlediği zaman yaptığı gibi bir daha derin derin soludu. Sanki yüreğine, incecik tellerden birşeyler takıldı, bunlar derisini mütemadiyen yırtıyordu da, birdenbire ondan kurtulmuştu. Safo'nun ölümünün üzerindeki tesirinin ne dehşetli birşey olduğunu yeni anlıyordu. Bu kendisine bile itiraf edemediği bir azaptı.

İşte ondan kurtulmuştu.

Artık tamamıyla hürdü. Hürriyetine sarılmış olan cenazeyi çok şükür fırlatıp atmıştı. Dünyada hiçbir insanın olamayacağı kadar hürdü...

Bu düşünceyle bir müddet maksatsız yürüdü.

Sonra durakladı.

Hürdü evet! Randevuevlerindeki kızlarla yatmak için... Ancak bunun için hürdü...

Elindeki bu çanta... Ayda 35 lira için sürüklediği bir başka ceset, bir başka bokluğu olan bu çanta bir gidiverdi mi, kendisini gene kahvenin üzerindeki pis oda ve açlık beklediği halde bir de utanmadan... Hürriyetten bahsediyordu.

Murat, öfke ve hicaptan kıpkırmızı kesildi.

14.7.1949 CORUM CEZAEVl SON

Tasnif No : j -

716

TEKİN YAYINLARI

Kimsecik

Orta Direk

Yer Demir Gök Bakır

Ölmez Otu

. Demirciler Çarşısı Cinayeti . Yusufçuk Yusuf Bu Diyar Baştan Başa Bir Bulut Kaynıyor

Baldaki Tuz . Allanın Askerleri . Teneke

. Kuşlar da Gitti . Ağrı Dağı Efsanesi . Türkiyenin Düzeni 1 . Türkiyenin Düzeni 2 . Türklerin Tarihi 1 . Türklerin Tarihi 2 . Türklerin Tarihi 3 . Türklerin Tarihi 4 . Türklerin Tarihi 5 . Millî Kurtuluş Tarihi 1 . Millî Kurtuluş Tarihi 2 . Milli Kurtuluş Tarihi 3 . Millî Kurtuluş Tarihi 4 . Devrim ve Demokrasi

Üzerine . El Kızı . Yalancı Dünya . Müfettişler Müfettişi . Üç Kâğıtçı . Sokaklardan Bir Kız . Vukuat Var . Hanımın Çiftliği . Suçlu . Dünya Evi . Kötü Yol . Eskici Dükkânı . Yağmur Yüklü Bulutlar

Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar

Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal

Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu

Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan

Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal

500.00

500.00

500.00

500.00

700.00

800.00

500.00

550.00

500.00

300.00

200.00 s

150.00

200.00

650.00

650.00

600.00

650.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

600.00

500.00 450.00 350.00 350.00 400.00 500.00 450.00 400.00 300.00 300.00 450.00

350.00

. Kırmızı Küpeler . Oyuncu Kadın . Grev . Serseri Milyoner

İki Damla Göz Yaşı . Gurbet Kuşları . Evlerden Biri . Kaçak

. Kanlı Topraklar . Arkadaş Islıkları . Devlet Kuşu . Cemile . Baba Evi .

Bir Filiz Vardı . Ekmek Kavgası . Sarhoşlar . Avare Yıllar . Sokakların

Çocuğu . Ağca Dosyası . Terörsüz Özgürlük . Suçlular ve Güçlüler . Bir

Pulsuz Dilekçe . Tüfek İcat Oldu . Çıkmaz Sokak . Büyüklerimiz . Söz Meclisten

İçeri . Sakıncalı Piyade . Silâh Kaçakçılığı ve Terör . Yağmurlar ve Topraklar Etiler, Mektupları . Aylı Bıçak . Revizyonist , Zeliş Yağmurlar ve

Topraklar . Acı Tütün

. Ay Büyürken Uyuyamam . Yakubun Koyunları . Susuz Yaz

. Senin İçin Ey Demokrasi . Nalınlar (Oyunlar 1)

Mine (Oyunlar 2) Orhan Kemal 350.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 350.00 Orhan Kemal 450.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 450.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 200.00 Orhan Kemal 150.00 Orhan Kemal 300.00 Orhan Kemal 200.00 Orhan Kemal 200.00 Orhan Kemal 150.00 Orhan Kemal 350.00 Uğur Mumcu 225.00 Uğur Mumcu 200.00 Uğur Mumcu 500.00 Uğur Mumcu 500.00 Uğur Mumcu 200.00 Uğur Mumcu 200.00 Uğur Mumcu 225.00 Uğur Mumcu 150.00 Uğur Mumcu 150.00 Uğur Mumcu. 300.00

Necati	Cumalı	500.00
Necati	Cumalı	200.00
Necati	Cumalı	200.00
Necati	Cumalı	225.00
Necati	Cumalı	300.00
Necati	Cumalı	500.00
Necati	Cumalı	300.00

Necati	Cumalı	225.00
Necati	Cumalı	
Necati	Cumalı	200.00
Necati	Cumalı	200.00
Necati	Cumalı	250.00
Necati	Cumalı	250.00

\

A İlkyaz Devrimi Oktay Akbal 150.00

...... »Garipler Sokağı Oktay Akbal 175.00

...... î=Carşı Kıyılar Oktay Akbal 200.00

...... İİstinye Suları Oktay Akbal 175.00

...... Atatürk Bir Gün Gelecek Oktay Akbal 200.00

...... Bdr Mülkiyet Kalesi Kemal Tahir 600.00

.... A or gun Savaşçı Kemal Tahir 600.00

T. Devlet Ana Kemal Tahir 600.00

......Kurt Kanunu Kemal Tahir 300.00

......Namuscular Kemal Tahir 500.00

......Kadınlar Koğuşu Kemal Tahir 500.00

,..... Enflasyon A. Başer Kafaoğlu 400.00

...... Türk Devrim Tarihi Prof. Dr. Suna Kili 350.00

...... Türk Anayasaları Prof. Dr. Suna Kili 200.00

...... Atatürk ve Laiklik Prof. Dr. Özer Ozankaya 400.00

......Uygulamalı Kolay Dilbilgisi Muammer Yüzbaşıoğlu 160.00

......Örneklerle Edebiyatımız Muammer Yüzbaşıoğlu 450.00

......Edebiyat Bilgileri Muammer Yüzbaşıoğlu 200.00

...... Yunus Emre Av. Yusuf Ziya İnan 250.00

...... Türkiyenin İktisadî ve

İçtimaî Tarihi 1 Mustafa Akdağ 550.00

......Türkiyenin İktisadî ve

İçtimaî Tarihi 2 Mustafa Akdağ 550.00

...... Bir Sürgün Ana Alain Bosquet 300.00

......Gün Ola Harman Ola 2 Mustafa Ekmekçi 300.00

......Bir İşçinin Günlüğünden Mahmut Makal 125.00

......Duvar Yazarları Talip Apaydın 300.00

......Kente İndi îdris Talip Apaydın 200.00

......Büyük Usturalar Şakir Balkı 200.00

......Aç Ayı Oynamaz Şakir Balkı 125.00

......Atatürk ve Devrimcilik Bülent Ecevit 125.00

......Bu Düzen Değişmelidir Bülent Ecevit 200 00

......Serbest Faiz Politikası Tuncay Artun 150.00

......Türkiyede Bankacılık Tuncay Artun ......

......Kara Para Faik Y. Başbuğ -

Mustafa Koç 20000

......Kölelik Dönemeci Kemal Bilbaşar 650.00

......Memo Kemal Bilbaşar 600.00

......Cevizli Bahçe Kemal Bilbaşar 300.00

...... Harran-Berlin Bekir Yıldız 200.00

Kemal Tahir Hür Şehrin İnsanları Cilt2